

Załącznik nr 2 do uchwały Nr 51/2199/20
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 21 grudnia 2020 r.

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

www.rpo.kujawsko-pomorskie.pl

Mój region w Europie

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

(CCI 2014PL16M2OP002)

Wersja 5.0

Decyzja Wykonawcza Komisji nr C (2020) 587 z dnia 30 stycznia 2020 r., zmieniająca decyzję wykonawczą C(2018) 5004 z dnia 24 lipca 2018 r. oraz C(2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r. zatwierdzającą niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” w Polsce, oraz zatwierdzającą niektóre elementy umowy partnerstwa z Polską

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	5
<u>SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJE UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....</u>	7
SEKCJA 1.1 STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	7
1.1.1 OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....	7
Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów sektorów/regionu objętych Programem.....	7
<i>Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje .....</i>	<i>7</i>
<i>Społeczeństwo informacyjne.....</i>	<i>8</i>
<i>Przedsiębiorczość .....</i>	<i>10</i>
<i>Konkurencyjność województwa .....</i>	<i>13</i>
<i>Wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu.....</i>	<i>15</i>
<i>Gospodarka odpadami .....</i>	<i>15</i>
<i>Gospodarka wodno-ściekowa .....</i>	<i>16</i>
<i>Kultura .....</i>	<i>17</i>
<i>Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych.....</i>	<i>18</i>
<i>Energetyka i gospodarka niskoemisyjna w regionie.....</i>	<i>19</i>
<i>Dostępność transportowa.....</i>	<i>21</i>
<i>Edukacja i kształcenie .....</i>	<i>23</i>
<i>Wykluczenie i integracja społeczna .....</i>	<i>26</i>
<i>Zdrowie.....</i>	<i>29</i>
<i>Rynek pracy.....</i>	<i>32</i>
<i>Podejście terytorialne (interwencja na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach – OSI) .....</i>	<i>37</i>
Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami Programu	39
1.1.2 UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH	53
SEKCJA 1.2 UZASADNIENIE ALOKACJI FINANSOWEJ.....	65
1.2.1 UZASADNIENIE PODZIAŁU ŚRODKÓW MIĘDZY CELE TEMATYCZNE I PRIORYTETY INWESTYCYJNE	65
1.2.2 MATRYCA LOGICZNA STRATEGII INWESTYCYJNEJ PROGRAMU	67
<u>SEKCJA 2 OSIE PRIORYTETOWE.....</u>	81
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 1 WZMOCNIENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU.....	81
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 2 CYFROWY REGION.....	105
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE	110

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU	127
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 5 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU.....	146
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY ...	153
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ.....	173
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 8 AKTYWNI NA RYNKU PRACY	178
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO.....	202
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 10 INNOWACYJNA EDUKACJA.....	219
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ	240
2.B.1 OŚ PRIORYTETOWA 12 POMOC TECHNICZNA	245

SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY.....250

SEKCJA 3.1 ŚRODKI FINANSOWE Z POSZCZEGÓLNYCH FUNDUSZY ORAZ KWOTY NA REZERWĘ WYKONANIA .....

SEKCJA 3.2 ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA FUNDUSZE ORAZ WSPÓLFINANSOWANIE KRAJOWE (EUR).....

SEKCJA 4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO.....256

SEKCJA 4.1 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ.....

SEKCJA 4.2 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH.....

SEKCJA 4.3 RAMY REALIZACJI ZIT POZA ZINTEGROWANYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI Z ZAKRESU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH ORAZ SZACUNKOWA ALOKACJA Z POSZCZEGÓLNYCH OSI PRIORYTETOWYCH .....

SEKCJA 4.4 ROZWIĄZANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM.....

SEKCJA 4.5 WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE.....

SEKCJA 5 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM 264

SEKCJA 5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM/GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ .....

SEKCJA 5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA USTANOWIONEGO W UMOWIE PARTNERSTWA...267

SEKCJA 6 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓTE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH 277

<u>SEKCJA 7 INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW .....</u>	<u>277</u>
SEKCJA 7.1 ODPOWIEDNIE INSTYTUCJE I PODMIOTY	277
SEKCJA 7.2 ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW.....	277
7.2.2 GRANTY GLOBALNE.....	279
7.2.3 ŚRODKI PRZEZNACZONE NA BUDOWANIE POTENCJAŁU.....	279
<u>SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI.....</u>	<u>281</u>
<u>SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE.....</u>	<u>300</u>
SEKCJA 9.1 WARUNKI WSTĘPNE.....	300
SEKCJA 9.2 OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ ZMIERZAJĄCYCH DO SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH, WYKAZ INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNYCH ORAZ HARMONOGRAM PRZEDSIĘWZIĘĆ	329
<u>SEKCJA 10. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW .....</u>	<u>342</u>
<u>SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE.....</u>	<u>343</u>
SEKCJA 11.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ	343
SEKCJA 11.2 RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRIMINACJA	345
SEKCJA 11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI.....	346
<u>SEKCJA 12. ODREBNE ELEMENTY.....</u>	<u>347</u>
SEKCJA 12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH REALIZACJĘ ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA.....	347
SEKCJA 12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO	348
SEKCJA 12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU	351
<u>ZAŁĄCZNIKI.....</u>	<u>352</u>
<u>SPIS TABEL .....</u>	<u>353</u>
<u>WYKAZ SKRÓTÓW.....</u>	<u>354</u>

WPROWADZENIE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 został przygotowany w oparciu o regulacje zawarte, w przyjętym 17 grudnia 2013 r. przez Komisję Europejską, tzw. „pakiecie legislacyjnym” dla Polityki Spójności na lata 2014-2020. W pakiecie znalazły się szczegółowe regulacje odnoszące się do pięciu funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi na lata 2014-2020, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach przygotowań do przyszłej perspektywy finansowej Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął 29 maja 2013 r. „Wstępny zarys RPO 2014-2020. Propozycja układu osi RPO WK-P 2014-2020” na potrzeby zdefiniowania głównych kierunków wsparcia z EFRR oraz EFS. 19 czerwca 2013 r. przyjęta została wersja 1.0 projektu RPO WK-P 2014-2020, a 30 października 2013 r. wersja 2.0 projektu Programu, która poddana została szerokim konsultacjom społecznym oraz ocenie wpływu realizacji Programu na środowisko przyrodnicze i ewaluacji *ex ante*.

W projekcie 3.0 RPO WK-P 2014-2020, przyjętym przez Zarząd Województwa 26 lutego 2014 r. uwzględniono regulacje wynikające z Umowy Partnerstwa 2014-2020, przyjętej przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r., dokumentu, który determinuje kształt Polityki Spójności w Polsce, w latach 2014-2020. Wskazane w dokumencie cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określenia szczegółowej zawartości Programu. Przygotowując dokument brano również pod uwagę doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013. Wersja 3.0 Programu uwzględniała również uwagi z konsultacji społecznych oraz rekomendacje z ewaluacji *ex ante* Programu. W projekcie 4.0 RPO WK-P 2014-2020, przyjętym przez Zarząd Województwa 8 kwietnia 2014 r. uwzględniono uwagi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, innych ministerstw resortowych, Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Rady Działalności Pożytku Publicznego. Program uzyskał pozytywną opinię Pełnomocnika rządu do spraw równego traktowania.

Kolejna wersja projektu Programu, przyjęta przez Zarząd Województwa 17 września 2014 r. uwzględniała już regulacje wynikające z Umowy Partnerstwa 2014-2020, zatwierdzonej przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r. oraz pisemne uwagi KE przedłożone do projektu Programu wersja 4.0

Następna wersja projektu Programu, przyjęta przez Zarząd Województwa 12 listopada 2014 r. uwzględnia wyniki negocjacji Programu z KE, prowadzonych w okresie od 24 września 2014 r. do 6 listopada 2014 r.

Siódma wersja projektu Programu, przyjęta przez Zarząd Województwa 8 grudnia 2014 r., jest efektem ostatecznych ustaleń pomiędzy Zarząd Województwa a Komisją Europejską po przesłaniu uwag przez Komisję Europejską poprzez system SFC2014 dnia 5 grudnia 2014 r.

Komisja Europejska 16 grudnia 2014 r. podjęła decyzję wykonawczą przyjmującą niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” dla regionu kujawsko-pomorskiego w Polsce.

W 2016 r. IZ przygotowała projekt zmian RPO WK-P 2014-2020 wymagających notyfikacji do Komisji Europejskiej. KM RPO 27 października 2016 r. zatwierdził propozycje tych zmian. Przedmiotowe zmiany zostały przyjęte przez Zarząd Województwa 22 lutego 2017 r., a następnie zgłoszone do Komisji Europejskiej za pośrednictwem systemu SFC.

KM RPO 21 grudnia 2017 r. zatwierdził propozycje kolejnych zmian RPO WK-P 2014-2020 przygotowanych przez IZ. Projekt tych zmian został przyjęty przez Zarząd Województwa 11 czerwca 2018 r., a następnie przekazany za pośrednictwem systemu SFC do zatwierdzenia przez Komisję Europejską.

Komisja Europejska 24 lipca 2018 r. podjęła decyzję wykonawczą nr C(2018) 5004zmieniającą decyzję wykonawczą C(2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r. zatwierdzającą niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” w Polsce, oraz zatwierdzającą niektóre elementy umowy partnerstwa z Polską.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 jest podstawowym instrumentem realizacji celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+. Strategia Programu jest w pełni spójna z celami krajowymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Kraju do 2020 roku i jednocześnie zachowuje synergię z celami Strategii Europa 2020. Program zawiera streszczenie analizy społeczno-gospodarczej regionu wraz z wynikającymi z niej głównymi wyzwaniami rozwojowymi dla województwa, opis priorytetów wraz z uzasadnieniem, syntetyczny opis wdrażania, a także szacunkowy plan finansowy.

Celem głównym RPO WK-P 2014-2020 jest ***uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.***

Program finansowany będzie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, publicznych środków krajowych i środków prywatnych. Za wdrażanie Programu odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

Sekcja 1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

1.1.1 Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów sektorów/regionu objętych Programem

Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje

Województwo kujawsko-pomorskie należy do regionów o niskiej skali nakładów na działalność badawczo-rozwojową. W roku 2012 nakłady poniesione na ten cel w województwie wyniosły 304,4 mln zł i stanowiły zaledwie 2,12% sumy ogólnokrajowej, a wartość bezwzględna lokowała województwo na 10 pozycji w kraju. Analizując ostatnią dekadę, udziały województwa tylko 3 razy przekroczyły 2,4% (w roku 2009, wyjątkowym pod względem nakładów na tle całej dekady, było to 3,82%). Także pozycja kujawsko-pomorskiego na tle innych województw jest stabilna – najczęściej jest to 10 lub 9 lokata¹.

Bardzo niekorzystny jest fakt, że o ile w skali kraju nakłady na działalność badawczo-rozwojową sukcesywnie rosną, to w kujawsko-pomorskim notuje się coroczne wahania. Zmienności są dosyć duże, a w ostatnich latach kilkakrotnie zanotowano spadki nakładów na B+R w stosunku do roku poprzedzającego. Nakłady na B+R, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2012 roku, lokowały kujawsko-pomorskie na 11 pozycji (niższe wartości odnotowały województwa: zachodniopomorskie, podlaskie, świętokrzyskie, lubuskie i opolskie), przy czym w stosunku do mazowieckiego była to wartość ok. 6-krotnie niższa, a w stosunku do wielu regionów – ponad 2-krotnie niższa. Nawet w roku 2009, gdy nakłady były rekordowo wysokie, województwo zajmowało dopiero 8 pozycję – tak bezwzględnie, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca².

Analogicznie niekorzystna tendencja występuje w odniesieniu do udziału nakładów na działalność B+R finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem. W latach 2003-2007 udział ten przekraczał 40% (a w pewnych okresach sięgał niemal 60%), co lokowało województwo na 2 pozycji w kraju. W 2009 roku spadł do najniższego poziomu (13,8%). Od 2010 roku następuje systematyczny wzrost nakładów, wynoszący w 2012 roku 38%³.

Od 2009 roku województwo notuje powolny wzrost zgłaszanych wynalazków, których liczba w 2012 roku w stosunku do roku 2009 (115 zgłoszonych wynalazków) wzrosła o 48%

¹ Źródło: STRATEG, <http://strateg.stat.gov.pl> (dalej: STRATEG).

² Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (dalej: BDL GUS).

³ Źródło: STRATEG.

i wyniosła 170. Zmienna pozostaje natomiast liczba udzielanych patentów, która w latach 2009-2012 wynosiła odpowiednio: 53, 35, 80 i 55⁴.

Systematycznie unowocześnieniu i rozbudowie ulega infrastruktura badawcza jednostek naukowych w województwie kujawsko-pomorskim. W perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 zrealizowano 4 projekty. Największe z nich dotyczyły budowy Interdyscyplinarnego Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (71,5 mln zł) oraz realizacji II etapu Regionalnego Centrum Innowacyjności (57,2 mln zł). W ramach dofinansowania z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko rozbudowano Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UMK w Toruniu kosztem ponad 26 mln zł.

Korzystny trend wykazuje udział przedsiębiorstw innowacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego w odniesieniu do przedsiębiorstw przemysłowych ogółem. W 2012 roku udział ten wyniósł 17,5% i był wyższy o jeden punkt procentowy od średniej dla całego kraju. Natomiast na tle kraju (0,89%) niepomyślnie wygląda udział zatrudnionych w B+R w pracujących ogółem, który w 2012 roku wynosił 0,59%⁵.

W Unijnym Rankingu Innowacyjności⁶ za 2012 rok kujawsko-pomorskie podobnie jak pozostałe polskie regiony, za wyjątkiem Mazowsza, zakwalifikowane zostało do kategorii określanej jako „skromni innowatorzy”. Przy czym w 2011 roku zajmowało pozycję „umiarkowanego innowatora”. *Regional Innovation Scoreboard 2012*⁷ zalicza kujawsko-pomorskie do grupy 133 regionów charakteryzujących się istotnym znaczeniem w produkcji (i znacznym osłabieniem potencjału).

Wyzwania i potrzeby

Podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze prywatnym.

Promocja innowacyjności wśród przedsiębiorców.

Zwiększenie wykorzystania potencjału B+R jednostek naukowych.

Podnoszenie poziomu konkurencyjności międzynarodowej instytucji B+R oraz jednostek naukowych.

Wsparcie sfery B+R w przedsiębiorstwach.

Rozwój inkubatorów przedsiębiorczości/technologicznych.

Wzmocnienie badań stosowanych i prac rozwojowych.

Bezpośrednia współpraca jednostek naukowych i sfery biznesu.

Spółeczeństwo informacyjne

W styczniu 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim 94,5% badanych przez GUS przedsiębiorstw⁸ (bez sekcji K⁹) wykorzystywało komputery, przy średniej ogólnopolskiej 95,0%, a 84,7% przedsiębiorstw umożliwiało pracownikom zdalny dostęp poprzez Internet do poczty elektronicznej, dokumentów lub aplikacji. 29,5% przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim posiada dostęp do Internetu poprzez modem analogowy (zwykłą linię telefoniczną) lub cyfrowy ISDN. Oznacza to, że 83,1% przedsiębiorstw dysponowało łączem szerokopasmowym, przy czym tylko 12,4% przedsiębiorstw dysponowało prędkością połączenia internetowego określonego w umowie na mniej niż 2 Mb/s, 46,7% przedsiębiorstw

⁴ BDL GUS.

⁵ BDL GUS.

⁶ Innovation Union Scoreboard 2013, European Commission, 2013.

⁷ Regional Innovation Scoreboard 2012, European Commission, 2012.

⁸ Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2013 r., GUS, <http://www.stat.gov.pl>.

⁹ Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

przynajmniej 2 ale mniej niż 10 Mb/s, a 22,0% wskazywało na przynajmniej 10 ale mniej niż 30 Mb/s. 65,9% przedsiębiorstw posiadało własną stronę internetową. Z przeprowadzonego przez GUS badania wynika również, że w 2012 roku jedynie 10,3% przedsiębiorstw prowadziło e-sprzedaż, w tym 8,6% poprzez stronę internetową, a 2,9% poprzez wiadomości typu EDI. 4,3% kujawsko-pomorskich przedsiębiorstw deklaroowało, że udział wartości netto zamówień złożonych drogą elektroniczną w stosunku do ogółu zakupów wynosił mniej niż 1%. 35,1% przedsiębiorstw deklaroowało, że w 2012 roku poniosło nakłady na zakup sprzętu informatycznego lub sprzętu telekomunikacyjnego, bądź leasing finansowy urządzeń ICT. W styczniu 2013 roku tylko 15,7% przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim wykorzystywało pakiety oprogramowania ERP w celu przekazywania informacji pomiędzy różnymi obszarami działalności przedsiębiorstwa (np. księgowością, marketingiem, produkcją), a 19,4% wykorzystywało oprogramowanie CRM do zarządzania informacjami o klientach, w tym pozwalające na:

- zbieranie, przechowywanie informacji o klientach oraz zapewnienie dostępu do nich innym komórkom przedsiębiorstwa – 19,4%,
- analizowanie informacji o klientach w celach marketingowych (ustalanie cen, zarządzanie promocjami, definiowanie kanałów dystrybucji itp.) – 14,7%¹⁰.

Wśród przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu 92,9% deklaroowało, że w 2012 roku wykorzystywało Internet w kontaktach z administracją publiczną¹¹.

Według badań Eurostatu tylko 21% Polaków w 2010 roku korzystało z e-usług publicznych w obszarze e-administracji (przy średniej UE – 32%)¹². W 2012 roku tylko 11% osób w Polsce, w kontaktach z administracją publiczną, przekazywało wypełnione formularze korzystając z Internetu. Przy czym tylko 10% stron internetowych urzędów spełniało kryteria dostępności WCAG 2.0¹³. Zgodnie z wynikami badań Urzędu Statystycznego w Szczecinie udział osób korzystających z Internetu w celu umówienia się na wizytę lekarską w 2012 roku wyniósł 4,3% (kategoria wiekowa 16-74 lata). Na podobnym poziomie (3,8%) kształtował się odsetek osób korzystających z Internetu w celu zamówienia produktów związanych ze zdrowiem. Badanie to wykazało, że jednym z głównych powodów rezygnacji z Internetu w celu skontaktowania się z lekarzem/specjalistą w sprawach zdrowotnych jest preferowanie kontaktu osobistego (ponad 40% badanych)¹⁴.

Wyzwania i potrzeby

Rozszerzenie zakresu e-gospodarki.

Zmniejszanie deficytu kompetencji cyfrowych w sferze publicznej – podnoszenie kompetencji cyfrowych.

Kreowanie i wspieranie działań na rzecz tworzenia otoczenia sprzyjającego rozwojowi e-medycyny, e-kultury, e-nauki i systemów informacji przestrzennej.

Poprawa efektywności zarządzania oraz upowszechniania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów, itp.).

¹⁰ Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2013 r., GUS, <http://www.stat.gov.pl>.

¹¹ Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2013 r., GUS, <http://www.stat.gov.pl>.

¹² Źródło: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.

¹³ Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>.

¹⁴ Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2008-2012, GUS, Warszawa 2012 r.

Przedsiębiorczość

Województwo kujawsko-pomorskie według Polskiego Raportu Strategicznego 2009¹⁵ jest zaliczane do grupy województw o średnim poziomie rozwoju gospodarczego. W ostatnich latach kujawsko-pomorskie zaczęło zajmować wyższą pozycję w działalności przemysłowej, usługowej i technologicznej, jednak nadal wyższym wskaźnikiem atrakcyjności cechuje się w zakresie działalności przemysłowej, niż w usługowej i technologicznej. W dziedzinie przemysłu województwo posiada silnie rozwinięte specjalizacje (produkcja spożywcza, celulozowo-papiernicza, chemiczna). Natomiast jeśli chodzi o działalność usługową i technologiczną to posiadają one zbliżony poziom rozwoju. Analizując działalność technologiczną należy zauważyć, iż w województwie najbardziej atrakcyjny jest podregion bydgosko-toruński z racji rozwiniętych cech metropolitalnych i koncentracji kadry badawczo-rozwojowej.

Województwo kujawsko-pomorskie, pod kątem rozwoju gospodarczego, klasyfikowane jest jako należące do grupy województw „odstających”. Są to województwa o niskim średnim tempie wzrostu PKB per capita oraz wykazujące gorsze od średniej krajowej wartości PKB per capita. Pod względem tworzenia PKB, województwo w 2011 roku zajęło 8 lokatę z 4,5% udziałem. Gospodarka województwa rozwija się, lecz wolniej niż w konkurencyjnych regionach i różnica pomiędzy grupą liderów i województw doganiających, a kujawsko-pomorskim staje się coraz większa¹⁶.

Dla konkurencyjności województwa duże znaczenie ma także struktura jego gospodarki (zatrudnienia w poszczególnych sektorach). Określa ona poziom zaawansowania technologicznego i występowanie dobrego środowiska gospodarczego, zapewniającego poprawne funkcjonowanie inwestycji (kooperacja czy dostawa usług na miejscu, w regionie) bez dodatkowych kosztów. Struktura ta pozwala także określić poziom rozwoju i innowacyjności gospodarki danego regionu (odejście od rolnictwa na rzecz usług), a także stopień jego transformacji z gospodarki tradycyjnej do gospodarki opartej na wiedzy.

Województwo kujawsko-pomorskie, w porównaniu do innych regionów kraju, wolniej zmienia swoją strukturę zatrudnienia – w ciągu 7 lat zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie wyniosło zaledwie 4,4%. Równocześnie zatrudnienie wzrosło w sektorze przemysłowym i usługowym (o 2,2% w każdym z nich) - zmiany te są również wyraźnie mniejsze od najlepszych województw.

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2012 roku w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON)¹⁷ zarejestrowanych było 187 996 podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne). Województwo kujawsko-pomorskie, plasujące się na 10 pozycji w kraju zarówno pod względem liczby ludności jak i powierzchni, w kontekście stopnia rozwoju przedsiębiorczości zajmuje jednak jedną pozycję niżej. Liczba zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców wynosiła 897. Ponad 95% przedsiębiorstw w regionie stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (mniej niż 10 pracowników), 3,77% to małe przedsiębiorstwa (od 10 do 49 pracowników), 0,86% średnie przedsiębiorstwa (od 50 do 249 pracowników), duże natomiast (zatrudniające powyżej 249 pracowników) to jedynie 0,10%. 75% zarejestrowanych przedsiębiorstw stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a struktura taka była charakterystyczna dla całej Polski. Najwięcej, ponad 27% przedsiębiorstw działało w branży handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając

---

¹⁵ Raport Strategiczny 2009, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Warszawa 2009, <http://www.mir.gov.pl/>

¹⁶ BDL GUS.

¹⁷ Źródło: <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon>

motocykle (Sekcja G według klasyfikacji PKD 2007), prawie 12% w budownictwie (Sekcja F), natomiast ponad 9% przypadało na przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C)¹⁸.

Szacuje się, iż rocznie (dane z ostatnich 4 lat) w regionie powstaje 85-93 nowych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców (85 w 2012 roku). W okresie 2000-2012 liczba podmiotów gospodarczych na terenie województwa zwiększyła się zaledwie o 11,5% podczas gdy aż 13 regionów w kraju notowało dynamikę na poziomie powyżej 15%, a liderzy – powyżej 30% (4 województwa)¹⁹.

Województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się szczególnie silnie rozwiniętą specjalizacją w zakresie produkcji przemysłowej. W wielu gałęziach, zakłady działające w kujawsko-pomorskim należą do krajowych liderów, generują znaczną część ogólnej produkcji krajowej, a bardzo często są liderami także w zakresie innowacyjności i rozwoju technologicznego, o czym świadczy wysoki eksport i/lub aktywne ich uczestnictwo w powiązaniach w ramach globalnych koncernów przemysłowych. W 2012 roku największy udział w przychodach z produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego miały działy zajmujące się produkcją: artykułów spożywczych (28,2%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (13,5%), papieru i wyrobów z papieru (12,5%), wyrobów z metali (9,3%) oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (8,9%). Z tych pięciu działów pochodziło ponad 72% przychodów ze sprzedaży przetwórstwa przemysłowego²⁰. Obecny potencjał daje bardzo mocne podstawy do dalszego rozwoju województwa opartego na nowoczesnej i innowacyjnej gospodarce. W pierwszej kolejności dotyczy to ośrodków, gdzie funkcje te są obecnie już dobrze rozwinięte: Bydgoszcz, Włocławek, Toruń, Inowrocław, Janikowo, Świecie, Kruszwica, Grudziądz, Barcin (Piechcin). Niektóre gałęzie przemysłu są, ze względu na swą specyfikę – silnie rozdrobnione i na wysoką pozycję województwa składa się potencjał wielu małych lub średnich zakładów – bardzo dobrym przykładem są zakłady przetwórstwa mięsnego.

Województwo kujawsko-pomorskie jest szczególnie ważnym krajowym dostawcą produktów przemysłu celulozowo-papierniczego. W roku 2012 region dostarczył ponad 18% krajowej wartości produkcji sprzedanej przemysłu celulozowo-papierniczego. Drugą branżą o znaczeniu ponadregionalnym jest przemysł chemiczny (ponad 10% udziału w krajowej wartości produkcji sprzedanej). Tradycje przemysłowe oraz duże walory lokalizacyjne spowodowały, że województwo umacnia swoją pozycję producenta tworzyw sztucznych i produktów powstałych na ich bazie. Województwo kujawsko-pomorskie to także ważny krajowy dostawca żywności (6,6% wartości krajowej produkcji sprzedanej²¹). Przemysł spożywczy reprezentowany jest przez branże: mięsną, cukrowniczą, olejarską, mleczarską, zbożową, produkcję gotowych dań i posiłków oraz pozostałych produktów spożywczych. Na Kujawach dzięki dobremu położeniu względem krajowego rynku zbytu i spełnieniu warunków technologicznych rozwinęła się także produkcja gotowych dań i posiłków. Do ważnych sektorów gospodarki województwa należy zaliczyć również produkcję maszyn i urządzeń. W regionie dobrze rozwija się także przemysł lekki. Jest to kierunek produkcji o dużych perspektywach rozwojowych, zważywszy na łączenie produkcji z potrzebami prozdrowotnymi. Do konkurencyjnych kierunków produkcji można także zaliczyć produkcję mebli. Dzięki bardzo korzystnemu położeniu i dostępowi do infrastruktury transportowej, województwo kujawsko-pomorskie jest ważnym ogniwem wymiany handlowej.

¹⁸ <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon/liczba-podmiotow-w-rejestrze-regon-tablice/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-archiwum/> - stan na 31.12.2012 r.

¹⁹ BDL GUS

²⁰ Rocznik Statystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2013, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013

²¹ Mały Rocznik Statystyczny Polski 2013, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013; Rocznik Statystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2013, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013

Według danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej w Warszawie, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje 1412 podmiotów prowadzących wymianę handlową z zagranicą ogółem (według stanu na koniec sierpnia 2012 roku), co stanowi jedynie 0,75% przedsiębiorstw działających w województwie kujawsko-pomorskim.

Wartość obrotów podmiotów (zidentyfikowanych według numeru REGON) prowadzących działalność eksportową ogółem na terenie województwa wyniosła 4 185,5 mln EUR (dane za 2010 rok). Największą część tej sumy (2 511,1 mln EUR) przypada na podmioty o obrotach przekraczających 30 mln EUR (27 podmiotów). Najliczniejszą grupę stanowią przedsiębiorstwa o obrotach nie przekraczających 100 tys. EUR (602 podmioty), jednak przypada na nie zaledwie 12,1 mln EUR. Z powyższego wynika iż, wśród przedsiębiorstw o obrotach przekraczających 30 mln EUR średnio 93 mln EUR pochodzi z eksportu ogółem, natomiast udział ten wśród grupy o obrotach nie przekraczających 100 tys. EUR wynosi około 20 tys. EUR.

Największą część sumy obrotów (2 351,6 mln EUR) wypracowały przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 249 osób, dalej uplasowały się podmioty zatrudniające od 50 do 249 osób (1 128,1 mln EUR), a pozostała część sumy obrotów (758,9 mln EUR) przypada na firmy zatrudniające poniżej 50 pracowników.

Podobnie jak w przypadku całego kraju, najważniejszym odbiorcą produktów z województwa kujawsko-pomorskiego są kraje Unii Europejskiej. W 2011 roku w krajach tych sprzedano produkty za łączną kwotę 2,93 mld EUR, co stanowiło 69,80% eksportu ogółem całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Najważniejsze grupy towarowo-usługowe²² województwa prowadzące działalność eksportową ogółem, których udział w eksporcie województwa przekracza poziom 5%. to:

- papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury (grupa 48), której udział wyniósł w 2011 roku aż 17,87% wartości eksportu ogółem całego województwa,
- tworzywa sztuczne i artykuły z nich (grupa 39), której udział wyniósł 12,31%,
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (grupa 85), w przypadku której odnotowano udział na poziomie 9,35%,
- meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne artykuły wypchane; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; reklamy świetlne, podświetlane tablice i znaki informacyjne i podobne; budynki prefabrykowane (grupa 94) z udziałem 6,27%,
- żeliwo i stal (grupa 72) o udziale 5,32%.

Pozostałe grupy cechowały się mniejszym znaczeniem dla eksportu ogółem województwa kujawsko-pomorskiego (udział poniżej 5% ogólnej wartości eksportu).

Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w regionie kujawsko-pomorskim systematycznie rośnie. W roku 2007 funkcjonowało 35 takich podmiotów, a w latach 2009, 2010 i 2012 odpowiednio: 37, 39 i 43. W 2012 r. województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 11 miejsce spośród 16 polskich regionów²³.

---

²² Wykaz odwołuje się do Zharmonizowanego Systemu Oznaczania i Kodowania Towarów ustanowionego w Międzynarodowej konwencji w sprawie zharmonizowanego systemu oznaczania i kodowania towarów Światowej Organizacji Celnej.

²³ Na podstawie danych zaprezentowanych w „Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012”, pod redakcją A. Bąkowskiej i M. Mażewskiej, PARP, Warszawa 2012.

Analizując dostępność usług ośrodków zestawiono odpowiednio liczbę mieszkańców oraz liczbę firm w regionie z liczbą ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Na jeden ośrodek niezależnie od typu przypada przeciętnie 47,68 tys. mieszkańców kraju. W województwie kujawsko-pomorskim liczba ta jest nieznacznie większa i wynosi 48,129 tys. Rozpatrując zaspokojenie potrzeb firm można stwierdzić, że kujawsko-pomorskie znajduje się na 5 miejscu z 4288 firmami przypadającymi na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości, przy czym średnia liczba firm przypadająca na 1 ośrodek dla Polski wynosi 4,85 tys. firm (2012 rok)²⁴.

Z danych statystycznych na 2012 rok wynika, że w województwie kujawsko-pomorskim tylko 4,6% przedsiębiorstw przemysłowych (o liczbie pracujących 10-249) współpracowało w inicjatywach klastrowych lub innych sformalizowanych formach współpracy w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie, przy średniej dla kraju wynoszącej 7,2%. W latach 2009-2011 wartość omawianego wskaźnika obniżała się z 6,9% do 1,6%. Tendencję spadkową można zaobserwować również wśród odsetka przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej. W latach 2008-2012 wartość wskaźnika wynosiła odpowiednio: 7,3; 5,2; 5,6; 4,9; 4,7²⁵.

Konkurencyjność województwa

Stopień konkurencyjności danego województwa wyrażany jest poprzez wiele wskaźników. Najważniejszym z nich, będącym wyrazem zdolności województwa do rywalizacji w warunkach wolnorynkowych jest atrakcyjność inwestycyjna. Ważnymi miernikami konkurencyjności są także: poziom rozwoju gospodarczego, społecznego, dostępność transportowa, atrakcyjność turystyczna i inne.

Atrakcyjność inwestycyjna danego regionu określa jego możliwość do przyciągania nowych inwestycji (*green- i brownfield*) oraz do zaspokajania potrzeb gospodarczych inwestorów, gwarantującą rozwój gospodarczy. Wskaźnik ten rozumiany jest jako zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji wielu korzyści możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej w danej lokalizacji. Atrakcyjność inwestycyjna w dużej mierze jest konsekwencją rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów - silne regiony posiadają większą zdolność przyciągania inwestycji i umacniania swojej pozycji konkurencyjnej; słabe regiony wykazują niewielką zdolność do przyciągania inwestorów. Jest to jeden z ich najważniejszych problemów rozwojowych. Na atrakcyjność składają się walory lokalizacyjne, cechy środowiskowe, dostępność transportowa, kadra pracownicza, rynek zbytu, sprawna administracja, zachęty inwestycyjne, potencjał endogeniczny regionu itp.

Wg stanu na maj 2014 roku w bazie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora - certyfikowanego regionalnego partnera Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych znajdowało się 69 ofert typu *brownfields* (o powierzchni gruntów wynoszącej ok. 763.140 m² i powierzchni hal 206.614 m²) oraz 228 ofert typu *greenfields* (ok. 2643 ha). Poza tym podobne instytucje funkcjonują we wszystkich większych miastach regionu²⁶. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działają również parki przemysłowe w Solcu (dwa parki) i Grudziądzu, przemysłowo-technologiczne we Włocławku i Bydgoszczy oraz park technologiczny połączony z centrum transferu technologii w Toruniu²⁷. Władze regionalne i lokalne systematycznie podejmują działania związane z uzbrajaniem i promocją terenów przeznaczonych pod inwestycje przedsiębiorstw. Obszar 736,27 ha województwa kujawsko-pomorskiego objęty jest Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną. Są to tereny znajdujące się

²⁴ Jw.

²⁵ <http://strateg.stat.gov.pl/>

²⁶ Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu.

²⁷ Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu.

w Ostaszewie (gmina Łysomice), Frydrychowie (gmina Kowalewo Pomorskie), Barcinie, Świeciu, Grudziądzu, Brodnicy, Bydgoszczy, Inowrocławiu, Rypinie, Toruniu i Wąbrzeźnie.

W badaniach przeprowadzonych przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych według metodologii Instytutu Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej województwo zajmowało w 2011 roku 10 pozycję pośród innych województw w kraju, co oznacza spadek o dwie pozycje względem roku 2000²⁸. Oznacza to, że region nie rozwija się tak szybko jak pozostałe.

Różnice w atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów określono również w raporcie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową. Województwo kujawsko-pomorskie w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej w ujęciu syntetycznym w 2013 roku zajęło 10 pozycję. Na tle kraju najlepiej prezentuje się pod względem zasobów i kosztów pracy (6 pozycja), najgorzej pod względem infrastruktury gospodarczej (14 pozycja). W wewnątrzregionalnych analizach atrakcyjności dla działalności przemysłowej, usługowej i zawansowanej technologicznie, zdecydowanie wyróżnia się podregion bydgosko-toruński, który uplasował się odpowiednio na 9, 7 i 7 miejscu w skali kraju²⁹. Mocną stroną podregionu bydgosko-toruńskiego, stanowiącą o jego potencjale do przyciągania nowych inwestycji, są zasoby pracy, czyli duże zasoby wykwalifikowanych pracowników, ponadprzeciętne zasoby absolwentów szkół średnich oraz zawodowych. Pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie podregion bydgosko-toruński utrzymuje 7 pozycję w kraju. Bydgoszcz i Toruń są ważnymi ośrodkami z dużą liczbą studentów, wysokim poziomem aktywności gospodarczej, węzłem transportowym rangi regionalnej z dostępem do lotniska międzynarodowego, ponadprzeciętnie rozwiniętą infrastrukturą kulturalną, ponadprzeciętnymi nakładami na lokalną infrastrukturę publiczną oraz wysoką siłą nabywczą przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych. Jeśli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną polskich podregionów dla działalności usługowej, podregion bydgosko-toruński zajął 7 miejsce w skali kraju. Czynniki, które zapewniły mu tę pozycję w rankingu, są: wysoka aktywność gospodarcza, duża liczba wykwalifikowanych pracowników, w tym absolwentów, wysoka siła nabywczą mieszkańców i przedsiębiorstw, funkcjonowanie portu lotniczego w Bydgoszczy z międzynarodowymi połączeniami oraz korzystna struktura gospodarki.

Wskaźnikiem obrazującym jak atrakcyjność inwestycyjna przekłada się na pozycję konkurencyjną regionów jest napływ inwestycji zagranicznych. Województwo kujawsko-pomorskie wyraźnie przegrywa rynekową grę o zagraniczne inwestycje zajmując 10 pozycję w kraju³⁰. Zdiagnozowane w tym obszarze problemy powodują, że nie potrafi ono skutecznie konkurować z innymi, silniejszymi regionami. Ta sytuacja skutkuje pogłębieniem się dysproporcji w poziomie rozwoju poszczególnych województw.

Wyzwania i potrzeby

Podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw.

Zmniejszenie dysproporcji w rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych częściach regionu.

Wzrost powiązań między przedsiębiorstwami (np. klastry).

Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania przedsiębiorstw.

---

²⁸ Analiza atrakcyjności inwestycyjnej województwa kujawsko-pomorskiego wraz z oceną jego potencjału inwestycyjnego, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa 2011

²⁹ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013.

³⁰ Raport Polska 2011 Gospodarka-Społeczeństwo-Regiony, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

Wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z danymi publikowanymi przez GUS na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku znajdowało się 712 obiektów małej retencji, z czego 73 to jeziora podlegające piętrzeniu, 27 to sztuczne zbiorniki wodne, 512 – stawy rybne i 100 – budowle piętrzące. Łączna pojemność tych urządzeń wynosi 14209,9 tys. m³.³¹ Niekorzystna sytuacja województwa kujawsko-pomorskiego, a szczególnie jego części południowej i środkowej (Kujawy), na tle innych regionów kraju pod względem ilości zasobów wodnych wskazuje na ciągłą potrzebę racjonalizacji i działań w zakresie kształtowania małej retencji w małych zlewniach rolniczych i leśnych oraz monitorowania skutków tych przedsięwzięć. Obiekty małej retencji mogą znacząco poprawić lokalny bilans wodny, ograniczając zagrożenie powodziowe, wpływając również na ograniczenie zasięgu i częstotliwości występowania suszy. Zwiększenie retencji wód powierzchniowych prowadzi do wzrostu retencji glebowej i wód gruntowych, a to z kolei do poprawy stosunków wodnych w glebie. Jedną z zasad, której należy przestrzegać realizując podstawowe cele polityki ochrony środowiska w województwie związane z utrzymaniem i wzbogaceniem zasobów przyrodniczych jest regulowanie stosunków wodnych preferujące małą retencję. Okresowe niedobory opadów atmosferycznych w stosunku do potrzeb wodnych różnych użytkowników wody w zlewni, a szczególnie rolnictwa, stwarza konieczność gromadzenia wody w okresach jej nadmiaru i wykorzystania w okresach niedoboru. Małą retencję traktować należy jako przedsięwzięcie poprawiające stosunki wodne w zlewni poprzez zatrzymywanie maksymalnej ilości opadów atmosferycznych³². W 2011 roku wskazywano, że dla zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego konieczne są działania związane z małą retencją ukierunkowane na zminimalizowanie skutków zwiększonego przepływu wody³³.

W województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych jest 886 ochotniczych straży pożarnych (stan na 30 kwietnia 2014 roku)³⁴. W ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego funkcjonuje 191 jednostek ochotniczych straży pożarnych (stan na dzień 31 grudnia 2012 roku). Według danych Państwowej Straży Pożarnej w 2012 roku na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zanotowano ogółem 24011 zdarzeń interwencyjnych. Odnotowany spadek liczby interwencji o 9,3% w porównaniu do roku poprzedniego (26468 zdarzeń interwencyjnych) nie oznacza jednak braku konieczności doposażenia służb ratowniczych w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia działań ratowniczych³⁵.

Wyzwania i potrzeby

Zmniejszenie poziomu zagrożeń przyrodniczych, szczególnie o charakterze hydrologicznym.

Łagodzenie skutków zmian klimatu w regionie objawiających się głównie suszami i powodziami/ podtopieniami.

Poprawa sprawności odpowiednich służb zmniejszająca do minimum zagrożenie życia lub zdrowia ludzi oraz zapobiegająca negatywnym skutkom dla środowiska.

Gospodarka odpadami

W roku 2012 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wytworzono 2 268 tys. ton odpadów (nie uwzględniając odpadów komunalnych)³⁶. W stosunku do roku 2011 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ilość odpadów wytworzonych zmalała o około 8,5%.

³¹ Ochrona środowiska 2013, GUS. Warszawa 2013

³² Aktualizacja Programu retencjonowania wód powierzchniowych województwa kujawsko-pomorskiego, Bydgoszcz 2005.

³³ Stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego w województwie kujawsko-pomorskim, KPZMiUW Włocławek 2011.

³⁴ Źródło: Oddział Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego, http://www.zosprp.torun.pl/strona.php/1_oddzial.html

³⁵ Dane statystyczne Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, [źródło: www.kgppsp.gov.pl].

³⁶ Źródło: BDL GUS

Wśród odpadów wytworzonych w roku 2012 największą grupę stanowiły odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności (660,2 tys. ton), odpady z procesów termicznych (659,8 tys. ton) oraz odpady z przetwórstwa drewna i produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury (462,7 tys. ton)³⁷.

Oszacowano, iż na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku wytworzono 638 tys. ton odpadów komunalnych, a zebrano ponad 515 tys. ton³⁸. Biorąc pod uwagę źródła wytwarzania odpadów komunalnych oraz analizując ich skład z punktu widzenia możliwości technologicznych związanych z odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów – dla potrzeb wojewódzkiego planu gospodarki odpadami wyodrębniono następujące strumienie odpadów: papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe, odpady kuchenne i materiałowe, odpady mineralne, frakcja mniejsza niż 10 mm, tekstylia, drewno, odpady niebezpieczne, odpady wielkogabarytowe, odpady z terenów zielonych oraz inne kategorie. Ponadto w strumieniu odpadów komunalnych występują również: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady remontowo-budowlane³⁹. Główną frakcją zebranych odpadów komunalnych stanowiły odpady zmieszane (465 tys. ton), które w 11,6% zostały unieszkodliwione biologicznie (54 tys. ton). Odpady wysegregowane ze zmieszanych stanowiły jedynie 4,3% (20 tys. ton). Pozostała część odpadów mieszanych (390 tys. ton) została zdeponowana na składowiskach⁴⁰.

Wyzwania i potrzeby

Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, wykorzystanie właściwości materiałowych i energetycznych odpadów, zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych poprzez składowanie.

Gospodarka wodno-ściekowa

Województwo kujawsko-pomorskie wyróżnia się na tle pozostałych regionów pod względem długości sieci wodociągowej. W zestawieniu województw zajmuje ono od 2009 roku 3 pozycję, co świadczy o względnie dobrym stopniu rozwoju sieci wodociągowej. Wskaźnik udziału ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2012 roku dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosił 91,1% (przewyższając wartość wskaźnika dla Polski o 3,2 p. proc.) i lokował je na 7 pozycji w kraju. Wprowadzenie podziału na sieć funkcjonującą w miastach oraz na wsi zmienia nieco wnioski. O ile w przypadku terenów zurbanizowanych pozycja regionu obniżyła się o jedną lokatę (tj. zajmuje 8 miejsce w zestawieniu regionów), to w przypadku terenów wiejskich, województwo kujawsko-pomorskie zajmuje 5 lokatę. W obu przypadkach wartości odnotowane dla regionu były wyższe niż średnia dla całej Polski. W latach 2007-2012 udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej ogółem wzrósł w województwie kujawsko-pomorskim o 0,8 p. proc.⁴¹.

Porównanie międzywojewódzkie w zakresie sieci kanalizacyjnych wskazuje na gorszą pozycję kujawsko-pomorskiego niż w przypadku systemów wodociągowych. Pod względem długości sieci kanalizacyjnej województwo kujawsko-pomorskie zajęło w 2012 roku 9 pozycję wśród województw. W regionie z kanalizacji korzystało w 2012 roku około 65,6% wszystkich

³⁷ Ochrona środowiska w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2012, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz marzec 2014

³⁸ Ochrona środowiska 2013, GUS, Warszawa 2013

³⁹ Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023", uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXVI/434/12 z dnia 24 września 2012 r

⁴⁰ Ochrona środowiska 2013, GUS, Warszawa 2013

⁴¹ Źródło: BDL GUS

mieszkańców, czyli o 1,3 p. proc. więcej niż średnia dla Polski. Rozróżnienie na obszary miejskie i wiejskie pozwala odnotować lepszą sytuację na obszarach zurbanizowanych. Udział ludności korzystającej z kanalizacji w miastach wyniósł w 2012 roku 88,6% (5 lokata wśród województw), przy wartości wskaźnika skanalizowania dla mieszkańców wsi wynoszącej 30,8% (8 lokata w kraju). W obu przypadkach wartości odnotowane dla regionu były wyższe niż średnia dla całej Polski⁴².

W latach 2007-2012 udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł w województwie kujawsko-pomorskim o 3,1 p. proc. Zmiana dla całego kraju wyniosła 4 p. proc. Gdy jednak weźmie się pod uwagę tylko mieszkańców wsi, wzrost wartości wskaźnika w województwie kujawsko-pomorskim jest znacznie niższy niż w Polsce. Dla całego kraju odsetek ludności na wsi korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł o 8,1 p. proc., natomiast w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano wzrost o 5,4 p. proc.⁴³.

Rozwojowi sieci kanalizacyjnej towarzyszą inwestycje w infrastrukturę oczyszczania ścieków. W latach 2007-2012 udział ludności w województwie kujawsko-pomorskim korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł o 3,69 p. proc. osiągając wartość 71% w 2012 roku, podczas gdy przyrost dla kraju wyniósł 6,9 p. proc. Co więcej, przyrosty w latach 2007-2012 w podziale na tereny miejskie i wiejskie były w regionie niższe niż średnio dla miast i wsi całej Polski. Ostatecznie województwo kujawsko-pomorskie charakteryzowało się w latach 2007-2012 wyższym udziałem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków niż przeciętnie w kraju, zajmując w 2012 r. 6 lokatę wśród województw. Należy jednak podkreślić, że dystans pomiędzy regionem a krajem z roku na rok ulega zmniejszeniu⁴⁴.

Obszary o najniższym udziale mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków pokrywają się z terenami o niskich wartościach współczynnika skanalizowania, jest to wschodnia i południowo-wschodnia część województwa. Najwyższe wartości tego miernika zanotowano dla obszarów miejskich, a także w zachodniej części województwa.

Wyzwania i potrzeby

Ograniczenie negatywnego oddziaływania ścieków komunalnych na jakość wód, poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej i budowę nowoczesnych oczyszczalni ścieków oraz modernizację istniejących oczyszczalni.

Kultura

Instytucje kultury, takie jak muzea, galerie, teatry czy biblioteki mają szczególne znaczenie dla przekazu wartości kulturowych, istotnych z punktu widzenia funkcjonowania całego społeczeństwa. W tym kontekście ważne jest odpowiednie finansowanie tych instytucji, aby mogły one właściwie realizować powierzona im misję publiczną. Wartość wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2012 roku w Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 177,69 zł. W województwie kujawsko-pomorskim wydatki budżetów JST na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 151,77 zł na 1 mieszkańca, co daje 14 pozycję w kraju⁴⁵.

Analiza wysokości kwot wydatkowanych na kulturę w czasie pokazuje, że obserwujemy w Polsce systematyczny proces zwiększania wydatków publicznych przeznaczanych na ten cel. W latach 2000-2010 rosły wydatki samorządów terytorialnych na kulturę. W 2011 roku

---

⁴² BDL GUS

⁴³ BDL GUS

⁴⁴ BDL GUS

⁴⁵ Kultura w 2012 r., GUS, Warszawa 2013

zarówno wartość wydatków jak i ich procentowy udział w wydatkach ogółem zmniejszyły się. W 2012 roku odnotowano wzrost wartości wydatków, która wyniosła w 2012 roku 6 847 tys. zł, stanowiąc tym samym 3,79% wydatków ogółem⁴⁶. Wysokość kwot wydatkowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na instytucje kultury stanowi stosunkowo niewielki odsetek ogółu wydatków publicznych, co wydaje się wskazywać na drugorzędną rolę przypisywaną sektorowi kultury. Należy zaznaczyć, że wielkość wydatkowanych środków ma duże znaczenie, ponieważ przyczynia się do rozszerzenia i zarazem uatrakcyjnienia oferty instytucji kultury, które biorą udział w kształtowaniu kapitału kulturowego. To między innymi za ich sprawą dochodzi do rozprzestrzenienia się idei, wiedzy i umiejętności o znaczeniu kulturowym, niezbędnym w funkcjonowaniu nowoczesnego społeczeństwa.

Kujawsko-pomorskie należy do grupy województw, które w skali kraju odnotowują najmniejszy udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynoszący 3,0%. Do tej grupy należą również województwa: mazowieckie (3,0%), świętokrzyskie (3,1%), warmińsko-mazurskie (3,3%) oraz podkarpackie (3,4%). Do roku 2010 udział wydatków w województwie kujawsko-pomorskim sukcesywnie zwiększał się, a w latach 2011-2012 odnotowano spadek w tym zakresie⁴⁷.

W 2012 roku liczba teatrów i instytucji muzycznych w województwie stanowiła 5,17% udziału w krajowej liczbie tego typu instytucji (9 lokata w kraju), wystawy w obiektach działalności wystawienniczej stanowiły 5,33% udziału krajowego (7 lokata w kraju), natomiast liczba muzeów (łącznie z oddziałami) wynosiła 3,52% udziału krajowego (10 pozycja w kraju). Osoby zwiedzające obiekty działalności wystawienniczej na terenie województwa stanowiły 3,71% udziału krajowego (10 pozycja w kraju), zaś odwiedzający muzea 3,00% udziału krajowego (9 pozycja w kraju). Biblioteki publiczne w województwie kujawsko-pomorskim stanowiły 5,35% tego typu instytucji w kraju (9 pozycja). W województwie jedynie 139 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców korzystało z bibliotek, co pozycjonowało województwo na 15 miejscu w skali kraju⁴⁸.

W województwie funkcjonują 44 szkoły artystyczne (26 nie dających uprawnień zawodowych, 17 dających uprawnienia zawodowe i 1 policealna szkoła artystyczna). Daje to 11 lokatę w kraju i stanowi 4,88% udziału tego typu instytucji w kraju (stan w dniu 30 września 2012 roku)⁴⁹.

W województwie kujawsko-pomorskim znajdują się unikatowe obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w szczególności są to obiekty architektury sakralnej, rezydencjonalnej, zamki, zespoły miejskie (UNESCO), zieleń zabytkowa, historyczna infrastruktura wojskowa oraz stanowiska archeologiczne.

Wyzwania i potrzeby

Zachowanie dziedzictwa materialnego, zachowanie dziedzictwa niematerialnego, kultywowanie tradycji regionalnych, wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych

Województwo kujawsko-pomorskie, położone jest w północnej części kraju, nad Dolną Wisłą, Brdą, Drwęcą i Notecią. Posiada tereny cenne przyrodniczo. Dla ich zachowania objęto prawną ochroną znaczne fragmenty powierzchni regionu. W 2012 roku w województwie znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni ponad 232 tys. ha; 32 obszary chronionego krajobrazu oraz 94 rezerваты przyrody. Część obszarów województwa kujawsko-pomorskiego

⁴⁶ Kultura w 2012 r., GUS, Warszawa 2013

⁴⁷ Strateg

⁴⁸ BDL GUS

⁴⁹ Kultura w 2012 r., GUS, Warszawa 2013

należy do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W regionie znajdowało się 7 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 36 specjalnych obszarów ochrony siedlisk. Większość obszarów Natura 2000 powiązana jest funkcjonalnie i przestrzennie z innymi formami ochrony przyrody. Udział łącznej powierzchni obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w całkowitej powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego wynosił w 2012 roku 31,8%⁵⁰. W obliczu intensywnych przemian stanu środowiska, niezbędne staje się podjęcie działań z zakresu aktywnej ochrony przyrody, w szczególności w odniesieniu do cennych siedlisk i gatunków.

Wyzwania i potrzeby

Zachowanie różnorodności biologicznej m.in. poprzez ochronę powierzchni i odtwarzanie siedlisk cennych przyrodniczo, ochronę gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz edukację ekologiczną.

Energetyka i gospodarka niskoemisyjna w regionie

Województwo kujawsko-pomorskie wyróżnia się na tle pozostałych regionów w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W województwie istnieje 309 jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, co stanowi 15,45% ogółu jednostek OZE w kraju. Moc tych jednostek wynosi 634 MW, co stanowi 10,88% mocy jednostek OZE w kraju. Województwo wyróżnia się szczególnie w produkcji energii z wiatru posiadając 232 siłownie wiatrowe, stanowiące 26,5% wszystkich siłowni zlokalizowanych na łądzie w kraju (1 miejsce w kraju). Moc tychże siłowni stanowi 8,49% mocy istniejących w Polsce siłowni wiatrowych na łądzie. Województwo wyróżnia się również w produkcji energii z wody, posiadając 52 elektrownie wodne o mocy do 5 MW oraz 3 elektrownie o mocy pow. 5 MW (z czego 2 pow. 10 MW)⁵¹.

Niewystarczające jest z kolei wykorzystanie energii odnawialnej produkowanej na bazie płodów rolnych pomimo, że w województwie kujawsko-pomorskim istnieją korzystne warunki dla tej produkcji. Dotyczy to przede wszystkim biopaliw produkowanych z rzepaku, nadwyżek słomy z produkcji rolniczej, uprawy roślin energetycznych oraz biogazu pochodzenia rolniczego. Pomimo różnicowań wewnątrz wojewódzkich oraz pewnych ograniczeń o charakterze prawnym, przestrzennym i przyrodniczym (wynikających m.in. ze zróżnicowania pod względem wymagań glebowych czy ograniczeń związanych z lokalizacją plantacji roślin energetycznych na obszarach zmeliorowanych), potencjał regionu w tej dziedzinie jest dosyć znaczący.

W odniesieniu do instalacji pozyskujących energię ze słońca, obszar województwa nie posiada wystarczającego udziału energii bezpośredniego promieniowania słonecznego dla tego typu instalacji. Koszt jednostki energii byłby w tym przypadku zbyt wysoki. Rozwój energetyki solarnej w miejskich instalacjach ciepłowniczych jest mało prawdopodobny ze względu m.in. na problemy z lokalizacją dużych pól kolektorów słonecznych na terenach zurbanizowanych oraz ze względu na stosunkowo duże straty przy przesyłaniu ciepła. Podobna sytuacja występuje w przypadku elektroenergetyki. W warunkach klimatycznych województwa i całego kraju budowa dużej elektrowni słonecznej jest przedsięwzięciem nieopłacalnym i nierealnym z punktu widzenia dostępnych (na poziomie realnego wykorzystania rynkowego) technologii. Z tego powodu przewiduje się rozwój systemów rozproszonych, zlokalizowanych bezpośrednio u odbiorcy końcowego. W województwie zauważa się wzrost ilości montowanych kolektorów słonecznych. Według stanu na dzień 30 maja 2014 roku, w kujawsko-pomorskim funkcjonowało 1834 instalacji wspartych z programu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki

⁵⁰ Ochrona Środowiska 2013, GUS, Warszawa 2013

⁵¹ Źródło: Urząd Regulacji Energetyki (www.ure.gov.pl), Mapa Odnawialnych Źródeł Energii, data aktualizacji danych: 31.03.2014 r.

Wodnej, co stanowi stosunkowo niskie wartości w porównaniu z innymi województwami (śląskie – 10086, małopolskie – 8510, lubelskie – 4479, łódzkie – 3940)⁵².

W województwie kujawsko-pomorskim odnotowuje się w ostatnich latach wahania zużycia energii elektrycznej przez sektor przemysłowy (w 2010 roku – 3315 GWh, 2011 roku – 3540 GWh, w 2012 roku – 3535 GWh). W sektorze gospodarstw domowych zużycie energii wyglądało zaś następująco: w 2010 roku – 1438 GWh, w 2011 roku – 1461 GWh oraz w 2012 roku – 1461 GWh⁵³. Mimo coraz szerszego stosowania urządzeń i technologii energooszczędnych nie odnotowano jednak znaczących zmian, co wskazuje, że brak podejmowanych działań w tym obszarze mogłyby przyczynić się do wzrostu zużycia energii elektrycznej.

W przypadku zużycia energii cieplnej odnotowuje się w ciągu ostatnich lat niewielkie zmiany zarówno w odniesieniu do wartości ogółem, jak i gospodarstw domowych (w 2009 roku – 10 128 TJ, w 2010 roku – 1 127 TJ, w 2011 roku – 9 985 TJ, w 2012 roku – 10271 TJ)⁵⁴. Biorąc pod uwagę zmienne warunki pogodowe w tych latach należy zwrócić uwagę, że podejmowany wysiłek związany z podnoszeniem efektywności energetycznej w regionie jest w tym przypadku widoczny, a biorąc pod uwagę istniejące w dalszym ciągu potrzeby musi być kontynuowany.

Od kilkunastu lat można zaobserwować tendencję spadkową emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. W latach 2007-2012 trend ten był kontynuowany w przypadku pyłów, natomiast uwalnianie gazów do atmosfery w 2011 i 2012 roku nieznacznie wzrosło. Dominujący w tym udział miała emisja pochodząca z gospodarki energetycznej, a także z transportu (także miejskiego). Należy stwierdzić, że w 2012 roku w regionie emisja gazów w przeliczeniu na powierzchnię była znacznie niższa, niż średnia krajowa, natomiast w przypadku pyłów znajdowała się powyżej przeciętnej dla Polski. Emisja zanieczyszczeń gazowych ukształtowała się na poziomie 8456,4 tys. Mg (w tym dwutlenek węgla 8398,8 tys. Mg), co stanowiło 3,5% w skali kraju. W rankingu województw o największej emisji gazów i pyłów do powietrza w skali kraju województwo kujawsko-pomorskie w 2012 roku znalazło się na 7 miejscu w emisji gazów oraz 11 miejscu w emisji pyłów⁵⁵.

W województwie kujawsko-pomorskim istnieje również problem niewystarczającej jakości środowiska akustycznego. Występuje przede wszystkim w odniesieniu do większych miast regionu, z Bydgoszczą i Toruniem na czele, oraz obszarów leżących wzdłuż ciągów komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dróg o największej przepustowości, tj. dróg krajowych i autostrady. W największym stopniu na jakość środowiska akustycznego wpływa hałas komunikacyjny. Obserwuje się systematyczne narastanie zjawiska „przestrzennego zagęszczania się” uciążliwości akustycznych powodowanych przez ruch samochodowy w miastach. Wiąże się to ze stałym wzrostem natężenia ruchu pojazdów, co powoduje wydłużanie się tzw. godzin szczytu komunikacyjnego.

Wyzwania i potrzeby

Wykorzystanie potencjału regionu do produkcji OZE.

Zmniejszenie poziomu emisyjności i energochłonności gospodarki.

Rozwój niskoemisyjnego miejskiego transportu zbiorowego.

---

⁵² Źródło: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (www.nfosigw.gov.pl), data aktualizacji danych 30.05.2014 r. – dane dotyczące efektów realizacji programu „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii”.

⁵³ Źródło: BDL, GUS

⁵⁴ Źródło: Zużycie paliw i nośników energii w latach 2009-2012 r. GUS, Warszawa 2010-2013

⁵⁵ Źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r., Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013

Dostępność transportowa

Jednym z czynników jakie mają znaczący wpływ na konkurencyjność województwa kujawsko-pomorskiego na tle innych województw, jest jego bardzo dobra dostępność transportowa i komunikacyjna, która wynika z centralnego położenia regionu. Województwo kujawsko-pomorskie bezpośrednio sąsiaduje z 5 województwami (wielkopolskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim i łódzkim). Niezwykle istotnym warunkiem wykorzystania atutu wynikającego z lokalizacji jest poprawa stanu infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, która powinna spowodować dynamiczny rozwój ruchu o charakterze regionalnym (komunikacji i transportu publicznego), a także ruchu tranzytowego (krajowego oraz międzynarodowego). Województwo kujawsko-pomorskie znajduje się zarówno na trasie korytarzy europejskich, jak i w ich sąsiedztwie (Paneuropejskie Korytarze Transportowe nr VI (Gdańsk – Katowice – Żylna) i VIa, , sieć TINA i korytarz TEN-T).

Na system komunikacyjny i transportowy województwa składają się głównie ciągi dróg o najwyższych klasach (autostrada, drogi ekspresowe). Najważniejsze z nich to:

- Autostrada A1 - o przebiegu Gdańsk - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Gliwice - Gorzyczki - granica państwa; łączy obszar województwa z systemem autostrad oraz zapewnia spójność z innymi województwami i krajami UE. Posiada szczególne znaczenie dla transportu w kujawsko- pomorskim;
- droga krajowa nr 5 (S5) o przebiegu A1 (Nowe Marzy) – Bydgoszcz –Poznań – Leszno – A8 (Wrocław);
- droga krajowa nr 10 (S10) o przebiegu A6 (Szczecin) – Piła – Bydgoszcz – Toruń – S7 (Płońsk); trasa wyróżniona i uwzględniona w sieci TINA, sieci TEN-T;
- droga krajowa nr 91 Gdańsk – Świecie – Toruń – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Wojkowice Kościelne – Dąbrowa Górnicza – Tychy – Bielsko-Biała – Cieszyn Boguszowice – granica państwa; droga, która ma być alternatywna i służyć odciążeniu autostrady A1;
- oraz inne drogi krajowe nr 15, 16, 25, 55, 56, 62, 67, 80 i wojewódzkie.

W związku z powyższym ważnym aspektem dostępności zewnętrznej jest zapewnienie powiązań układu wewnętrznego z węzłami autostradowymi i drogami ekspresowymi, a także modernizacja DK91, której znaczenie dla obsługi województwa, po realizacji autostrady A1, nie zmniejszy się. Zakłada się więc zapewnienie dogodnego skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii (realizuje to także postulat dostępności całego regionu do korytarzy TEN-T).

Dla zapewnienia dostępności z terenu całego regionu do obydwu ośrodków stołecznych oraz dostępności do ośrodków powiatowych i dróg najwyższych rang, należy wykorzystać również odcinki dróg wojewódzkich i powiatowych. W tym celu zakłada się działania na rzecz poprawy stanu technicznego sieci dróg wojewódzkich i powiatowych mających kluczowe znaczenie dla spójności wewnątrzregionalnej. Realizacja przeprawy na Wiśle w rejonie Solca Kujawskiego, w połączeniu z drogami krajowymi (zwłaszcza DK10 i DK80) i wojewódzkimi w rejonie Bydgoszczy i Torunia, utworzy „regionalną ósemkę” – charakterystyczną obwodnicę tych miast, wzmacniającą integrację obydwu siedzib województwa i gmin podmiejskich.

Podkreślić należy również działania zmierzające do budowy obwodnic innych ośrodków miejskich, w tym w szczególności planowane wobec Inowrocławia – największego miasta regionu leżącego poza siecią dróg najwyższych klas – przebudowę DK15 i DK25 do parametrów dróg dwujezdniowych (wraz z obwodnicą miasta), co ma zapewnić integrację komunikacyjną Inowrocławia (i zachodnich Kujaw) z Bydgoszczą i Toruniem oraz dobrą dostępność

zewnątrzną. Przebudowa DK15 ma zapewnić również połączenie drogą dwujezdniową z drogami S5 i A2.

W systemie dróg wojewódzkich najistotniejsze znaczenie będą miały inwestycje związane z drogami Nr 240, 241, 254, 255, 258, 265, 269, 270 oraz 548 i 559. Ich modernizacja i przebudowa spowoduje znaczącą poprawę połączeń z odcinkami dróg należących do sieci TEN-T.

Na terenie województwa istnieje również rozbudowana sieć linii kolejowych, stanowiących fragment europejskiej sieci tzw. korytarzy transportowych (szybkich połączeń województwa z innymi regionami kraju i Europy oraz z krajowymi i zewnętrznymi centrami logistycznymi). Najważniejsze to m.in. linie o znaczeniu państwowym:

- nr 131 dwutorowa, zelektryfikowana, Chorzów Batory – Inowrocław – Tczew - Gdańsk (tzw. magistrala węglowa); długość linii na terenie województwa wynosi 175,679 km, prędkość maksymalna możliwa do osiągnięcia - do 120 km/h;
- nr 353 dwutorowa, zelektryfikowana (128,440 km), maksymalna prędkość możliwa do osiągnięcia wynosi 120 km/h, przebieg- Poznań – Inowrocław – Toruń – Skandawa;
- nr 18 dwutorowa, zelektryfikowana (184,700 km), Kutno – Toruń – Bydgoszcz - Piła mająca podstawowe znaczenie dla połączenia Bydgoszczy i Torunia oraz Włocławka, odcinek Bydgoszcz – Toruń;
- nr 201 dwutorowa, zelektryfikowana (97,425 km), Nowa Wieś Wielka - Maksymilianowo stanowiąca towarową obwodnicę Bydgoszczy dla linii 131.

Planując wykorzystanie istniejącej infrastruktury transportu kolejowego należy wskazać na konieczne działania zmierzające do poprawy stanu czynnych linii kolejowych oraz stanu obiektów dworcowych i przystankowych. W stosunku do głównych linii kolejowych, łączących kujawsko-pomorskie z Warszawą, Trójmiastem, Poznaniem i Szczecinem, należy dążyć do zapewnienia technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h, co pozwoli na ustanowienie kwalifikowanych połączeń kolejowych z Bydgoszczą, Torunią, Włocławką i Inowrocławia do ośrodków metropolii sieciowej w Polsce oraz stworzy możliwość rozwoju szybkich połączeń zagranicznych – zwłaszcza zwiększenia liczby połączeń bezpośrednich z Berlinem.

Ważnym zagadnieniem jest zapewnienie dostępności kolejowej Grudziądza w komunikacji dalekobieżnej (międzyregionalnej) – miasto leży poza przebiegiem linii służących do realizacji tego typu relacji, ale może być obsłużone za pomocą węzłów w Toruniu, Laskowicach Pomorskich oraz Jabłonowie Pomorskim. Zakłada się przebudowę linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie – Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie – dla zapewnienia dogodnej dostępności z Grudziądza do obydwu tych węzłów, a także Jabłonowo Pomorskie – Brodnica, dla zapewnienia dostępności Brodnicy w transporcie międzyregionalnym za pośrednictwem węzła w Jabłonowie Pomorskim.

Ponadto wskazuje się na konieczność przywrócenia pełnych zdolności obsługowych i modernizacji obiektów dworcowych dla szlaków kolejowych: linii nr 207 (Toruń Wschodni – Malbork na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża) - remont linii kolejowej na odcinku Toruń Wschodni - Chełmża dł. 19,172 km, modernizacja istniejącej infrastruktury peronowej i dworcowej w Grzywnie, Łysomicach i Chełmży; linii nr 209 - remont na odcinku Chełmża – Bydgoszcz Wschód dł. 39,045 km oraz modernizacja obiektów dworcowych; nr 356 - rewitalizacja linii kolejowej na odcinku Kcynia – Bydgoszcz Główna dł. 42,137 km.

W niektórych częściach województwa, w szczególności na jego obrzeżach, nie funkcjonuje transport szynowy (m.in. powiat rypiński i radziejowski), a duże odległości do najbliższej

czynnej linii kolejowej uniemożliwiają korzystanie z pociągów. Natomiast nieregularne rozproszenie miejscowości na znacznym obszarze powoduje, że transport szynowy nie jest dostępny dla mieszkańców, pomimo istnienia w danej gminie/powiecie połączeń kolejowych. Zasięg oddziaływania stacji kolejowych nie pokrywa się z potrzebami przewozowymi. Na terenie województwa w czynnym ruchu pasażerskim eksploatowanych jest 1276 km linii kolejowych (7,1 km linii kolejowych/100km²) a gęstość przystanków wynosi 1,01 przystanku kolejowego na 100 km². Natomiast gęstość sieci przystanków autobusowych wynosi 40,57 przystanków na 100 km². Zdefiniowane powyżej problemy wskazują potrzebę zapewnienia sprawnego transportu autobusowego, stanowiącego uzupełnienie dla połączeń kolejowych. Wiele z obecnie eksploatowanych przez różnych przewoźników pojazdów jest w niezadowalającym stanie technicznym. Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki średni wiek taboru autobusowego. Ponadto pojazdy nie spełniają oczekiwań pasażerów w zakresie komfortu jazdy, systemu informacji pasażerskiej, poziomu hałasu i udogodnień w trakcie podróży. Większość pojazdów nie jest dostosowana do potrzeb osób o ograniczonej sprawności ruchowej.

Wyzwania i potrzeby

Rozbudowa układu drogowego, poprawa stanu dróg i bezpieczeństwa ruchu.

Wzmocnienie powiązań komunikacyjnych obszarów zmarginalizowanych z obszarami węzłowymi dla ich włączenia w regionalny układ powiązań transportowych z systemem krajowym i europejskim jako szansa rozwojowa dla tych obszarów.

Zapewnienie warunków dla mobilności mieszkańców poprzez inwestycje infrastrukturalne na liniach kolejowych znaczenia regionalnego i modernizację infrastruktury dworcowej oraz zakup jednostek taboru kolejowego dla przewozów regionalnych.

Restrukturyzacja transportu publicznego (rozwiązania niskoemisyjne).

Edukacja i wykształcenie

Analiza wykształcenia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012 wskazuje, iż społeczeństwo charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia. Mieszkańcy z wykształceniem wyższym stanowią jedynie 16,4% mieszkańców regionu, co lokuje województwo na 14 pozycji w kraju (przed województwem warmińsko-mazurskim – 15,2% i opolskim – 16,1%). Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowią najliczniejszą grupę mieszkańców regionu (28,6%). Druga najliczniejsza grupa to osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i niższym (23,6% osób)⁵⁶.

Wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-4 lat w roku szkolnym 2012/2013 w województwie wyniósł 48,4%, co plasuje region kujawsko-pomorski na przedostatnim miejscu w kraju (wskaźnik dla kraju wynosił 59,3%)⁵⁷. W stosunku do roku poprzedniego upowszechnienie edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-4 lat w województwie zwiększyło się o 2,1 p. proc.⁵⁸.

Kolejnym problemem istotnym dla rozwoju regionu jest niska jakość edukacji, przejawiająca się m.in. niskim poziomem wyników edukacyjnych uczniów, który plasuje region w grupie województw osiągających niższe niż przeciętne w Polsce wyniki sprawdzianów w szkołach podstawowych i egzaminów gimnazjalnych.

Analiza wyników sprawdzianu w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2011-2013 (OKE w Gdańsku) pokazuje, iż uczeń szkoły podstawowej w regionie uzyskał w 2013 roku wynik

⁵⁶ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, GUS, Warszawa 2013.

⁵⁷ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, GUS, Warszawa 2013.

⁵⁸ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012, GUS, Warszawa 2012.

niższy (59,0%) od swojego rówieśnika w kraju (60,1%)⁵⁹. Analogiczna tendencja miała miejsce także w latach 2011-2012.

Analiza wyników egzaminów gimnazjalnych w 2013 roku pokazuje, że statystyczny uczeń z województwa kujawsko-pomorskiego również i tu uzyskał wynik niższy od swojego rówieśnika w kraju we wszystkich częściach egzaminu (o 1 p. proc. z zakresu języka polskiego, o 2 p. proc. z matematyki i przedmiotów przyrodniczych, języka angielskiego na poziomie rozszerzonym oraz z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie, o 3 p. proc. z języka angielskiego na poziomie podstawowym). Analiza wyników potwierdza również występujące dysproporcje między wynikami gimnazjalistów ze szkół wiejskich, a wynikami gimnazjalistów ze szkół wielkomiejskich⁶⁰.

Inaczej wygląda sytuacja w szkołach ponadgimnazjalnych. Spośród 16 661 absolwentów w 2013 roku, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych, 81,51% otrzymało świadectwa dojrzałości, czyli zdało egzamin maturalny (w kraju odsetek ten wyniósł 80,10%). Mimo, iż zdawalność egzaminów maturalnych plasuje region nieco powyżej średniej krajowej, niepokój mogą budzić duże różnice między zdawalnością matur na obszarach wiejskich i w większych miastach regionu. Najwyższy wskaźnik zdawalności uzyskali absolwenci szkół usytuowanych w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (83,77%) i w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (82,34%), a najniższy zdający w szkołach na obszarach wiejskich (66,18%)⁶¹.

Duży wpływ na osiąganie wysokich efektów kształcenia ma jakość i dostępność infrastruktury edukacyjnej. Jednym z problemów szkół funkcjonujących w regionie jest brak lub niedostateczne wyposażenie pracowni przedmiotowych (brak odpowiedniego sprzętu, przyrządów laboratoryjnych, pomocy do prowadzenia eksperymentów) umożliwiających realizację podstawy programowej z uwzględnieniem nauczania doświadczalnego⁶². Dodatkowe nakłady należy przeznaczyć na zapewnienie odpowiednich pomocy dydaktycznych, specjalistyczny sprzęt oraz programy multimedialne, w szczególności w zakresie przedmiotów ścisłych, przyrodniczych oraz służących rozwijaniu kompetencji cyfrowych.

W szkołach prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w roku szkolnym 2012/2013 uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych było 11030 (l. uczniów ogółem: 202583)⁶³, a w roku 2013/2014 - 10763⁶⁴(l. uczniów ogółem: 209443)⁶⁵. Liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie, a jakość wsparcia oferowanego ww. grupie uczniów oraz kompetencje nauczycieli w tym zakresie są wciąż niewystarczające.

Kształcenie zawodowe cieszy się stosunkowo dużą popularnością, co jednak nie przekłada się na sytuację na rynku pracy. Absolwenci szkół zawodowych stanowią w regionie największą grupę bezrobotnych - w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki średnio co trzeci absolwent w końcu 2011 roku pozostawał w ewidencji powiatowych urzędów pracy⁶⁶.

---

⁵⁹ Wyniki sprawdzianów w latach 2011-2013 w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim oraz w kraju, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku (<http://www.oke.gda.pl>)

⁶⁰ Wyniki egzaminu gimnazjalnego w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju w 2013 roku - zestawienie, OKE w Gdańsku

⁶¹ Sprawozdanie z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim, OKE w Gdańsku.

⁶² Sprawozdanie z realizacji Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych „Cyfrowa szkoła”, MEN oraz MAiC, Warszawa 2014.

⁶³ Rocznik statystyczny województw, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2013.

⁶⁴ Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wg województw w roku szkolnym 2013/2014 - wg stanu na 30.09.2013 r., źródło: Centrum Informatyczne Edukacji.

⁶⁵ Uczniowie wg klas i województw w roku szkolnym 2013/2014 - wg stanu na 30 września 2013, źródło: Centrum Informatyczne Edukacji.

⁶⁶ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2012.

Bardzo istotny wpływ na nieadekwatną w stosunku do potrzeb rynku pracy ofertę kształcenia ma niski poziom współpracy szkół zawodowych i pracodawców, czego przejawem jest m.in. duży rozdźwięk między oczekiwaniami pracodawców względem kwalifikacji jakie ich zdaniem powinien posiadać absolwent szkoły zawodowej a realizowanymi w tych szkołach programami nauczania.

Jedną z przyczyn trudnej sytuacji na rynku pracy, która dotyczy nie tylko absolwentów szkół zawodowych, jest niedostateczne przygotowanie do wejścia na rynek pracy, przejawiające się m.in. niskim poziomem umiejętności praktycznych ułatwiających znalezienie zatrudnienia, czy też brakiem umiejętności interpersonalnych umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w miejscu pracy, a także kompetencji cyfrowych.

Wskaźnik komputeryzacji szkół regionu (tj. udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w 2012 roku) wynosił odpowiednio: dla szkół podstawowych bez specjalnych 96,60% (dla Polski 94,92%), dla szkół gimnazjalnych bez specjalnych 81,23% (dla Polski 81,79%), a dla szkół ponadgimnazjalnych ogółem 56,40% (dla Polski 64,10%). W zakresie ostatniej kategorii szkół wskaźnik komputeryzacji w miastach wynosił 57,90% (dla Polski 64,70%), zaś na obszarach wiejskich 47,50% (dla Polski 59,20%). Porównując przedmiotowy wskaźnik dla Polski i województwa kujawsko-pomorskiego największe dysproporcje dotyczą techników (na poziomie regionu wskaźnik wynosi 56%, a na poziomie kraju 75%)⁶⁷.

Nierozłącznym elementem związanym z zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia na wszystkich poziomach są kwalifikacje nauczycieli. Określone w obowiązujących przepisach prawa oświatowego mechanizmy motywujące nauczycieli do podnoszenia jakości pracy nie są wystarczające do osiągnięcia celów stawianych przed współczesną szkołą. Awans zawodowy w obowiązującej formule przestaje mieć charakter motywacyjny, a system wynagradzania nauczycieli przewiduje wprawdzie element motywacyjny w postaci właściwego dodatku, jednak w praktyce takie rozwiązanie wydaje się niewystarczające. Jak wynika z Systemu Informacji Oświatowej ze zorganizowanych form rozwoju zawodowego korzysta zaledwie 12% nauczycieli. Najczęściej wybierane są te formy, które uznane są za bardziej efektywne m.in.: udział w sieciach współpracy, mentoring lub coaching. Dodatkowo nie funkcjonuje system kontroli jakości i efektywności szkoleń co powoduje, iż rozwój zawodowy nie przekłada się na wyniki uczniów⁶⁸.

Strategia Europa 2020 uznaje uczenie się przez całe życie (od wieku przedszkolnego do okresu po przejściu na emeryturę) i rozwijanie umiejętności za kluczowe elementy odpowiedzi na szeroko pojętą gospodarczą i społeczną strategię Unii Europejskiej, a także obecny kryzys gospodarczy oraz starzenie się społeczeństwa. Uczenie się dorosłych daje osobom, które dotknęło bezrobocie, restrukturyzacja lub które stanęły przed koniecznością transformacji zawodowej, możliwość podniesienia kwalifikacji lub przekwalifikowania, w istotny sposób przyczyniając się także do włączenia społecznego, aktywności obywatelskiej i rozwoju osobistego.

Odsetek osób w wieku 25-64 lata, które kształcą lub dokończają kształcenie, wyniósł w 2012 roku 9,0% dla 27 krajów Unii Europejskiej. W Polsce wskaźnik ten osiągnął poziom znacznie poniżej średniej w UE – 4,5%⁶⁹. Wskaźnik ten w województwie kujawsko-pomorskim kształtował się na jeszcze niższym poziomie i wynosił 3,8%⁷⁰. Wartość docelowa (2020 rok) wskaźnika, dotyczącego udziału osób w wieku 25-64 lata uczących się i dokończających w ogólnej liczbie

⁶⁷ Źródło: BDL GUS.

⁶⁸ Wychowanie, postawy i umiejętności jako istotne czynniki jakości kapitału ludzkiego. Ekspertyza przygotowana na zlecenie MRR przez Instytut Badań Edukacyjnych. Warszawa, grudzień 2010.

⁶⁹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

⁷⁰ Źródło: BDL GUS.

ludności w tym wieku, została określona w SRKL⁷¹ na poziomie co najmniej 10%, co wobec dotychczasowych wyników stanowi dla regionu olbrzymie wyzwanie.

Wyzwania i potrzeby

Poprawa jakości edukacji na wszystkich etapach (od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej), w tym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Podniesienie stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

Podniesienie poziomu współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Podniesienie stopnia upowszechnienia uczenia się przez całe życie.

Wykluczenie i integracja społeczna

Analiza obszaru wykluczenia społecznego wskazuje, że na liście województw zagrożonych ubóstwem relatywnym kujawsko-pomorskie zajmuje dziewiątą lokatę, co oznacza, że aż 19,6% (w 2012 roku)⁷² społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. W województwie występuje wyraźne wewnątrz regionalne zróżnicowanie w zakresie potrzeb w ramach pomocy społecznej. Największe zagrożenie ubóstwem występuje w gminach peryferyjnych, gminach wiejskich oraz obszarach położonych we wschodniej i południowo-wschodniej części województwa. Zwiększonych nakładów na świadczenia pomocy społecznej wymagają w szczególności gminy położone we wschodniej części województwa ze względu na większą liczbę mieszkańców korzystających z tego rodzaju wsparcia.

Wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem (minimum egzystencji) wyniósł 8,3%, zaś wskaźnik ustawowej granicy ubóstwa 8,4% (kraj: 6,7%, 7,0%,)⁷³. Największe zagrożenie ubóstwem występuje w gminach peryferyjnych, wiejskich oraz na obszarach położonych we wschodniej i południowo-wschodniej części województwa. Według EUROSTAT⁷⁴ w 2012 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dla Polski wynosił 26,7 (UE-27: 24,7).

W 2012 roku w regionie 87 919 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej⁷⁵. Głównymi powodami przyznawania pomocy są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. 40% świadczeniobiorców stanowiły rodziny zamieszkujące obszary wiejskie⁷⁶. Na tle kraju, sytuacja ta wygląda niekorzystnie, gdyż pod względem udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem region znajduje się na drugim miejscu. Wśród klientów pomocy społecznej największą grupę (ok. 58%) są osoby w wieku produkcyjnym⁷⁷. W strukturze osób korzystających ze wsparcia instytucji pomocy społecznej dominują kobiety⁷⁸. Długotrwałe korzystanie ze wsparcia z pomocy społecznej dotyczy ok. 60% populacji klientów OPS i PCPR⁷⁹.

⁷¹ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013.

⁷² Źródło: BDL GUS.

⁷³ Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013 r.

⁷⁴ Strateg

⁷⁵ BDL GUS

⁷⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Toruń 2013.

⁷⁷ BDL GUS

⁷⁸ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Toruń 2013.

⁷⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Toruń 2013.

Jednym z najczęstszych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest niepełnosprawność. Liczba osób niepełnosprawnych w 2011 roku wynosiła 264.313, co stanowiło 12,6% ludności województwa⁸⁰. Na koniec I półrocza 2012 roku w obszarze wsparcia aktywizacji osób niepełnosprawnych funkcjonowało 6 Zakładów Aktywizacji Zawodowej, w których zatrudnionych było 236 osób niepełnosprawnych⁸¹. W regionie działa również 37 Warsztatów Terapii Zajęciowej, które na koniec 2012 roku dysponowały 1 295 miejscami⁸². Ważnym elementem infrastruktury wspierającej klientów pomocy społecznej są 4 Centra Integracji Społecznej i 28 Klubów Integracji Społecznej. W 2013 roku zajęcia w Centrach Integracji Społecznej ukończyło 237 osób, korzystając w szczególności ze wsparcia w postaci praktyk, staży, szkoleń zawodowych oraz działań z zakresu reintegracji zawodowej, z czego usamodzielniono się ekonomicznie 126 osób.

W 2012 roku co trzecią osobę korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej stanowiły dzieci i młodzież⁸³. Znaczącym problemem jest usamodzielnienie się wychowanków form pieczy zastępczej. W 2012 roku pieczę zastępczą opuściło 340 osób, z czego 191 osób to wychowankowie z rodzin zastępczych⁸⁴.

Znaczącym problemem stają się również trudności dzieci i młodzieży związane z funkcjonowaniem w społeczeństwie. W 2012 roku sądy okręgowe w regionie zastosowały środki wychowawcze i poprawcze wobec 3 022 nieletnich (w tym nadzór kuratora zawodowego, społecznego, skierowanie do ośrodka kuratorskiego). W województwie funkcjonował 1 ośrodek kuratorski przy sądzie okręgowym w Bydgoszczy, do którego skierowano 17 nieletnich⁸⁵.

W zakresie realizacji usług społecznych na rzecz osób starszych województwo plasuje się na krańcowych pozycjach na tle kraju. Osoby starsze w najmniejszym stopniu korzystają z oferty OPS/PCPR (mniej niż 10%)⁸⁶. W 2012 roku wśród 71 placówek pomocy społecznej 11 przeznaczonych było dla osób w podeszłym wieku, co stanowiło 15,5%. Obszary potrzeb, które nie są wystarczająco zaspokojone dotyczą w szczególności: usług opiekunów/ek środowiskowych, usług dziennych domów pomocy społecznej oraz innych form środowiskowych⁸⁷.

W 2012 roku wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie 18% stanowiły rodziny, dla których powodem sięgania po pomoc była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zagrożenie ubóstwem wzrasta wraz ze wzrostem liczebności gospodarstwa domowego, a najwyższe osiąga w rodzinach wielodzietnych⁸⁸. W 2013 roku w regionie funkcjonowało 12 jednostek doradztwa specjalistycznego rodzinnego. Z ich oferty skorzystały 2 443 osoby. Wobec liczby 16 330 rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego poprawy wymaga oferta dostępu do usług wsparcia rodziny w postaci szeroko rozumianego wsparcia specjalistycznego, środowiskowego w tym w postaci asystentów rodziny czy placówki wsparcia dziennego. Istotną kwestią jest rozwój i poprawa dostępu do usług wsparcia pieczy zastępczej. Na terenie

---

⁸⁰ BDL GUS

⁸¹ Panorama Zakładów Aktywności Zawodowej Regionu Kujawsko-Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń 2012.

⁸² Wykaz Warsztatów Terapii Zajęciowej -stan na 31.12.2012 r., Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń 2013, <http://www.kujawsko-pomorskie.pl>

⁸³ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, Toruń 2013.

⁸⁴ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok.

⁸⁵ <http://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne/rok-2012/download,2502,4.html>

⁸⁶ BDL GUS

⁸⁷ Sytuacja życiowa i potrzeby osób starszych z terenów województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście starzenia się społeczeństwa, ROPS Toruń, 2014

⁸⁸ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.

województwa funkcjonowały 63 placówki opiekuńczo-wychowawcze, które dysponowały 1 292 miejscami. W 2012 roku funkcjonowało także 2 376 rodzin zastępczych, w których przebywało 3 343 dzieci. Największy wśród nich odsetek stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem (66%) a najmniejszy rodziny zawodowe (4%)⁸⁹.

Wykluczenie społeczne może przyjąć skrajną formę bezdomności, która wymaga intensywnego wsparcia, W 2013 roku 23 placówki wspierały osoby bezdomne dysponując 1 136 miejscami (w tym 17 prowadzonych przez organizacje pozarządowe)⁹⁰.

W 2013 roku w regionie funkcjonowało zaledwie 27 mieszkań chronionych, w tym 10 prowadzonych przez gminę. Rozwój infrastruktury mieszkań chronionych a także treningowych i wspomaganych powinien ulec znaczącemu wzmocnieniu w celu zaspokojenia regionalnych potrzeb, umożliwiając zmianę w modelu prowadzenia pomocy społecznej i pieczy zastępczej na środowiskowy⁹¹.

Istotnym elementem umożliwiającym włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym jest rozwój sektora ekonomii społecznej. W województwie funkcjonuje zaledwie nieco ponad 1 200 Podmiotów Ekonomii Społecznej⁹². Potencjał Podmiotów Ekonomii Społecznej w regionie jest zróżnicowany. Znacząca jest liczba podmiotów, które nie zatrudniają żadnych pracowników na stałe. W 2010 roku tylko 12% podmiotów zatrudniało pracowników, a w strukturze zatrudnionych przeważały kobiety⁹³. W regionie sektor ekonomii społecznej rozwija się głównie w dużych miastach⁹⁴. Główną barierą rozwoju PES są problemy finansowe, z którymi boryka się 57% podmiotów. Pozostałe trudności wskazywane są dużo rzadziej i należą do nich brak chętnych do współpracy (22%), a w 12% biurokracja i niejasne przepisy⁹⁵. Rozwój sektora ekonomii społecznej a tym samym zwiększenie szans na utworzenie w nim miejsc pracy będzie możliwe dzięki działaniom animacyjnym, inkubacyjnym, doradczym, szkoleniowym i finansowym a także usługom specjalistycznym.

Region charakteryzuje niski poziom kapitału społecznego. Zgodnie z wynikami badania przeprowadzonego przez Biuro Projektowe UNDP w Polsce (2010 rok) region sklasyfikowany został na 13 pozycji pod względem wartości wskaźnika LHDI (Local Human Development Index) uzyskując notę 41,2. Wartości LHDI dla regionu są znacząco zróżnicowane terytorialnie. Najniższą ocenę stanu kapitału społecznego uzyskały powiaty we wschodniej i południowo-wschodniej części regionu⁹⁶. Na poziom kapitału społecznego składa się także aktywność obywatelska. Województwo w 2012 roku znalazło się na przedostatnim miejscu w kraju biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców⁹⁷.

Wyzwania i potrzeby

Zwiększenie integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zwiększenie zdolności do zatrudnienia oraz podniesienie aktywności społeczno-zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym dzieci i młodzieży.

⁸⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok.

⁹⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2013 rok.

⁹¹ MPiPS-03 za 2013 rok

⁹² Podmioty Ekonomii Społecznej - Spółdzielnie socjalne, Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, NGO (<http://www.ropstorun.home.pl>)

⁹³ Źródło: BDL GUS.

⁹⁴ Kujawsko-Pomorski Program Na Rzecz Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020 (<http://www.ropstorun.home.pl>)

⁹⁵ Raport z kompleksowego badania sektora ekonomii społecznej w regionie kujawsko-pomorskim, w ramach projektu systemowego ROPS w Toruniu pn. „Akademia Pomocy i Integracji Społecznej – Wsparcie kadr”, ROPS, Toruń 2011.

⁹⁶ Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny, UNDP w Polsce, Warszawa 2012.

⁹⁷ STRATEG

Poprawa dostępu do usług opiekuńczych, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz innych usług środowiskowych.

Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Wzmocnienie potencjału i rozwój usług podmiotów ekonomii społecznej.

Zdrowie

Analiza sytuacji demograficznej województwa wskazuje, iż kujawsko-pomorskie staje przed problemem zmian demograficznych spowodowanych głównie zmianą struktury wieku społeczeństwa oraz zachodzącym procesem depopulacji. Spodziewane jest sukcesywne zmniejszanie się liczby ludności, a w szczególności nastąpi spadek ludności w grupie osób w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w grupie osób w wieku poprodukcyjnym⁹⁸. W 2012 roku osoby w wieku powyżej 65 roku stanowiły 13,5% populacji mieszkańców województwa. Prognozowane zmiany wskazują, że w 2035 roku liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie prawdopodobnie o 56% w porównaniu ze stanem z końca 2012 roku. Szacuje się, że udział osób w wieku 65 lat i więcej w strukturze ludności województwa wzrośnie w 2035 roku do 23%⁹⁹. Na podstawie analizy dostępności usług specjalistycznej opieki geriatrycznej należy stwierdzić, że jednym z istotnych problemów w kontekście wyzwań wynikających z procesu starzejącego się społeczeństwa jest niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki geriatrycznej oraz opieki długoterminowej. W regionie funkcjonuje jeden oddział geriatryczny, który w 2012 roku dysponował 21 łózkami i objął hospitalizacją łącznie 982 osoby¹⁰⁰. W niewystarczającym stopniu w stosunku do potrzeb, osoby w podeszłym wieku korzystają z opieki w domach pomocy społecznej oraz wsparcia w zakresie usług środowiskowych. Domy pomocy społecznej, w których mieszkały osoby starsze stanowiły 15,5% wszystkich zakładów stacjonarnych opieki społecznej w województwie kujawsko-pomorskim. Seniorzy korzystający z opieki w nich zapewnianej stanowili 14,7% wszystkich mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według stanu na koniec 2012 roku. W całym 2012 roku w domach opieki społecznej mieszkały łącznie 863 osoby w podeszłym wieku¹⁰¹.

Zjawiskiem negatywnie wpływającym na zasoby rynku pracy w regionie są nasilające się z upływem lat problemy zdrowotne, stanowiące jedną z głównych przyczyn przedwczesnego wypadania z rynku pracy. Kolejnym istotnym aspektem odnoszącym się do zasobów rynku pracy są specyficzne problemy epidemiologiczno-demograficzne wyróżniające negatywnie województwo na tle pozostałych regionów. Jak wskazują badania zły stan zdrowia był jedną z najczęstszych przyczyn pozostawania bez pracy w Polsce. Odpowiednio było to w latach 2011-2013 12,9% ogólnej liczby ludności (w tym 46,3% dla kobiet i 53,7% dla mężczyzn)¹⁰². Problemy zdrowotne są zróżnicowane i nasilają się z wiekiem. W grupie osób w wieku 50-69 lat stwierdzono, że 66,8% boryka się z długotrwałymi problemami zdrowotnymi, zaś 72,9% osób w tym wieku cierpi z powodu różnych chorób przewlekłych (w Polsce odpowiednio 69,9% i 76,9%). Wśród ludności w wieku 70 lat i więcej odsetki te wynosiły odpowiednio 88,6% i 90,0% (w Polsce 91,3% i 93,2%)¹⁰³. Województwo pod względem udziału osób

⁹⁸ Prognoza demograficzna w województwie kujawsko-pomorskim do 2035 r. dla ludności miejskiej i wiejskiej, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

⁹⁹ Seniorzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – aktywność społeczno-ekonomiczna, kondycja zdrowotna i opieka instytucjonalna, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl>

¹⁰⁰ BDL GUS

¹⁰¹ Seniorzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – aktywność społeczno-ekonomiczna, kondycja zdrowotna i opieka instytucjonalna, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl>

¹⁰² J. Czapiński, T. Panek, Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków, Warszawa 2013, CRZL.

¹⁰³ Seniorzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – aktywność społeczno-ekonomiczna, kondycja zdrowotna i opieka instytucjonalna, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl>

niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności w 2011 roku zajęło 10 pozycję w kraju z wynikiem 12,6%, przy średnim udziale osób niepełnosprawnych w Polsce na poziomie 12,2%¹⁰⁴.

Prognozy dotyczące przeciętnego dalszego trwania życia dla województwa kujawsko-pomorskiego wykazują, że średni wiek dla kobiet i mężczyzn ulegnie wydłużeniu. Dla urodzonych w roku 2012 szacuje się, że przeciętna długość życia wynosić będzie: 80,3 lat dla kobiet, dla mężczyzn 72,8 lat przy średniej dla Polski, wynoszącej 81 lat dla kobiet i 72,7 lat dla mężczyzn¹⁰⁵. Krótsza długość życia mieszkańców regionu w porównaniu ze średnią w kraju oraz średnią UE wynika głównie ze zwiększonego zagrożenia zachorowalności na choroby będące najczęstszymi przyczynami zgonów osób w wieku aktywności zawodowej. W kontekście rynku pracy konsekwencjami starości demograficznej są m.in. obniżenie produktywności siły roboczej oraz pogarszanie się ogólnego stanu zdrowia, który jest głównym czynnikiem zachęcającym do samodzielnego odchodzenia od aktywności zawodowej. Stan zdrowia osób starszych staje się zatem jednym z priorytetowych czynników, które wpływają na aktywność zawodową, a tym samym na moment jej zakończenia. Zły stan zdrowia jako jedna z głównych przyczyn pozostawania bez pracy wpływa w znaczący sposób na zubożenie społeczeństwa i zagrożenie wykluczeniem społecznym¹⁰⁶.

Wyróżniającym się problemem zdrowotnym w województwie są nowotwory złośliwe, choroby układu krążenia oraz choroby układu oddechowego. Znacznie częściej stanowią one przyczynę hospitalizacji i niepełnosprawności mieszkańców regionu niż przeciętnie w kraju. W porównaniu z resztą kraju województwo wyróżnia się wysoką umieralnością osób dorosłych w wieku produkcyjnym. Najpoważniejszymi przyczynami zgonów wśród ludności w województwie kujawsko-pomorskim są choroby układu krążenia (w 2012 roku – 44,4%), choroby nowotworowe (w 2012 roku – 28,2%) i choroby układu oddechowego (w 2012 roku – 6,0%). Wśród ogólnej liczby zgonów w grupie wiekowej 20-69 lat mężczyźni stanowią 67,5%, a kobiety 32,5%. Liczba zgonów w grupie mężczyzn w wieku produkcyjnym jest dwukrotnie wyższa od liczby zgonów kobiet w tym samym wieku. W grupie kobiet w wieku 50-54 lata ponad dwukrotnie wzrasta liczba zgonów w stosunku do grupy kobiet w wieku 45-49 lat.

Najczęstszymi powodami absencji chorobowej mieszkańców województwa w 2012 roku były choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (13,4%), choroby układu oddechowego (10%), choroby układu krążenia (6,1%), choroby układu trawienno (4,4%), choroby układu nerwowego (8,7%), zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (9,9%), nowotwory (3,7%), choroby układu moczowo-płciowego (2,9%), urazy i zatrucia (14,7%) oraz ciąża, poród i połóg (19%)¹⁰⁷.

Problemem regionalnego rynku pracy są niewystarczające działania podejmowane w zakresie poprawy organizacji i bezpieczeństwa pracy oraz poprawy warunków pracy pracujących osób dorosłych. Niewystarczająca dbałość przedsiębiorstw o odpowiednie warunki pracy ze względu na skalę zagrożeń i czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia osób pracujących stanowi zagrożenie dla produktywności pracy i wzrostu gospodarczego regionu. Skala wypadkowości oraz przyczyny zewnętrzne zgonów w grupie mężczyzn oraz absencje chorobowe powodują znaczną utratę lat życia. Przeciętny wiek mieszkańca województwa pobierającego świadczenie z tytułu emerytury wynosił w grudniu 2012 roku 69,3 lata, w tym dla kobiet 68,0 lat, a dla mężczyzn 71,3 lata. Z kolei przeciętny wiek osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy wynosił w województwie kujawsko-pomorskim 56,3 lata, w tym

¹⁰⁴ BDL GUS (na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r.).

¹⁰⁵ Źródło: BDL GUS.

¹⁰⁶ J. Czapiński, T. Panek, Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków, Warszawa 2013, CRZL.

¹⁰⁷ Źródło: Absencja chorobowa w 2012 r. ZUS, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych, Warszawa 2013 r.

dla kobiet 55,3 lat, a dla mężczyzn 56,9 lat¹⁰⁸. W roku 2012 wydano ogółem 110,5 tys. orzeczeń powypadkowych, a w przypadku 82,3 tys. stwierdzono uszczerbek na zdrowiu. Łącznie w 2012 roku wydano 480,7 tys. oświadczeń pierwszorazowych i ponownych. Z kolei skala wydanych w 2012 roku orzeczeń pierwszorazowych ustalających niezdolność do pracy, uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego bądź celowość przekwalifikowania zawodowego wzrosła o 5,3% w stosunku do roku poprzedniego i wynosiła 135,9 tys. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności z ogółu przyczyn, a także chorób układu krążenia i nowotworów złośliwych jest największa w kraju, zaś z powodu chorób układu kostno-stawowego mięśniowego i tkanki łącznej należy do najwyższych¹⁰⁹.

W 2012 roku w województwie kujawsko-pomorskim w warunkach zagrożenia zatrudnionych było 21 477 osób, co stanowi 8,8% ogółu pracowników przedsiębiorstw objętych badaniem¹¹⁰. 65,3% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia było narażonych na zagrożenia związane ze środowiskiem pracy (14 022 osoby), a wśród nich należy wskazać głównie hałas, substancje chemiczne i mikroklimat zimny. W 2012 roku w regionie w warunkach zagrożenia związanych z uciążliwością pracy pracowało 21,6% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach, natomiast związanych z czynnikami mechanicznymi 13,1%¹¹¹. W 2012 roku przeprowadzono także ocenę ryzyka zawodowego dla 58,1 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 75,4 tys. osób. Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych¹¹².

Potencjał usług medycznych oferowanych w województwie obejmuje zarówno usługi szpitali o profilu ogólnym, jak i szpitali uzdrowiskowych i sanatoriów. Regionalna baza medyczna szpitali o profilu ogólnym jest rozwinięta w mniejszej skali niż wynika to z potencjału ludnościowego (udział województwa kujawsko-pomorskiego w liczbie łóżek w szpitalach w 2012 roku wynosił 5,0% - 9 507 łóżek, natomiast udział w zaludnieniu 5,4%). Liczba osób przypadająca na łóżko w szpitalach ogólnych w województwie w 2012 roku wynosiła 221 osób, co plasuje region na 13 pozycji w skali kraju¹¹³. Łącznie szpitale¹¹⁴ dysponują 175 budynkami. W większości przypadków średnia ich wieku przekracza 50 lat. W 17 przypadkach są to budynki ponad stuletnie¹¹⁵.

Obiekty budowlane użytkowane przez szpitale, w których udziela się świadczeń zdrowotnych, są w znacznym stopniu wyeksploatowane i wymagają dużych nakładów finansowych na odtworzenie ich pełnej wartości. Ich ogólny stan techniczno-użytkowy niejednokrotnie stwarzać może zagrożenie dla bezpieczeństwa życia i zdrowia. Na terenie województwa dorośli pacjenci oczekują na udzielenie stacjonarnego i całodobowego szpitalnego świadczenia zdrowotnego od 8 do 274 dni w zależności od jego rodzaju (najdłuższy czas oczekiwania na przyjęcie występuje na oddziale neurochirurgicznym, i oddziale chirurgii urazowo ortopedycznej – około 9 miesięcy, na oddziale rehabilitacyjnym i reumatologicznym - około 6 miesięcy, na oddziale endokrynologicznym, oddziale okulistycznym i oddziale chirurgii

¹⁰⁸ Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych w 2012 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych, Warszawa 2013.

¹⁰⁹ Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne, Warszawa 2014 r.

¹¹⁰ Informacje na temat warunków pracy uzyskiwane są przez GUS na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych).

¹¹¹ BDL GUS.

¹¹² Warunki pracy w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2012 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

¹¹³ Źródło: BDL GUS.

¹¹⁴ Analiza objęła 27 szpitali, dla których organem tworzącym jest jednostka samorządu terytorialnego bądź jest ona współdziałowcem w spółce kapitałowej, powstałej po przekształceniu samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (nie przedstawia danych dot. szpitali uniwersyteckich i resortowych: MSW i MON).

¹¹⁵ Diagnoza sytuacji demograficzno-epidemiologicznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

twarzowo-szczękowej – około 4 miesięcy). Dzieci najdłużej oczekują na przyjęcia na następujące oddziały szpitalne: otorynolaryngologiczny (ok. 9 miesięcy), kardiologiczny (ok. 2 miesięcy), nefrologiczny (ok. 2,5 miesiąca), chirurgiczny ogólny (ok. 2 miesięcy). Pacjenci dorośli w kolejkach najdłużej oczekują na przyjęcie do poradni zdrowia psychicznego i protetyki stomatologicznej – ok. 1 roku, endokrynologicznej – około 6 miesięcy oraz do hematologicznej, nefrologicznej, chorób płuc, pracowni fizykoterapii – około 5 miesięcy, zaś w trybie pilnym najdłużej trwa oczekiwanie do poradni neurologicznej i psychogeriatrycznej (około 1 miesiąca). Dzieci w kolejkach do uzyskania świadczeń ambulatoryjnych w poradniach najdłużej czekają do poradni gastroenterologicznej, urologicznej i reumatologicznej – ok. 5 miesięcy. Dzieci, które muszą być przyjęte w trybie pilnym do lekarza specjalisty właściwie nie czekają w kolejce, wyjątek stanowi poradnia wad postawy, gdzie oczekiwanie trwa około 2 tygodnie. W zakresie analizy stanu potrzeb w zakresie rehabilitacji medycznej, w ocenie konsultanta wojewódzkiego, największe potrzeby występują w odniesieniu do świadczeń z zakresu rehabilitacji neurologicznej. W okresie od stycznia 2010 roku do października 2012 roku w oddziałach rehabilitacji neurologicznej leczono 1100 chorych, co stanowi 8,26% wszystkich udarów – jest to wskaźnik zdecydowanie zbyt niski. Oczekiwany odsetek pacjentów rehabilitowanych po świeżych udarach mózgu wynosi przynajmniej 20%¹¹⁶.

Przewagą konkurencyjną województwa w stosunku do innych regionów jest duży potencjał funkcji uzdrowiskowej. Województwo zajmuje jedną z czołowych pozycji wśród polskich regionów oraz posiada wysoki udział procentowy (nawet 20% w zależności od rozpatrywanego zagadnienia) obsługi ruchu uzdrowiskowego w skali kraju. Udział w krajowej liczbie szpitali i sanatoriów uzdrowiskowych w 2012 roku wynosił 12,3%, udział łóżek w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych wynosił 15,4%, zaś udział w liczbie leczonych i kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych wyniósł 16,5%¹¹⁷. Ciechocinek i Inowrocław należą do grupy największych uzdrowisk nizinnych w kraju.

Wyzwania i potrzeby

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia zasobów pracy i wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Zwiększenie dostępu i poprawa jakości usług zdrowotnych i społecznych, w szczególności świadczonych na rzecz osób zagrożonych i wykluczonych społecznie.

Dostosowanie pod względem jakościowym i ilościowym infrastruktury ochrony zdrowia oraz infrastruktury społecznej.

Poprawa jakości usług lecznictwa uzdrowiskowego.

Rynek pracy

Województwo kujawsko-pomorskie od lat charakteryzuje wysoka stopa bezrobocia, niski poziom zatrudnienia i niska aktywność zawodowa na tle kraju. Wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego wyniósł w 2013 roku 18,2% i był o 4,7 p. proc. wyższy niż średnio w kraju (13,4%). Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł w 2013r. 55,8% (65,1% u mężczyzn, 47,3% u kobiet), a wskaźnik zatrudnienia 48,2%. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby powyżej 50 r.ż., kobiety, osoby długotrwale bezrobotne, z niepełnosprawnościami i o niskich kwalifikacjach, w tym rolnicy. Ponadto region cechuje dość wysoki odsetek bezrobotnych osób młodych poniżej 30 roku życia (34,3% ogółu bezrobotnych¹¹⁸), jednakże

¹¹⁶ Diagnoza sytuacji demograficzno-epidemiologicznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

¹¹⁷ Źródło: BDL GUS.

¹¹⁸ Informacja o bezrobotnych do 30 roku życia w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 roku, WUP w Toruniu, Toruń, luty 2014 r.

biorąc pod uwagę demarkację pomiędzy programami operacyjnymi, wsparcie dla tej grupy będzie możliwe poprzez realizację programu krajowego PO WER.

Najniższy współczynnik aktywności zawodowej w regionie (22,7%¹¹⁹) odnotowano w grupie osób w wieku 55 lat i starszych. Problem dezaktywacji zawodowej osób starszych nabiera znaczenia w kontekście zachodzących przemian demograficznych (starzejące się społeczeństwa)¹²⁰ i wymaga podjęcia działań zmierzających do wydłużenia wieku aktywności zawodowej, w tym profilaktyki zdrowotnej. Osoby w wieku 50+ stanowiły 22,6% ogółu bezrobotnych¹²¹. Doświadczają one specyficznych problemów na rynku pracy¹²². Ich niekorzystną sytuację pogłębia także brak instrumentów zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwach.

Kolejną grupą znajdującą się w trudnej sytuacji na rynku pracy są kobiety. W grudniu 2013 roku zarejestrowanych było ponad 150 tys. osób bezrobotnych, z czego 53,9% to kobiety. Wśród nich aż 24,4% nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka¹²³. Trudności łączenia pracy zawodowej z obowiązkami opiekuńczymi ograniczają zaangażowanie kobiet na rynku pracy - część z nich nie wraca do pracy po przerwach związanych z macierzyństwem lub opieką¹²⁴. Wyłączenie kobiet sprawujących opiekę nad dzieckiem do lat 3 z życia zawodowego jest spowodowane w znacznej mierze brakiem rozwiązań w zakresie dostępności zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3, zarówno instytucjonalnych jak i świadczonych przez dziennego opiekuna. Na koniec 2012 roku w regionie zamieszkiwało 63,9 tys. dzieci do 3 lat oraz funkcjonowało 37 instytucji przeznaczonych do opieki nad dziećmi w tym wieku, tj. 24 żłobki, 5 oddziałów żłobkowych przy przedszkolach, 8 klubów dziecięcych, o łącznej liczbie 2028 miejsc. W 2012 roku zaledwie 3,0% tych dzieci objętych zostało opieką żłobkową. Natomiast liczba żłobków nieznacznie wzrosła (z 19 w 2011 roku do 24 w 2012)¹²⁵, jednak nie zaspokaja to bieżących potrzeb¹²⁶.

Istotnym problemem w regionie jest wysoki poziom osób długotrwale bezrobotnych (56,8 % w 2013 roku) w ogólnej liczbie bezrobotnych. Długotrwale bezrobocie stanowi jedną z głównych przyczyn wykluczenia społecznego. W grupie tej znajdują się przede wszystkim osoby z niskimi kwalifikacjami oraz powyżej 50 roku życia. Aktywizacja tych osób wymaga kompleksowych działań ukierunkowanych na pobudzenie motywacji do pracy i zdobywanie nowych kwalifikacji.

Osoby niepełnosprawne stanowią 12,6% mieszkańców regionu (NSP2011). Ich udział wśród ogółu bezrobotnych w 2012 roku ukształtował się na poziomie 4,4%. W strukturze osób niepełnosprawnych dominują osoby w wieku produkcyjnym. Ich grupa stanowiła 6,5% ogółu ludności w regionie i jest wyższa niż udział w kraju 5,9%. Osoby niepełnosprawne narażone są na izolację społeczną będącą konsekwencją braku samodzielności i konieczności zapewnienia nieustannej pomocy ze strony innych osób, a także barier mentalnych najbliższego otoczenia skutkujących wycofaniem z aktywności społecznej i zawodowej. Osoby te mają również

---

¹¹⁹ BDL GUS.

¹²⁰ Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce, OECD, Warszawa 2013 r.

¹²¹ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 roku, WUP w Toruniu, Toruń, marzec 2014 r.

¹²² Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce, OECD, Warszawa 2013 r.

¹²³ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 roku, WUP w Toruniu, Toruń, marzec 2014 r.

¹²⁴ W 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim spośród 689 tys. osób biernych zawodowo 76 tys. osób nie pracowało ze względu na obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (w 2007 roku takich osób było 85 tys., w 2008 roku 76 tys., w 2009 roku 89 tys., w 2010 roku 77 tys., w 2011 roku 79 tys., w 2012 roku 77 tys.) - BDL GUS.

¹²⁵ BDL GUS.

¹²⁶ Warto podkreślić, iż zgodnie ze Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju w 2020 r. opieką pozarodzinną powinno być objętych w Polsce 30 proc. dzieci w wieku do lat 3, w: Dobry klimat dla rodziny Program polityki rodzinnej Prezydenta RP, Warszawa 2013 r.

problemy z utrzymaniem zatrudnienia, co ma związek z niewystarczającymi możliwościami podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Poziom wykształcenia oraz posiadanych kwalifikacji mieszkańców ma również duży wpływ na zatrudnienie. Wśród osób aktywnych zawodowo najwięcej, bo 31,3% ogólnej ich liczby, ukończyło szkołę zasadniczą zawodową (260 tys. osób), zaś najmniejszą grupę (8,1%) stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Problem bezrobocia dotyka w znacznej mierze osób z niskim wykształceniem. Na koniec 2013 roku osoby bez wykształcenia średniego stanowiły 63,0% bezrobotnych, przy czym problem dotyczył zarówno osób bez kwalifikacji zawodowych (32,0% to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym), jak i osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (31,0% bezrobotnych). Z kolei osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiły 19,4% zarejestrowanych¹²⁷. Świadczy to o niedopasowaniu zdobytego wykształcenia do potrzeb rynku pracy i implikuje konieczność uzupełniania i/lub zmiany zdobytych kwalifikacji. Przeszkodą w podejmowaniu zatrudnienia jest również brak lub niewystarczające doświadczenie zawodowe.

Przedsiębiorczość mieszkańców woj. cechuje się też niższymi – niż średnio w kraju – wskaźnikami. W 2013 roku było 191,3 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne), tj. o 1,7 p. proc. więcej niż przed rokiem¹²⁸. Pod koniec 2013 roku w rejestrze REGON znajdowało się 143,2 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gosp., tj. o 1,8 tys. jednostek więcej niż przed rokiem (wzrost o 1,3 p. proc.)¹²⁹. W całym 2013 roku utworzono 18,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, z których 16,4 tys. stanowiły osoby fizyczne¹³⁰, 993 spółek handlowych oraz 272 spółek cywilnych. Jednocześnie podmioty działające w regionie cechuje niższa trwałość na tle kraju, co obrazuje stosunkowo wysoka liczba podmiotów wyrejestrowanych: zlikwidowano 15 tys. podmiotów, a w tym samym czasie 18,3 tys. zawiesiło działalność¹³¹. Jako że pobudzanie przedsiębiorczości stanowi szansę na rozwój społeczno-gospodarczy regionu, należy kontynuować dotychczasowe doświadczenia we wspieraniu przedsiębiorczości i samozatrudnienia rozumiane jako zwiększenie liczby zarejestrowanych podmiotów jak i zwiększanie potencjału podmiotów już funkcjonujących. Tym bardziej, iż wnioski z przeprowadzonych badań¹³² wskazują, że dotacje na zakładanie własnej działalności gospodarczej są instrumentem cechującym się bardzo dużą skutecznością w aktywizacji osób bezrobotnych na rynku pracy.

Słabością regionu jest mała liczba miejsc pracy poza rolnictwem. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2013 roku ukształtowało się na poziomie 240,8 tys. osób i było o 1,6% niższe w stosunku do 2012 roku struktura pracujących wg trzech sektorów gospodarki (rolnictwo, przemysł, usługi) pokazuje, iż sytuacja w regionie na przestrzeni ostatnich lat podlega wahaniom koniunkturalnym. W 2013 roku ponad połowa pracowników (54,5%) zatrudniona była w sektorze usług, podczas gdy jeszcze w 2008 roku było to nieco ponad 49,1%. W ostatnich trzech latach odnotowano spadek liczby osób zatrudnionych w przemyśle (z 32,2% w 2010 roku do 30,1% w 2013 roku). Jednocześnie w latach 2010-2012 wzrósł odsetek osób zatrudnionych w sektorze rolnym (do 16,6%), co nie pokrywa się z tendencją w Polsce, gdzie od blisko 10 lat obserwuje się stały spadek zatrudnienia w tym sektorze¹³³. Świadczy to o specyficznej sytuacji regionu, gdzie coraz większą rolę odgrywa rodzima produkcja rolna.

¹²⁷ BDL GUS.

¹²⁸ Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014 r.

¹²⁹ Jw.

¹³⁰ BDL GUS.

¹³¹ Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2014 r.

¹³² Patrz: Badanie osiągniętych wartości wskaźników komponentu regionalnego PO KL, badanie zrealizowane przez PAG Uniconsult na zlecenie MRR, Warszawa, 30.03.2012 r.

¹³³ BDL GUS.

Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego na osi centrum-peryferie oraz planowane przyśpieszenie rozwoju obszarów wiejskich będą w konsekwencji implikować zwiększenie działań w zakresie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa.

Poziom adaptacyjności przedsiębiorstw sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w regionie wymaga działań prowadzących do ich rozwoju, zwłaszcza nakierowanych na profesjonalizację ich kadr i dostarczenie kompleksowych usług, w tym szkoleniowych i doradztwa specjalistycznego oraz wsparcia outplacementowego w okresie przejściowych trudności, odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw. W długoterminowej perspektywie rozwoju województwa zapewnienie kompetentnych pracowników dla potrzeb nowoczesnej gospodarki stanowi jedno z głównych wyzwań w obszarze kapitału ludzkiego. W szczególności ważne jest dostosowanie jakości szkoleń do potrzeb pracodawców i pracowników, tak aby miały one realny wpływ na wzrost konkurencyjności i kompetencji.

Problemy przedsiębiorców z utrzymaniem skali i zakresu działalności w sposób bezpośredni przekładają się na malejącą liczbę miejsc pracy, a w konsekwencji wzrost liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy. Negatywnym zjawiskiem jest znaczny przyrost liczby osób tracących pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W końcu 2013 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy było 6578 takich osób, co w odniesieniu do roku poprzedniego stanowiło wzrost o 32,7%¹³⁴. O trudnej sytuacji firm może również świadczyć obserwowany wzrost liczby wniosków o wypłaty świadczeń z FGŚP¹³⁵.

Pogarszająca się sytuacja na rynku pracy oraz otwarcie zachodnich rynków pracy wpływa na emigrację zarobkową mieszkańców regionu. Pomimo spadku dynamiki migracji w ostatnich latach nadal utrzymuje się znaczna liczba emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 m-cy (106588 osób¹³⁶). Rodzi to wyzwania związane z transnarodową mobilnością pracowników, dla zwiększenia której można wykorzystać potencjał sieci EURES.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat w województwie kujawsko-pomorskim wynosił w 2013 roku 63% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej wynoszącej 64,9%. Na podstawie analiz społeczno-gospodarczych szacuje się, iż w latach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego wskaźnik ten będzie systematycznie wzrastał osiągając wartość 67,9%, 68,92% i 69,5% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023. Cel krajowy ustalony dla Polski w obszarze redukcji liczby osób pozostających w ubóstwie jako 1,5mln osób został osiągnięty w 2012 roku. Należy jednak kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalenie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Dla określenia pozycji województwa względem wartości krajowych stosowany jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego wynosił on w 2012 roku 17,6% i wartość ta była wyższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie w latach realizacji RPO oraz jego wartości 16,73%, 16,44% i 16% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

Należy podkreślić, iż oba ww. wskaźniki służą jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie są one wskaźnikami rezultatu interwencji RPO i nie mogą być przedmiotem odpowiedzialności RPO. Umowa Partnerstwa wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na ich osiągnięcie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a ich zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

¹³⁴ Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 roku, WUP w Toruniu, Toruń, marzec 2014 r.

¹³⁵ Jw.

¹³⁶ dane wg Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 r. - BDL GUS.

Zakres regionalnego programu operacyjnego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście, analiza społeczno-ekonomiczna – uaktualniana corocznie i przedstawiana Komisji Europejskiej – uwzględniająca uaktualnianą rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z Komisją Europejską (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę.

Zestaw diagnostyczny uzgodniony z Komisją Europejską nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej.

Wyzwania i potrzeby

Poprawa dostępu do zatrudnienia, w tym samozatrudnienia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób starszych, osób niepełnosprawnych, nisko wykwalifikowanych.

Zwiększenie dostępu do usług opieki na dziećmi do lat 3.

Poprawa adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw, w szczególności sektora MŚP oraz przystosowanie do zmian wynikających z trendów globalnych i demograficznych.

Poprawa adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz przeciwdziałanie dezaktywizacji zawodowej, w szczególności wynikającej ze stanu zdrowia.

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia zasobów pracy i wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Zwiększenie stopnia wykorzystania w przedsiębiorstwach, w szczególności z sektora MŚP, rozwiązań z zakresu elastycznych form zatrudnienia umożliwiających godzenie życia zawodowego z prywatnym, zarządzania strategicznego i zarządzania zasobami ludzkimi, w tym zarządzania wiekiem czy społecznej odpowiedzialności biznesu.

Podejście terytorialne (interwencja na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach – OSI)

W perspektywie finansowej 2014-2020 interwencja środkami EFSI skierowana zostanie na zidentyfikowane obszary geograficzne tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI).

Zintegrowane podejście terytorialne w RPO WK-P 2014-2020 obejmuje: system preferencji dla projektów bądź odbiorców pomocy z obszarów o określonych problemach rozwojowych (OSI).

OSI określone w UP 2014-2020

UP zawiera zobowiązanie Polski do szczególnego uwzględniania kilku istotnych typów obszarów realizacji polityk objętych EFSI (OSI o znaczeniu krajowym). Spośród wymienionych w Umowie Partnerstwa 2014-2020 obszarów strategicznej interwencji, w regionie kujawsko-pomorskim zidentyfikowano następujące OSI:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze- ten obszar wsparcia objęty zostanie ZIT i OSI, o czym mowa w sekcji 4.2,
- miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne - ten obszar wsparcia objęty zostanie ZIT, o czym mowa w sekcji 4.2,
- miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji - OSI objęte wsparciem, o którym mowa w sekcji 4.2,
- obszary wiejskie rozwijające ich endogeniczne potencjały. Instrumentem wykorzystanym do realizacji działań w danym OSI będzie w szczególności RLKS, o którym mowa w sekcji 4.1,
- inne obszary interwencji w układzie terytorialnym.

OSI w regionie

Obejmują one podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, tj. główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym oraz obszary, poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków, które wymagają wzmocnienia potencjału rozwojowego, w tym stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych, zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich (bieguny wzrostu). OSI regionalne to również obszary problemowe, czyli terytoria cechujące się największą koncentracją negatywnych zjawisk, które wymagają interwencji.

W województwie zidentyfikowano siedem OSI (określone w SRW 2020)¹³⁷:

- Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia;
- Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny;
- Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa;
- Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa;
- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- Wzrost zatrudnienia;
- Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa;
- Polityka miejska i rewitalizacja miast;
- Rozwój uzdrowisk.

W ramach Programu zintegrowane podejście terytorialne będzie realizowane na poziomie wojewódzkim (Bydgoszcz i Toruń wraz z ich obszarem funkcjonalnym).

---

¹³⁷ Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego Plan Modernizacji 2020+, załącznik nr 3.

W związku ze specyfiką kierunków rozwojowych regionu, w ramach tzw. innych obszarów interwencji w układzie terytorialnym, zdecydowano się określić dodatkowe obszary kluczowe (OSI), w których w znacznej mierze skoncentrowane będą środki przeznaczone na realizację interwencji w ramach Programu.

W ramach poszczególnych PI stosowane będą preferencje dla projektów lub odbiorców pomocy z określonych typów obszarów funkcjonalnych.

○ **Kujawy**

Podstawa wyróżnienia: nagromadzenie głębokich problemów rozwojowych gmin (niekorzystne procesy demograficzne, niski poziom dochodów ludności, wysokie bezrobocie, niedobory w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną). Problem środowiskowy w postaci trwałego deficytu wody.

Obszary interwencji w ramach Programu, gdzie przewiduje się preferencje dla projektów z określonego OSI:

- PI 3a
, 5b, 6b, 9a, 9b, 10a, 8i, 8iii, 9iv, 9v

○ **Obszary wiejskie** (określone w SRW2020 jako ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej)

Podstawa wyróżnienia: rolnictwo to jedna z głównych gałęzi gospodarczych województwa i lokuje kujawsko-pomorskie wśród czołowych producentów żywności w kraju. SRW 2020 zakłada utrzymanie wysokiej rangi gospodarki rolnej, rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego oraz sektora energetyki odnawialnej w oparciu o płody rolne. Dlatego obszary wysokiej przydatności rolniczej stanowią walor o znaczeniu strategicznym dla rozwoju regionu.

- PI 3a, 4b, 5b, 6b, 9a, 9b, 10a, 8i, 8iii, 9iv, 9v; 9vi, 9d

○ **Obszary o najniższym zatrudnieniu** (określone w SRW2020 jako wzrost zatrudnienia)

Podstawa wyróżnienia: trwale wysoki poziom bezrobocia w regionie, w znaczący sposób ograniczający jego rozwój społeczny i gospodarczy.

- PI 3a, 3c, 8i, 8iii, 9iv, 9v

○ **Rozwój funkcji uzdrowiskowych**

Podstawa wyróżnienia: uzdrowiska są ważnym czynnikiem rozwoju regionu, ale należy jeszcze w większym stopniu je wzmacniać, jako potencjał konkurencyjny regionu. Z tego względu konieczne jest wsparcie rozwoju uzdrowisk przez podjęcie działań planistycznych, a następnie wdrażanie zaproponowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych oraz związanych ze specyfiką lecznictwa uzdrowiskowego.

- PI 1b, 4a, 4b, 6d, 8b

○ **Obszar wschodniej części województwa**

Podstawa wyróżnienia: Obszar ten wiąże się ściśle z innymi OSI (zwłaszcza „wzrost zatrudnienia”), jednak jest identyfikowany ze względu na szczególnie złożony charakter problematyki (z naciskiem na konsekwencje niskiego poziomu rozwoju gospodarczego dla jakości życia mieszkańców i równocześnie konsekwencje niskiego poziomu rozwoju społecznego dla możliwości aktywizacji gospodarczej) oraz jej podobieństwo w ramach całego rozległego obszaru wschodniej części regionu.

- PI 3a, 3b, 4a, 4b, 5b, 6b, 9a, 9b, 10a, 8i, 8iii, 9iv, 9v, 9vi, 9d

Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami Programu

Tabela 1a (dodatkowa). Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami RPO WK-P 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
Konkurencyjna gospodarka	Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce	Ulepszenie infrastruktury w zakresie badań i innowacji w sektorze nauki i przedsiębiorstw	Rozwój inteligentny	Unia Innowacji	Zalecenie Rady nr 5 na lata 2013-2014: Przedsięwzięcie dodatkowych środków w celu stworzenia otoczenia biznesu przyjaznego innowacjom poprzez skoordynowanie polityki w obszarach badań, innowacji i przemysłu, dalszy rozwój instrumentów rewolwingowych i zachęt podatkowych, a także lepsze dopasowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji.	Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom	Wspieranie prywatnych inwestycji w zakresie badań i rozwoju	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury B+R
			Transfer wiedzy i innowacji do gospodarki					Tworzenie środowiska przyjaznego innowacjom dla innowacyjnych przedsiębiorstw		
		Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	Wzrost skali działalności przedsiębiorstw		Polityka przemysłowa w erze globalizacji Unia Innowacji			Budowanie efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczynianie się do innowacji, przedsiębiorczości i internacjonalizacji		
		Wzrost produktywności przedsiębiorstw						Zwiększanie wydajności poprzez przedsiębiorczość i innowacje		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
			Dywersyfikacja działalności i nowe modele biznesowe					Wspieranie zmian strukturalnych w gospodarce		
		Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	Wzmocnienie zastosowania TIK w usługach publicznych		Europejska Agenda Cyfrowa			Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK		Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinf. i telekom.
Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Cyfrowy region	Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	Wzmocnienie zastosowania TIK w usługach publicznych - rozwój e-usług sektora publicznego - udostępnianie informacji sektora publicznego oraz zasobów nauki i kultury w celu umożliwienia wytworzenia na ich podstawie nowych usług cyfrowych przez podmioty spoza sektora publicznego	Rozwój inteligentny	Europejska Agenda Cyfrowa		Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom	Doskonalenie aplikacji TIK w zakresie administracji elektronicznej (w tym elektronicznych zamówień publicznych), e-learningu, e-kultury, e-integracji i e-zdrowia w ścisłej współpracy i konsultacji z zainteresowanymi stronami zgodnie z europejską agendą cyfrową (2011-2015 plan działania na rzecz Administracji elektronicznej)	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinf. i telekom.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast Silna metropolia	Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	Zmniejszenie emisyjności gospodarki	Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki	Rozwój zrównoważony	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Zalecenie Rady nr 6 na lata 2013-2014: Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii. Przyspieszenie i rozszerzenie rozbudowy sieci energetycznej, w tym transgranicznych połączeń międzysystemowych oraz wyeliminowanie przeszkód dla transgranicznego handlu energią elektryczną (...)	Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna	Promowanie efektywności energetycznej Wspieranie i ułatwianie inwestycji w OZE Redukcja emisji gazów cieplarnianych w sektorach rolnym i leśnictwa	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja Infrastruktury energetycznej
			Zwiększenie udziału OZE							
			Obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich							
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Region przyjazny środowisku	Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami	Zmniejszenie wrażliwości obszarów i sektorów wrażliwych na zmiany klimatu	Rozwój zrównoważony	Europa efektywnie korzystająca z zasobów		Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna	Przystosowanie się do zmiany klimatu w obszarze gospodarki wodnej i zapobiegania powodziom	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska
			Rozwój systemów zarządzania zagrożeniami					Przystosowanie się do zmiany klimatu na innych obszarach		
		Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów							

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Zmniejszenie presji na środowisko naturalne			Zalecenie Rady nr 6 na lata 2013-2014: (...) Poprawę gospodarki odpadami i gospodarki wodnej		Zaspokojenie poważnych potrzeb w sektorze wodnym i sektorze odpadów, aby spełnić wymogi prawodawstwa UE		
								Ochrona różnorodności biologicznej, ochrona gleby oraz promowanie usług ekosystemowych i zielonej infrastruktury		
								Poprawa jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza		
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym	Zwiększenie wewnątrzregionalnej dostępności transportowej	Rozwój zrównoważony	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Zalecenie nr 6 na lata 2013-2014: (...) Wzmocnienie roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezzwłocznego	Nowoczesna infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	Rozwijanie kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów kolejowych	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Podniesienie poziomu bezpieczeństwa systemu transportowego			wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie (...)		Zwiększenie konkurencyjności gospodarki poprzez inwestowanie w drogową sieć TEN-T i łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T		
			Rozwój alternatywnych form transportu					Opracowanie przyjaznych dla środowiska systemów transportu i promowanie zrównoważonej mobilności w miastach		
Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Aktywna integracja społeczna	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zalecenia Rady nr 3 na lata 2013-2014: [...] Zwalczanie ubóstwa pracujących (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Aktywne włączenie Promowanie innowacji społecznych	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			Integracja usług różnych służb publicznych							
			Wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych							
		Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego	Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych							

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
		spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych					Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym		
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Aktywne włączenie Promowanie innowacji społecznych Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	
					Europejska Agenda Cyfrowa					Aktywne włączenie

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszarów peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		
Nowoczesne społeczeństwo Konkurencyjna gospodarka	Aktywni na rynku pracy	Lepsze kompetencje kadr gospodarki	Poprawa jakości kształcenia Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy	Rozwój inteligentny Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, np. poprzez gwarancje dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Poprawa jakości, efektywności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy Rozwoju otwartych i łatwo dostępnych materiałów dydaktycznych on-line, otwarte praktyki edukacyjne on-line i korzystanie z otwartych sieci	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR		
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy
					Lepszy dostęp do wysokiej jakości i usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach				<p>Rozwoju umiejętności wymaganych przez takie sektory jak: srebrna gospodarka, usługi osobiste oraz świadczenia zdrowotne i usługi socjalne; gospodarka niskoemisyjna i bardziej odporna na zmianę klimatu;</p> <p>Promowanie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji, kształcenia podstawowego i średniego</p>		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
		Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy	Poprawa szans na zatrudnienie osób poszukujących pracy nieaktywnych zawodowo			<p>Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych (...) Zwalczenie ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy (...)</p> <p>Zalecenie Rady nr 4 na lata 2013-2014: Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, szczególnie poprzez inwestowanie w wysokiej jakości, przystępną cenowo opiekę nad dziećmi i nauczanie przedszkolne, oraz przez zapewnienie stabilnego finansowania i wykwalifikowanego personelu. Podjęcie regularnych działań na rzecz zreformowania KRUS w celu poprawy międzysektorowej mobilności pracowników (...) Wsparcie ogólnej</p>		<p>Aktywne i zdrowe starzenie się</p> <p>Trwała integracja z rynkiem pracy młodzieży niepracującej, która nie kształci się ani nie szkoli</p> <p>Równość mężczyzn i kobiet oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego</p> <p>Tworzenie miejsc pracy, w szczególności na obszarach oferujących nowe źródła wzrostu (gospodarka ekologiczna, srebrna gospodarka, TIK, usługi osobiste oraz usługi zdrowotne i socjalne)</p> <p>Dywersyfikacja gospodarcza w obszarach wiejskich, rybackich i</p>		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Poprawa adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i pracodawców, w szczególności przedsiębiorstw sektora MŚP			reformy emerytalnej za pomocą środków zwiększających szanse starszych pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywacji zawodowej.		<p>przybrzeżnych</p> <p>Możliwość zatrudnienia dla pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami działań restrukturyzacyjnych</p> <p>Dostosowanie istniejących miejsc pracy, umiejętności i kwalifikacji do wymogów gospodarki niskoemisyjnej i bardziej odpornej na zmiany klimatu</p>		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR							
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania				
					Poprawa zdrowia zasobów pracy			Zalecenie nr 1 na lata 2013-2014: (...) dokonanie przeglądu wydatków w celu lepszego ukierunkowania polityk społecznych oraz zwiększenia oszczędności kosztowej i efektywności wydatków na opiekę zdrowotną (...)		Aktywne i zdrowe starzenie się						
Nowoczesne społeczeństwo	Solidarne społeczeństwo	Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Aktywna integracja społeczna	Integracja usług różnych służb publicznych	Wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zalecenia Rady nr 3 na lata 2013-2014: [...] Zwalczanie ubóstwa pracujących (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Aktywne włączenie	Promowanie innowacji społecznych	Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług							Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych						

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszarów peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych			Zalecenia Rady nr 3 na lata 2013-2014: [...] Zwalczenie ubóstwa pracujących (...)		Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		
Nowoczesne społeczeństwo Konkurencyjna gospodarka	Innowacyjna edukacja	Lepsze kompetencje kadr gospodarki	Poprawa jakości kształcenia Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy	Rozwój inteligentny Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Młodzież w drodze Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, np. poprzez gwarancje dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Poprawa jakości, efektywności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy Rozwój otwartych i łatwo dostępnych materiałów dydaktycznych on-line, otwarte praktyki edukacyjne on-line i korzystanie z	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
								<p>otwartych sieci</p> <p>Rozwój umiejętności wymaganych przez takie sektory jak: srebrna gospodarka, usługi osobiste oraz świadczenia zdrowotne i usługi socjalne; gospodarka niskoemisyjna i bardziej odporna na zmianę klimatu;</p> <p>Promowanie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji, kształcenia podstawowego i średniego</p>		
Nowoczesne społeczeństwo	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	<p>Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych</p> <p>Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych</p>	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	<p>Europejski program walki z ubóstwem</p> <p>Europejska Agenda Cyfrowa</p>		<p>Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji</p>	<p>Aktywne włączenie</p> <p>Promowanie innowacji społecznych</p> <p>Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p> <p>Aktywne włączenie</p>	<p>Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</p> <p>Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu</p>	<p>Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej</p> <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania		Priorytet	Inicjatywa przewodnia	Priorytet finansowania	Kierunek działania
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszarów peryferyjnych i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		

1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Tabela 1. Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru w oparciu o diagnozę oraz uwzględniając stosowne unijne, krajowe i/lub regionalne dokumenty strategiczne
<p>1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji</p>	<p>1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</p> <p>(dalej: Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...))</p>	<p>Proponowany PI związany jest z potrzebą zapewnienia realizacji regionalnych inteligentnych specjalizacji. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią potencjał nauki i badań i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 w priorytet - rozwój inteligentny oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Unia Innowacji</i>. Wpisuje się również w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego. Proponowany priorytet odpowiada CSR 2013 wskazując na potrzebę „<i>podjęcia dodatkowych działań służących zapewnieniu przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez wzmocnienie powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem, a także poprzez dalszy rozwój instrumentów finansowych i zachęt podatkowych oraz lepsze ukierunkowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji</i>” (zalecenie nr 5 z 2013 r.)</p> <p>Ujęcie PI zostało podyktowane również następującymi dokumentami: SRK 2020, Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umową Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, a także PP.</p>
	<p>1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, eko-innowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu</p> <p>(dalej: Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...))</p>	<p>Realizacja PI związana jest z potrzebą kompleksowego wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, zarówno bezpośrednio działalności badawczej i wdrożeniowej w przedsiębiorstwach, jak i tworzeniem zewnętrznych warunków wspierających rozwój innowacyjnych rozwiązań w biznesie..</p> <p>Realizacja PI odpowiada CSR 2013 wskazującym na potrzebę „<i>podjęcia dodatkowych działań służących zapewnieniu przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez wzmocnienie powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem, a także poprzez dalszy rozwój instrumentów finansowych i zachęt podatkowych oraz lepsze ukierunkowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji</i>” (zalecenie nr 5 z 2013 r.) oraz wpisuje się w inicjatywę przewodnią UE <i>Unia Innowacji</i>. Wpisuje się również w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego.</p> <p>Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Strategii Europa 2020, SRK 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowy Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, a także PP.</p>

<p>2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK</p>	<p>2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia</p>	<p>Zastosowanie usług elektronicznych w sferze publicznej wpływa na jakość i dostępność usług świadczonych dla obywateli. Wsparcie w PI skierowane będzie na podniesienie jakości i dostępności usług publicznych, zwłaszcza w obszarze e-administracji, e-zdrowia, e-kultury.</p> <p>Działania w PI przyczynią się do realizacji założeń projektu <i>Europejska Agenda Cyfrowa</i> w zakresie kompetencji cyfrowych, a także PP (Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom - rozwój e-gospodarki). Zapewnią powszechny, otwarty dostęp w postaci cyfrowej do zasobów będących w posiadaniu instytucji publicznych (w tym digitalizację, cyfrowe udostępnienie zasobów nauki, kultury). Otwarte reguły dostępności informacji sektora publicznego wpłyną na wzrost kapitału społecznego, intelektualnego, kulturowego.</p> <p>Wybór PI uwzględni takie dokumenty strategiczne jak: Strategia Europa 2020, SRK 2020, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowa Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, RSI (koperta cyfrowa). Analiza potrzeb rozwojowych.</p>
<p>3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) (dalej: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP (...))</p>	<p>3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości</p>	<p>Realizacja PI 3a związana jest z potrzebą wzrostu znaczenia gospodarczego MŚP zdolnych do bardziej elastycznego funkcjonowania na rynku i przedstawiania zindywidualizowanej oferty. Potrzeba jest również dobrej jakości usług otoczenia biznesu, które działać będą na rzecz bardziej profesjonalnych, wyspecjalizowanych, skoncentrowanych na osiąganych wynikach i dostosowanych do faktycznych potrzeb korzystających z nich podmiotów.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się także w projekty przewodnie: <i>Mobilna młodzież, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i>. Wpisuje się w obszar priorytetowy KPR Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego, a także w PP w obszarze zwiększania innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw.</p> <p>Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Strategii Europa 2020, SRK 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowy Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, a także PP.</p>
	<p>3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia</p>	<p>Realizacja PI 3b związana jest z potrzebą wsparcia procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu a także promocji gospodarczej województwa w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Ponadto, rozwój nowych modeli biznesowych, a w szczególności internacjonalizacja przedsiębiorstw przyczyni się do realizacji założeń projektu przewodniego <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i>. Nowe modele biznesowe są konieczne, aby sprostać konkurencji.</p> <p>Realizacja priorytetu wpisuje się w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego, a także w zapisy Umowy Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>3c Wspieranie tworzenia</p>	<p>Realizacja PI 3c związana jest z koniecznością wzrostu</p>

	<p>i poszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług</p>	<p>konkurencyjności przedsiębiorstw, głównie przez innowacje, a także pozwoli rozwijać potencjał rynkowy przedsiębiorstw w wyniku którego nastąpi przechodzenie na kolejne etapy w skali działalności (zwiększenie zatrudnienia), poziomu technologicznego i organizacyjnego. Wsparcie potencjału rynkowego przedsiębiorstw jest jednym z priorytetów Programu.</p> <p>Realizacja PI jest zgodna z założeniami projektu przewodniego Strategii Europa 2020: <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i>.</p>
<p>4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p>	<p>4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych</p>	<p>Interwencja w PI 4a przyczyni się do zmniejszenia energochłonności gospodarki, zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zanieczyszczeń powietrza i podporządkowana będzie jednemu z celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>, tj. pakietu klimatyczno-energetycznego 20/20/20.</p> <p>Realizacja PI 4a przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki oraz podporządkowana będzie nadrzędnemu celowi określonego dla Polski w ramach ww. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii finalnej ma wynieść 15% w roku 2020.</p> <p>Wybór PI został dokonany również z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Polityka energetyczna Polski do 2030 r. oraz BEiŚ, które jako jeden z ważniejszych kierunków rozwoju kraju określają wzrost znaczenia i rozwój odnawialnych źródeł energii.</p>
	<p>4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach</p>	<p>Interwencja w PI 4b przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie ograniczenia zużycia energii i zasobów. KE zaleca wsparcie promowania korzystania z OZE wśród MŚP oraz zwiększenie efektywności energetycznej w tym sektorze.</p> <p>Wzrost inwestycji w przedmiotowym obszarze przyczyni się do racjonalizacji wykorzystania energii, obejmującej jej oszczędność oraz dywersyfikacji źródeł na rzecz OZE. PI zostanie skierowany do przedsiębiorców. Oszczędność energii i jej efektywne wykorzystanie przez przedsiębiorstwa obniży koszty ich funkcjonowania, poprawiając ich sytuację na rynku.</p> <p>Realizacja PI 4b przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p> <p>Wybór PI został dokonany także z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Polityka energetyczna Polski do 2030 r. oraz BEiŚ, które jako jeden z ważniejszych kierunków rozwoju kraju określają wzrost znaczenia i rozwój OZE. Zgodnie ze SRW 2020 wsparcie rozwoju sektora OZE stanowi jedno z działań przyczyniających się do wzrostu</p>

		<p>innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.</p>
	<p>4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym</p>	<p>Interwencja w PI 4c przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie ograniczenia zużycia energii. Zmniejszenie ilości zużywanej energii w sektorze budynków publicznych i mieszkalnych przyczyni się do ograniczenia niskiej emisji na danych obszarach.</p> <p>Dofinansowanie działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej wynika również z dokumentu rządowego pt. „<i>Wspieranie Inwestycji w modernizację budynków</i>” oraz <i>Krajowego Planu Działań mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii</i>.</p> <p>KE w PP zaleca przejście na energooszczędną gospodarkę niskoemisyjną m.in. poprzez wspieranie gruntownej modernizacji energetycznej budynków.</p> <p>Realizacja PI 4c przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki oraz celu określonego w BEiŚ, tj. poprawy efektywności energetycznej, a tym samym zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p>
	<p>4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p>	<p>Interwencja w PI 4e przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie modernizacji sektora transportu i ograniczeniu jego udziału w emisji substancji do atmosfery.</p> <p>Transport w obrębie aglomeracji jest głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza, z drugiej strony charakteryzuje się dużym potencjałem jeśli chodzi o ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza oraz integrację wewnętrzną miast i ich obszarów funkcjonalnych. Wzrost znaczenia transportu publicznego przy jednoczesnym ograniczeniu znaczenia transportu indywidualnego przyczyni się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do środowiska.</p> <p>KE w PP zaleca zwiększenie energii odnawialnej i biopaliw w transporcie oraz podejmowanie działań w ośrodkach miejskich w celu poprawy jakości powietrza. Poprzez wsparcie interwencji wpisujących się w plany gospodarki niskoemisyjnej, realizacja PI 4e przyczyni się do osiągnięcia jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020, tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p>
<p>5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</p>	<p>5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami</p>	<p>Realizacja PI przyczyni się do osiągnięcia celów klimatycznych Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. Wpisuje się w obszar priorytetowy KPR, jest zgodna z celami i kierunkami działań określonymi w SPA2020 i BEiŚ.</p> <p>PI zapewni wdrożenie m.in. dyrektywy 2000/60/WE (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej) oraz 2007/60/WE (tzw. Dyrektywy Powodziowej).</p> <p>Wybór PI związany jest z koniecznością podjęcia działań w celu przeciwdziałania skutkom niedoboru wody występującego szczególnie na Kujawach, co</p>

		<p>stanowi zagrożenie dla gospodarki regionu.</p> <p>Realizacja priorytetu jest zgodna z celem głównym UP <i>Zwiększenie konkurencyjności gospodarki</i>, w obszarze wsparcia <i>Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami</i>, w ramach kierunków działań <i>Zmniejszenie wrażliwości obszarów i sektorów wrażliwych na zmiany klimatu</i> oraz <i>Rozwój systemów zarządzania zagrożeniami</i> i celem szczegółowym UP –poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami.</p>
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI 6a wpisuje się w kluczowe dokumenty strategiczne na poziomie UE, tj. Strategię Europa 2020 oraz jej projekt przewodni UE <i>„Europa efektywnie korzystająca z zasobów”</i>. Priorytetowe traktowanie interwencji w obszarze gospodarki odpadami zostało również wskazane w CSR 2013 (zalecenie nr 6 z 2013 r.) KE wskazała w PP uporządkowanie gospodarki odpadami zgodnie z hierarchią sposobów gospodarowania odpadami jako jeden z najważniejszych priorytetów w sektorze środowiska.</p> <p>Niezbędność działań w tym PI wynika także z dyrektyw unijnych: 2008/98/WE (tzw. Dyrektywy Ramowej o Odpadach) oraz 1999/31/UE (tzw. Składowiskowej) zobowiązujących do uporządkowania gospodarki odpadami w województwie.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w obszar priorytetowy KPR oraz BEiŚ.</p>
	6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. Konieczność podjęcia działań na rzecz zarządzania w gospodarce wodnej została również wskazana w CSR 2013 (zalecenie nr 6 z 2013 r.)</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową partnerstwa 2014-2020. Planowane działania wpisują się w obszar priorytetowy KPR (Poprawa czystości wód podziemnych i powierzchniowych). Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem SRW 2020, wniosków z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”, a także PP stwierdzającego konieczność spełnienia wymogów wynikających z prawa unijnego w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej.</p> <p>Realizacja interwencji w PI 6b wynika przede wszystkim z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej (Dyrektywa 2000/60/WE). Finansowane będą projekty przyczyniające się bezpośrednio do zapewnienia na terenie aglomeracji zgodności z dyrektywą 91/271/EWG i uwzględnione w KPOŚK.</p>
	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	<p>Realizacja PI 6c wynika z konieczności ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, podobnie jak zachowania dziedzictwa kulturowego, stanowiących fundamenty dla rozwoju społeczno-gospodarczego i jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p> <p>Zachowane walory przyrodnicze czy dziedzictwo</p>

		<p>kulturowe stanowiąc będą bezpośredni bodziec dla rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej i regionalnej i mogą być źródłem realnych korzyści ekonomicznych z uwagi na fakt, iż stwarzają nowe możliwości inwestycyjne i mogą stymulować gospodarkę przez wyznaczanie nowych kierunków i sposobów rozwoju.</p> <p>Ten kierunek wsparcia podkreślany jest w SRK i KPZK, a także w SRW 2020.</p>
	<p>6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. KE w PP zaleca wspieranie ochrony różnorodności biologicznej oraz promowanie zielonej infrastruktury.</p> <p>Realizacja interwencji wynika z ustaleń dyrektyw: 2009/147/WE (tzw. Ptasia) oraz 92/43/EWG (tzw. Siedliskowa).</p> <p>Zachowanie różnorodności biologicznej, poszanowanie środowiska naturalnego oraz właściwe gospodarowanie zasobami przyrodniczymi wpisuje się w BEiŚ, a także SRW 2020. Zgodnie z <i>Analizą potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020</i> wskazana jest kontynuacja dotychczasowego zrównoważonego podejścia w zakresie wspierania turystyki w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze.</p>
<p>7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej</p>	<p>7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020-konieczność działań w celu zapewnienia sektorowi przemysłu dostępu do jednolitego rynku międzynarodowego oraz w KPR, SRT 2020. Wynika z Długookresowej SRK Polska 2030 w zakresie rozwoju regionalnego i transportu oraz ŚSRK 2020 odnośnie modernizacji i rozbudowy połączeń transportowych. KSRR 2010-2020 określa wsparcie w celu zwiększenia dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich. PI wpisuje się w kierunki polityki kraju dot. bezpieczeństwa ruchu drogowego (NPBRD 2014-2020 i krótkoterminowe Programy Realizacyjne).</p> <p>PI wpisuje się w stanowisko KE zawarte w PP i wynika z potrzeby zapewnienia realizacji efektywnego połączenia regionalnego układu transportowego z krajowym i europejskim oraz wzrostu spójności transportowej regionu.</p> <p>Zły stan infrastruktury drogowej oraz słabe punkty w połączeniach z siecią TEN-T i wewnątrz regionu, skutkujące ograniczeniami w wymianie gospodarczej i inwestowaniu, uzasadniają inwestycje w tym zakresie.</p>
	<p>7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</p>	<p>Interwencja w PI 7d jest konieczna, aby tworzyć alternatywy dla transportu samochodowego, rozwijając transport zbiorowy. KE w PP rekomenduje inwestowanie w istniejące korytarze kolejowe w celu eliminowania poważnych luk w tym zakresie.</p> <p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w dokumenty unijne, zwłaszcza w Strategię Europa 2020, a także dokumenty strategiczne na poziomie krajowym: KPR,</p>

		<p>Strategię Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.). Priorytet realizuje interwencję wynikającą z Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 w odniesieniu do rozwoju regionalnego i transportu oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 odnośnie modernizacji i rozbudowy połączeń transportowych.</p> <p>Realizacja PI odpowiada CSR 2013 wskazującym na potrzebę „wzmocnienia roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezzwłocznego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie” (zalecenie nr 6 na lata 2013-2014).</p>
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8b wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych	<p>W celu zwiększonego wykorzystania zasobów rynku pracy konieczna jest aktywizacja obszarów oraz optymalizacja wykorzystania ich potencjałów przyrodniczych, kulturowych i przestrzennych.</p> <p>Strategia Europa 2020 wśród swoich celów wskazuje wzrost zatrudnienia. Wśród priorytetów rozwojowych województwa do 2020 r. wskazanych w SRW wskazuje się zwiększenie miejsc pracy na terenie województwa, jako odpowiedzi na wysoki poziom bezrobocia.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	<p>Interwencja w PI 8i jest zgodna z kierunkami działań wskazanymi w CSR 2013: „Zwalczanie (...) segmentacji rynku pracy poprzez lepsze przechodzenie z zatrudnienia na czas określony do stałego zatrudnienia oraz ograniczenie nadmiernego wykorzystania umów cywilno-prawnych (zalecenie nr 3).</p> <p>Strategia Europa 2020 wśród swoich celów wskazuje wzrost zatrudnienia. KE w PP wskazuje na osoby starsze jako znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Nadto realizacja PI wpisuje się w wyzwania zidentyfikowane w SRK 2020, która podkreśla konieczność ograniczenia czynników zniechęcających do zatrudnienia lub podejmowania i utrzymania aktywności zawodowej oraz dokument SRKL 2020 podkreślający konieczność zwiększania mobilności przestrzennej pracowników i osób poszukujących pracy.</p> <p>Ograniczenie bezrobocia jest jednym z wyzwań rozwojowych SRW 2020 a wzrost zatrudnienia stanowi jeden z jej głównych obszarów interwencji.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych, mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<p>Strategia Europa 2020 wśród swoich celów wskazuje rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jako klucz do osiągnięcia inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. KE w PP wskazuje na osoby starsze jako znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w SRK 2020, która jako jedno z wyzwań wskazuje na likwidację barier związanych z założeniem, prowadzeniem oraz rozwijaniem własnej działalności gospodarczej oraz w SRKL 2020, która wskazuje na propagowanie</p>

	<p>postaw przedsiębiorczych.</p> <p>Wśród priorytetów rozwojowych województwa do 2020 r. wskazanych w SRW wskazuje się zwiększenie miejsc pracy na terenie województwa, jako odpowiedzi na wysoki poziom bezrobocia.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
<p>8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w CSR 2013, który wskazuje na konieczność „wzmocnienia wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, w szczególności poprzez inwestycje w przystępną opiekę nad dziećmi (...) (zalecenie nr 4).</p> <p>KE w PP rekomenduje zwiększanie udziału kobiet w rynku pracy poprzez promowanie godzenia życia zawodowego ze sferą życia prywatnego. Realizacja PI 8iv wpisuje się będzie w wyzwania określone w SRK 2020, SRKL 2020 oraz SRW 2020, które podkreślają konieczność zwiększenia aktywności zawodowej osób, dla których opieka nad dziećmi może stanowić barierę w powrocie na rynek pracy.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
<p>8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian</p>	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI 8v wpisuje się w kluczowe dokumenty strategiczne na poziomie UE. Strategia Europa 2020 wskazuje na konieczność przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian. KE w PP rekomenduje podobne działania. Zakres interwencji jest zgodny z <i>Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia i Europejską agendą cyfrową.</i></p> <p>Priorytetowe traktowanie interwencji w tym obszarze wskazane zostało w CSR 2013.</p> <p>SRK 2020 oraz SRKL 2020 podkreślają konieczność modernizacji systemu kwalifikacji zawodowych oraz zapewnienie przekwalifikowania pracowników restrukturyzowanych przedsiębiorstw. KPR wskazuje na potrzebę rozwoju kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwach. Wsparcie adaptacyjności pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian wpisuje się w cele SRW 2020.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
<p>8vi Aktywne i zdrowe starzenie się</p>	<p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w CSR 2013, która wskazuje na niski poziom zatrudnienia osób starszych podkreślając jednocześnie konieczność przygotowania do ogólnej reformy emerytalnej w celu zwiększenia szans tej grupy na zatrudnienie. KE w PP rekomenduje działania na rzecz przedłużenia zdrowszego życia zawodowego poprzez opracowanie działań na rzecz promowania zdrowego stylu życia. Podejmowane działania wpisują się będą w realizację Założeń Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 (ZDPS) przyjętych uchwałą nr 238 z dn. 24.12.2013 r.</p> <p>Niezbędność działań w tym PI wynika także z SRK 2020, SRKL 2020 oraz SRW 2020.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-</p>

		<p>2020.</p> <p>Podejmowane działania wpisywać się będą w Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.</p>
<p>9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</p>	<p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych (dalej: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...))</p>	<p>Interwencja w PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 i jej projekt przewodni <i>Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>. Realizacja PI wiąże się z potrzebą przeciwdziałania ubóstwu, wykluczeniu społecznemu przez poprawę dostępu mieszkańców regionu do usług zdrowotnych, społecznych. Zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020 wykluczenie społeczne wynika z niskiego dostępu do usług publicznych, w tym zdrowotnych. Bariery w dostępie do ww. usług są nierówności, braki w infrastrukturze ochrony zdrowia.</p> <p>Działania w PI, poprawiające dostępność, jakość usług deficytowych wynikać będą z PLP.</p> <p>KE w PP rekomenduje działania na rzecz przedłużenia życia zawodowego poprzez zajęcie się kwestią czynników ryzyka związanych ze zdrowiem.</p> <p>Na poziomie krajowym SRK przewiduje działania z zakresu zdrowia publicznego. KPR, SRKL, Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020, KPRES wskazują na wsparcie usług na rzecz grup wykluczonych, w tym zapobieganie niepewności mieszkaniowej.</p>
	<p>9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich</p>	<p>Wykluczenie i powiązane z nim ubóstwo mają także aspekt terytorialny. Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020 i wpisuje się w narodowy plan rewitalizacji.</p> <p>Występowanie na wielu obszarach województwa problemów społecznych (w szczególności ubóstwa) oraz związane z tym powstawanie zjawiska wykluczenia społecznego wymusza konieczność podejmowania interwencji mającej niwelować te niekorzystne zjawiska. Działania rewitalizacyjne będą obejmować zintegrowane działania obejmujące kompleksową rewitalizację społeczną, gospodarczą i przestrzenną.</p> <p>KE w PP w ramach walki z ubóstwem zaleca wspieranie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich. KPR 2020, SRKL 2020, Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020 oraz Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej wskazują na wsparcie rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych, w tym zapobieganie niepewności mieszkaniowej. Realizacja PI wpisuje się w SRW 2020.</p>
	<p>9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz w CSR 2013, które wskazują na aktywne włączanie społeczne. KE w PP rekomenduje podobne działania. Interwencja w PI koncentrować się będzie na osiągnięciu krajowych celów Strategii Europa 2020, celów <i>Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020</i> oraz regionalnymi strategiami.</p> <p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020, <i>KPRUiWS 2020</i> i <i>KPRES</i> wskazują na silne powiązanie ubóstwa</p>

		<p>i wykluczenia społecznego z sytuacją osób na rynku pracy i potrzebę realizacji działań poprawiających zdolność do pracy osób biernych zawodowo, zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Działania realizowane w ramach PI są zgodne ze strategią wojewódzką w zakresie polityki społecznej w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz programem wojewódzkim na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym</p>	<p>Realizacja PI jest niezbędna do wsparcia systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w interesie publicznym ukierunkowanych na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Takie działania rekomenduje KE w PP. Interwencja w PI koncentrować się będzie na osiągnięciu krajowych celów Strategii Europa 2020, celów <i>Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020</i> oraz regionalnymi strategiami.</p> <p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020, <i>KPRUiWS 2020</i> zaznaczają potrzebę rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych: rodzin, osób starszych i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a także młodzieży.</p> <p>Działania realizowane w ramach PI są zgodne ze strategią wojewódzką w zakresie polityki społecznej w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz programem wojewódzkim na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p>	<p>Realizacja PI zwiększy efektywność gospodarki społecznej regionu.</p> <p>PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 w świetle której nowy model gospodarczy powinien opierać się m.in. na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu i ograniczeniu ubóstwa oraz w projekt przewodni UE <i>Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>.</p> <p>SRK 2020, SRKS 2020 i <i>Program Rozwoju Ekonomii Społecznej</i> uznają ekonomię społeczną za ważny obszar koncentracji interwencji publicznej ze względu na jej znaczenie dla zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. <i>KPRES</i> podkreśla, iż ekonomia społeczna w roku 2020 stanowić będzie ważny element polityk publicznych, przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.</p> <p>SRW 2020 zakłada opracowanie i wdrożenie kompleksowych działań mających na celu promocję idei ekonomii społecznej oraz wspieranie podmiotów</p>

		<p>ekonomii społecznej. Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>9vi Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność</p>	<p>Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020. Przyczyni się do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz kształtowania kapitału społecznego na obszarach na których są realizowane. Efektem tego powinno być przyspieszenie rozwoju gospodarczego oraz wzrost poziomu rozwoju społecznego na danym obszarze. KE w PP zaleca wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego, w tym aktywnego udziału społeczeństwa w programowaniu i realizacji programu.</p> <p>Zgodnie z SRW 2020 wsparcie instrumentu RLKS stanowi jedno z działań przyczyniających się do jej celu strategicznego <i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>, a także stanowi jeden ze sposobów realizacji polityki terytorialnej województwa.</p>
	<p>9d Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</p>	<p>Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020. Przyczyni się do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz kształtowania kapitału społecznego na obszarach na których są realizowane. Efektem tego powinno być przyspieszenie rozwoju gospodarczego oraz wzrost poziomu rozwoju społecznego na danym obszarze.</p> <p>KE w PP zaleca wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego, w tym aktywnego udziału społeczeństwa w programowaniu i realizacji Programu.</p> <p>Zgodnie z SRW 2020 wsparcie instrumentu RLKS stanowi jedno z działań przyczyniających się do jej celu strategicznego <i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>, a także stanowi jeden ze sposobów realizacji polityki terytorialnej województwa.</p>
<p>10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie</p>	<p>10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI wpisuje się w CSR 2013, które wskazuje na konieczność poprawy dostępu i jakości nauczania oraz ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej. KE w PP rekomenduje podobne działania.</p> <p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Perspektywa uczenia się przez całe życie</i> wskazują na podnoszenie jakości i efektywności usług edukacyjnych.</p> <p>Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> i <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie</p>	<p>PI wpisuje się w CSR 2013, które wskazuje na lepsze przyuczanie do zawodu. Strategia Europa 2020 i PP rekomendują większy dostęp do uczenia się przez całe życie, adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Podobnie KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 wskazują na dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p>

	<p>elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>Zakres PI jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i>.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	<p>CSR 2013 wskazuje na lepsze przyuczanie do zawodu i uczenie się przez praktykę, współpracę szkół i pracodawców, poprawę jakości nauczania. Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia i Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Strategia Europa 2020 wskazuje na większą adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. KE w PP rekomenduje podobne działania.</p> <p>Podobnie KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 wskazują na dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	<p>Realizacja PI 10a związana jest z potrzebą poprawy jakości kształcenia i wpisuje się w CSR 2013 odnoszącym się do zwiększenia dostępności edukacji, podniesienia jej jakości oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy. Realizacja wpisuje się także w projekty przewodnie UE <i>Mobilna młodzież, Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> oraz <i>Europejska agenda cyfrowa</i>.</p> <p>Strategia Europa 2020 i PP wskazują na równy dostęp do edukacji na każdym etapie kształcenia, adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Perspektywa uczenia się przez całe życie</i> wskazują na inwestycje w obszar uczenia się dorosłych.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>

Sekcja 1.2 Uzasadnienie alokacji finansowej

1.2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

RPO WK-P 2014-2020 jest programem finansowanym ze środków EFRR i EFS. Obszarem realizacji Programu jest obszar województwa. Województwo jest zaliczone do regionów słabiej rozwiniętych.

Zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020 alokacja środków unijnych na Program wynosi 1 903 540 287 EUR (1 368 083 592 EUR EFRR i 535 456 695 EUR EFS). Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 CPR zakładającego maksymalny poziom dofinansowania osi priorytetowych EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85%, oraz w osiach w całości poświęconych instrumentowi RLKS na poziomie 95% - wynosi w momencie programowania 327 522 387 EUR. W realizację Programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu¹³⁸.

Rozkład środków finansowych na poszczególne CT i PI w głównej mierze wynika z:

- priorytetów wyznaczanych przez Strategię Europa 2020, KPR i przedstawionych w Umowie Partnerstwa 2014-2020,
- priorytetów finansowania określonych w PP KE,
- priorytetów wyznaczonych przez CSR 2013,
- przyjętej zasady koncentracji tematycznej środków wynikających z rozporządzeń unijnych (tzw. *ring-fencing*),
- wyzwań, potrzeb i potencjałów zidentyfikowanych na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wizji rozwoju województwa, które wyznaczyły kierunki planowanego wsparcia,
- zakresu interwencji, jaki został określony dla programów regionalnych i przedstawiony w Umowie Partnerstwa 2014-2020,
- konieczności zapewnienia zgodności z dorobkiem prawnym UE,
- wyników ewaluacji *ex ante* Programu,
- powiązań z istotnymi inwestycjami finansowanymi z innych źródeł publicznych lub prywatnych.

Podział alokacji uwzględnia wymagania dotyczące koncentracji tematycznej wynikające z Umowy Partnerstwa 2014-2020 z widoczną koncentracją na te obszary, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów rozwojowych określonych w Umowie Partnerstwa 2014-2020. Zgodnie z wymogami 52,9% EFRR przeznaczono na realizację CT 1-4, w tym 21,1% EFRR skierowano na realizację CT 4, natomiast 28,8% EFS przeznaczono na realizację CT 9. Rozdysponowanie środków na powyższe obszary wesprze realizację celów Strategii Europa 2020 oraz celów KPR.

---

¹³⁸Przepisy CPR, w szczególności art. 129, gwarantują, że niezależnie od poziomu stopy dofinansowania przyjętej dla osi priorytetowej w tabeli 18a, wartość środków ostatecznie wypłaconych przez KE na moment zamknięcia Programu nigdy nie będzie wyższa niż wkład publiczny przekazany beneficjentom. Art. 130 CPR dodatkowo zapewnia, że w ramach płatności pośrednich KE zawsze będzie wypłacać kwotę niższą z dwóch kwot: kwoty wynikającej z przemnożenia podstawy certyfikacji z wniosku o płatność przez stopę dofinansowania na osi priorytetowej z tabeli 18a lub kwoty wykazanych we wniosku wydatków publicznych. Wielkość płatności pośrednich będzie uwzględniała także zasady związane z systemem rocznego badania i akceptacji kont, polegającym m.in. na udzielaniu zaliczek rocznych, wypłacaniu w trakcie roku jedynie 90% należnych płatności i rocznym rozliczaniu kont poprzez bilansowanie zaliczki rocznej wypłaconych środków i 10% zatrzymanych płatności pośrednich.

W podziale alokacji na poszczególne PI brano również pod uwagę wyniki konsultacji społecznych Programu, które pozwoliły na rozpoznanie oczekiwań i planów inwestycyjnych potencjalnych beneficjentów Programu, stanowiło to materiał uzupełniający do diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wizji rozwoju województwa.

Jednym z podstawowych wyzwań dla regionu jest podniesienie innowacyjności i konkurencyjności jego gospodarki. Niski stan rozwoju i słabe powiązanie sektora B+R z gospodarką (relatywnie niski poziom większości regionalnych uczelni, niska innowacyjność przedsiębiorstw, niski poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową), słabo rozwinięta przedsiębiorczość, co za tym idzie trwale wysoki poziom bezrobocia ogranicza możliwości wykorzystania potencjałów rozwojowych regionu oraz utrudnia przebieg procesów typowych dla gospodarek lepiej rozwiniętych. W związku z tym aż 31,7% alokacji Programu skierowane zostało na działania tworzące odpowiedni klimat dla rozwijania przedsiębiorczości (CT 1, CT 3, CT 8). Należą do nich wszelkie działania umożliwiające podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Wsparcie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki powinno przełożyć się na zdecydowaną poprawę na rynku pracy, a co za tym idzie na ograniczanie zasięgu ubóstwa oraz korzystne zmiany demograficzne. Pozostałe działania w ramach Programu mają charakter uzupełniający dla opisanych powyżej jak np. związane z wykorzystaniem TIK, rozwojem dostępności regionu oraz podnoszeniem jakości przyszłych pracowników (CT 2, CT 7, CT 10).

Na liście województw zagrożonych ubóstwem kujawsko-pomorskie zajmuje dziewiątą lokatę, co oznacza, że aż 19,6% (w 2012 r.) społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. Szeroki zakres ubóstwa w regionie skutkuje występowaniem negatywnych zjawisk społecznych, które mogą przyczynić się do poszerzania grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ubóstwo mieszkańców przekłada się na niskie dochody gmin, co powoduje trudności w zapewnieniu mieszkańcom dostępu do usług publicznych o odpowiednim standardzie. W związku z powyższym aż 20,5% alokacji na realizację Programu została skierowana na działania w obszarze spójności społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (CT9).

Województwo posiada tereny cenne przyrodniczo i kulturowo, a jednocześnie luki w infrastrukturze w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, odpadami czy też ochrony przed klęskami żywiołowymi zagrażającymi środowisku. Dodatkowo region ma potencjał w zakresie pozyskiwania energii z OZE, co będzie miało wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń i przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa energetycznego a więc znaczących oszczędności w funkcjonowaniu gospodarki. W związku z tym na działania związane z wdrażaniem dyrektyw UE w zakresie ochrony środowiska oraz poszanowania energii i ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza przeznaczono 20,9% alokacji Programu (CT 4, CT 5 i CT 6).

Wsparcie alokowane na PT stanowi 3,8% alokacji na Program i będzie finansowane z EFS.

W Programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS. Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS (tabela 17)¹³⁹. Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej OP w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem osi PT (wyłączenie osi PT wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w Programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na inną/inne osie EFS)(tabela 18a).

---

¹³⁹Alternatywnie, zamiast jednakowej proporcji można przyjąć następujące rozwiązanie wynikające z przepisów art. 22 CPR: „Wielkość rezerwy na poziomie poszczególnych osi mieści się przedziale 5%-7% jej wartości.

1.2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej Programu

Tabela 2. Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki							
1	EFRR	27 309 580	1,4%	1.	1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...).	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB.
		76 978 376	4,0%		1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...).	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw.	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

		42 128 281	2,2%	3.	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	Lepsze warunki do rozwoju MŚP	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB.
		43 592 829	2,3%		3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP.	Wartość eksportu w regionie.
		184 966 089	9,6%		3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP.	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług.
2 Cyfrowy region							
2	EFRR	54 868 124	2,9%	2.	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Większy zakres stosowania TIK w sferze usług publicznych	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie							
3	EFRR	29 116 088	1,5%	4.	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w regionalnym bilansie zużycia energii	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
		25 377 007	1,3%		4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z	Zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej w wyniku realizacji projektów

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

					odnawialnych źródeł energii		
		94 307 056	5,0%		4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych	Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych
		126 673 428	6,7%		4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
4 Region przyjazny środowisku							
4	EFRR	10 410 969	0,5%	5.	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Zmniejszenie wrażliwości obszarów na zmiany klimatu	Pojemność obiektów małej retencji

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

		14 824 203	0,8%	6.	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zmniejszenie presji na środowisko naturalne	Odsetek ludności objętej zbiórką odpadów komunalnych
		37 406 199	2,0%		6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Zmniejszenie presji na środowisko naturalne	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków
		29 612 900	1,6%		6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu jednostek samorządu terytorialnego ogółem
		12 032 067	0,6%		6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Ochrona i poprawa jakości środowiska przyrodniczego	Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu							

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

5	EFRR	164 177 095	8,6%	7.	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Zwiększona dostępność transportowa drogowa województwa	Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności WDDT II (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)
		0	0,0%		7.3 Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	Lepsze wykorzystanie regionalnego potencjału w zakresie transportu śródlądowego	Przewozy krajowe ładunków żeglugą śródlądową w województwie kujawsko-pomorskim
		35 194 675	1,9%		7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Zwiększona dostępność kolejowa regionu	WKDT II (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT).
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry							
6	EFRR	44 260 705	2,30%	8.	8b wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych	Wzrost zatrudnienia poprzez samozatrudnienie i tworzenie nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów.	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

		177 889 350	9,30%	9.	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)	Cel 1. Zwiększony dostęp do usług zdrowotnych. Cel 2. Zwiększony dostęp do usług społecznych.	Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
		49 878 265	2,60%		9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.	Wskaźnik ożywienia społeczno-gospodarczego na obszarach miejskich.
		54 955 724	2,90%	10.	10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	1. Lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego. 2. Lepszy dostęp do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego.	Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wśród uczniów ZSZ. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność							
7	EFRR	32 124 582	1,7%	9.	9d Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.	Ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.	Wskaźnik ożywienia społeczno-gospodarczego poza obszarami miejskimi.

8 Aktywni na rynku pracy							
8	EFS	99 548 090	5,2%	8.	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.	1. Zwiększenie zatrudnienia osób powyżej 29 r. ż. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób powyżej 50 r. ż., osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach. 2. Poprawa sytuacji zawodowej osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilnoprawnych oraz ubogich pracujących.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu (CR04). Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR06). Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu. Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej. Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR07).
		12 076 210	0,6%		8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	Wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do trwałego funkcjonowania.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej. Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego.

		8 874 478	0,5%		8vi Aktywne i zdrowe starzenie się.	<p>1. Wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności powyżej 50 roku życia.</p> <p>2. Zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktycznych, rehabilitacji i ochrony zdrowia.</p>	<p>Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie.</p> <p>Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne.</p>
		37 873 909	2,0%		8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.	<p>1. Zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3.</p> <p>2. Zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3.</p>	<p>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.</p>

		12 445 582	0,7%		8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.	<p>1. Zapewnienie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP i ich pracowników.</p> <p>2. Poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 m-cy, zagrożonych zwolnieniem lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy poprzez udział we wsparciu outplacementowym.</p>	<p>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR07)</p> <p>Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie.</p> <p>Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie.</p>
9 Solidarne społeczeństwo							
9	EFS	25 178 614	1,3%	9.	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.	<p>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia.</p>	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub</p>

						wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).	
		107 882 707	5,7%		9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.	<p>1. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.</p> <p>2. Zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu.</p> <p>Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu.</p>
		15 661 275	0,8%		9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	<p>1. Tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>2. Rozwój potencjału i możliwości do zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej.</p>	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</p> <p>Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych.</p> <p>Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych.</p>

10 Innowacyjna edukacja						
	EFS	45 970 810	2,4%	10.	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.	<p>1. Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych.</p> <p>2. Rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy), doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy poprzez staże zawodowe.</p> <p>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego , które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS.</p> <p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.</p> <p>Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych.</p>

		52 782 944	2,8%	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.</p>	<p>1. Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w szczególności poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego, jak również poprzez rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).</p> <p>2. Uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez udział w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych.</p>	<p>Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS.</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia.</p>
--	--	------------	------	--	---	---

		15 891 993	0,8%		10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.	Zwiększenie kompetencji osób dorosłych należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy z zakresu ICT i języków obcych.	<p>Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.</p>
11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność							
	EFS	28 646 173	1,6%	9.	9vi Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność.	Wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</p>

12 Pomoc techniczna							
	EFS	72 623 910	3,8%	n/d	n/d	<p>1. Utrzymanie niezbędnych warunków pracy oraz poziomu zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników, gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją Programu.</p> <p>2. Wsparcie obsługi kluczowych procesów systemu wdrażania Programu.</p> <p>3. Wzmocnienie kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu.</p> <p>4. Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści wynikających z wdrażania Programu.</p>	<p>Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności.</p> <p>Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE.</p> <p>Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych.</p> <p>Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) EFRR.</p> <p>Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) EFS.</p> <p>Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów.</p>

SEKCJA 2 OSI PRIORYTETOWE

Sekcja 2.A Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 1 WZMOCNIENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU

Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

- 1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...)
- 1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)

Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)

- 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
- 3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia
- 3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Oś priorytetowa 1 obejmuje CT 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz CT 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP (...). W ramach Osi 1 na wsparcie badań naukowych, rozwoju technologii i innowacji zostanie przeznaczonych nie mniej niż 104 287 956 €, natomiast na wsparcie konkurencyjności przedsiębiorstw nie więcej niż 270 687 199 €. Zastosowanie osi dwu tematycznej przyczyni się do osiągnięcia maksymalnego wkładu priorytetów inwestycyjnych do realizacji osi priorytetowej. Argumentem przemawiającym za połączeniem tych dwóch celów tematycznych w ramach jednej osi (odejście od zasady „1 oś – 1 cel tematyczny”) jest bardzo ścisłe powiązanie między wsparciem badań naukowych, rozwoju technologii i innowacji a wzrostem konkurencyjności sektora MŚP. Połączenie wskazanych zagadnień w jedną oś priorytetową umożliwi uzyskanie większej komplementarności i efektywności zarządzania wdrażaniem. Pozwoli zapewnić spójność planowania i wdrażania projektów, przez co przyczyni się do lepszego osiągania założonych celów, niż miałyby to miejsce w przypadku odrębnych osi priorytetowych. W CT 1 realizowane będą projekty z zakresu B+R (w tym również tworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza B+R) i związane z wdrożeniem prac B+R w działalności przedsiębiorstwa, zaś w CT 3 projekty inwestycyjne skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług, w tym będących wynikiem prac B+R.

Przyczyną połączenia wyżej wymienionych celów tematycznych jest również ich główny adresat, którym, zarówno pośrednio jak i bezpośrednio, są przedsiębiorcy oraz zakres tematyczny związany z inteligentnymi specjalizacjami regionu kujawsko-pomorskiego. Interwencja w ramach CT 1 jest skoncentrowana wyłącznie na inteligentnych specjalizacjach regionu, zaś interwencja w ramach CT3 może wykraczać poza ramy RIS.

Takie zaprogramowanie przedmiotowej Osi spowoduje zmaksymalizowanie skuteczności realizacji celów Osi Priorytetowej 1.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...)**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej.

Zwiększona współpraca jednostek naukowych z przedsiębiorcami, między innymi dzięki sieciowaniu i konsolidacji potencjału naukowo-badawczego, doprowadzi do poprawy jakości wyników prac badawczo-rozwojowych oraz przedefiniowania celów, jakim mają służyć. Konieczny jest postęp w zakresie zaawansowania i efektywności badań oraz koncentracja na ich większym niż dotychczas stopniu przekształcania w sukces rynkowy. Wszystkie działania rozwojowe podejmowane w sektorze B+R będą ukierunkowane na budowę gospodarki regionu opartej na postępie technologicznym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	%	słabiej rozwinięty	0,27	2011	0,89	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego**2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych****Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć**

Wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia infrastrukturalne dotyczące publicznej infrastruktury B+R, ujęte w Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej lub w Kontrakcie Terytorialnym, które wpisują się w regionalną strategię inteligentnych specjalizacji dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz mają kluczowe znaczenie dla rozwoju nauki, gospodarki w regionie. Realizacja agendy badawczej wpisuje się w regionalne inteligentne specjalizacje.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla osiągnięcia inteligentnego rozwoju, zgodnie z priorytetem Strategii Europa 2020 i jej inicjatywy przewodniej *Unia innowacji*. Jego realizacja,

bazująca w pierwszej kolejności na współpracy nauki z gospodarką, przyczyni się do osiągnięcia na poziomie krajowym wzrostu poziomu nakładów na badania i rozwój do poziomu 1,7% PKB, określonych dla Polski w KPR. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią potencjał nauki i badań i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Jednostki naukowe, konsorcja jednostek naukowych, uczelnie, konsorcja uczelni, konsorcja jednostek naukowych i przedsiębiorstw, konsorcja uczelni (w tym spółek celowych) i przedsiębiorstw.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Projekty realizowane przez jednostki naukowe lub uczelnie w konsorcjum z przedsiębiorstwami są dopuszczalne, o ile liderem konsorcjum będzie jednostka naukowa lub uczelnia.

Dopuszczalne jest dzielenie projektów na część wykorzystywaną gospodarczo (finansowanie zgodnie z przepisami dotyczącymi pomocy publicznej) i część wykorzystywaną niegospodarczo (maksymalny poziom dofinansowania z EFRR na poziomie do 100 %). Preferowane będą projekty z możliwie maksymalnym udziałem części wykorzystywanej gospodarczo.

Inwestycje infrastrukturalne mogą być uzupełnione o działania związane z rozwojem umiejętności pracowników zarządzających oraz obsługujących nową aparaturę badawczą w celu jej pełniejszego wykorzystania (w ramach cross-financingu).

Finansowanie publicznej infrastruktury B+R w ramach PI 1a będzie uzależnione od spełnienia kryteriów wsparcia infrastruktury B+R, określonych w Umowie Partnerstwa 2014-2020.

Oprócz warunków wynikających z Umowy Partnerstwa 2014-2020 wsparcie publicznej infrastruktury B+R będzie uzależnione od oceny biznes planu (studium wykonalności) obejmującego przyszłe wykorzystanie infrastruktury B+R i wykazania, że będzie ona używana przez, i na rzecz przedsiębiorstw.

Biznes Plan (studium wykonalności) powinien zawierać informacje w zakresie: przejrzystej analizy popytu ze strony sektora przedsiębiorstw na podstawie planowanego programu badawczo-rozwojowego, środków mających na celu ograniczenie ryzyka braku popytu, aktywnych działań w celu przyciągnięcia nowych klientów spośród przedsiębiorstw – zarówno z regionu, jak i spoza niego, solidnego planu finansowego, który przewiduje znaczny wzrost udziału przychodów związanych z działalnością komercyjną prowadzoną na wspartej infrastrukturze badawczej, w ogólnych przychodach danej jednostki naukowej realizującej projekt, wykazania dodatkowego charakteru planowanej infrastruktury w porównaniu do infrastruktury wybudowanej/zmodernizowanej w okresie 2007-2013, możliwie wysokiego udziału współfinansowania ze strony sektora przedsiębiorstw w kosztach inwestycyjnych projektu oraz informacji historycznych dotyczących udziału w ogólnych przychodach danej jednostki naukowej przychodów osiągniętych ze współpracy z sektorem przedsiębiorstw, udziału w projektach badawczo-rozwojowych realizowanych wspólnie z sektorem przedsiębiorstw oraz liczbie umów lub porozumień o współpracy zawartych z sektorem przedsiębiorstw do dnia ubiegania się o dofinansowanie.

Wsparcie z programu operacyjnego przyznane na realizację projektu z zakresu publicznej infrastruktury badawczej podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy założony przez beneficjenta wskaźnik poziomu przychodów z działalności komercyjnej prowadzonej na wspartej infrastrukturze badawczej nie zostanie osiągnięty w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu.

IZ będzie przedkładała KE regularnie sprawozdania z efektów interwencji podjętej w Programie w obszarze finansowania publicznej infrastruktury B+R w sprawozdaniach rocznych oraz w sprawozdaniu końcowym.

Wsparcie z EFRR nie może być przeznaczone na finansowanie kosztów związanych z utrzymaniem publicznej infrastruktury B+R.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej (CI25)	ekwiwalent pełnego czasu pracy	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	40	SL2014	rocznie
2.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI27)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	5 084 456	SL2014	rocznie
3.	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw

Podjęte w ramach PI działania będą prowadzić do zwiększenia aktywności badawczej przedsiębiorstw skutkującej zwiększeniem nakładów na B+R w przedsiębiorstwach. Docelowo wzrost nakładów na innowacje będzie skutkować wzrostem poziomu innowacji wdrażanych w przedsiębiorstwach, a w konsekwencji rozwojem gospodarki regionu. Nadto, w wyniku realizacji priorytetu powinien nastąpić wzrost liczby wdrożonych wyników prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa lub regionalne organizacje badawcze w stosunku do liczby wdrożonych gotowych rozwiązań, nabytych od organizacji badawczych spoza regionu. Oczekuje się wzrostu badań i innowacji obejmujących cały cykl innowacji tj. „od pomysłu do rynku”, a także tego, że projekty będą w kompleksowy sposób rozwiązywać zidentyfikowane problemy.

Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw skutkować będzie wzrostem nakładów na badania i rozwój oraz przyczyni się do rozwoju innowacji w przedsiębiorstwach (wypracowywanie nowych, innowacyjnych produktów i usług, wdrażanie wydajnych i innowacyjnych procesów produkcyjnych i świadczenia usług), a co za tym idzie do budowy gospodarki regionu opartej na postępie technologicznym.

Spodziewany jest także rozwój takich technologii, które zmniejszą będą obciążenia dla środowiska oraz sprzyjać tworzeniu oszczędnych produktów, usług i procesów (między innymi poprzez realizację projektów zgodnych z celami *Strategic Energy Technology Plan (SET PLAN)*).

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB	%	słabiej rozwinięty	0,08	2011	0,41	GUS STRATEG	rocznie
2.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej	%	słabiej rozwinięty	4,7	2012	7,3	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Szczególnie istotne jest wsparcie na rzecz badań i innowacji w przedsiębiorstwach rozpoczynających lub rozwijających działalność B+R. Wsparcie to będzie obejmować cały cykl innowacji, począwszy od fazy badań (stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach, służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, koszty prowadzenia lub zakupu badań), poprzez etap prac rozwojowych, do etapu wdrożenia rozumianego jako uruchomienie pilotażowej (testowej) produkcji/sposobu świadczenia usługi (np. stworzenie demonstracyjnej linii technologicznej). W ramach PI 1b możliwe jest finansowanie wydatków związanych z przygotowaniem do pierwszej produkcji na bazie wyników prac B+R opracowanych przez przedsiębiorstwo lub nabytych. Wsparcie obejmować będzie fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony.

Wyłącznie w przypadku MŚP (nie dotyczy dużych przedsiębiorstw) obok prac badawczo-rozwojowych elementem projektu może być wdrożenie wyników tych prac, przy czym komponent wdrożeniowy musi stanowić mniej niż 50% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.

Dopuszczalne będzie również finansowanie zakupu oraz wdrożenie wyników prac B+R. Wdrożenie zakupionych wyników prac B+R jest możliwe tylko w przypadku konieczności przeprowadzenia uzupełniających/dostosowujących technologie do specyfiki przedsiębiorstwa prac rozwojowych. W ramach PI 1b przewiduje się również wsparcie działań pobudzających tworzenie długotrwałych powiązań między sektorem przedsiębiorstw oraz sektorem nauki (np. konsorcja przedsiębiorstw i jednostek naukowych/uczelni).

W celu zwiększenia podaży projektów o wysokim poziomie innowacyjności w ramach Programu przewiduje się możliwość zastosowania systemu inkubacji, przygotowania i realizacji innowacyjnych projektów dla CT1.

W ramach PI 1b przewiduje się możliwość zastosowania mechanizmu *cross-financing* w celu sfinansowania części kosztów w ramach projektu związanych z rozwojem kadr B+R, o ile koszty te są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są bezpośrednio z nim związane.

W ramach PI 1b istnieje również możliwość wypracowania innowacyjnych rozwiązań zidentyfikowanych przez sektor publiczny w ramach mechanizmu przedkomercyjnych zamówień publicznych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla osiągnięcia inteligentnego rozwoju, zgodnie z priorytetem Strategii Europa 2020 i jej inicjatywy przewodniej *Unia innowacji*. Jego realizacja przyczyni się do osiągnięcia na poziomie krajowym wzrostu poziomu nakładów na badania

i rozwój do poziomu 1,7% PKB, określonych dla Polski w KPR. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią sektor przedsiębiorstw i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw. W wyniku realizacji projektów wspierających wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych nastąpi przygotowanie nowych/innovacyjnych procesów lub nowych/innovacyjnych produktów lub usług do wprowadzenia na rynek.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, konsorcja przedsiębiorstw oraz konsorcja przedsiębiorstw i jednostek naukowych lub uczelni; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne pod warunkiem, że ostatecznym odbiorcą końcowym wsparcia będą przedsiębiorstwa; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym. Wsparcie uzyskają jedynie projekty realizowane w obszarze określonym jako inteligentne specjalizacje województwa kujawsko-pomorskiego oraz potencjalne nowe specjalizacje wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania, będącego częścią monitorowania regionalnej inteligentnej specjalizacji.

W ramach Priorytetu Inwestycyjnego 1b projekty mające na celu m.in. wyłonienie nowych inteligentnych specjalizacji, jako element procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych, mogą być realizowane do 10% wartości jego alokacji.

Wybór projektów w ramach PI 1b będzie zgodny z przewidzianymi w regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji mechanizmami zorientowanymi na zapewnienie, że interwencja publiczna w ramach PI 1b odpowiada na rzeczywiste potrzeby rynkowe w zakresie wsparcia innowacji.

Projekty realizowane w konsorcjum pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi lub uczelniami są dopuszczalne o ile liderem w projekcie jest przedsiębiorstwo z sektora prywatnego.

Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury B+R, inwestycje w aparaturę, sprzęt i inne niezbędne wyposażenie, które służy tworzeniu innowacyjnych produktów i usług jest uwarunkowane od przedstawienia przez przedsiębiorstwo planów dotyczących prac B+R.

Wsparcie w ramach PI zostanie skoncentrowane na MŚP. Wsparcie dla dużych przedsiębiorstw uzależnione zostanie od wymogu zapewnienia dyfuzji wyników prowadzonych prac B+R do gospodarki regionu. W przypadku projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa preferowane będą projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, NGO i jednostkami naukowymi.

Gdy jest to uzasadnione i adekwatne następujące zasady znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów:

- stopień współpracy oraz zaangażowani partnerzy,
- oczekiwany poziom wsparcia publicznego,
- znaczenie danej działalności dla gospodarki regionu,
- zdolność regionu do utrzymania danej działalności na swoim obszarze,

- możliwość osiągnięcia przez region czołowej pozycji w danej niszy rynkowej,
- stopień powiązania danej działalności z resztą gospodarki regionu,
- tworzenie nowego obszaru z potencjałem w zakresie innowacyjności i efektem rozlania (spill-over) (zgodnie z procesem przedsiębiorczego odkrywania).

Operacje z zakresu instrumentów finansowych zostaną wybrane w oparciu o wyniki oceny *ex ante*. Zakres, forma, rodzaj oraz cele planowanych do wdrożenia instrumentów finansowych będą wynikać z przeprowadzonej analizy *ex ante*. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ich zakres oraz forma jest uzależniona od wyników prowadzonej oceny *ex ante*. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	504	SL2014	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	504	SL2014	rocznie
3.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)(CI6)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	34 162 277	SL2014	rocznie
4.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI26)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	168	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cele szczegółowe: lepsze warunki do rozwoju MŚP;

Ułatwienie stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19

W związku ze szczególnymi problemami z uzyskaniem zewnętrznego finansowania na rozwój przedsiębiorstwa (w szczególności w początkowej fazie jego funkcjonowania), w ramach PI przewidziano wsparcie dla przedsiębiorstw (w tym start up-ów). Do rozwoju przedsiębiorstw przyczyni się również tworzenie korzystnych warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw, w tym działania wspierające wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu (np. tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego) oraz wzmacnianie kompetencji instytucji otoczenia biznesu w zakresie budowania przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w warunkach gospodarki globalnej. Wysokiej jakości specjalistyczne usługi instytucji otoczenia biznesu wpływają na procesy wzrostu i rozwoju przedsiębiorstw. Sprostanie wyzwaniom rynkowym i rosnącej konkurencji, szczególnie w warunkach globalizacji, staje się coraz trudniejszym wyzwaniem, wymagającym wysokich kompetencji. W podejmowaniu skutecznych działań przedsiębiorców powinny wspomagać wyspecjalizowane instytucje otoczenia biznesu.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB	%	słabiej rozwinięty	9,20	2011	10,25	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy realizowany będzie przez wsparcie dla przedsiębiorstw, umożliwiające im rozwój na rynku oraz zapewniające odpowiedni poziom konkurencyjności w początkowych fazach rozwoju. W ramach PI planuje się realizować przedsięwzięcia wspierające rozwój przedsiębiorstw w szczególności w obszarach regionalnej inteligentnej specjalizacji, poprzez wsparcie bezpośrednie, jak również poprzez świadczenie usług przez IOB. Wsparcie IOB będzie miało na celu profesjonalizację oferowanych przez nie usług oraz ich rynkowe zorientowanie. Niezbędne będzie również poszerzenie oferowanych przez IOB usług, by dostosować ich ofertę do potrzeb rynkowych. Zastosowanie znajdą w przeważającej mierze instrumenty popytowe, takie jak vouchery, co z jednej strony umożliwi ukierunkowanie wsparcia na rzeczywiste potrzeby przedsiębiorców, a z drugiej strony doprowadzi w ostateczności do uzyskania przez IOB samodzielności finansowej. W ramach PI 3a możliwe jest realizowanie wspólnych projektów przez IOB.

W związku z dużą dynamiką inwestycji infrastrukturalnych, w szczególności dotyczących dostępności transportowych, uzupełnienie dla zakresu CT 3 stanowią będą inwestycje w rozwój istniejących lub stworzenie nowej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia związane z uporządkowaniem i przygotowaniem terenów w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (w tym na obszarach powojсковych, przemysłowych, kolejowych i popegeerowskich), uzbrojeniem terenów inwestycyjnych w media oraz budową lub modernizacją układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego. W ramach inwestycji w zakresie terenów inwestycyjnych wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną stanowią mogą jedynie mniejszą część projektu (uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego). W ramach PI 3a wsparcie przeznaczone będzie również na tworzenie i rozwój infrastruktury biznesowej typu centra biznesowe, centra demonstracyjne, biura typu *co-working space*, *fab labs* czy też *living labs*.

Ponadto, wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

W związku z zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju (COVID-19 tzw. „koronawirus”), która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP oraz utrzymania miejsc pracy wyodrębniona zostanie pula środków w ramach instrumentów finansowych na realizację tymczasowego celu, jakim jest ułatwienie stabilizacji funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W tym kontekście celem realizowanego PI powinien być dynamiczny wzrost przedsiębiorczości oparty przede wszystkim na wykorzystaniu przez przedsiębiorców szeroko rozumianych innowacji.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, sieci przedsiębiorstw, instytucje otoczenia biznesu; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego w zakresie wsparcia instytucji otoczenia biznesu z mniejszych ośrodków i obszarów strategicznej interwencji (głównie obszaru Włocławka) zgodnie z wynikami inicjatywy i zaleceniami „Catching-up Regions 3” oraz projektów przygotowawczych, w tym dokumentacji koncepcyjnej

W ramach PI 3a preferencje uzyskają projekty przedsiębiorstw wpisujących się w zakres regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji dla województwa kujawsko-pomorskiego. W tym celu na etapie wyboru projektów zostaną zapewnione takie mechanizmy jak:

- dedykowane konkursy na obszary inteligentnych specjalizacji regionu,
- kryteria wyboru projektów przyznające większą wagę/ważność kryteriom odnoszącym się do projektów realizowanych w ramach inteligentnych specjalizacji regionu.

Priorytetowo traktowane będą projekty przedsiębiorstw zakładające rozwój ekoinnowacji i efektywne wykorzystywanie zasobów naturalnych, eko-zarządzanie przedsiębiorstwem oraz eko-marketing.

Projekty realizowane w ramach CT 3 powinny w jak największym stopniu przyczynić się do rozwoju gospodarczego obszaru objętego programem, np. poprzez zwiększanie bazy podatkowej.

Wsparcie IOB w zakresie profesjonalizacji oferowanych przez nie usług jest uwarunkowane od wykorzystania przez IOB dostępnych standardów świadczenia usług.

Bezpośrednie wsparcie finansowe na profesjonalizację oferowanych przez IOB usług uzależnione jest od spełnienia następujących wymogów:

- IOB posiada strategię biznesową, która zakłada prowadzenie działalności w warunkach rynkowych, działalności samowystarczalnej finansowo,
- IOB posiada roczny plan działania,
- IOB wykaże, że realizując specjalistyczne usługi wykorzysta dostępne standardy świadczenia usług.
- gdy jest to uzasadnione, IOB winna przedstawić informacje o dotychczas świadczonych usługach doradztwa/wsparcia dla przedsiębiorstw w zakresie rozwoju biznesu,
- IOB monitoruje świadczenie różnych usług oraz prowadzi badania satysfakcji.

Wsparcie dla IOB jest ukierunkowane na dostarczanie na rynek specjalistycznych, nowych (zaawansowanych lub znacząco ulepszonych) usług w odpowiedzi na pojawiające się/zmieniające się potrzeby sektora biznesu.

Planowane do wdrożenia usługi nie mogą być oparte jedynie na założeniach przyjętych przez daną IOB.

Preferencje uzyskają projekty zakładające największy udział wkładu prywatnego.

W ciągu roku od zakończenia realizacji projektu IOB będzie musiała wykazać znaczne wykorzystanie nowych usług przez jej klientów. W incydentalnych i uzasadnionych przypadkach w PI 3a możliwe jest sfinansowanie projektów infrastrukturalnych IOB, z zastrzeżeniem jednak spełnienia warunków określonych w Umowie Partnerstwa 2014-2020 dla tego typu projektów.

Projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych/infrastruktury biznesowej będą realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany.

Wsparcie z programu operacyjnego przyznane na realizację projektu dotyczące terenu inwestycyjnego/infrastruktury biznesowej podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy teren objęty projektem/infrastruktura biznesowa nie zostanie w pełni wykorzystany/wykorzystana przez MŚP¹⁴⁰ w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu.

Przed podjęciem decyzji o dalszych inwestycjach w zakresie przygotowania terenów inwestycyjnych/infrastruktury biznesowej IZ podejmie niezbędne działania w odniesieniu do beneficjentów w celu zagwarantowania, że tereny inwestycyjne/infrastruktura biznesowa utworzone w perspektywie finansowej 2007-2013 zostały w pełni wykorzystane.

Umowa o dofinansowanie projektu ze środków EFRR będzie zawierać wskaźnik rezultatu na poziomie projektu określającego poziom wykorzystania wytworzonej infrastruktury. W przypadku braku osiągnięcia wskaźnika na projekt zostaną nałożone konsekwencje finansowe.

IZ w sprawozdaniach rocznych oraz w sprawozdaniu końcowym przedstawi informacje o stopniu wykorzystania infrastruktury utworzonej w ramach PI 3a.

Operacje z zakresu instrumentów finansowych zostaną wybrane w oparciu o wyniki oceny *ex ante*. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

---

¹⁴⁰Na potrzeby wskaźnika uwzględniany jest status przedsiębiorcy na moment lokowania przedsiębiorcy na danym terenie/na danej infrastrukturze biznesowej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	618	SL2014	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	82	SL2014	rocznie
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	536	SL2014	rocznie
4.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	996 920	SL2014	rocznie
5.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CI8)	ekwiwalent pełnego czasu pracy	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	236	SL2014	rocznie
6.	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	50	SL2014	rocznie
7.	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	22	SL2014	rocznie
8.	Wartość wsparcia innego niż bezzwrotne (instrumenty finansowe) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (całkowite koszty publiczne)(CV21)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	1 041 691	SL2014	rocznie
9.	Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (CV23)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	45	SL2014	rocznie
10.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje w związku z pandemią COVID-19 (CV 27)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	45	SL2014	rocznie
11.	Wartość wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Słabiej	-	-		SL2014	rocznie

	przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV 29)			rozwinęty			1 041 691		
12.	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV 33)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	45	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP;
ułatwienie stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19

Projekty realizowane w ramach priorytetu przyczynią się do zwiększania adaptacyjności MŚP dzięki wspieraniu nowych modeli biznesowych, kanałów sprzedaży w celu zdobywania nowych rynków zbytu. Wzrost kooperacji, zarówno pomiędzy przedsiębiorstwami krajowymi, jak i z udziałem partnerów zagranicznych (w tym w skali makroregionalnej) pozwoli lepiej wykorzystać istniejący potencjał rozwoju, szczególnie w obszarze innowacyjnych MŚP oraz przedsiębiorstw mających potencjał wzrostu w obszarach wysokich i średniowysokich technologii. Wsparcie inwestycji rozwojowych związanych ze zwiększeniem międzynarodowej ekspansji regionalnych przedsiębiorstw przyczyni się do wspierania zmian strukturalnych w gospodarce województwa.

Wsparcie procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu będzie miało również za zadanie stworzenia kompleksowej (i skoordynowanej) oferty zarówno dla indywidualnych przedsiębiorstw, jak i grup branżowych i międzybranżowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wartość eksportu w regionie	zł	słabiej rozwinięty	3 900 000 000	2013	4 680 000 000	Izba Celna w Toruniu	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 3b będzie oferowane wsparcie doradcze przedsiębiorstw nastawionych na ekspansję zagraniczną i zdobywanie nowych rynków zbytu, a także pomoc w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych z partnerami zagranicznymi lub utworzeniu wspólnej oferty rynkowej, udostępnianie informacji o możliwościach kooperacji oraz warunkach inwestowania na określonych rynkach.

Pomoc będzie przeznaczona również na wsparcie inwestycyjne międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw. Wspierane będą również inne działania przygotowujące przedsiębiorstwa do eksportu, w tym potrzeby inwestycyjne przedsiębiorstw w zakresie internacjonalizacji (np. dostosowanie produkcji do wymagań rynków zagranicznych, tworzenie działów obsługi eksportu czy certyfikację i logistykę), zakładające kojarzenie partnerów biznesowych (*matchmaking*). Wsparcie obejmie także dofinansowanie wizyt studyjnych i misji gospodarczych, udziału w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, w tym w targach branżowych za granicą, pod warunkiem, że stanowią one element strategii biznesowej w zakresie internacjonalizacji. Komplementarnie realizowane będą działania ukierunkowane na przyciąganie nowych inwestycji na teren regionu tak krajowych jak i zagranicznych.

W ramach PI 3b dofinansowanie uzyskają projekty zakładające opracowanie i wdrożenie nowych modeli biznesowych. W szczególności wsparcie będzie ukierunkowane na upowszechnianie zastosowania nowych modeli biznesowych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych dla rozwoju, dywersyfikacji lub poprawy efektywności działania przedsiębiorstwa. Finansowane będą projekty rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne, jak również projekty zakładające wykorzystanie narzędzi informatycznych w kontaktach pomiędzy przedsiębiorstwami a klientami.

Dla odpowiedniego wdrożenia projektów, zakładających zmianę modelu biznesowego konieczne może okazać się zastosowanie instrumentu *cross-financing*, w celu sfinansowania kosztów bezpośrednio związanych z projektem, a odnoszących się do kadry danego przedsiębiorstwa.

W związku z zaistniałą, a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju (COVID-19 tzw. „koronawirus”), która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP oraz utrzymania miejsc pracy wyodrębniona zostanie pula środków w ramach instrumentów finansowych na realizację tymczasowego celu, jakim jest ułatwienie stabilizacji funkcjonowania przedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 3b pozytywnie wpłynie na rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego na rynkach międzynarodowych, a także na wzrost poziomu inwestycji bezpośrednich.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa z sektora MŚP, sieci przedsiębiorstw z sektora MŚP, instytucje otoczenia biznesu; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym

Zastosowanie trybu pozakonkursowego dla projektów internacjonalizacji, w tym w zakresie wsparcia dla centrów obsługi inwestorów i eksporterów obejmującego przygotowanie i rozwój pakietu usług doradczych w zakresie prowadzenia działalności eksportowej i inwestycyjnej oraz w zakresie działań ukierunkowanych na przyciąganie nowych inwestycji na teren regionu tak krajowych jak i zagranicznych oraz promowania informacji o możliwościach oraz warunkach inwestowania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

W ramach ww. działań planuje się również zapewnienie wsparcia procesu inwestycyjnego w regionie, w tym m.in. rozwój zintegrowanego, regionalnego systemu informacji n/t ofert inwestycyjnych w regionie, przygotowywanie opracowań zawierających kluczowe dla inwestorów informacje o regionie, utworzenie sieci współpracy biznes – IOB – jednostki samorządu terytorialnego, prezentację zintegrowanej oferty stref aktywności gospodarczych. Realizacja kompleksowych i skoordynowanych działań wzmacniających wizerunek regionalnej gospodarki obejmie również m.in. promocję gospodarczą regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz będzie się opierać na wypracowanej spójnej polityce inwestycyjnej regionu.

W ramach PI 3b preferencje uzyskają projekty przedsiębiorstw wpisujących się w zakres regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji dla województwa kujawsko-pomorskiego. W tym celu na etapie selekcji projektów zostaną zapewnione takie mechanizmy jak:

- dedykowane konkursy na obszary inteligentnych specjalizacji regionu,
- kryteria wyboru projektów przyznające większą wagę/ważność kryteriom odnoszącym się do projektów realizowanych w ramach inteligentnych specjalizacji regionu.

Projekty realizowane w ramach CT 3 powinny w jak największym stopniu przyczynić się do rozwoju gospodarczego obszaru objętego programem, np. poprzez zwiększanie bazy podatkowej.

Przedsiębiorstwo ubiegające się o wsparcie w zakresie wizyt studyjnych i misji gospodarczych, udziału w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, w tym w targach branżowych za granicą jest obowiązane przedstawić strategię biznesową, która zakłada, że działania, na które ubiega się o dofinansowanie, stanowią element strategii w zakresie internacjonalizacji działalności gospodarczej.

Operacje z zakresu instrumentów finansowych zostaną wybrane w oparciu o wyniki oceny *ex ante*. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	560	SL2014	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	219	SL2014	rocznie
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	49	SL2014	rocznie
4.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI4)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	292	SL2014	rocznie
5.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI6)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4 337 162	SL2014	rocznie
6.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	444 538	SL2014	rocznie
7.	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	68	SL2014	rocznie
8.	Wartość wsparcia innego niż bezzwrotne (instrumenty finansowe) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (całkowite koszty publiczne)(CV21)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	4 629 737	SL2014	rocznie
9.	Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (CV23)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	22	SL2014	rocznie
10.	Liczba przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej	-	-	22	SL2014	rocznie

	otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje w związku z pandemią COVID-19 (CV 27)			rozwinięty					
11.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV 29)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	7 693 534	SL2014	rocznie
12.	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV 33)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	22	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3c Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cele szczegółowe: zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP
ułatwienie stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19..

Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP wymaga wsparcia procesów inwestycyjnych. W szczególności istotne będzie w tym zakresie wsparcie MŚP w zakresie wdrażania innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych oraz marketingowych, tak by uzyskane wsparcie pozwoliło na osiągnięcie trwałej przewagi konkurencyjnej. Szczególna i nieprzewidziana sytuacja związana z wystąpieniem choroby Covid-19 spowodowała, że obecnie sektor MŚP potrzebuje wsparcia nie tyle w realizacji ambitnych planów związanych z wdrażaniem innowacji, co w utrzymaniu się na rynku oraz stabilizacji funkcjonowania w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia pandemii koronawirusa (Covid-19).

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	%	słabiej rozwinięty	11,01	2013	12,87	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 3c szczególnie istotne będzie wsparcie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach. W celu osiągnięcia jak największej efektywności udzielanej pomocy planuje się zastosowanie preferencji w zakresie wsparcia projektów wykorzystujących potencjały endogeniczne regionu, czyli takie, w zakresie których pozycja i rola województwa w gospodarce krajowej jest lub może być ponadprzeciętnie wysoka zgodnie z wyborami dokonywanymi w oparciu o regionalną strategię inteligentnych specjalizacji dla województwa kujawsko-pomorskiego. Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw będą skutkować wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług oraz wzrostem wydajności pracy i efektywności produkcji. Realizacji celu szczegółowego priorytetu służyć będzie również wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w maszyny i sprzęt produkcyjny. Wsparcie uzyskają projekty umożliwiające wprowadzenie innowacyjnych i inteligentnych systemów zarządzania. W ramach PI 3c możliwe będzie wsparcie projektów zakładających komercyjne wykorzystanie prac B+R sfinansowanych ze środków publicznych, w szczególności prac zrealizowanych w ramach PI 1b.

W związku z zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju (COVID-19 tzw. „koronawirus”) priorytetowo zostanie potraktowane wsparcie inwestycyjne polegające na zaspokojeniu pilnych potrzeb MŚP wynikających z wystąpienia COVID-19, umożliwiające ich funkcjonowanie w warunkach kryzysowych oraz produkcję wyrobów służących zwalczaniu pandemii COVID-19.

Dopuszcza się także wsparcie MŚP dotkniętych skutkami COVID-19 w zakresie finansowania kapitału obrotowego.

W ramach priorytetu rozwijane będą instrumenty finansowe zapewniające dostęp do finansowania na różnych etapach rozwoju przedsiębiorstw umożliwiając tym samym realizację inwestycji rozwojowych przez przedsiębiorstwa.

W związku z sytuacją epidemiologiczną w kraju (COVID-19), która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP oraz utrzymania miejsc pracy wyodrębniona zostanie pula środków w ramach instrumentów finansowych na realizację celu, jakim jest ułatwienie stabilizacji funkcjonowania przedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI 3c przyczyni się do wprowadzenia na rynek nowych i ulepszonych produktów/usług. Podniesiona zostanie również konkurencyjność MŚP poprzez wzrost wydajności pracy i efektywności produkcji/świadczonych usług.

Nastąpi również ułatwienie stabilizacji funkcjonowania sektora MŚP w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa z sektora MŚP, sieci przedsiębiorstw z sektora MŚP; podmiot wdrażający instrument finansowy, jednostki samorządu terytorialnego lub instytucje otoczenia biznesu lub konsorcja/partnerstwa instytucji otoczenia biznesu w przypadku realizacji projektów grantowych związanych z przeciwdziałaniem i ograniczaniem skutków COVID-19

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz trybie nadzwyczajnym. W ramach PI 3c preferencje uzyskają projekty przedsiębiorstw wpisujących się w zakres regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji dla województwa kujawsko-pomorskiego. W tym celu na etapie wyboru projektów zostaną zapewnione takie mechanizmy jak:

- dedykowane konkursy na obszary inteligentnych specjalizacji regionu,
- kryteria wyboru projektów przyznające większą wagę/ważność kryteriom odnoszącym się do projektów realizowanych w ramach inteligentnych specjalizacji regionu.

Preferencją zostaną także objęte projekty dotyczące wdrożenia nowoczesnych rozwiązań umożliwiających redukcję kosztów działalności poprzez zmniejszenie zużycia energii lub bardziej efektywne wykorzystanie surowców. Projekty zakładające wdrożenie ekoinnowacji w MŚP również uzyskają preferencję.

Projekty realizowane w ramach CT 3 powinny w jak największym stopniu przyczyniać się do rozwoju gospodarczego obszaru objętego programem, np. poprzez zwiększanie bazy podatkowej.

Wsparcie dotacyjne będzie ograniczone do finansowania wyłącznie tych inwestycji, które są obciążone wysokim ryzykiem biznesowym.

W PI 3c dofinansowanie ukierunkowane bezpośrednio jest co do zasady na rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw.

Powyższe wyzwania i ograniczenia nie dotyczą projektów mających na celu wsparcie MŚP w ograniczenie negatywnych skutków wynikających z wystąpienia Covid-19.

Operacje z zakresu instrumentów finansowych zostaną wybrane w oparciu o wyniki oceny *ex ante*. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ decyzji o wniesieniu wkładu z programu operacyjnego do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4638	SL2014	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	3908	SL2014	rocznie
3.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	430	SL2014	rocznie
4.	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	7 724 685	SL2014	rocznie
5.	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI28)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	285	SL2014	rocznie
6.	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI29)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	52	SL2014	rocznie
7.	Wartość bezzwrotnego wsparcia (dotacje) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (całkowite koszty publiczne) (CV20)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	13 234 059	SL2014	rocznie

8.	Wartość wsparcia innego niż bezzwrotne (instrumenty finansowe) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (całkowite koszty publiczne)(CV21)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	23 148 684	SL2014	rocznie
9.	Liczba MŚP objętych wsparciem bezzwrotnym (dotacja) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (CV22)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	2000	SL2014	rocznie
9.	Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (CV23)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	150	SL2014	rocznie
10.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje w związku z pandemią COVID-19 (CV 26)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	3938	SL2014	rocznie
11.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje w związku z pandemią COVID-19 (CV 27)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	150	SL2014	rocznie
12.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV 29)	EUR	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	54 702 922	SL2014	rocznie
12.	Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia w walce lub przeciwdziałaniu skutkom pandemii COVID-19) (CV 33) -	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	4088	SL2014	rocznie

13.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje w związku z pandemią COVID-19 (CV 27)	przedsiębiorstwa	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	150	SL2014	rocznie
-----	--	------------------	------	--------------------	---	---	-----	--------	---------

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 1

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	wskaźnik produktu	1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	428			5760			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetów inwestycyjnych 1b, 3a, 3c. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 1 wynosi 90%
Oś priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	95 205 503			441 147 242			SL2014	

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. W związku z tym, że ocena *ex ante* instrumentów finansowych może podlegać aktualizacji szacowana wartość pośrednia i docelowa wskaźnika będzie podlegała weryfikacji i może jeszcze ulec zmianie.

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
1	001	126 094 174	1	01	204 975 155	1	01	157 439 250	1	07	374 975 155			
1	002	4 180 914	1	02	35 000 000	1	02	130 748 511						
1	056	25 294 109	1	03	5 000 000	1	03	86 787 394						
1	057	301 918	1	04	128 000 000									
1	058	26 957 743	1	05	2 000 000									
1	059	347 863	1	06	0									
1	062	24 522 544	1	07	0									
1	064	21 304 774												
1	066	26 466 008												
1	067	54 029 052												
1	069	29 499 376												
1	072	24 890 805												
1	082	6 986 137												
1	101	4 099 738												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 2 CYFROWY REGION

Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK

2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego.

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

2.A.5. Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: większy zakres stosowania TIK w sferze usług publicznych.

Realizacja PI przyczyni się do rozwoju e-usług sektora publicznego, udostępniania informacji sektora publicznego oraz zasobów nauki, kultury i dziedzictwa narodowego/regionalnego w celu umożliwienia wytworzenia na ich podstawie nowych usług cyfrowych przez podmioty spoza sektora publicznego. Otwarte reguły dostępności informacji sektora publicznego zapewnią nie tylko maksymalizację zysków płynących z ich wykorzystania, lecz także wpłyną na wzrost kapitału społecznego, intelektualnego i kulturowego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)	%	słabiej rozwinięty	23,7	2014	37,3	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 2c skierowane zostanie na przedsięwzięcia związane z rozwojem elektronicznych usług publicznych, szczególnie w relacjach administracja-administracja, administracja-biznes oraz administracja-obywatel, w tym projekty z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-kultury. Na uzyskanie efektów w PI 2c duży wpływ będzie miała informatyzacja podmiotów ze sfery administracji, zdrowia, kultury, a także cyfryzacja, w tym digitalizacja zasobów, jakimi te podmioty dysponują. Udostępnianie informacji sektora publicznego oraz zasobów nauki i kultury umożliwi wytworzenie na ich podstawie nowych usług cyfrowych przez podmioty spoza sektora publicznego („Informacje sektora publicznego” w rozumieniu dyrektywy PE i Rady 2013/37/UE z 26.06.2013 r. zmieniającej dyrektywę 2003/98/WE z 17.11.2003 w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego).

Uzyskanie zakładanych rezultatów w tym PI wymaga również tworzenia oraz rozwijania referencyjnych rejestrów publicznych, w tym geograficznych systemów informacji przestrzennej oraz wsparcia infrastruktury informatycznej integrującej zasoby i organizacje.

W zakresie projektów dotyczących e-usług publicznych możliwe będą inwestycje w infrastrukturę inną niż informatyczna (tzw. twarda infrastruktura – wyłącznie sprzęt, wyposażenie), o ile warunkuje to realizację celów projektu, zaś przeprowadzona w tym zakresie inwentaryzacja wykaże niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej.

W ramach PI 2c przewiduje się wykorzystanie mechanizmu cross-financing, gdy jego zastosowanie będzie uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych celów i rezultatów.

Ponadto, wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie cyfryzacji, w tym digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych, planistycznych, geodezyjnych i kartograficznych umożliwi powszechny, otwarty dostęp w postaci cyfrowej do tych zasobów. Otwarte reguły dostępności do zasobów sektora publicznego pozwolą innym podmiotom wytwarzać wartość dodaną. Służą więc wspieraniu innowacyjności, rozwojowi gospodarczemu, zwiększeniu przejrzystości i efektywności administracji publicznej, uczestnictwa w kulturze, zwiększeniu aktywności i zaangażowania obywateli w życie publiczne. Wsparcie z EFRR skierowane zostanie na działania na rzecz budowania popytu na e-usługi, e-treści i ma charakter uzupełniający do interwencji EFS, która ukierunkowana jest na poprawę sytuacji na rynku pracy, wzrost aktywności zawodowej oraz poprawę jakości edukacji formalnej.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; organy kontroli państwowej i ochrony prawa; sądy i trybunały; inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia; organizacje pozarządowe; jednostki naukowe; uczelnie; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego, m.in. w zakresie systemu informacji przestrzennej oraz informatyzacji służby zdrowia, umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Warunkiem uzyskania wsparcia w ramach PI 2c będzie zapewnienie:

- interoperacyjności z obecnie istniejącymi/planowanymi projektami e-administracji,
- kompatybilności i komplementarności z planowanymi projektami w ramach POPC na lata 2014-2020.

W ramach PI 2c wsparcie uzyskają wyłącznie projekty, których realizacja nie będzie ograniczona lub niemożliwa z uwagi na zidentyfikowane przeszkody prawne dotyczące planowanych rozwiązań w zakresie e-usług.

Zasady dotyczące wyboru projektów w ramach PI 2c będą uwzględniały w szczególności takie kryteria kwalifikacji jak: pozytywny wpływ projektu na rozwój przedsiębiorczości, uproszczenia procedur administracyjnych, stan zaawansowania w przygotowaniu projektów do realizacji, stosunek jakości do ceny, rzetelna analiza kosztów i korzyści pozwalająca oszacować społeczno-ekonomiczną stopę zwrotu, wspólne zamówienia, oddziaływanie na środowisko, komplementarność z inwestycjami realizowanymi w perspektywie finansowej 2007-2013, spójność z normami obowiązującymi na szczeblu krajowym.

W ramach PI 2c preferowane będą projekty, których realizacja dostarczy najbardziej dojrzałe e-usługi (czwarty poziom).

Projekty polegające na dostosowaniu systemów informatycznych świadczeniodawców do wymiany z Systemem Informacji Medycznej będą weryfikowane pod kątem komplementarności oraz nie dublowania funkcjonalności przewidzianych w krajowych platformach (P1 i P2).

Wsparcie tworzenia narzędzi informacyjno-komunikacyjnych uwzględniać będzie ich dostępność dla wszystkich obywateli. Wspierane projekty uwzględniały będą wytyczne *Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0)*, stworzone przez międzynarodową organizację *World Wide Web Consortium (W3C)*, dotyczące standardów w tworzeniu dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, a także krajowe ramy interoperacyjności.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą

niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

KM RPO weźmie pod uwagę rekomendacje zespołu ds. koordynacji, powołanego przez ministra właściwego ds. informatyzacji w ramach POPC na lata 2014-2020.

KM RPO, w przypadku kryteriów wyboru projektów z sektora zdrowia, w ramach PI 2c, weźmie pod uwagę rekomendacje Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	236	SL2014	rocznie
2.	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	103	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 2

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 2 Cyfrowy region	wskaźnik produktu	1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	42			236			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 2 wynosi 91%.
Oś priorytetowa 2 Cyfrowy region	wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	6 492 534			64 550 735			SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
2	078	24 486 651	2	01	54 868 124	2	01	13 641 667	2	07	54 868 124			
2	079	4 911 507	2	02	0	2	02	13 641 667						
2	081	24 662 794				2	03	27 584 790						
2	101	807 172												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

- 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
- 4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach
- 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększony udział energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii w województwie.

Efektom realizacji PI będzie zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych w regionie, co przełoży się na jej zwiększony udział w regionalnym bilansie produkcji energii ogółem. Dodatkowo efektami będą zwiększone bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz osiągnięcie skumulowanych efektów środowiskowych związanych z ograniczeniem wykorzystywania nieodnawialnych surowców energetycznych, ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych, niskiej emisji, emisji pyłów, a także dostosowaniem do zmian klimatu. Nadto

działania z zakresu efektywności energetycznej przez wzmocnienie „zielonego” aspektu gospodarki regionu doprowadzą do wzmocnienia jej konkurencyjności.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	słabiej rozwinięty	58,70	2013	64,07	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 4a wspierane będzie zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Wsparcie zostanie skierowane na inwestycje w infrastrukturę służącą do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (przede wszystkim słońca, biogazu oraz wody, biomasy i geotermalnej) wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej, a także inwestycje związane z budową i modernizacją sieci elektroenergetycznych (niskiego i średniego napięcia poniżej 110 kV), dedykowanych przyłączeniu nowych jednostek wytwórczych energii z OZE do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Wsparcie małych elektrowni wodnych realizowane będzie w sposób ograniczony, tj. wyłącznie na już istniejących budowach piętrzących lub wyposażonych w hydroelektrownie, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej. W ramach PI nie będzie wspierane pozyskiwanie energii z wiatru.

Wsparciem objęte zostaną również inwestycje w instalacje służące dystrybucji ciepła pochodzącego z OZE. Możliwa będzie budowa instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw, jednakże wyłącznie w odniesieniu do komponentów i paliw drugiej oraz trzeciej generacji (a także najnowszej dostępnej). Mniejsze koszty produkcji energii (mniejsze koszty przesyłu) oraz większe bezpieczeństwo systemu energetycznego powodują, że preferowane będzie kierowanie wsparcia na rozwój energetyki rozproszonej.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI spowoduje wniesienie przez region wkładu w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne do zwiększenia produkcji udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w województwie.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

W PI 4a w ramach kryteriów wyboru projektów kluczowe będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych (tj. najlepszy stosunek wielkości środków publicznych przeznaczonych na uzyskanie 1MWh energii na 1MW mocy zainstalowanej). Poza tym priorytetowo traktowane będą projekty osiągające również inne rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂).

W przypadku projektów obejmujących produkcję energii z biomasy w ramach kryteriów wyboru projektów oceniana będzie również zgodność tych projektów z programami ochrony powietrza oraz planami działań krótkoterminowych.

W przypadku projektów dotyczących małych elektrowni wodnych w ramach kryteriów wyboru projektów oceniana będzie także ich zgodność z Ramową Dyrektywą Wodną.

Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły.

Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach. Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną drugiego cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach przez Komisję Europejską.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ RPO decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI30)	MW	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	11,40	SL2014	rocznie
2.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34)	tony równoważnika CO ₂ /rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	13 853,98	SL2014	rocznie
3.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	2 437	SL2014	rocznie
4.	Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla odnawialnych źródeł energii	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	107,76	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4b Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona efektywność energetyczna przedsiębiorstw.

Efektom realizacji PI będzie zwiększona efektywność energetyczna przedsiębiorstw poprzez racjonalizację wykorzystania energii i ograniczenie strat energii w przedsiębiorstwach. Ponadto działania w tym obszarze przyczynią się do zmniejszenia emisyjności gospodarki w regionie. Zmniejszenie zużycia energii i efektywniejsze jej wykorzystanie, przełoży się na zmniejszenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw, co wpłynie na zwiększenie ich konkurencyjności.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB	GWh	słabiej rozwinięty	0,11	2011	0,09	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Realizowane w ramach PI działania związane będą ze zwiększeniem efektywności energetycznej przedsiębiorstw w regionie, a tym samym zmniejszeniem energochłonności gospodarki regionu. Wsparcie skierowane zostanie na działania prowadzące do zmniejszenia strat energii, ciepła i wody oraz do odzysku ciepła w przedsiębiorstwach, w tym poprzez systemy zarządzania energią, instalacje i urządzenia techniczne służące poprawie efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany procesów technologicznych. Wspierane będą nowoczesne, energooszczędne technologie, audyty energetyczne/audyty efektywności energetycznej, a także wykorzystanie OZE przez przedsiębiorstwa. Przyczyni się to do obniżenia kosztów własnych przedsiębiorstw, a tym samym spowoduje wzrost ich konkurencyjności na rynku.

W związku z zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju (COVID-19 tzw. „koronawirus”), która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności

w przedsiębiorstwach oraz utrzymania miejsc pracy, wyodrębniona zostanie pula środków w ramach instrumentu finansowego na realizację tymczasowego celu, jakim jest ułatwienie stabilizacji funkcjonowania przedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI spowoduje wniesienie przez region wkładu w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla wsparcia przedsiębiorstw planujących racjonalizację zużycia i ograniczenie strat energii.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa;

Duże przedsiębiorstwa – w których większość udziałów lub akcji posiada władza regionalna, działające w obszarach wskazanych jako inteligentne specjalizacje regionu oraz pod warunkiem lokalizacji inwestycji na obszarze objętym ochroną uzdrowiskową lub ochroną z tytułu ustawy o ochronie przyrody (dotyczy obszarów Natura 2000 i parków krajobrazowych);

Podmiot wdrażający instrument finansowy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Warunkiem koniecznym wsparcia inwestycji przedsiębiorstw jest przeprowadzony audyt energetyczny, gdzie priorytetem będzie osiągnięcie najlepszego stosunku wielkości środków publicznych do uzyskanych efektów energetycznych. Preferowane będą projekty zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, natomiast projekty o efektywności energetycznej poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do wsparcia.

W PI 4b w ramach kryteriów wyboru projektów kluczowe będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂). Priorytetowo traktowane będą sektory, w których wydajność projektów w zakresie efektywności energetycznej będzie największa oraz projekty wykazujące redukcję CO₂.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI zastosowanie znajdą instrumenty finansowe zgodnie z wynikami oceny *ex ante*, przeprowadzonej zgodnie z art. 37 CPR. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ RPO decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	54	SL2014	rocznie

2.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34)	tony równoważnika CO ₂ /rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	17 122,60	SL2014	rocznie
3	Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (CV23)	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	11	SL2014	rocznie
4	Wartość wsparcia innego niż bezzwrotne (instrumenty finansowe) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (całkowite koszty publiczne) (CV21)	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4 629 736,00	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Efektom realizacji PI będzie racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii w sektorach publicznym i mieszkaniowym, co spowoduje zmniejszenie zapotrzebowania na energię. Poprawa efektywności energetycznej wpłynie również na obniżenie tzw. niskiej emisji, a także na poprawę sytuacji finansowej gospodarstw domowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe ogółem	GJ/rocznie	słabiej rozwinięty	9 989 713,30	2012	7 907 725,17	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI wspierane będą działania polegające na kompleksowej modernizacji energetycznej (tzw. głęboka modernizacja oparta o system monitorowania i zarządzania energią) budynków publicznych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne. Zgodnie z przepisami prawa sektor publiczny pełnić ma wzorcową rolę w zakresie działań prowadzących do poprawy efektywności energetycznej, w związku z tym znaczna część interwencji skierowana zostanie na działania związane z modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej. Wsparcie przedsięwzięć polegających na przeprowadzeniu audytu energetycznego, kompleksowej modernizacji energetycznej wraz z wykorzystaniem instalacji OZE i wymianą źródeł ciepła doprowadzi do znaczącej redukcji zużycia energii cieplnej i elektrycznej.

W trosce o występujące na danym terenie gatunki ptaków chronionych, niezbędne będzie wykonanie ekspertyz ornitologicznych, szczególnie w odniesieniu do projektów uwzględniających ocieplanie ścian i inne uszczelnianie budynków.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 4c realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję wspierania efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, na obszarze objętym Strategią ZIT.

W ramach zintegrowanego podejścia wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach.

Wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim na działania związane ze wsparciem efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i w sektorze mieszkaniowym. Wsparte działania muszą wynikać z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla zmniejszenia zużycia energii cieplnej i elektrycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym oraz dla racjonalnego i sprawnego zarządzania

administracyjnego w województwie uwidaczniającym się m.in. w racjonalnym i oszczędnym gospodarowaniu zasobami ekonomicznymi i środowiskowymi.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych; przedsiębiorstwa komunalne; organizacje pozarządowe; spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe oraz towarzystwa budownictwa społecznego; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym, w tym w zakresie inwestycji zidentyfikowanych w ramach Strategii ZIT dla Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Podstawą wyboru projektów będzie ich kluczowe znaczenie dla realizacji celów określonych w planach gospodarki niskoemisyjnej oraz stosunek efektywności kosztowej do osiągniętego efektu ekologicznego.

Wsparciem zostaną objęte inwestycje w zakresie głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej budynków realizowane na podstawie przeprowadzonego audytu energetycznego, gdzie priorytetem będzie osiągnięcie najlepszego stosunku wielkości środków publicznych do uzyskanych efektów energetycznych. W zakresie głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej budynków preferowane będą projekty charakteryzujące się najlepszą efektywnością energetyczną, to jest projekty zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, natomiast projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania.

W PI 4c w ramach kryteriów wyboru projektów kluczowe będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂). W odniesieniu do rodzajów budynków preferowane będą projekty dotyczące budynków pełniących funkcje społeczne.

Inwestycje związane z termomodernizacją infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej mogą dotyczyć tylko obiektów ochrony zdrowia, których funkcjonowanie będzie uzasadnione w kontekście map potrzeb zdrowotnych opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia.

Indywidualne źródła ciepła

W ramach Programu wsparcie uzyskają jedynie inwestycje w najlepiej działające indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła), zgodnie z kryteriami określonymi we właściwych przepisach unijnych, z zastrzeżeniem, iż wprowadzanie pieców węglowych nie będzie współfinansowane w ramach RPO WK-P 2014-2020. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczające zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń.

Inwestycje w indywidualne źródła ciepła muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO₂ o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie. Projekty powinny również przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu.

Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Możliwość zastosowania instrumentów finansowych w ramach PI będzie przedmiotem oceny przeprowadzonej zgodnie z wymaganiami art. 37 ust. 2 CPR. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR. Wybór podmiotu wdrażającego instrument finansowy (beneficjenta) nastąpi po podjęciu przez IZ RPO decyzji o wniesieniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego. Tryb wyboru będzie zgodny z przepisami CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	1 362	SL2014	rocznie

	energii (CI31)								
2.	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32)	kWh/rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	196 243 400,70	SL2014	rocznie
3.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34)	tony równoważnika CO ₂ /rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	62 312,69	SL2014	rocznie
4.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	358	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększone wykorzystanie transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych.

Realizacja celu szczegółowego poprzez zmianę schematów mobilności miejskiej w kierunku mobilności bardziej zrównoważonej (większy udział transportu publicznego i niezmotoryzowanego) przyczyni się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń powietrza, a co za tym idzie do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 1 mieszkańca obszarów miejskich	szt.	słabiej rozwinięty	138,19	2013	148,02	obliczenia IZ na podstawie GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 4e realizowane będzie wsparcie projektów dotyczących rozwoju systemu transportu zbiorowego, unowocześnienia i modernizacji infrastruktury transportu zbiorowego oraz uzupełnienia istniejących linii komunikacji zbiorowej, łącznie z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor i inną infrastrukturę z nim związaną. W miastach posiadających transport szynowy (tramwaje) preferowany będzie rozwój tej gałęzi transportu zbiorowego

poprzez inwestycje w infrastrukturę szynową. Natomiast w pozostałych miastach finansowane będą inne niskoemisyjne i bezemisyjne formy transportu miejskiego zasilanego paliwem alternatywnym w rozumieniu przedstawionym w krajowych ramach polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych (dot. dyrektywy 2014/94/UE), w tym niezbędnej dla tego transportu infrastruktury.

Istotne znaczenie będą miały działania z zakresu integracji różnych form transportu zbiorowego funkcjonujących w miastach i obszarach funkcjonalnych.

Priorytetowo traktowane będą projekty dotyczące infrastruktury transportu zbiorowego, z uwzględnieniem, iż wydatki związane z inwestycjami w drogi lokalne muszą być ściśle związane z mobilnością w miastach i stanowić jedynie niewielki i niezbędny element projektów transportu miejskiego w ramach PI 4e. Nabycie taboru będzie zaś możliwe tylko w przypadku, gdy będzie ono stanowiło uzupełnienie inwestycji infrastrukturalnych i jasno wynikało z analizy potrzeb w planach mobilności miejskiej.

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a także bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia, wsparcie uzyskają m.in. działania związane z ułatwianiem podróży multimodalnych, polityką parkingową ("park&ride", "bike&ride", „kiss&ride”) oraz priorytetyzacją ruchu pieszego i rowerowego (rozwój koncepcji "bike&ride" wraz z niezbędną infrastrukturą oraz systemów rowerów publicznych/miejskich). Wspierane będą również systemy zarządzania ruchem (ITS) oraz działania mające za zadanie zmniejszenie zatłoczenia miast i ograniczenie ruchu samochodowego w centrach miast (np. ograniczenia w ruchu samochodowym w centrach miast, buspasy, priorytety w ruchu miejskim dla środków komunikacji publicznej). Wsparciem objęte będą także inwestycje w energooszczędne oświetlenie uliczne.

W celu skutecznej realizacji celu PI niezbędne jest wspieranie działań informacyjno-promocyjnych, podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie odpowiedzialności społecznej za jakość środowiska naturalnego, a także efektów podejmowanej interwencji. Działania takie muszą stanowić część projektu oraz muszą przyczyniać się do realizacji jego celu.

Ponadto, wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 4e realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję działań planowanych do realizacji w ramach PI 4e na obszarze objętym ZIT. Wszystkie działania podejmowane w ramach PI 4e muszą być komplementarne z projektami finansowanymi w ramach POIiŚ.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach.

W obydwu przypadkach wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej lub Strategii ZIT, które to dokumenty, w przypadku

realizacji projektów z zakresu mobilności miejskiej, muszą zawierać elementy przygotowanych planów mobilności miejskiej.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza (niskiej emisji i pyłów) oraz poprawy jakości powietrza w województwie, w szczególności poprzez zmianę zachowań transportowych mieszkańców regionu oraz wymianę taboru w publicznym transporcie zbiorowym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych; organizacje pozarządowe.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie pozakonkursowym i konkursowym, w tym również w zakresie inwestycji zidentyfikowanych w ramach Strategii ZIT dla Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

W PI 4e w ramach kryteriów wyboru projektów kluczowe będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂).

Zrównoważona mobilność miejska

Inwestycje w transport miejski ramach PI 4e będą przyczyniać się do osiągnięcia niskoemisyjnej i zrównoważonej mobilności w miastach. Muszą one wynikać z przygotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego planów, zawierających odniesienia do kwestii przechodzenia na bardziej ekologiczne i zrównoważone systemy transportowe w miastach. Funkcję takich dokumentów mogą pełnić plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej lub Strategii ZIT, które to dokumenty muszą zawierać elementy przygotowanych planów mobilności miejskiej¹⁴¹.

---

¹⁴¹Communication N° COM(2013)913 final on „a concept for Sustainable Urban Mobility Plans”.

Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb zawierać odniesienia lub wskazywać adekwatne obowiązujące dokumenty zawierające odniesienia do takich kwestii jak np.: zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, intermodalność, transport drogowy, zarządzanie mobilnością, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, wdrażanie nowych wzorców użytkownika czy promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów (czyste paliwa i pojazdy).

Inwestycje dotyczące transportu miejskiego w ramach PI 4e powinny ponadto spełniać poniższe warunki:

- inwestycje z RPO będą komplementarne z inwestycjami realizowanymi w ramach właściwych krajowych programów operacyjnych. W przypadku miast Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym instrumentem koordynacji jest Strategia ZIT,
- inwestycje w drogi lokalne lub regionalne mogą być finansowane jedynie jako niezbędny i uzupełniający element projektu dotyczącego systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Samodzielne projekty dotyczące wyłącznie infrastruktury drogowej nie będą akceptowane w ramach PI 4e,
- w miastach posiadających transport szynowy (tramwaje) preferowany będzie rozwój tej gałęzi transportu zbiorowego poprzez inwestycje w infrastrukturę szynową i tabor,
- nie będą wspierane pojazdy zasilane dieslem, w tym spełniającym normy EURO-6,
- priorytetowo traktowany będzie zakup pojazdów bezemisyjnych (w szczególności pojazdów o napędzie elektrycznym),
- zakupowi niskoemisyjnego taboru powinny towarzyszyć inwestycje w niezbędną dla właściwego funkcjonowania zrównoważonej mobilności infrastrukturę.

Wszystkie projekty w ramach PI 4e muszą być postrzegane w kontekście zmian w mobilności miejskiej w kierunku redukcji emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń szkodliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji i zwiększenia efektywności systemu transportowego.

Inwestycje w ramach PI 4e nie będą obejmowały prac remontowych, jak również nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15)	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	7,32	SL2014	rocznie
2.	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	141,31	SL2014	rocznie
3.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	45	SL2014	rocznie
4.	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	6	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 3

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik produktu	1.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	71			358			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 4c. Udział wybranych kategorii interwencji

										w całości alokacji na oś priorytetową 3 wynosi 35,5%
Oś priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik produktu,	2.	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii tramwajowych i linii metra	km	EFRR	słabiej rozwinięty	1,46	7,32	SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 4e. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 3 wynosi 28,5%
Oś priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	67 904 719	324 086 564	SL2014	

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny *ex ante* może zaistnieć konieczność ich korekty.

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
3	003	0	3	01	226 844 514	3	01	131 060 498	3	01	90 621 349			
3	005	7 679 530	3	02	0	3	02	58 474 879	3	07	184 852 230			
3	009	0	3	03	0	3	03	85 938 202	3					
3	010	13 839 668	3	04	48 629 065									
3	011	3 374 410	3	05	0									
3	012	4 222 480	3	06	0									
3	013	86 279 750	3	07	0									
3	014	11 618 028												
3	043	83 491 453												
3	044	2 837 053												
3	068	22 877 007												
3	070	2 500 000												
3	071	0												
3	090	36 754 200												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU

Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem

- 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

- 6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
- 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie
- 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Oś priorytetowa 4 obejmuje dwa CT związane z ochroną środowiska: CT 5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem i CT 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Uzasadnieniem dla objęcia wsparciem w ramach jednej osi priorytetowej dwóch CT jest ściśle powiązanie między stanem środowiska i zmniejszaniem presji na nie, a zapobieganiem zmianom klimatycznym i ryzyku tych zmian. Kierunki interwencji określone dla CT 5 i CT 6 wpisują się w określony w UP wspólny priorytetowy obszar wsparcia, jakim jest *Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami* oraz w jeden priorytet finansowania ujęty w Position Paper: *Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna*. Planowanie i wdrażanie w ramach jednej osi priorytetowej działań objętych interwencją w ramach CT 5 i CT 6 pozwoli na lepsze osiągnięcie założonych celów niż miałyby to miejsce w przypadku odrębnych OP i potwierdza logikę interwencji w obszarze ochrony środowiska. Efekty interwencji zaplanowanej w CT5 będą wzmacniane przez realizację działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowanymi

w ramach CT 6. Natomiast projekty mające na celu ochronę różnorodności biologicznej w ramach CT6 przyczyniać się będą do adaptacji do zmian klimatu, a z drugiej strony, w wyniku prowadzonych w ramach CT5 inwestycji na rzecz odtwarzania naturalnych terenów zalewowych następować będzie odbudowa cennych ekosystemów. Połączenie tych zagadnień w jedną oś priorytetową pozwoli uzyskać wyższą komplementarność i większą efektywność zarządzania wdrażaniem.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
---------	---

Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększone bezpieczeństwo przeciwpowodziowe regionu.

Realizacja PI 5b przyczyni się do wzmocnienia odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, głównie suszą, oraz zwiększania możliwości zapobiegania zagrożeniom i reagowaniem na nie, a także do poprawy zarządzania ryzykiem. Ma to szczególne znaczenie ze względu na to, że Kujawy w znacznej części są ubogie w wodę. Efektem realizacji celu szczegółowego będzie zmniejszenie wrażliwości obszarów na zmiany klimatu. Działania dostosowawcze do nadmiaru i deficytu wody, upowszechnienie odzyskiwania wody będą miały wpływ na poprawę bilansu wodnego województwa, natomiast wzmocnienie systemów monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania, wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ludności regionu w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii. Efektem będzie również zmniejszone zagrożenie podtopieniami i powodzią w regionie, co w konsekwencji przełoży się na ograniczenie strat w gospodarce.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³	słabiej rozwinięty	14 209,90	2012	15 047,62	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem w ramach PI objęte zostaną przede wszystkim projekty z zakresu małej retencji wodnej, mające na celu spowolnienie lub powstrzymanie odpływu wody, szczególnie na Kujawach, a także zmniejszenie podtopień i powodzi. Pod pojęciem małej retencji rozumie się wszelkie działania techniczne i nietechniczne zmierzające do poprawy struktury bilansu wodnego zlewni poprzez zwiększenie ich zdolności retencyjnych. Realizowane będą działania

wykorzystujące kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne oraz inne najlepsze praktyki przedstawione w Wytycznych do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach oraz Wytycznych do realizacji małej retencji w górach. Interwencja zostanie skierowana na rozwój infrastruktury, w tym budowę lub remont urządzeń służących do retencjonowania wód (np. jazy, zastawki, zbiorniki i stopnie wodne), ale również na przedsięwzięcia przywracające zdolności retencyjne naturalnych terenów podmokłych, odtwarzające tereny podmokłe, przywracające naturalne koryta rzeczne.

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej wsparcie uzyskają inwestycje mające na celu ochronę obszarów zagrożonych powodzią (np. wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących), czy realizacja kompleksowych inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem.

Projekty dot. infrastruktury przeciwpowodziowej muszą być planowane i realizowane z uwzględnieniem wymagań dyrektywy siedliskowej.

Wsparcie uzyskają także przedsięwzięcia związane z rozwojem systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń oraz wczesnego reagowania i ratownictwa, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ludności województwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii. Niezbędnym elementem tych projektów powinny być działania informacyjne-edukacyjne skierowane do osób dotkniętych ryzykiem powodzi. Wsparcie przeznaczone będzie również na wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof (wsparcie dla służb ratowniczych zostanie ograniczone do maksymalnie 6,5 mln euro).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 5b poprawi warunki hydrologiczne regionu. Podejmowane interwencje zwiększą możliwości przeciwdziałania skutkom różnego rodzaju zagrożeń w tym związanych ze zmianami klimatu oraz ograniczą ich skutki, zwiększając odporność gospodarki regionu na wybrane zagrożenia, zwłaszcza susze i powodzie.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; państwowe osoby prawne; inne podmioty posiadające osobowość prawną.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego. Uzasadnieniem dla zastosowania trybu

pozakonkursowego jest konieczność koncentracji wsparcia w ramach PI 5b na kompleksowych projektach opartych na zarządzaniu ryzykiem w zlewniach zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, zintegrowanych z planowaniem przestrzennym i rozwojem systemów wspierających zarządzanie ryzykiem. Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020).

Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły.

Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach. Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną drugiego cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach przez Komisję Europejską.

W przypadku strategicznych projektów znajdujących się w aPGW stanowiących przedmiot oceny KE, możliwe jest podpisywanie umów i rozliczanie projektów przed spełnieniem warunkowości w tym zakresie.

Działania wspierane w PI 5b będą jednoznacznie odpowiadać na konkretne potrzeby określone w *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020*. Oprócz zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, pod uwagę będą brane inne ryzyka (np. skażenie chemiczne), z uwzględnieniem wyników raportu *Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego, Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego* oraz analiz regionalnych w tym zakresie.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Fundusz	Kategoria	Wartość docelowa	Źródło	Częstotliwość
-----	----------	-----------	---------	-----------	------------------	--------	---------------

		pomiaru		regionu	(2023)			danych	pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI20)	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4000	SL2014	rocznie
2.	Pojemność obiektów małej retencji	m ³	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	967 011,00	SL2014	rocznie
3.	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	466	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie.

PI 6a przyczyni się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz zasobów naturalnych, a także efektywności systemu gospodarki odpadami w regionie. Efektem realizacji PI 6a będzie nowoczesna gospodarka odpadami, zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami, tj. zapobieganie powstawaniu, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie. Wdrożenie nowoczesnej gospodarki odpadami przyniesie zarówno pozytywny efekt gospodarczy w postaci ponownego wykorzystania surowców i odzysk energii z odpadów, jak również polepszy jakość życia m.in. poprzez likwidację uciążliwości związanych ze składowaniem odpadów. Miarą sukcesu w tym obszarze inwestowania będą przede wszystkim dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie ponownego użycia i recyklingu odpadów oraz zmniejszenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania. Zaplanowane działania zgodne z unijną hierarchią sposobów postępowania

z odpadami polegające także na wsparciu selektywnego zbierania odpadów pozwolą na zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie, efektem czego będzie zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, tym samym przyczyniając się do osiągnięcia celu szczegółowego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek odpadów komunalnych zbieranych selektywnie	%	słabiej rozwinięty	9,7	2012	50,0	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Realizowane projekty będą obejmować infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie obejmującą przynajmniej jeden z następujących elementów: selektywne zbieranie odpadów komunalnych (w tym papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło oraz odpady ulegające biodegradacji), instalacje do odzysku i recyklingu odpadów (w tym kompostowanie dla odpadów organicznych) oraz instalacje do odzysku energii lub mechaniczno-biologiczne instalacje do przetwarzania zmieszanych (resztkowych) odpadów komunalnych. Inwestycje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami wskazaną w dyrektywie 2008/98/WE.

Ważnym elementem nowoczesnej gospodarki odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów. Temu celowi służyć będzie zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, a także kompleksowych i racjonalnych metod gospodarowania odpadami, poprzez działania informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców województwa, stanowiące element projektów inwestycyjnych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja wsparcia zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami, tj. zapobieganie powstawaniu, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie przyczyni się do zmniejszenia ilości odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych na składowiska oraz do zwiększenia udziału odpadów przygotowanych do ponownego użycia i podlegających recyklingowi. Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji zobowiązań akcesyjnych Polski oraz dyrektyw unijnych (tzw. Dyrektywy Ramowej o Odpadach i Dyrektywy Składowiskowej).

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Wsparcie w zakresie instalacji do przetwarzania odpadów zostanie skierowane na realizację działań uwzględnionych w uzgodnionym przez ministra właściwego ds. środowiska planie

inwestycyjnym dotyczącym gospodarki odpadami komunalnymi. Wsparcie nie będzie udzielane na budowę nowych instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów lub na działania prowadzące do zwiększania mocy przerobowych istniejących instalacji w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. Preferowane będą projekty wspierające selektywne zbieranie odpadów komunalnych u źródła, gwarantujące wyższą jakość materiałów pochodzących z recyklingu.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI17)	tony/rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	2 600	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	37	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych.

Efektom realizacji PI 6b będzie wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych. Ponadto dzięki tym działaniom poprawi się stan środowiska przyrodniczego, w szczególności poprawie ulegnie stan chemiczny i ekologiczny wód, w wyniku ograniczania ilości odprowadzanych nieczystości.

Alokacja na działania związane z oczyszczaniem ścieków przekracza znacząco alokację przeznaczoną na gospodarkę wodną, gdyż są to działania priorytetowe przyczyniające się do osiągnięcia celów określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach od 2 tys. do 10 tys. RLM.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	słabiej rozwinięty	71,0	2012	80,47	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 6b uzyskają kompleksowe projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociagowymi, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków lub podwyższenie parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi z oczyszczalni komunalnych przez wspieranie metod przetwarzania osadów ściekowych i ich optymalnego zagospodarowania. W terenach zabudowy rozproszonej wsparcie uzyskują indywidualne systemy oczyszczania ścieków (na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna), które pozwolą na osiągnięcie pełnej zgodności aglomeracji wskazanych w KPOŚK z wymogami dyrektywy ściekowej. Wsparciem objęte zostaną inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę (m.in. systemy zaopatrzenia w wodę, ujęcia i stacje uzdatniania wody), inwestycje w urządzenia i aparaturę kontrolno-pomiarową (m.in. laboratoria i instalacje kontrolno-pomiarowe) w ramach kompleksowych projektów gospodarki wodno-ściekowej i z zastrzeżeniem, że inwestycje z zakresu gospodarki wodnej stanowią część kompleksowego projektu gospodarki wodno-ściekowej lub gdy na danym terenie jest zapewniona sieć kanalizacyjna lub uregulowana gospodarka ściekowa. Istotne znaczenie dla zrównoważonego zarządzania wodami w regionie będą miały programy ochrony wód i poprawy bilansu wodnego wód powierzchniowych i podziemnych.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 6b realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję wsparcia gospodarki wodno-ściekowej na obszarze objętym ZIT.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Preferencyjnie traktowane będą obszary wiejskie i wschodnia część województwa kujawsko-pomorskiego zgodnie z wyznaczonym Obszarem Strategicznej Interwencji.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Ważnym impulsem do realizacji działań w tym obszarze jest konieczność dokończenia bądź przyspieszenia procesu wdrażania prawa UE, zwłaszcza w sektorze gospodarki wodno-ściekowej. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do zwiększenia liczby ludności korzystającej

z oczyszczalni ścieków w efekcie czego nastąpi zmniejszenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleby.

Realizacja działań w ramach PI 6b przyczyni się do realizacji celu dotyczącego ochrony środowiska oraz będzie miała pozytywny wpływ na obszary cenne przyrodniczo, w tym Obszary Natura 2000, a także na ochronę Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniami, co jest jednym z kluczowych celów SUE MB.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa, preferencyjnie traktowane będą obszary wiejskie i wschodnia część województwa kujawsko-pomorskiego zgodnie z wyznaczonym Obszarem Strategicznej Interwencji.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Warunkiem finansowania projektów dotyczących ścieków komunalnych w danej gminie jest ich umieszczenie w aktualizacji KPOŚK oraz w opracowanym dla danej aKPOŚK Master Planie. W ramach RPO wsparcie uzyskają inwestycje w aglomeracjach (ujętych w KPOŚK) o wielkości między 2 tys. a 10 tys. RLM, zgodnie z obowiązującym na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie dokumentem prawa miejscowego¹⁴² (rozporządzeniem wojewody lub uchwałą sejmiku województwa w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji). W uzasadnionych przypadkach (np. zmiana wielkości aglomeracji w akcie prawa

---

¹⁴² Poza AKPOŚK

miejscowego w stosunku do danych w KPOŚK) możliwa będzie realizacja działań w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (CI19)	RLM	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	81 000	SL2014	rocznie
2.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę (CI18)	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	29 000	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu kujawsko-pomorskiego.

Realizacja PI 6c służyć będzie z jednej strony zachowaniu dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz rozwojowi zasobów kultury, z drugiej bardziej efektywnemu ich wykorzystaniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jako źródła realnych korzyści ekonomicznych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Kategoria	Wartość	Rok	Wartość	Źródło	Częstotliwość
-----	----------	-----------	-----------	---------	-----	---------	--------	---------------

		pomiaru	regionu	bazowa	bazowy	docelowa (2023)	danych	pomiaru
1.	Zwiedzający muzea i oddziały w gestii samorządu gmin, powiatów i miast na prawach powiatu / 1 000 mieszkańców	osoby / 1 000 mieszkańców	słabiej rozwinięty	230,68	2012	339,90	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 6c skierowane zostanie na projekty infrastrukturalne realizowane w instytucjach kultury, bibliotekach, archiwach, muzeach, obiektach i na obszarach zabytkowych, obszarach poprzemysłowych o wartościach historycznych, a także na konserwację zabytków ruchomych i materiałów archiwalnych stanowiących dziedzictwo dokumentacyjne.

Inwestycje w zakresie kultury będą skoncentrowane na realizacji projektów mających na celu ochronę dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych ważnych z punktu widzenia rozwoju regionu, a także na rozwoju zasobów kultury.

Przewiduje się także wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych walorów środowiskowych i kulturowych regionu pod kątem komercyjnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu (np. produkt regionalny). Projekty informacyjno-promocyjne nie będą stanowiły samodzielnych projektów, ale będą elementem szerszych projektów w tym zakresie.

Wydarzenia kulturalne, takie jak jednorazowe festiwale lub wystawy nie będą wspierane ze względu na brak potencjału do długofalowych korzyści. Wsparcie uzyskają wyłącznie wydarzenia kulturalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące kryteria:

- znaczny wpływ na gospodarkę regionalną, wykazany przez wymierne długoterminowe korzyści,
- wkład w realizację celów Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w ramach *Obszaru Priorytetowego Kultura*, mianowicie promowanie kultury, dziedzictwa kulturowego i przemysłów kreatywnych,
- wysokość wkładu EFRR nie może przekroczyć wkładu sektora prywatnego w realizację projektu.

Bezpośrednie wpływy takie jak np. z biletów, są wyłączone z obliczania wkładu sektora prywatnego.

Maksymalna alokacja w ramach PI 6c przeznaczona na wsparcie wydarzeń kulturalnych wyniesie 6 mln euro.

Środki EFRR nie mogą zastępować środków krajowych w finansowaniu zadań związanych z utrzymaniem dziedzictwa kulturowego.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 6c realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowania na obszarze objętym ZIT.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim na działania związane ze wsparciem wojewódzkich instytucji kultury.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Interwencja w PI 6c przyczyni się do ochrony, zachowania i zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych, rozwoju regionalnej i lokalnej infrastruktury kultury oraz zapobiegnie jej degradacji. Wsparcie w tym obszarze zapobiegnie ograniczeniu zakresu ich działalności i przyczyni się do komercyjnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Również ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego stworzy nowe możliwości inwestycyjne i może stymulować gospodarkę regionu przez wyznaczanie nowych kierunków i sposobów rozwoju.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym w odniesieniu do projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego oraz projektów dotyczących wydarzeń kulturalnych, realizowanych przez Samorząd Województwa jako lidera projektu.

Inwestycje kulturalne w ramach PI 6c powinny być wspierane na warunkach określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006. Wsparcie nie będzie kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej. Możliwe będą inwestycje mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych. Wsparcie uzyskają inwestycje w obiekty zabytkowe, o znaczeniu regionalnym, wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*,

lub inwestycje uzgodnione w *Kontrakcie Terytorialnym*, przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i zwiększenia zatrudnienia.

Projekty w zakresie kultury muszą przyczyniać się do osiągania wymiernych i trwałych korzyści społeczno-gospodarczych. Przy wyborze projektów do dofinansowania w ramach CT6, obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów znajdują m.in. następujące aspekty:

- analiza popytu - wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających;
- realizacja priorytetów rozwoju kultury:
  - poprawa dostępności do kultury - tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna;
  - zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń;
  - umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze - tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce;
  - podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu.
- zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na:
  - obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną;
  - zastosowanie rozwiązań energooszczędnych - zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków;
  - dywersyfikację źródeł finansowania działalności - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania;
  - dodatnie efekty ekonomiczne - oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji;
  - tworzenie nowych miejsc pracy.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (C19)	odwiedziny/rok	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	1 444 171	SL2014	rocznie
2.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	500	SL2014	rocznie
3.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	18	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: wzmocniony mechanizm ochrony różnorodności biologicznej w regionie.

Realizacja PI 6d wpłynie na poprawę ochrony obszarów przyrodniczych, poprzez przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej, przy jednoczesnym wzmacnianiu potencjału regionalnego i lokalnego wykorzystującego zasoby przyrodnicze. Zahamowane zostaną niekorzystne przekształcenia, degradacja i fragmentacja siedlisk przyrodniczych, gatunków fauny i flory, czy nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych. Ograniczona zostanie niekontrolowana eksploatacja obszarów cennych przyrodniczo poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego. Zapewni to z jednej strony lepszą ochronę wartości przyrodniczych, jednocześnie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 6d będą w wielu przypadkach przyczyniały się do adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział powierzchni obszarów	%	słabiej rozwinięty	31,8	2012	32,0	GUS STRATEG	rocznie

chronionych w powierzchni ogółem								
----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 6d wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia zwiększające potencjał przyrodniczy regionu poprzez działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk i gatunków (w tym ochrona powierzchni i odtwarzanie siedlisk cennych przyrodniczo) w szczególności na terenach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach Natura 2000), renaturalizacją oraz projekty w zakresie zwalczania gatunków inwazyjnych obcych i działania w ramach zielonej infrastruktury, jako nośnika usług ekosystemowych czy rozwijające infrastrukturę związaną z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo – zapewniającą zarówno lepszą ochronę wartości przyrodniczych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, a jednocześnie przyczyniającą się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Wspierane będą również centra ochrony różnorodności biologicznej oraz ośrodki prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej. W celu uzyskania informacji o elementach przyrody występujących na danym terenie wspierana będzie inwentaryzacja przyrodnicza.

Przewiduje się wsparcie tworzenia planów ochrony dla obszarów chronionych oraz działań informacyjno-edukacyjnych, podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie właściwych zachowań społecznych w odniesieniu do dziedzictwa przyrodniczego regionu, realizowanych w sposób komplementarny i uzupełniający do kampanii ogólnopolskich.

Wsparcie dotyczące obszarów Natura 2000 będzie zgodne z Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 6d realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję ograniczenia degradacji środowiska przyrodniczego i wzmocnienie różnorodności biologicznej na obszarze objętym ZIT, w tym projekty z zakresu ochrony przyrody na obszarach miejskich i pozamiejskich, projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze wraz z promocją; projekty dotyczące sporządzenia inwentaryzacji przyrodniczej gmin.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Wsparcie skierowane zostanie na działania związane z ochroną siedlisk i gatunków, rewaloryzacją i renaturalizacją. Wspierane będą również centra ochrony różnorodności biologicznej oraz ośrodki prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Wsparcie uzyskają inwestycje zapewniające lepszą ochronę wartości przyrodniczych, a jednocześnie przyczyniające się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Podział ten uzasadniony jest koniecznością zastosowania odrębnego podejścia do obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych. W tym zakresie największy nacisk zostanie położony na wspieranie parków krajobrazowych województwa w zakresie ochrony krajobrazu, ochrony przyrody i edukacji ekologicznej. Ochrona miejsc cennych przyrodniczo realizowana będzie również poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszary mniej wrażliwe poprzez utworzenie szlaków przyrodniczych i ścieżek edukacyjnych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wdrożenie założeń określonych w PI 6d przyczyni się do zwiększenia stopnia ochrony obszarów cennych przyrodniczo pozwalając jednocześnie na efektywne korzystanie z zasobów środowiska (działalność wykorzystująca lokalne zasoby przyrodnicze) i promowanie jego walorów, przyczyniając się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej województwa. Działania związane z edukacją ekologiczną przełożą się natomiast na długofalowe efekty w postaci większej świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie użytkowania środowiska i działania na rzecz jego ochrony.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; państwowe osoby prawne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa. Przewiduje się, że większość działań koncentrować się będzie na obszarach cennych przyrodniczo, w tym obszarach chronionych.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Preferencje uzyskają projekty parków krajobrazowych realizowane na obszarach Natura 2000.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI23)	ha	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	5165	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	98	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 4

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku (EFRR)	wskaźnik produktu	1.	Pojemność obiektów małej retencji	m ³	EFRR	słabiej rozwinięty	193	402,00		967	011,00		SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 5b. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 4 wynosi 3,6%

Oś priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	2.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	29	37	SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6a. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 4 wynosi 17,4%
Oś priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	3.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (C119)	RLM	EFRR	słabiej rozwinięty	10 903	81 000	SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6b. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 4 wynosi 20,4%
Oś priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	4.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	22	500	SL2014	Jest to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6c. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 4 wynosi 22,3%
Oś priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik finansowy	5.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	21 739 655	122 689 810	SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
4	017	14 824 203	4	01	104 286 338	4	01	24 389 744	4	01	16 009 881			
4	018	0	4	02	0	4	02	21 250 266	4	07	88 276 457			
4	020	7 195 882				4	03	58 646 328						
4	021	5 600 882												
4	022	21 495 401												
4	023	3 114 034												
4	085	9 563 647												
4	087	3 970 212												
4	088	6 440 757												
4	091	2 468 420												
4	094	24 040 439												
4	095	5 572 461												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 5 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU

Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

- 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
- 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona dostępność transportowa drogowa województwa.

Realizacja PI poprawi dostępność wewnątrzregionalną oraz zapewni połączenia regionalnej sieci transportowej z TEN-T. Efektem będzie zmniejszenie skali marginalizacji poszczególnych części regionu oraz zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich, szczególnie regionalnych i subregionalnych, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy. Realizacja PI będzie także mieć wpływ na wzrost konkurencyjności regionu oraz zwiększenie możliwości inwestowania. Dodatkowym efektem realizacji PI będzie podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności	szt.	słabiej rozwinięty	62,90	2012	50,37	GUS STRATEG	rocznie
2.	WDDT II (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	nd	słabiej rozwinięty	26,89	2013	32,46	MIR	od 2013 roku/ co 2-3 lata

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem zostaną objęte inwestycje w drogi wojewódzkie, wiążące regionalny układ transportowy, pozwalające na włączenie do systemu dróg krajowych lub sieci TEN-T. Z uwagi na niską dostępność wewnątrzregionalną wsparciem objęte zostaną inwestycje na drogach poza TEN-T, wypełniające luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami nie będącymi stolicami województwa (regionalnymi i subregionalnymi), zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, wskazującą na problem dostępności transportowej tych miast, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy.

Inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe) będą możliwe jedynie wówczas, gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, portem lotniczym, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi lub z istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi. Inwestycje w drogi lokalne w ramach CT7 nie mogą stanowić więcej niż 15% alokacji Programu przeznaczonej na transport drogowy – nie mogą przekroczyć 21 017 894,55 euro.

Wszystkie inwestycje drogowe wspierane z RPO muszą prowadzić do dostosowania dróg (gminnych, powiatowych, wojewódzkich) do ruchu pojazdów o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi napędowej do 11,5 t¹⁴³.

Inwestycje w infrastrukturę transportową będą uzupełniane inwestycjami w bezpieczeństwo ruchu drogowego (BRD).

Ponadto, wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

¹⁴³ Zmiana wprowadzona podczas zmian RPO związanych z przeglądem śródkresowym.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne aby poprawić dostępność transportową regionu w układzie krajowym i europejskim, zwiększyć wewnątrzregionalną dostępność transportową zwłaszcza tych obszarów województwa, które znajdują się w oddaleniu od regionalnych, subregionalnych i lokalnych ośrodków życia społeczno-gospodarczego (w tym ośrodków aktywności gospodarczej, rozwijających się obszarów inwestycyjnych, centrów logistycznych) oraz podnieść poziom bezpieczeństwa na drogach.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z planu działań wypełniającego warunkowość *ex ante* dla transportu. Kryteria wyboru projektów z zakresu infrastruktury drogowej dla dróg wojewódzkich będą uwzględniać zapisy Umowy Partnerstwa 2014-2020. Wsparcie uzyskają projekty o najwyższej wartości społeczno-ekonomicznej wynikającej z analizy porównawczej.

Inwestycje realizowane w ramach PI będą uwzględniały działania związane z dostosowaniem infrastruktury do zmieniających się warunków klimatycznych.

Wsparcie uzyskają wyłącznie projekty zgodne z planem działania wypełniającym warunkowość *ex ante* dla transportu.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ich zakres oraz forma jest uzależniona od wyników prowadzonej oceny *ex ante*. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI14)	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	160	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększona dostępność kolejowa regionu.

Realizacja PI przyczyni się do poprawy przepustowości na odcinkach linii kolejowych o znaczeniu regionalnym i aglomeracyjnym, łączących ośrodki regionalne z ich otoczeniem i obszarami peryferyjnymi. W ramach Osi 5 na wsparcie systemów transportu kolejowego zostanie przeznaczonych nie mniej niż 35 194 675,00 €.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	WKDT II (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	nd	słabiej rozwinięty	25,62	2013	38,03	MIR	od 2013 roku/ co 2-3 lata

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Priorytetowo wsparciem zostaną objęte inwestycje w budowę, modernizację, rewitalizację sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej poza siecią TEN-T o znaczeniu regionalnym. Przewidywane jest także wsparcie inwestycji punktowych przeznaczonych do obsługi transportu pasażerskiego, w tym podnoszące standard obsługi klientów korzystających z usług kolejowych. Inwestycje w infrastrukturę kolejową będą uzupełniane inwestycjami w bezpieczeństwo ruchu kolejowego, ITS itp. Możliwa będzie również realizacja projektów polegających tylko na przygotowaniu dokumentacji przedprojektowej i technicznej dla projektów kolejowych.

Po uzgodnieniu z PKP PLK z poziomu regionalnego mogą być realizowane inwestycje również na sieci TEN-T, w przypadku gdy mają one znaczenie regionalne.

W kontekście działań na liniach kolejowych na sieci TEN-T będą to prace o charakterze rehabilitacyjnym (rehabilitację na sieci TEN-T należy pojmować, zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu 1315/2013¹⁴⁴, jako proces prowadzący do osiągnięcia przez istniejącą infrastrukturę transportową pierwotnych parametrów konstrukcyjnych, połączony z długoterminową poprawą jakości tej infrastruktury w porównaniu ze stanem obecnym zgodnie z wymogami i przepisami ustanowionymi tym rozporządzeniem), zaś w przypadku linii o znaczeniu regionalnym będą to działania o charakterze rewitalizacyjnym (działania kompleksowe, skutkujące długotrwałą poprawą stanu technicznego oraz dostosowujące infrastrukturę do potrzeb rynku przewoźników (np. wzrost dopuszczalnych nacisków na oś, modernizacja peronów) oraz pasażerów (dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W zakresie infrastruktury kolejowej będą realizowane projekty mające istotne znaczenia dla systemu przewozów regionalnych, przyczyniające się do zwiększenia mobilności mieszkańców województwa oraz poprawy warunków podróżowania.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; podmioty wykonujące w imieniu samorządu województwa zadania z zakresu przewozów regionalnych; zarządzający infrastrukturą kolejową.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

---

¹⁴⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE (1) (Dz. U. UE L 348 z dnia 20 grudnia 2013 r. str. 1 ze zm.)

Inwestycje w ramach PI 7d nie będą obejmowały prac remontowych, jak również nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury.

Przewiduje się konkursowy i pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z planu działań wypełniającego warunkowość *ex ante* dla transportu.

Inwestycje realizowane w ramach PI będą uwzględniały działania związane z dostosowaniem infrastruktury do zmieniających się warunków klimatycznych.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych. Ich zakres oraz forma jest uzależniona od wyników prowadzonej oceny *ex ante*. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu oceny zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych (CI12)	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	17,69	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych dworców kolejowych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	6	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 5

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	wskaźnik produktu	1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]	km	EFRR	słabiej rozwinięty	27,69			160			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 5 wynosi 79,8%
Oś priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	29 078 552			234 555 024			SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
5	026	31 694 675	5	01	199 371 770	5	01	53 458 444	5	07	199 371 770			
5	027	0	5	04	0	5	02	39 150 012						
5	030	0	5	02	0	5	03	106 763 314						
5	034	160 055 245												
5	044	7 621 850												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

- 8b Wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

- 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)
- 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

- 10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Realizacja trzech celów tematycznych, tj. CT 8, CT 9 i CT 10 w ramach jednej osi wynika z logicznego powiązania ze sobą interwencji w sferze społeczno-gospodarczej regionu oraz komplementarności przewidzianych w nich działań. Kompleksowe wsparcie w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i uczenia się przez całe życie oraz rozwoju obszarów miejskich ma na celu wspieranie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie ubóstwu, a także poprawę jakości życia mieszkańców regionu, przy jednoczesnym zwiększeniu efektywności wydatkowania środków. Działania ograniczające się do jednej z tych dziedzin, nie będą przynosiły zamierzonych efektów oraz nie będą miały charakteru trwałego.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem

Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy
---	-------------

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8b wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost zatrudnienia poprzez samozatrudnienie i tworzenie nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów.

Efektem realizacji PI będzie poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o zidentyfikowane potencjały endogeniczne skutkująca wzrostem zatrudnienia.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim	%	słabiej rozwinięty	66,5	2015	69,5	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Działania polegające na wykorzystaniu i rozwoju endogenicznych potencjałów obszarów wynikających w szczególności ze specyficznych uwarunkowań i zasobów przyrodniczych, przestrzennych i kulturowych. Tworzenie sprzyjających warunków do działalności gospodarczej na obszarach, na których ze względu na uwarunkowania prawne czy związane z ochroną środowiska prowadzenie działalności gospodarczej jest trudniejsze niż na innych obszarach.

Przykłady przedsięwzięć:

- wykorzystanie i rozwój lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych lub krajobrazowych – budowa i rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, wraz z zakupem wyposażenia i sprzętu (np. zagospodarowywanie turystyczne otoczenia zbiorników i cieków wodnych);
- adaptacja obiektów do pełnienia funkcji turystycznych;

- wykorzystanie i rozwój charakterystycznych walorów miejscowości uzdrowiskowych – inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową oraz budowa i rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Ponadto, w ramach projektów pozakonkursowych wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

Dodatkowo w ramach projektów pozakonkursowych wsparcie będą mogły uzyskać projekty kluczowe dla rozwoju województwa w obszarze wykorzystania potencjałów endogenicznych, których oddziaływanie ma charakter co najmniej regionalny.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla podjęcia interwencji mającej przyczynić się do rozwoju lokalnego rynku pracy poprzez zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów bazujących na zasobach kulturowych, przyrodniczych i przestrzennych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe; partnerzy społeczni i gospodarczy.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym.

Wsparcie będzie warunkowane posiadaniem przez jednostkę/jednostki samorządu terytorialnego (gminę, gminy lub samorząd województwa) planu działań, opartego na strategii danego obszaru, zawierającego spójną zintegrowaną koncepcję rozwoju danego terytorium, wskazującego powiązane ze sobą projekty lub typy projektów. Powyższe podejście, oparte m.in. na analizie wpływu potencjałów endogenicznych na rozwój przedsiębiorczości ma na celu m.in. zwiększenie trwałości istniejących lub nowo utworzonych miejsc pracy. W związku z powyższym premiowane będą projekty wykazujące największy wpływ na tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy.

Wsparcie w ramach PI 8b będzie miało charakter komplementarny do innych PI w ramach Programu, tj. PI 3a w zakresie wsparcia przedsiębiorczości, 6c w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego, 6d w zakresie ochrony przyrody i zasobów naturalnych i właściwych PI finansowanych z EFS. Interwencje realizowane w ramach PI 8b będą komplementarne

z działaniami planowanymi do realizacji w ramach EFRROW (w szczególności dzięki realizacji lokalnych strategii rozwoju, wsparciu operacji z zakresu odnowy wsi, jak również rozwoju podstawowych usług na wsi). Podejmowane w ramach PI 8b przedsięwzięcia infrastrukturalne będą powiązane z realizacją celów w zakresie włączenia społecznego i redukcji ubóstwa oraz będą prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie.

Wszystkie projekty wspierane w ramach PI 8b muszą uwzględniać dostosowanie infrastruktury oraz wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	9	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	14	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększony dostęp do usług zdrowotnych.

Realizacja PI 9a przyczyni się do poprawy dostępu mieszkańców regionu do usług zdrowotnych. Działania związane ze zwiększeniem dostępu do usług zdrowotnych są istotnym elementem przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Cel szczegółowy 2: zwiększony dostęp do usług społecznych.

Realizacja PI 9a przyczyni się do poprawy dostępu mieszkańców regionu do usług społecznych. Działania związane ze zwiększeniem dostępu do usług społecznych oraz poprawą warunków mieszkalnych są istotnym elementem przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Interwencja nastąpi w obszarach deficytowych, zidentyfikowanych na poziomie krajowym i regionalnym oraz uwzględniających istniejące braki w infrastrukturze zdrowotnej i społecznej w wymiarze terytorialnym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	szt.	słabiej rozwinięty	7,09	2013	8,0	obliczenia IZ na podstawie danych GUS	rocznie
2.	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	szt.	słabiej rozwinięty	92 153	2013	87 900	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy1: zwiększony dostęp do usług zdrowotnych.

Dokument pn. „*Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020*” stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia**, działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia.

W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągnięcia oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele Umowy Partnerstwa 2014-2020 i programów operacyjnych.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący **Planem działań w sektorze zdrowia** (Plan działań). Plan działań – bezpośrednio powiązany z Umową Partnerstwa 2014-2020 oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) - zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności

kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych w ramach programów krajowych i regionalnych.

Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Dodatkowa działalność, wykraczająca poza świadczenie opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych jest dopuszczalna o ile ma charakter pomocniczy tj. ma ograniczony charakter (nie przekracza 20 % wydajności infrastruktury) i pochłania takie same nakłady jak działalność w zakresie świadczenia opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio identyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze z wykorzystaniem map zdrowotnych w opracowaniu przez Ministerstwo Zdrowia¹⁴⁵ z zastrzeżeniem zasad opisanych w *Kierunkowych zasadach wyboru projektów*.

Na zasadach i w zakresie zgodnym z *Policy Paper* wspierane będą między innymi projekty polegające na przeprowadzeniu niezbędnych, z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, a także wyposażeniu w sprzęt medyczny oraz – jako element projektu – rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Z uwagi na charakter świadczeń realizowanych w POZ, inwestycje prowadzone w ramach tego typu projektu mogą być ukierunkowane na wszystkie problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, przy czym powinny one przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem zintegrowanych form opieki środowiskowej. Komplementarnie w POWER realizowane będą działania związane z doskonaleniem kompetencji lekarzy, w tym POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspierany ze środków EFRR, jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz z kierunkami wskazanymi w Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.

Ponadto, wsparcie będą mogły uzyskać działania na rzecz przygotowania inwestycji poprzez dofinansowanie w ramach projektów przygotowawczych m.in. dokumentacji projektowej, przetargowej, planistycznej dla inwestycji infrastrukturalnych, które będą możliwe do zrealizowania ze środków tego programu lub programów operacyjnych polityki spójności realizowanych w okresie programowania następującym bezpośrednio po roku 2020 (projekty przygotowawcze).

W ramach działań związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19 wspierane będą projekty polegające m.in. na zakupie aparatury medycznej i diagnostycznej, odczynników oraz

---

¹⁴⁵Mapy potrzeb, które zostaną opracowane zgodnie z planem działań w sprawie spełnienia uwarunkowań *ex ante* 9.3 w obszarze zdrowia.

materiałów medycznych, środków ochrony indywidualnej, urządzeń i środków do dezynfekcji, urządzeń i rozwiązań IT, ambulansów, niezbędnego wyposażenia pomieszczeń, jak również wykonaniu usług remontowo-budowlanych.

Projekty służące zapobieganiu, przeciwdziałaniu lub zwalczaniu pandemii COVID-19 wybierane w trybie nadzwyczajnym są wyłączone spod obowiązku uzgadniania na forum Komitetu Sterującego ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, ani nie mają do nich zastosowania mapy potrzeb zdrowotnych, nie muszą być także realizowane w formule regionalnych programów zdrowotnych. Może być stosowane elastyczne i indywidualne podejście do linii demarkacyjnej, po uzyskaniu zgody na odstępstwo od Ministerstwa Zdrowia i Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Podmioty lecznicze nie mają obowiązku posiadać OCI. Niezbędne jest natomiast poinformowanie Komitetu Sterującego o przyjętych projektach. W kwestiach wsparcia infrastrukturalnego podmiotów, w tym zakupu sprzętu niezbędne jest uzgodnienie zakresu projektu z wojewodą oraz wojewódzkim konsultantem ds. chorób zakaźnych, którzy posiadają informacje w zakresie aktualnych potrzeb.

Projekty polegające na zapobieganiu i zwalczaniu COVID-19 będą wybierane w trybie nadzwyczajnym na podstawie art. 10 ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r.

Cel szczegółowy 2: zwiększony dostęp do usług społecznych.

W związku ze zdiagnozowaniem niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych, w ramach PI finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uzasadnieniem podjętego działania są olbrzymie potrzeby w zakresie mieszkań wspomaganych, chronionych i socjalnych. Wsparcie uzyskają inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Możliwa będzie interwencja wykraczająca poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych wsparciem.

Wsparcie uzyskają także inwestycje infrastrukturalne poprawiające dostęp do usług społecznych oraz usług aktywnej integracji, np. tworzenie i rozwój dziennych ośrodków wsparcia świadczących usługi opiekuńcze, poradni wsparcia świadczących usługi dla rodzin, placówek całodobowej opieki dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wsparcie dziennych domów pomocy, klubów pracy z młodzieżą, placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzinnych form pieczy zastępczej, tworzenie noclegowni i ogrzewalni.

W celu zwiększenia dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 wsparciem objęte zostanie: tworzenie oraz funkcjonowanie podmiotów świadczących taką opiekę, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych, a także działania na rzecz zwiększenia liczby miejsc w już istniejących tego rodzaju instytucjach. W powyższym zakresie realizowane będą zatem przedsięwzięcia polegające na dostosowaniu, adaptacji lub modernizacji infrastruktury niezbędnej do świadczenia ww. usług, a w uzasadnionych przypadkach również na budowie nowych obiektów.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Cel szczegółowy 1: zwiększony dostęp do usług zdrowotnych.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne w celu poprawy świadczonych usług zdrowotnych i opieki społecznej w obszarach deficytowych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu. Tego rodzaju działania przyczynią się także do zapewnienia aktywności zawodowej osób zatrudnionych, także w kontekście nasilającego się zjawiska starzenia się społeczeństwa. Pozwolą również na zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo, poprzez włączenie osób dotkniętych chorobą, skutkami wypadków, czy niepełnosprawnością.

Cel szczegółowy 2: zwiększony dostęp do usług społecznych.

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne w celu poprawy świadczonych usług opieki społecznej w obszarach deficytowych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu. Podjęte działania przyczynią się do ekonomicznego i społecznego usamodzielnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zaplanowana interwencja pozwoli również na zwiększenie aktywności zawodowej kobiet poprzez poprawę dostępu do usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Cel szczegółowy 1: zwiększony dostęp do usług zdrowotnych.

W przypadku projektów dotyczących wsparcia podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatry, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej - podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach POIiŚ (wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne).

W przypadku pozostałych projektów - podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach POIiŚ - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne).

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

W przypadku projektu wybranego w trybie nadzwyczajnym, związanego z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19: samorząd województwa, jako lider projektu oraz podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, tj. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorstwa, jednostki budżetowe (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach POIiŚ - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne oraz szpitali, dla których uzyskano odstępstwo w związku z pandemią COVID-19).

Na zasadzie wyjątku od ww. reguł inwestycje mogą być realizowane także przez spółki z większościami udziałem jednostek samorządu terytorialnego, realizujące przedsięwzięcia medyczne na rzecz ww. podmiotów leczniczych.

Cel szczegółowy 2: zwiększony dostęp do usług społecznych.

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; przedsiębiorcy.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Cel szczegółowy 1: zwiększony dostęp do usług zdrowotnych.

Projekty są kwalifikowane, jeśli są zgodne z Planem działań, uzgodnionym przez Komitet Sterujący a zasadność ich realizacji wynika z map potrzeb. Projekty będą wybierane zgodnie z kryteriami wyboru opartymi na rekomendacjach określonych w Planie działań.

Wydatki w projektach dot. infrastruktury opieki szpitalnej (w tym związane z ich przygotowaniem) mogą być certyfikowane po wprowadzeniu map potrzeb w dziedzinie medycyny i rodzaju świadczeń zbieżnym tematycznie z zakresem danego projektu.

W drodze wyjątku od ww. warunku, inwestycje dot. infrastruktury w kontekście opieki koordynowanej mające na celu wzmocnienie POZ, AOS i środowiskowych form opieki (zarówno w kontekście deinstytucjonalizacji i tworzenia środowiskowych form opieki) mogą być współfinansowane od razu po przyjęciu przez Komitet Sterujący Planu działań, pod warunkiem, że diagnoza lub dane w dostępnych rejestrach umożliwiają weryfikację zasadności ich realizacji.

Preferencje uzyskają projekty wspierające przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz POZ, AOS, a także rozwój opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.

Inwestycje w zakresie dostosowania istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów są niekwalifikowane, chyba że ich realizacja jest zasadna pod kątem poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń.

Promowane będą projekty:

- efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową,
- przewidujące działania konsolidacyjne i inne formy współpracy podmiotów leczniczych oraz
- działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury, w tym sąsiadującej, oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Inwestycje EFRR nie powinny być ukierunkowane na duże instytucje opiekuńczo-pobytowe, zdefiniowane zgodnie z polskim prawem, świadczące usługi długoterminowej opieki dla osób z niepełnosprawnościami, dzieci, osób starszych i psychicznie chorych. Wsparcie w tym zakresie jest możliwe pod warunkiem zgodności z horyzontalną zasadą deinstytucjonalizacji.

Przewiduje się konkursowy i pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego pozwala na zidentyfikowanie projektów o znaczącej wartości dodanej, których wybór byłby nieefektywny w trybie konkursowym, umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia i przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie dla projektów: Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu oraz Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

Cel szczegółowy 2: zwiększony dostęp do usług społecznych.

Przewiduje się konkursowy tryb wyboru projektów.

Inwestycje finansowane z EFRR powinny być powiązane z realizacją celów w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem rozumianych w sposób zdefiniowany w Umowie Partnerstwa 2014-2020. Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług (włączając formy stacjonarne). Tam gdzie bardziej zasadne jest zastosowanie form instytucjonalnych ich wsparcie również będzie możliwe. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa.

Z uwagi na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane działania muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy.

Inwestycje w mieszkalnictwo socjalne, wspomagane, chronione będą uwzględniać modernizację energetyczną budynków.

Inwestycje w placówki opieki nad dziećmi będą wykazywać wyraźny związek z udziałem kobiet w rynku pracy.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Przewiduje się realizację dużego projektu.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi (CI36)	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	313 625	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	61	SL2014	rocznie
3.	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CI35)	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	435	SL2014	rocznie
4.	Wartość zakupionego sprzętu medycznego (całkowity koszt publiczny) (CV2)	Euro	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	13 503 918	SL2014	rocznie
5.	Liczba zakupionych respiratorów w celu wsparcia leczenia COVID-19 (CV7)	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	181	SL2014	rocznie
6.	Liczba karet pogotowia i pojazdów zakupionych na potrzeby reagowania kryzysowego (CV11)	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	11	SL2014	rocznie
7.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych w związku z pandemią COVID-19 (CV12)	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty	-	-	28	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Efektom realizacji PI będzie zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, wzrost potencjału gospodarczego oraz wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik żywienia społeczno-gospodarczego na obszarach miejskich	%	słabiej rozwinięty	21	2013	30	obliczenia IZ na podstawie danych GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Rewitalizacja dotycząca sfery społecznej oraz co najmniej jednego z aspektów: gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących tam problemów.

Wsparcie w ramach PI 9b będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do żywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.

W PI 9b wspierane będą wyłącznie inwestycje infrastrukturalne o mniejszej skali, mające na celu wywołanie określonego efektu gospodarczego i społecznego na zidentyfikowanym obszarze problemowym. Inwestycje te powinny stanowić uzupełnienie planowanych lub realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 interwencji EFS. W przypadku braku możliwości wsparcia z EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 dopuszcza się, aby inwestycje z zakresu PI 9b uzupełniały projekty realizowane ze środków EFS nie pochodzących z RPO WK-P 2014-2020 lub działania finansowane z innych środków publicznych lub prywatnych ukierunkowane na realizację celów w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem, a także zwiększenia szans na zatrudnienie.

Kompleksowa rewitalizacja danego obszaru wiąże się z koniecznością podjęcia aktywności w sferze gospodarczej, społecznej oraz materialno-przestrzennej. Inwestycje infrastrukturalne ukierunkowane na rozwiązywanie problemów gospodarczych będą koncentrować się na wsparciu przedsiębiorczości. W kontekście niwelowania problemów społecznych dofinansowane zostaną działania realizowane na rzecz aktywizacji środowisk zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem oraz poprawy dostępu do usług. W sferze materialno-przestrzennej przewiduje się wsparcie inwestycji dotyczących infrastruktury komunalnej, modernizacji zabudowy, w tym również mieszkaniowej, porządkowania przestrzeni publicznych, infrastruktury technicznej. Nadto, w ramach PI 9b będą możliwe także inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe), stanowiące niezbędny element szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi, a w związku z tym przyczyniające się do rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych w sferze społecznej oraz co najmniej jeszcze jednym aspekcie: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Wszystkie inwestycje drogowe wspierane z RPO w ramach PI 9b muszą prowadzić do dostosowania dróg lokalnych (gminnych, powiatowych) do ruchu

pojazdów o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi napędowej do 11,5 t¹⁴⁶. Wydatki na drogi lokalne będą stanowiły mniejszość wydatków w ramach PI.

Interwencja w PI 9b obejmie również inwestycje w zakresie kultury, których celem będzie poprawa spójności społecznej dzięki umożliwieniu lepszego dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Zasadność wsparcia takiej inwestycji musi zostać potwierdzona analizą ekonomiczną, finansową oraz analizą ryzyka. Przy czym koszty kwalifikowalne projektu w zakresie kultury nie będą przekraczać 2 mln euro. Interwencja obejmie również zadania zwiększające dostępność obiektów dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, poprzez zastosowanie różnego rodzaju technologii czy rozwiązań, np. montaż windy, podjazdów, barier lub inne udogodnienia.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 9b realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach.

W obydwu przypadkach wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z Lokalnych/Gminnych Programów Rewitalizacji i podporządkowanych rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Projekty z zakresu rewitalizacji będą realizowane wyłącznie jako zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej oraz co najmniej jednego z aspektów: gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego, co powoduje, że będą musiały nabrać charakteru kompleksowego.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla podjęcia interwencji mającej przyczynić się do zmniejszenia występowania negatywnych zjawisk społecznych na obszarach problemowych poprzez aktywizację osób zamieszkujących takie obszary oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa; spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe oraz towarzystwa budownictwa społecznego; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

---

¹⁴⁶ Zmiana wprowadzona podczas zmian RPO związanych z przeglądem śródkresowym.

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Wsparcie zostanie skierowane wyłącznie na realizację działań wynikających z Lokalnych/Gminnych Programów Rewitalizacji.

Wsparcie w ramach PI 9b będzie miało charakter komplementarny do innych PI w ramach Programu, tj. PI 3a w zakresie wsparcia przedsiębiorczości, 4c w zakresie efektywności energetycznej, 6c w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego i właściwych PI finansowanych z EFS. Nadto interwencje realizowane w ramach PI 9b będą komplementarne z działaniami planowanymi do realizacji w ramach EFRRROW (w szczególności dzięki realizacji lokalnych strategii rozwoju, wsparciu operacji z zakresu odnowy wsi, jak również rozwoju podstawowych usług na wsi). Podejmowane w ramach PI 9b przedsięwzięcia infrastrukturalne będą powiązane z realizacją celów w zakresie włączenia społecznego i redukcji ubóstwa oraz będą prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie.

W przypadku przedsięwzięć infrastrukturalnych realizowanych w ramach PI 9b ich komplementarność w zakresie realizacji włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz promowaniem trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia i wsparciem mobilności pracowników wynika z programów rewitalizacji.

Obszary rewitalizowane będą wyznaczone z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia nasilenia problemów społecznych na danym obszarze, głównie związanych z deprawacją materialną i społeczną mieszkańców danego obszaru, wynikającą m.in. ze znacznego oddalenia od rynku pracy czy niewystarczającego dostępu do dobrej jakości niedrogich usług publicznych.

Wszystkie projekty wspierane w ramach PI 9b muszą uwzględniać dostosowanie infrastruktury oraz wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W przypadku PI 9b pierwszeństwo będą miały operacje, które zapewnią dodatkowe wyniki w zakresie efektywności energetycznej.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CI37)	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	601 959	SL2014	rocznie
2.	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (CI38)	m ²	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	32 475	SL2014	rocznie
3.	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich (CI39)	m ²	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	43 903	SL2014	rocznie
4.	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CI40)	jednostki mieszkalne	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	84	SL2014	rocznie
5.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	177	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego.

Realizacja PI 10a w kierunku stworzenia w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej zwiększy potencjał tych szkół w zakresie oferty edukacyjnej, procesu dydaktycznego oraz jakości kształcenia.

Cel szczegółowy 2: lepszy dostęp do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego.

Realizacja priorytetu zmniejszy bariery w dostępie do dobrej jakości edukacji przedszkolnej, w tym zmniejszy dysproporcje w jej upowszechnianiu. Zapewnienie dzieciom w wieku przedszkolnym miejsca w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w efekcie zwiększy aktywność zawodową osób wychowujących dzieci, w szczególności kobiet powracających na rynek pracy.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
-----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

1.	Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wśród uczniów ZSZ	%	słabiej rozwinięty	51,70	2013	70,32	OKE Gdańsk	rocznie
2.	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	%	słabiej rozwinięty	67,4	2013	82,1	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy 1: lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego.

Wsparcie skierowane będzie na rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej szkół oraz placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne. Dofinansowane zostaną inwestycje związane z tworzeniem oraz unowocześnianiem pracowni kształcenia praktycznego oraz warsztatów szkolnych szkół, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne. Wspierane będą także inwestycje w zakresie adaptacji i funkcjonalnego dostosowania szkół, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami.

W celu zwiększenia liczby wysoko wykwalifikowanych kadr wsparciem zostaną objęte również inwestycje w infrastrukturę wyższego szkolnictwa zawodowego. Inwestycje te służyć będą dostosowaniu ich programu nauczania do potrzeb rynku pracy w odniesieniu do kierunków/działań wynikających z inteligentnych specjalizacji określonych w RIS.

Działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców wsparcia na tego typu działania oraz będą zgodne ze standardem wyposażenia określonym w *Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS na lata 2014-2020 w obszarze edukacji*.

Cel szczegółowy 2: lepszy dostęp do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego.

Wsparcie będzie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc w przedszkolach lub innych formach edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji przedszkolnej. W uzasadnionych przypadkach, gdy stan techniczny obiektów, gdzie realizowane jest wychowanie przedszkolne wymaga interwencji, bez której zagrożone jest ich dalsze funkcjonowanie, dopuszczalne będą projekty mające na celu doprowadzenie tych obiektów do stanu, który nie zagraża bezpieczeństwu oraz ich zamknięciu. Wsparciem objęte zostaną inwestycje związane z adaptacją istniejących obiektów na potrzeby świadczenia usług edukacji przedszkolnej, funkcjonalnym dostosowaniem ośrodków wychowania przedszkolnego do wymogów określonych przepisami prawa. Budowa nowych obiektów możliwa będzie jedynie przy udokumentowanym braku możliwości adaptacji istniejących budynków.

W ramach PI 10a przewiduje się wykorzystanie mechanizmu cross-financingu, gdy jego zastosowanie będzie uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych celów i rezultatów.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 10a realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję poprawy dostępności i podniesienia jakości kształcenia oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy w przypadku kształcenia zawodowego, a także poprawy dostępności do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego. W ramach Strategii ZIT opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i placówek kształcenia zawodowego, a także system wsparcia uczniów tych szkół i placówek kształcenia zawodowego.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI przyczyni się do zwiększenia dostępności edukacji przedszkolnej, podniesienia jakości, efektywności i innowacyjności dobrego kształcenia zawodowego oraz jego większego powiązania z rynkiem pracy. Doprowadzi to do wyrównywania szans życiowych przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz sprzyjając wzrostowi aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; państwowe jednostki organizacyjne; osoby fizyczne i prawne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie zawodowe i ustawiczne, placówki doskonalenia nauczycieli; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; uczelnie; organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy (w przypadku infrastruktury kształcenia zawodowego wyłącznie w kontekście praktycznej nauki zawodu).

Dopuszcza się realizację projektów w formie współpracy między podmiotami publicznymi, a sektorem prywatnym, których celem jest poprawa realizacji inwestycji w projekty infrastrukturalne lub inne rodzaje operacji realizujących usługi publiczne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Wszystkie projekty wspierane w ramach PI 10a muszą uwzględniać dostosowanie infrastruktury oraz wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie projekty realizowane w ramach PI 10a, a w szczególności budowa nowej infrastruktury musi uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zachowania równowagi pomiędzy lepszym dostępem do edukacji a długoterminową opłacalnością takiej inwestycji.

Budowa nowych obiektów na potrzeby świadczenia usług edukacji przedszkolnej będzie możliwa jedynie przy udokumentowanym braku możliwości adaptacji istniejących obiektów.

Budowa nowych obiektów na potrzeby świadczenia usług w zakresie szkolnictwa zawodowego będzie możliwa jedynie w przypadku wykorzystania ich na potrzeby praktycznej nauki zawodu i przy udokumentowanym braku możliwości adaptacji istniejących obiektów.

W zakresie szkolnictwa zawodowego realizowane będą wyłącznie inwestycje służące praktycznej nauce zawodu.

Wsparcie infrastrukturalne finansowane z EFRR możliwe jest jako uzupełnienie działań realizowanych z EFS lub gdy jest niezbędne do osiągnięcia celów odnoszących się do CT10.

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego pozwala na zidentyfikowanie projektów o znaczącej wartości dodanej, których wybór byłby nieefektywny w trybie konkursowym oraz umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych w zakresie wyższego szkolnictwa zawodowego (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Potencjał objętej wsparciem	osoby	EFRR	słabiej	-	-	24	SL2014	rocznie

	infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CI 35), w tym:			rozwinęty			979		
	Liczba miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	18 975	SL2014	rocznie
	Liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej	osoby	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	6 004	SL2014	rocznie
2.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	194	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 6

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik produktu	1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	8			61		SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetu inwestycyjnego 9a. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 6 wynosi 41,8%	
Oś priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik produktu	2.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	23			194		SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10a. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 6 wynosi 15,4%	

Oś priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	51 633 738	384 687 111	SL2014
--	--------------------	----	---	------	------	--------------------	------------	-------------	--------

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
6	034	5 000 000	6	01	326 984 044	6	01	129 907 162	6	01	35 262 861			
6	049	4 747 881	6	02	0	6	02	134 276 820	6	07	291 721 183			
6	050	31 087 716				6	03	62 800 062						
6	052	18 120 127												
6	053	152 432 752												
6	054	21 269 223												
6	055	41 481 539												
6	075	22 130 353												
6	093	22 130 352												
6	101	8 584 101												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

9d Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9d Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

Realizacja PI, poprzez zastosowanie instrumentu RLKS, zaktywizuje lokalne społeczności i umożliwi kształtowanie się kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów, na których brakuje miejsc pracy, pogarszają się warunki życia i kumulują się inne problemy społeczne.

Realizacja PI poprzez kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów wiejskich oraz wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia wpłynie na poprawę warunków uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym osób zamieszkujących obszary wiejskie i małe miasta.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik ożywienia społeczno-gospodarczego poza obszarami miejskimi	%	słabiej rozwinięty	33	2013	40	obliczenia IZ na podstawie danych GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

Wsparcie skoncentrowane będzie na dwóch obszarach, tj. odnowie społeczno-gospodarczej miejscowości oraz rozwoju małej, charakterystycznej dla danych obszarów przedsiębiorczości. W każdym przypadku wsparcie powinno przyczynić się do uruchomienia uspionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.

Odnowa społeczno-gospodarcza polegać będzie na rewitalizacji miejscowości wiejskich. Działania te muszą mieć charakter kompleksowy i wynikać z krajowych, regionalnych i lokalnych programów/planów dotyczących rewitalizacji lub dokumentów im równoważnych.

W ramach działań rewitalizacyjnych możliwa będzie również realizacja dróg gminnych, jednakże w przypadku spełnienia ściśle określonych warunków, tj.

- realizacja dróg musi stanowić część szerszej koncepcji projektu kompleksowego,
- projekt powinien zostać ujęty w LSR,
- po zakończeniu ich realizacji umożliwić ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi napędowej do 11,5 t¹⁴⁷.

Działania inwestycyjne w obszarze rewitalizacji muszą służyć realizacji CT9 i wynikać z działań realizowanych z EFS. W odniesieniu do obszarów wiejskich muszą one być komplementarne z działaniami realizowanymi z PROW 2014-2020 w ramach odnowy i rozwoju wsi. W przypadku braku możliwości wsparcia z EFS w ramach RPO WK-P 2014-2020 dopuszcza się, aby inwestycje z zakresu PI 9d uzupełniały projekty realizowane ze środków EFS nie pochodzących z RPO WK-P 2014-2020 lub działania finansowane z innych środków publicznych lub prywatnych ukierunkowane na realizację celów w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem, a także zwiększenia szans na zatrudnienie.

Z działań rewitalizacyjnych odpowiadających swym zakresem PI 9b wyłączone są miasta, w których tego rodzaju działania realizowane będą w ramach osi priorytetowej 6.

Wsparciem inwestycyjnym zostaną objęte również przedsięwzięcia rozwojowe realizowane przez mikro i małe przedsiębiorstwa reprezentujące, określone w LSR, branże charakterystyczne dla danego obszaru. Jako uzupełniające działania wspierające przedsiębiorczość przewiduje się wspieranie tworzenia i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości, wspomagających przedsiębiorstwa z branży nierolniczej. Działania te będą realizowane na obszarach miejscowości wiejskich oraz miast do 20 000 mieszkańców.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Zgodnie z wizją zawartą w Strategii Europa 2020 nowy model gospodarczy powinien opierać się nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu i ograniczeniu ubóstwa. Realizacja PI 9d została zaplanowana tak, aby poprzez działania skierowane na wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju wpływać na stworzenie lokalnych gospodarek charakteryzujących się wysokim poziomem zatrudnienia

---

¹⁴⁷ Zmiana wprowadzona podczas zmian RPO związanych z przeglądem śródkresowym.

i przedsiębiorczości, co jest jednym z istotnych elementów sprzyjających włączeniu społecznemu. Analiza zjawisk wykluczenia społecznego i ubóstwa pozwala stwierdzić, że mają one wymiar terytorialny i dotyczą obszarów o szczególnym natężeniu problemów natury społecznej i terytorialnej, takich jak oddalenie od rynku pracy, degradacja obszarów oraz niewystarczający dostęp do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych. Odpowiedzią na te problemy jest realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych nastawionych na zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Wsparcie w ramach PI realizowane będzie poprzez instrument terytorialny RLKS, który ułatwia społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych poprzez ich inicjowanie i realizację w formule partycypacyjnej przy współudziale lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru, a także przy współudziale samorządów lokalnych. Pozwoli to uzyskać bardziej skoncentrowane i trwałe efekty dzięki współodpowiedzialności lokalnych aktorów. Metoda ta generuje innowacje społeczne, nowe sposoby myślenia i działania.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Lokalne Grupy Działania; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe; mikro i małe przedsiębiorstwa; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; instytucje otoczenia biznesu.

Grupą docelową będą mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym (partnerstwo publiczno-prywatne zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 24 CPR).

Obszar objęty wsparciem

Obszar objęty Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów. Zgodnie z art. 34 CPR Lokalna Grupa Działania opracowuje strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, a w jej ramach obiektywne kryteria wyboru operacji. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące sposobu wyboru projektów w ramach RLKS zawarte są w sekcji 4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Programu.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	243	SL2014	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	162	SL2014	rocznie
3.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	342	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 7

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFRR	wskaźnik produktu	1.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	23			342			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej. Udział wybranych kategorii interwencji

										w całości alokacji na oś priorytetową 7 wynosi 94,6%
Oś priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFRR	wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	2 255 998	33 815 350	SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7			
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)			
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	
7	097	30 355 591	7	01	32 124 582	7	01	0	7	06	32 124 582				
7	034	1 768 991	7	02	0	7	02	0							
						7	03	32 124 582							

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 8 AKTYWNI NA RYNKU PRACY

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

- 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
- 8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw
- 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
- 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
- 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększenie zatrudnienia osób powyżej 29 r. ż. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób powyżej 50 r.ż., osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach oraz poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.

Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji zawodowej osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych oraz ubogich pracujących.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celom szczegółowym

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		M	K	O		
Cel szczegółowy1: zwiększenie zatrudnienia osób powyżej 29 r. ż. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób powyżej 50 r.ż., osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach oraz poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.													
1.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu (CR04)	słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (CO01)	58%	%	2014	43%	SL2014	rocznie			
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO02)	51%	%	2014	35%	SL2014	rocznie			
				Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (CO03)	58%	%	2014	40%	SL2014	rocznie			
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16)	45%	%	2014	30%	SL2014	rocznie			
2.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR06)	słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO01)	59%	%	2014	47%	badanie ewaluacyjne	Dwa razy w okresie programowania			
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO02)	57%	%	2014	40%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania			
				Liczba osób biernych zawodowo	40%	%	2014	45%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania			

				objętych wsparciem w programie (CO03)					ne	wania
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16)	41%	%	2014	30%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania
3.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO01)	31%	%	2014	10%	SL2014	rocznie
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO02)	31%	%	2014	10%	SL2014	rocznie
				Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (CO03)	31%	%	2014	30%	SL2014	rocznie
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16)	31%	%	2014	14%	SL2014	rocznie
4.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	słabiej rozwinięty	%	n/d	60%	%	2014	45%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania
5.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	8 660	szt.	2014	1 739	SL2014	rocznie
Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji zawodowej osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych oraz ubogich pracujących.										
1.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu(CR07)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	30%	%	2014	30%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy 1: zwiększenie zatrudnienia osób powyżej 29 r. ż. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób powyżej 50 r.ż., osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach.

1. Wsparcie ukierunkowane na pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania związane z identyfikacją potrzeb osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy,
  - działania z zakresu pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego świadczone na rzecz osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy,
  - działania ukierunkowane na opracowanie i wdrożenie Indywidualnych Planów Działań.
2. Instrumenty i usługi rynku pracy służące nabywaniu oraz podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych jak również lepszemu ich dopasowaniu do potrzeb rynku pracy.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na rozwijanie kwalifikacji zawodowych poprzez m.in. organizację szkoleń zawodowych, specjalistycznych kursów, finansowanie studiów podyplomowych, studiów uzupełniających (uzupełnienie kwalifikacji poprzez finansowanie nauki na studiach niestacjonarnych).
3. Instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na realizację programów staży i praktyk zawodowych,
  - działania ukierunkowane na wsparcie adaptacyjne w miejscu pracy, w tym w zakresie wyposażenia i wyposażenia stanowiska pracy, subsydiowane zatrudnienie.
4. Wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielane przez PUPy, oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej.
  5. Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej.

Przykłady przedsięwzięć:

- wsparcie finansowe w postaci grantu relokacyjnego,
  - realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES.
6. Wsparcie działań z zakresu reorientacji zawodowej rolników i rybaków oraz członków ich rodzin.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania na rzecz osób odchodzących z rolnictwa i rybactwa oraz członków ich rodzin obejmują wszystkie formy wsparcia przewidziane w ramach PI 8i, a także wsparcie

w formie bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wsparcie pomostowe. Działania mają na celu podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy oraz przejście z systemu ubezpieczeń społecznych rolników (KRUS) do ogólnego systemu ubezpieczeń (ZUS).

7. Działania związane z łagodzeniem skutków „COVID-19”, tj. dofinansowanie do wynagrodzenia lub kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (STW).

Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji zawodowej osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych oraz ubogich pracujących.

Wsparcie służące poprawie sytuacji na rynku pracy osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych oraz ubogich pracujących.

Przykłady przedsięwzięć:

- doradztwo zawodowe połączone z przygotowaniem Indywidualnego Planu Działania,
- działania z zakresu pośrednictwa pracy świadczone na rzecz uczestników projektu,
- działania ukierunkowane na rozwijanie kompetencji/umiejętności/kwalifikacji zawodowych poprzez m.in. organizację szkoleń zawodowych, specjalistycznych kursów, finansowanie studiów podyplomowych, studiów uzupełniających (uzupełnienie kwalifikacji poprzez finansowanie nauki na studiach niestacjonarnych),
- wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, a także wsparcie pomostowe.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI 8i realizowane będą przedsięwzięcia skierowane do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zwłaszcza tych, które znajdują się w trudnej sytuacji na rynku pracy: osób po 50 roku życia, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach. Ponadto mając na uwadze zmiany zachodzące na rynku pracy oraz w strukturze demograficznej społeczeństwa, wskazane w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*, podejmowane przedsięwzięcia będą adresowane również do takich grup jak imigranci (w tym osoby polskiego pochodzenia), reemigranci, tzw. ubodzy pracujący, osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych oraz pracujący w ramach umów cywilno-prawnych (wsparcie tych grup powinno wynikać z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej). Pomoc ukierunkowana będzie na wsparcie tych osób w ich powrocie do zatrudnienia i poprawy sytuacji na rynku pracy. Dodatkowo, aby zagwarantować kompleksowe wsparcie w powrocie na rynek pracy w projektach realizowanych w PI 8i możliwe jest zastosowanie instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do zatrudnienia grup, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Podejmowane w ramach PI działania przyczynią się również do wzrostu mobilności zawodowej i terytorialnej w modelu gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Wsparcie będzie koncentrować się na zwiększeniu zatrudnienia wybranych grup docelowych poprzez realizację wysokiej jakości instrumentów i usług rynku pracy oferowanych przez instytucje rynku pracy oraz dopasowanych do indywidualnych potrzeb, w tym umożliwienie potwierdzania kwalifikacji rynkowych ujętych w ZSK.

Priorytet uwzględni również wsparcie działań związanych z bezpośrednim świadczeniem usług w ramach tzw. ukierunkowanych schematów mobilnościowych EURES polegające na wsparciu określonych grup zawodowych, bezrobotnych i poszukujących pracy, określonych

sektorów rynku pracy lub określonych kierunków mobilności dla osób bezrobotnych, w tym poprawę mobilności wewnątrz Unii Europejskiej, EOG i Szwajcarii. Ukierunkowane schematy mobilności transnarodowej (USMT) EURES będą realizowane na podstawie diagnozy przeprowadzonej w ramach analizy społeczno - gospodarczej regionu. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od określenia branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga wsparcia z wykorzystaniem USMT.

Uzupełnieniem działań zaplanowanych w ramach PI będzie możliwość wykorzystania instrumentów wspierających adaptację w miejscu pracy tj. doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy, subsydiowane zatrudnienie czy wsparcie finansowe w formie grantu relokacyjnego.

W ramach PI podejmowane będą również działania ukierunkowane na wsparcie osób zamierzających odejść z rolnictwa oraz rybactwa oraz członków ich rodzin. Planowane do realizacji działania będą służyły przekwalifikowaniu zawodowemu wskazanej grupy oraz umożliwią znalezienie zatrudnienia poza sektorem rolniczym lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej. W przypadku znalezienia zatrudnienia poza sektorem rolniczym lub prowadzenia własnej pozarolniczej działalności gospodarczej niezbędne będzie przejście reorientowanych osób z systemu ubezpieczeń społecznych rolników (KRUS) do ogólnego systemu ubezpieczeń (ZUS).

Ponadto, w PI podjęte zostaną działania ukierunkowane na łagodzenie skutków "COVID-19".

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- 1) osoby bezrobotne i bierne zawodowo, powyżej 29 roku życia, w szczególności:
  - osoby powyżej 50 roku życia,
  - kobiety,
  - osoby z niepełnosprawnościami,
  - osoby długotrwale bezrobotne,
  - osoby o niskich kwalifikacjach;
- 2) pracodawcy,
- 3) reemigranci,
- 4) imigranci (w tym osoby polskiego pochodzenia),
- 5) osoby ubogie pracujące,
- 6) osoby odchodzące z rolnictwa i ich rodziny,
- 7) osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych oraz pracujący w ramach umów cywilno-prawnych,
- 8) Pracownicy danego podmiotu lub osoby fizyczne prowadzące samodzielnie działalność gospodarczą (niezatrudniające pracowników). Grupa docelowa w ramach typu 7 musi być zgodna ze wskazaną w art. 15 zzb, 15 zzc i 15 zze Ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego wynika ze sposobu współfinansowania krajowego zaplanowanego dla tej części Programu w postaci środków Fundusz Pracy. Wybierane w trybie pozakonkursowym projekty będą realizowane przez powiatowe urzędy pracy. Warunki realizacji przedmiotowych projektów zostały określone w *Wytycznych w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków Funduszy Pracy w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w perspektywie finansowej 2014-2020*.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego będzie obejmować realizację zadań określonych w przepisach prawnych, mających zastosowanie do urzędów pracy. Projekty pozakonkursowe będą realizowane zgodnie z zasadami określonymi dla EFS w podrozdziale 5.2.1 Umowy Partnerstwa 2014-2020 i będą ograniczone do typu projektów o charakterze wdrożeniowym. Działania związane z łagodzeniem skutków „COVID-19”, tj. dofinansowanie do wynagrodzenia lub kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (STW) będą realizowane na zasadach ustalonych przepisami krajowymi w zakresie COVID-19.

Przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej będą uwzględniały efektywność zatrudnieniową, której jednolita metodologia pomiaru, a także sposób wskazywania jej wartości minimalnych będzie określona w odpowiednich wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Dodatkowo priorytetowo będą traktowane projekty zakładające efektywność zatrudnieniową wyższą niż wymagany minimalny próg (poprzez kryteria wyboru projektów).

Projekty w ramach priorytetu inwestycyjnego będą realizowane w oparciu o kryteria minimalnej efektywności zatrudnieniowej mierzone według metodologii nie uwzględniającej umów cywilno-prawnych.

Osoby zaliczające się do grup docelowych wymienionych w pkt. 3-7 nie będą stanowiły więcej niż 40% ogółu uczestników projektów realizowanych w PI 8i. Wsparcie tych grup docelowych powinno wynikać z oceny sytuacji społeczno-gospodarczej. Bezrobotni mężczyźni w wieku 30-49 lat nie mogą stanowić więcej niż 20% ogółu bezrobotnych objętych wsparciem w projektach realizowanych w PI 8i. Grupa bezrobotnych mężczyzn w wieku 30-49 lat może korzystać z wszystkich form wsparcia przewidzianych w ramach PI 8i z zastrzeżeniem, że udzielenie wsparcia ma prowadzić do podwyższenia lub nabycia nowych kwalifikacji czy kompetencji lub utrzymania kwalifikacji lub kompetencji uczestników projektów lub do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C001)	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 24 236 K: 14 276 M: 9 960	SL2014	rocznie		
2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C002)	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 6 641 K: 4 294 M: 2 347	SL2014	rocznie		
3.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (C003)	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 2 349 K: 1 450 M: 899	SL2014	rocznie		
4.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C016)	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 1 222 K: 714 M: 508	SL2014	rocznie		
5.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 6 376 K: 3 137 M: 3 239	SL2014	rocznie		
6.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 19 258 K: 10 732 M: 8 526	SL2014	rocznie		
7.	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 1 656 K: 681 M: 975	SL2014	rocznie		
8.	Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 961 K: 593 M: 368	SL2014	Rocznie		
9.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV30)	euro	EFS	słabiej rozwinięty	20107790	SL2014	Rocznie		
10.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	os.	EFS	słabiej rozwinięty	15 599	SL2014	Rocznie		

(CV31)							
--------	--	--	--	--	--	--	--

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8iiiPraca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do trwałego funkcjonowania.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	3425			szt.	2014	1208			SL2014	rocznie
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	słabiej rozwinięty	%	n/d	60%			%	2014	55%			badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Wsparcie służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

Przykłady przedsięwzięć:

- 1) działania szkoleniowo-doradcze (w tym poradnictwo psychologiczne) dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- 2) wsparcie w formie bezwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, udzielane przez podmioty inne niż PUPy,

- 3) wsparcie pomostowe (wsparcie doradczo-szkoleniowe, wsparcie finansowe oraz usługi asystentury z wykorzystaniem mentoringu) dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Działania planowane do realizacji w ramach PI będą ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości w regionie rozumianej jako zakładanie, prowadzenie i rozwijanie własnej działalności gospodarczej a także zwiększanie przeżywalności utworzonych przedsiębiorstw. Poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru promowane będzie wsparcie dla nowo powstałych przedsiębiorstw generujących dodatkowe miejsca pracy.

W ramach PI będą realizowane przedsięwzięcia ukierunkowane na wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, adresowane przede wszystkim do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Dotacje na zakładanie własnej działalności gospodarczej będą przeznaczone głównie dla osób po 50 r. ż., osób z niepełnosprawnościami, kobiet, osób długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach. Z uwagi na występujące problemy z utrzymaniem się na rynku oraz ze względu na konieczność zapewnienia jak najwyższej trwałości nowych podmiotów gospodarczych, na etapie poprzedzającym rejestrację oraz na wstępnym etapie jej prowadzenia będzie oferowane wsparcie doradczo-szkoleniowe, wsparcie finansowe oraz usługi asystentury z wykorzystaniem mentoringu w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

Osoby powyżej 29 roku życia z wymienionych poniżej grup:

- osoby bezrobotne i bierne zawodowo, należące co najmniej do jednej z poniższych grup:
  - osoby powyżej 50 roku życia,
  - kobiety,
  - mężczyźni w wieku 30-49 lat,
  - osoby z niepełnosprawnościami,
  - osoby długotrwale bezrobotne,
  - osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby ubogie pracujące,
- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych i/lub pracujący w ramach umów cywilnoprawnych.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W związku z wynikami przeprowadzonej oceny *ex ante* zgodnie z art. 37 CPR, w ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób, pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 913 K: 427 M: 486			SL2014	rocznie
2.	Liczba osób pracujących, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 100 K: 47 M: 53			SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3.

Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
-----	----------	-------------------	-----------------------------	--	----------------	--	------------	-------------------------	---------------	----------------------------

					M	K	O					
Cel szczegółowy 1: zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3.												
1.	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu.	słabiej rozwinięty	os.	n/d	4883	os.	2014	2 060	SL2014	rocznie		
2.	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	4883	os.	2014	1 833	SL2014	rocznie		
Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3.												
1.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	słabiej rozwinięty	%	n/d	58%	%	2014	55%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania		

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy 1: zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3.

Wspieranie aktywizacji osób powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/rodzicielskich/wychowawczych.

Przykłady przedsięwzięć:

- finansowanie opieki nad dziećmi do lat 3 (np. voucher),
- działania aktywizacyjno-szkoleniowe wspomagające proces powrotu na rynek pracy (jako uzupełnienie działań polegających na finansowaniu opieki nad dziećmi do lat 3).

Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Wspieranie tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3.

Przykłady przedsięwzięć:

- wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3 - żłobków (m.in. przyzakładowych), dziennych opiekunów i klubów dziecięcych,

- rozwój nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez wsparcie dla niań,
- działania ukierunkowane na istniejące formy opieki nad dziećmi do lat 3 w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc opieki.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI wspierane będą działania służące poprawie aktywności zawodowej osób powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich lub wychowawczych ukierunkowane na poprawę warunków umożliwiających godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz osób pracujących. Spodziewanymi efektami realizacji interwencji w ramach PI będzie zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opiekuńczych umożliwiających godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych.

W PI realizowane będą działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3. Niska dostępność do usług opieki oraz istniejąca struktura instytucjonalna w regionie sprawia, iż przedsięwzięcia planowane w ramach PI będą obejmować wsparcie w zakresie żłobków, dziennych opiekunów i klubów dziecięcych. Jednocześnie przewiduje się możliwość finansowania przedsięwzięć polegających na tworzeniu żłobków przyzakładowych w celu lepszego zaspokojenia potrzeb i umożliwienia wejścia lub powrotu na rynek pracy rodzicom lub prawnym opiekunom. Ze względu na konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia rozwoju usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 planuje się finansowanie przedsięwzięć polegających na rozwijaniu form nieinstytucjonalnej opieki u niani. Po zakończeniu finansowania projektowego beneficjenci będą zobowiązani poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów do zachowania trwałości utworzonych w ramach RPO miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

W ramach PI 8iv interwencja związana z osiągnięciem celu 2: zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3 realizowana będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT wskaże działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3 łącznie z rozbudową istniejącej infrastruktury w celu zwiększania dostępności tego typu usług oraz działaniami ukierunkowanymi na rozwój instytucji. W ramach Strategii ZIT, na podstawie analizy potrzeb opracowany zostanie system wsparcia tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3 na obszarze objętym ZIT.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Wsparcie zostanie również ukierunkowane na zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3 łącznie z rozbudową istniejącej infrastruktury w celu zwiększania dostępności tego typu usług oraz działaniami ukierunkowanymi na rozwój instytucji.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby fizyczne w wieku aktywności zawodowej wyłączone z rynku pracy w związku ze sprawowaniem opieki na dziećmi do lat 3 lub powracające na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/rodzicielskich/wychowawczych,
- osoby pracujące,
- żłobki, kluby dziecięce, opiekunowie dzienni, nianie,
- pracodawcy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym, w tym również w zakresie przedsięwzięć zidentyfikowanych w ramach Strategii ZIT dla Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	0: 5 418			SL2014	rocznie
2.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	0: 4 127			SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zapewnienie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP i ich pracowników.

Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 m-cy, zagrożonych zwolnieniem lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy poprzez udział we wsparciu outplacementowym.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: zapewnienie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP i ich pracowników.														
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	30%		%	2014		30%		SL2014		rocznie
2.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR07)	słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzący mi działalność na własny rachunek objętych wsparciem w programie (CO05)	30%		%	2014		30%		badanie ewaluacyjne		cztery razy w okresie programowania
3.	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	4143		szt.	2014		1 304		SL2014		rocznie
Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 m-cy, zagrożonych zwolnieniem lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy poprzez udział we wsparciu outplacementowym.														
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięty	os.	n/d	269		os.	2014		525		SL2014		rocznie

2.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu (CR07)	słabiej rozwinięty	os.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzycy mi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (C005)	30%	%	2014	30%	badanie ewaluacyjne	cztery razy w okresie programowania
----	--	--------------------	-----	--	-----	---	------	-----	---------------------	-------------------------------------

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy 1: zapewnienie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP i ich pracowników.

Wsparcie funkcjonowania systemu usług rozwojowych dla MŚP.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania szkoleniowe, doradcze oraz studia podyplomowe zaprojektowane zgodnie z oczekiwaniami i zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw ukierunkowane na wzmocnienie ich potencjału i konkurencyjności,
- wsparcie doradczo-szkoleniowe dla właścicieli i kadry zarządzającej przedsiębiorstw wspomagające proces zmiany, w tym przekształcenia profilu działalności przedsiębiorstwa, optymalizacji procesów zarządzania oraz budowania strategii rozwoju przedsiębiorstwa.

Cel szczegółowy 2: poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 m-cy, zagrożonych zwolnieniem lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy poprzez udział we wsparciu outplacementowym.

Wsparcie w zakresie przygotowania i realizacji programów outplacementowych w przedsiębiorstwach.

Przykłady przedsięwzięć:

- kompleksowe programy outplacementowe obejmujące m.in. szkolenia, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże przygotowujące do podjęcia pracy w nowym zawodzie, studia podyplomowe, poradnictwo psychologiczne, subsydiowane zatrudnienie, dodatek relokacyjny, wsparcie finansowe dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą, doradztwo, wsparcie pomostowe.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Działania planowane do realizacji w ramach PI będą ukierunkowane na rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, przyczyniające się do podniesienia ich konkurencyjności. Wsparcie będzie koncentrować się przede wszystkim na sektorach o najwyższym potencjale do generowania miejsc pracy (tzw. sektorach szybkiego wzrostu), które będą wskazywane w oparciu o regionalne badania i analizy oraz inteligentne specjalizacje określone w RSI, z uwzględnieniem jednolitej metodologii określania branż na podstawie danych dostępnych

w ramach statystyki publicznej. Pomoc będzie koncentrować się również na pracownikach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. w wieku powyżej 50 r. ż. i o niskich kwalifikacjach. Oczekiwany efektem podejmowanych działań będzie poprawa jakości i kwalifikacji kadr pracowniczych sektora MŚP oraz poprawa adaptacyjności przedsiębiorstw w regionie do zmian społeczno-gospodarczych, w tym również zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do tworzenia miejsc pracy.

Działania podejmowane w ramach PI polegać będą na stworzeniu systemu dostarczania kompleksowych usług (szkoleniowych, doradczych, diagnostycznych) odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw. W tym celu wdrożony zostanie podmiotowy system finansowania usług rozwojowych, gwarantujący odbiorcom wsparcia możliwość samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych, a także szybką reakcję na występujące potrzeby (tzw. usługi szyte na miarę). Mechanizm ten zostanie oparty na refundacji kosztów usługi połączonej z promesą lub na systemie voucherów szkoleniowych.

Uzupełnieniem instrumentów wsparcia przedsiębiorstw będą działania ukierunkowane na przezwyciężanie negatywnych skutków wynikających z sytuacji gospodarczej i umożliwiające złagodzenie procesów restrukturyzacyjnych. Stąd też zaplanowano wsparcie o charakterze outplacementowym dla pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy, będących na okresie wypowiedzenia lub zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- przedsiębiorstwa z sektora MŚP oraz ich pracownicy,
- osoby zwolnione w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- osoby odchodzące z rolnictwa.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (C005)	os.	EFS	stabiliej rozwinięty	0: 8 048			SL2014	rocznie
2.	Liczba osób pracujących łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	stabiliej rozwinięty	0: 993			SL2014	rocznie
3.	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	stabiliej rozwinięty	0: 2 244			SL2014	rocznie
4.	Liczba mikro-małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	EFS	stabiliej rozwinięty	0: 1 864			SL2014	rocznie
5.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	stabiliej rozwinięty	0: 868			SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności powyżej 50 roku życia.

Cel szczegółowy 2: zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktycznych, rehabilitacji i ochrony zdrowia.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
-----	----------	-------------------	-----------------------------	--	----------------	--	------------	-------------------------	---------------	----------------------------

					M	K	O				M	K	O
Cel szczegółowy 1: wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności powyżej 50 roku życia.													
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięty	os.	n/d	54%	%	2014	50%	SL2014	rocznie			
Cel szczegółowy 2: zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktycznych, rehabilitacji i ochrony zdrowia.													
1.	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	słabiej rozwinięty	os.	n/d	44%	%	2014	50%	SL2014	rocznie			

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy 1: wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności powyżej 50 roku życia.

Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym działania szkoleniowe.

Przykłady przedsięwzięć

- programy przekwalifikowania, szkolenia i doradztwo ukierunkowane na nabycie nowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych dla osób narażonych na pogorszenie się zdrowia w związku ze specyfiką wykonywanej pracy lub długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, w tym pracujących w warunkach szkodliwych, ukierunkowane na kontynuowanie pracy na stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia,
- programy przekwalifikowania, szkolenia i doradztwo ukierunkowane na nabycie nowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych dla osób, w szczególności powyżej 50 roku życia, wyłączonych z rynku pracy z uwagi na stan zdrowia, ukierunkowane na znalezienie/podjęcie nowej pracy na stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia,
- działania ukierunkowane na poprawę ergonomii pracy, środowiska pracy,
- wdrażanie w zakładach pracy programów przyczyniających się do minimalizowania negatywnych czynników narażających pracowników na utratę zdrowia,
- działania ukierunkowane na wdrożenie rozwiązań organizacyjnych przyczyniających się do eliminowania zidentyfikowanych czynników wpływających negatywnie na zdrowie pracowników,
- finansowanie dodatkowych pakietów badań podczas badań okresowych wykraczających poza minimalny zakres badań okresowych.

Cel szczegółowy 2: zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktycznych, rehabilitacji i ochrony zdrowia.

1. Programy profilaktyczne dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu szyjki macicy, piersi i jelita grubego oraz dotyczące grup jednostek chorobowych wymienionych w Umowie Partnerstwa 2014-2020, a także programy regionalne dla specyficznych jednostek chorobowych zdefiniowanych jako istotny problem zdrowotny regionu, w tym działania zwiększające zgłoszenia na badania profilaktyczne.

Przykłady przedsięwzięć

- populacyjne programy profilaktyczne ukierunkowane na poprawę wykrywalności nowotworu szyjki macicy, piersi i jelita grubego,
  - programy profilaktyczne dotyczące w szczególności chorób układu kostno-stawowo-mięśniowego, chorób układu mięśniowego, chorób układu oddechowego, chorób układu nerwowego, zaburzeń psychicznych, chorób układu trawiennego, cukrzycy, chorób tarczycy, chorób nowotworowych, w tym nowotworów płuc, głowy i szyi, chorób układu krążenia,
  - programy w zakresie profilaktyki chorób zawodowych.
2. Programy zdrowotne z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powrót na rynek pracy.

Przykłady przedsięwzięć

- programy rehabilitacji medycznej, kardiologicznej, neurologicznej, psychiatrycznej, onkologicznej, pulmonologicznej i rehabilitacji narządów ruchu mające na celu przywrócenie zdolności do pracy.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI realizowane będą działania, które przyczynią się do poprawy stanu zdrowia zasobów pracy, podniesienia świadomości w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz wydłużenia aktywności zawodowej osób pracujących i osób zagrożonych trwałym wykluczeniem z rynku pracy. Przewidywanymi efektami realizacji interwencji będzie zwiększenie dostępności do programów zdrowotnych i badań profilaktycznych dla mieszkańców regionu przyczyniających się do efektywnego wykorzystania zasobów pracy i wzrostu wydajności zasobów pracy w regionie.

Planowane w ramach PI działania będą przyczyniać się do utrzymania aktywności zawodowej osób zagrożonych trwałym wyłączeniem z rynku pracy z uwagi na uwarunkowania zdrowotne, a także do przeciwdziałania bierności zawodowej mieszkańców regionu spowodowanej pogarszającym się, stanem zdrowia. Dlatego też ważnym aspektem będzie podejmowanie działań profilaktycznych, kompleksowej diagnostyki chorób oraz wzmocnienie procesu rehabilitacji jako elementów umożliwiających skuteczne zapobieganie dezaktywizacji, w szczególności zaś w odniesieniu do grupy starszych pracowników.

Istotną kwestią jest występowanie specyficznych problemów zdrowotnych typowych dla regionu kujawsko-pomorskiego, które w sposób znaczący oddziałują na rynek pracy i wpływają na dezaktywizację zawodową osób w wieku produkcyjnym.

W PI realizowane będą działania ukierunkowane na wdrożenie programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej (pierwotnej i wtórnej) dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej, w szczególności w odniesieniu do chorób o największym nasileniu w regionie i stanowiących główną przyczynę niezdolności do pracy i umieralności tj. choroby układu krążenia, nowotwory, choroby układu oddechowego, układu kostno-stawowego oraz choroby psychiczne.

Działania podejmowane w ramach PI będą koncentrowały się także na wdrożeniu programów profilaktyki zdrowotnej dla osób pracujących w zakresie chorób cywilizacyjnych oraz chorób stanowiących istotny problem regionu ze względu na specyficzne uwarunkowania. Ułatwienie mieszkańcom dostępu do badań profilaktycznych przyczyni się do szybszego wykrywania ewentualnych chorób, a także łatwiejszego i skuteczniejszego ich leczenia. Istotnym uzupełnieniem działań w zakresie poprawy stanu zdrowia jest rozwój oferty usług rehabilitacji medycznej ułatwiającej powrót na rynek pracy.

Każdorazowo decyzja o dofinansowaniu realizacji programu zdrowotnego będzie poprzedzana analizą epidemiologiczną terytorium i grup docelowych z uwzględnieniem odpowiednich dla danego programu elementów: skali zapadalności, czynników wykluczających z rynku pracy, wieku, płci oraz profilu zawodowego osób planowanych do objęcia programem zdrowotnym. W szczególności programy zdrowotne powinny być ukierunkowane na grupy docelowe najbardziej narażone na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych lub najbardziej bliskich powrotowi na rynek pracy w wyniku świadczeń rehabilitacyjnych.

Planowane do realizacji w ramach programów zdrowotnych wszelkie badania lekarskie będą odbywały się z uwzględnieniem istniejących ram prawnych w zakresie ochrony praw pacjenta.

Finansowanie przedsięwzięć dotyczących poprawy zdrowotności, a także w obszarze bezpieczeństwa i organizacji pracy czy identyfikowania i ograniczania czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia pracowników będzie jednym z kluczowych aspektów związanych z wydłużaniem okresu aktywności zawodowej.

W ramach PI przewiduje się również realizację działań ukierunkowanych na poprawę warunków pracy osób pracujących na regionalnym rynku pracy. Planuje się także wsparcie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie oraz działania ukierunkowane na eliminowanie czynników ryzyka stanowiących istotne zagrożenie dla zdrowia w miejscu pracy.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby w wieku aktywności zawodowej,
- pracodawcy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym.

W zakresie działań związanych z programami zdrowotnymi przewidywane są mechanizmy koordynacyjne, zapobiegające powielaniu się wsparcia (działania w tym zakresie będą rozpatrywane przez Komitet Sterujący do spraw koordynacji interwencji EFSI w obszarze zdrowia). Kwestie programów profilaktycznych i programów zdrowotnych zostaną uregulowane w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz

w dodatkowych opracowaniach ministra właściwego do spraw zdrowia (podręcznik dot. programów zdrowotnych).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	os.	EFS	słabiej rozwinięty	26 568			SL2014	rocznie
2.	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	2			SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 8

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy (EFS)	Wskaźnik produktu	1.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 9 210 K: 5 425 M: 3 785			O: 24 236 K: 14276 M: 9 960		SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 8i. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 8 wynosi 58,28%	
Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy (EFS)	Wskaźnik produktu	2.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	O: 1 100			O: 4 127		SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 8iv. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 8 wynosi 22,17%	
Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy (EFS)	wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFS	słabiej rozwinięty	51672357			200 962 670		SL2014		

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty

Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
8	102	99 548 090	8	01	170 818 269	8	01	85 409 135	8	01	1 400 000	8	03	12 445 582
8	104	12 076 210	8	04	0	8	02	42 704 567	8	07	169 418 269	8	07	37873 909
8	105	37873 909	8			8	03	42 704 567	8			8	08	120 498 778
8	106	12 445 582	8											
8	107	8 874 478	8											

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

- 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
- 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
- 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d			31 %	%	2014			25%	SL2014	rocznie

2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	36%	%	2014	18%	SL2014	rocznie
3.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	10%	%	2014	15%	SL2014	rocznie
4.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	10%	%	2014	15%	badanie ewaluacyjne	4 razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne a także powrót na rynek pracy realizowane w oparciu o Program Aktywizacja i Integracja, lub inne narzędzia/metody pracy socjalnej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej skierowane do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym realizowane we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej;
- działania ukierunkowane na integrację i rehabilitację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami, w tym realizowane we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym;
- działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej oraz uzupełniania procesu usamodzielniania się skierowane do młodzieży znajdującej się w szczególnej sytuacji życiowej tj. do wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, osób opuszczających pieczę rodzinną.

2. Zindywidualizowane i kompleksowe działania na rzecz poprawy szans na zatrudnienie oraz zdolności funkcjonowania w społeczeństwie młodzieży, wobec której zastosowano sądowy środek wychowawczy lub poprawczy.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania służące wzmocnieniu kompetencji społecznych młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym;
- działania resocjalizacyjne, terapeutyczne i wychowawcze dla młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym;
- działania wspomagające efektywność procesu resocjalizacji poprzez doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz wsparcie służące uzupełnieniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym

nie kwalifikującej się do wsparcia w ramach projektów Ochotniczych Hufców Pracy w PI 8ii POWER.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez integrację społeczno-zawodową. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Działania podejmowane w ramach PI przyczynią się także do ograniczenia zjawiska ubóstwa. W celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni w ramach RPO zastosowanie mechanizmów zapewniających komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (PO PŻ). W szczególności zapewni możliwość korzystania przez grupy docelowe ww. Programu Operacyjnego z usług aktywnej integracji oraz innych usług społecznych (w zależności od indywidualnych potrzeb i potencjału poszczególnych osób), a także współpracę beneficjentów RPO WK-P, w tym ośrodków pomocy społecznej z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

Interwencja w ramach PI będzie także oddziaływać na niwelowanie przyczyn ubóstwa i wykluczenia tj. bezrobocie, choroba czy niepełnosprawność. Złożony charakter występujących barier sprawia, że konieczne jest podejmowanie kompleksowych i zindywidualizowanych działań pomocowych realizowanych z uwzględnieniem współpracy służb zatrudnienia i służb społecznych (publicznych i niepublicznych), m.in. poprzez wdrożenie Programu Aktywizacja i Integracja.

Podejmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na zwiększenie szans na zatrudnienie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w modelu gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Włączenie społeczne wymaga zintegrowanego, kompleksowego i długofalowego wsparcia ze względu na zróżnicowane potrzeby poszczególnych grup. Wsparcie będzie koncentrować się na realizacji działań ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową w procesie usamodzielniania osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wykorzystującej instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Ponadto podejmowane będą działania wspierające aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, poprzez współpracę i włączenie usług podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym tj. CIS, KIS, ZAZ, WTZ. Wsparcie ukierunkowane będzie także na przedsięwzięcia z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej jako elementu procesu usamodzielniania się młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.

Priorytet uwzględni również realizację kompleksowych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb działań służących poprawie funkcjonowania w społeczeństwie młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję zadań związanych z aktywizacją społeczno-zawodową osób i grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W ramach Strategii ZIT opracowane zostaną zintegrowane i kompleksowe programy ukierunkowane

na włączenie społeczne i walkę z ubóstwem z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach wsparcie również zostanie skierowane na realizację działań związanych z aktywizacją społeczno-zawodową osób i grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które przed zastosowaniem instrumentów i usług rynku pracy wymagają aktywizacji społecznej,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w takim zakresie w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie) w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze.

Katalog osób, które można zaliczyć do grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będzie zgodny z katalogiem zawartym w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9.

Terytorialny obszar realizacji:

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

W przypadku projektów realizowanych na rzecz grupy docelowej ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie w Priorytecie Inwestycyjnym 9i, nabór projektów może nastąpić zarówno w trybie pozakonkursowym, jak i konkursowym zgodnie ze schematem określonym w wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w zakresie włączenia społecznego.

Zaplanowane działania w PI koncentrować się będą na osiągnięciu krajowych celów Strategii Europa 2020, będą zgodne z Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 oraz regionalnymi strategiami lub/i dokumentami programowymi. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń SRW 2020 w zakresie polityki społecznej oraz programu wojewódzkiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego będzie obejmować realizację zadań określonych w przepisach prawnych mających zastosowanie do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Projekty pozakonkursowe będą realizowane zgodnie z zasadami określonymi dla EFS w podrozdziale 5.2.1 Umowy Partnerstwa 2014-2020 i będą ograniczone do typu projektów o charakterze wdrożeniowym.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9i będą zgodne z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9,

w tym będą uwzględniały założenia minimalnej efektywności społecznej i zatrudnieniowej, gdzie efekty aktywizacji społecznej odnoszą się do osób o najwyższym stopniu wykluczenia oraz efekty zatrudnieniowe odnoszą się do osób o relatywnie większym stopniu zbliżenia do rynku.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	os.	EFS	słabiej rozwinięty	6007			SL2014	rocznie
2.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16) [osoby]	os.	EFS	słabiej rozwinięty	1081			SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.

Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.														
1.	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	slabiej rozwinięty	szt.	n/d			31	szt.	2014			240	SL2014	rocznie
Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.														
1.	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	slabiej rozwinięty	szt.	n/d			246	szt.	2014			4 050	SL2014	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy 1: zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.

1. Działania na rzecz opracowania i wdrożenia programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzieży zagrożonych niepełnosprawnością, w szczególności dedykowanych dla rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
2. Działania na rzecz wsparcia deinstytucjonalizacji opieki medycznej nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym osobami starszymi).
3. Wdrażanie regionalnych programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nadwagi, otyłości i chorób cywilizacyjnych wśród dzieci i młodzieży.
4. Działania związane z zapobieganiem i zwalczaniem „COVID-19” oraz łagodzeniem jego skutków.

Działania wskazane w typie 4 przewidziane w projekcie będą miały charakter doraźnej odpowiedzi na sytuację osób znajdujących się w stanie zagrożenia zdrowia i życia w warunkach rozprzestrzeniania się epidemii COVID-19. Tym samym mają na celu zapobieganie rozprzestrzeniania się pandemii i ochronę zdrowia i życia osób zagrożonych zakażeniem. Przewidziane działania, ze względu na ograniczony do warunków pandemii COVID-19 zakres czasowy, nie przyczynią się do wzrostu liczby osób objętych opieką instytucjonalną ani do

trwałego wzrostu zdolności instytucjonalnych podmiotów świadczących usługi opieki całodobowej.

Działania te będą, co do zasady, zgodne z ideą deinstytucjonalizacji usług i stopniowego przechodzenia od usług świadczonych przez instytucje do usług o charakterze środowiskowym.

Interwencja w PI 9iv w zakresie usług zdrowotnych dla typu 4. będzie podlegała uzgodnieniom z właściwym wojewodą oraz Komitet Sterujący ds. Zdrowia będzie informowany o podejmowanych w tym obszarze działaniach.

Cel szczegółowy 2: zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

1. Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Przykłady przedsięwzięć:

- tworzenie i rozwój oferty placówek wsparcia i opieki;
- rozwój niestacjonarnych usług opiekuńczych świadczonych w środowisku;
- działania ukierunkowane na podnoszenie umiejętności rodzin i opiekunów służące poprawie jakości usług opiekuńczych.

2. Inicjatywy ukierunkowane na rozwój i poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Przykłady przedsięwzięć:

- usługi szkoleniowe, doradcze i specjalistyczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, w tym dla rodzin zastępczych i kadry prowadzącej, zarządzającej, w tym dyrektorów rodzinnych domów dziecka oraz szkolenia kandydatów na asystentów rodziny (jako działania uzupełniające wsparcie realizowane w ramach POWER);
- działania służące wspieraniu rodzin i osób w wypełnianiu ról społecznych i opiekuńczo-wychowawczych realizowane przez placówki wsparcia dziennego, asystentów rodziny, rodziny wspierające lub inne alternatywne formy wsparcia;
- poradnictwo rodzinne, obejmujące wsparcie rodziny naturalnej i zastępczej, opieki nad osobą z niepełnosprawnościami, a także terapię rodzinną świadczone w formach zdeinstytucjonalizowanych jako element procesu aktywizacji społecznej;
- wsparcie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

3. Rozwój usług społecznych wspierających proces aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Przykłady przedsięwzięć:

- usługi informacyjne, edukacyjne, terapeutyczne, poradnictwo prawne (w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów), poradnictwo psychologiczne i wsparcie indywidualne/grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, służące przezwyciężaniu nieporadności życiowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym tzw. biednych pracujących, świadczone jako jeden z elementów szerszego, kompleksowego wsparcia zdefiniowanego na podstawie indywidualnej diagnozy uczestników projektów;
- działania ukierunkowane na wsparcie osób bezdomnych;
- rozwój usług w mieszkaniach chronionych;
- rozwój usług w mieszkaniach wspomaganych: treningowych oraz wspieranych..

4. Działania związane z zapobieganiem i zwalczaniem „COVID-19” oraz łagodzeniem jego skutków.

Działania wskazane w typie 4 przewidziane w projekcie będą miały charakter doraźnej odpowiedzi na sytuację osób znajdujących się w stanie zagrożenia zdrowia i życia w warunkach rozprzestrzeniania się epidemii COVID-19. Tym samym mają na celu zapobieganie rozprzestrzeniania się pandemii i ochronę zdrowia i życia osób zagrożonych zakażeniem. Przewidziane działania, ze względu na ograniczony do warunków pandemii COVID-19 zakres czasowy, nie przyczynią się do wzrostu liczby osób objętych opieką instytucjonalną ani do trwałego wzrostu zdolności instytucjonalnych podmiotów świadczących usługi opieki całodobowej.

Działania te będą, co do zasady, zgodne z ideą deinstytucjonalizacji usług społecznych i stopniowego przechodzenia od usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje do usług o charakterze środowiskowym.

Możliwe będzie wspieranie również rozwoju zintegrowanych usług zdrowotnych i społecznych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez zwiększenie dostępności do usług publicznych o charakterze społecznym i zdrowotnym. Efektem realizowanych działań będzie poprawa dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wsparcie dla usług społecznych ogólnego interesu będzie zgodne z horyzontalnymi wytycznymi dotyczącymi celu tematycznego 9 oraz Komunikatem Komisji Europejskiej *Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie* KOM(2007)725.

Interwencja w ramach PI będzie także oddziaływać na niwelowanie dysproporcji i nierówności w dostępie do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych przyczyniających się do wykluczenia społecznego i wystąpienia ubóstwa.

Podjęmowane w ramach PI działania ukierunkowane na poprawę dostępności do usług zdrowotnych skupiały będą się na działaniach eliminujących różnorodne bariery zdrowotne przyczyniające się do trwałego wykluczenia społecznego oraz zagrożenia ubóstwem. Działania podejmowane w ramach PI służyć będą poprawie dostępności do usług rehabilitacji leczniczej sprzyjającej lepszemu funkcjonowaniu dzieci i młodzieży oraz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Wsparcie dla rozwoju usług m.in. opiekuńczych, wsparcia rodziny, mieszkalnictwa wspomaganego odbywać się będzie zgodnie z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz zgodnie z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi realizacji CT 9. Ww. wytyczne będą definiowały formy zdeinstytucjonalizowane, uwzględniając nie tylko ich rozmiar, ale także podstawowe zasady ich funkcjonowania, wynikające z założeń europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej. W procesie deinstytucjonalizacji świadczenia usług społecznych istotną rolę odgrywać będą także podmioty ekonomii społecznej jako usługodawcy. Proces ten będzie prowadzony z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych grup docelowych oraz z uwzględnieniem trendów demograficznych.

Istotnym elementem interwencji będą działania w zakresie zwiększenia dostępności i jakości usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami. Wsparcie będzie także koncentrować się na rozwijaniu oferty opieki świadczonej w miejscu zamieszkania,

a uzupełnieniem tych działań będzie świadczenie usług w formach stacjonarnych, spełniających definicję usług świadczonych w społeczności lokalnej - w sytuacji, gdy objęcie danej grupy osób opieką nie jest możliwe w innej formie ze względu na stan zdrowia lub inne istotne przesłanki. Dodatkowo zadania będą ukierunkowane na rozwój umiejętności i kompetencji opiekunów i rodzin służące profesjonalizacji i poprawie jakości usług opiekuńczych sprawowanych w domu.

Podjęmowane będą działania profilaktyczne dotyczące wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w opiece i wychowaniu dzieci jako element kompleksowego procesu aktywizacji społecznej. Przyjęte podejście stanowi element szerszej profilaktyki i jest zgodne z europejskimi zasadami dotyczącymi deinstytucjonalizacji usług społecznych. W ramach całościowego procesu deinstytucjonalizacji wspierane będą także działania służące rozwijaniu form rodzinnej pieczy zastępczej.

Ważnym elementem zmniejszania obszarów wykluczenia i zagrożenia wykluczeniem społecznym będzie rozwijanie kompleksowych usług społecznych oraz podejmowanie działań aktywizacyjnych służących niwelowaniu deficytów o charakterze społecznym, życiowym, w tym również przewycięzanie nieporadności życiowej osób z tzw. grupy biednych pracujących zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Istotnym uzupełnieniem działań aktywizacyjnych będzie rozwijanie usług mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego.

Ponadto, w PI podjęte zostaną działania ukierunkowane na zapobieganie i zwalczanie „COVID-19” oraz łagodzenie jego skutków.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję zadań mających na celu poprawę dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ramach Strategii ZIT opracowane zostaną programy przyczyniające się do poprawy dostępności i jakości usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych, z niepełnosprawnościami i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach wsparcie zostanie skierowane na poprawę dostępu do usług zdrowotnych i społecznych w szczególności usług opiekuńczych, usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, usług środowiskowych oraz innych niezbędnych dla aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

Typ projektu nr 1-3:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w takim zakresie w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie) w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze.

Katalog osób, które można zaliczyć do grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będzie zgodny z katalogiem zawartym w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9.

Typ projektu nr 4 - Cel szczegółowy 1:

- podmioty wykonujące działalność leczniczą,
- pracownicy podmiotów wykonujących działalność leczniczą.
- mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego.
- pracownicy świadczący usługi społeczne w warunkach epidemiologicznych.

Typ projektu nr 4 - Cel szczegółowy 2:

- podmioty, dla których istnieje uzasadniona potrzeba zakupu środków ochrony osobistej oraz wyposażenia niezbędnego w celu zagwarantowania bezpieczeństwa związanego z COVID-19;
- podmioty zaangażowane w realizację usług społecznych, w tym opiekuńczych na rzecz osób potrzebujących wsparcia, realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się COVID-19 oraz łagodzeniem skutków wynikających z pandemii;
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym narażone na zachorowania na COVID-19,
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym), w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze;
- osoby dotknięte skutkami wystąpienia COVID-19;
- organizacje pozarządowe (w przypadku realizacji projektu grantowego).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1 i 2), który będzie wybierany w trybie nadzwyczajnym. Możliwe jest zastosowanie trybu pozakonkursowego w szczególności w związku z podejmowanymi działaniami związanymi z koordynowaniem i planowaniem świadczenia usług zaspakajających potrzeby lokalne. Zaplanowane działania koncentrować się będą na osiągnięciu krajowych celów Strategii Europa 2020, będą zgodne z *Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020* oraz regionalnymi strategiami lub/i dokumentami programowymi - z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1 i 2).

Przedsięwzięcia finansowane ze środków EFS będą realizowane po uprzednim dokonaniu analizy trendów demograficznych na danym obszarze - z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1 i 2). IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących zapewniania dostępu do usług, w tym odpowiednie kryteria wyboru projektów oraz wymagany wkład własny beneficjentów, w razie potrzeby- z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1 i 2). W zakresie działań związanych z programami zdrowotnymi - z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1) -przewidywane są mechanizmy koordynacyjne, zapobiegające powielaniu się wsparcia (działania w tym zakresie będą rozpatrywane przez Komitet Sterujący do spraw koordynacji interwencji EFSI w obszarze zdrowia). Kwestie programów profilaktycznych i programów zdrowotnych zostaną uregulowane w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz w dodatkowych opracowaniach ministra właściwego do spraw zdrowia (podręcznik dot. programów zdrowotnych)- z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1).

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9iv będą zgodne z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9– z wyłączeniem 4 typu projektu (cel 1 i 2).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	1 715			SL2014	rocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	19 166			SL2014	rocznie
3.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV30)	euro	EFS	stabilniej rozwinięty	22 857 224			SL2014	rocznie
4.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV31)	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	1 550			SL2014	rocznie
5.	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV33)	szt.	EFS	stabilniej rozwinięty	281			SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9vWspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 2: rozwój potencjału i możliwości do zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej oraz wsparcie związane z łagodzeniem skutków COVID-19.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej.														
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	615			os.	2014	360			SL2014	rocznie
2.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (szt.)	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	85			szt.	2014	382			SL2014	rocznie
3.	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [szt.]	słabiej rozwinięty	%	n/d	60%			%	2014	30%			badanie ewaluacyjne	2 razy w okresie programowania
Cel szczegółowy 2: rozwój potencjału i możliwości do zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej oraz wsparcie związane z łagodzeniem skutków COVID-19.														
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	615			os.	2014	158			SL2014	rocznie
2.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (szt.)	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	85			szt.	2014	254			SL2014	rocznie
3.	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [szt.]	słabiej rozwinięty	%	n/d	60%			%	2014	30%			badanie ewaluacyjne	2 razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy 1: tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej.

1. Działania z zakresu animacji i inkubacji oraz szkoleń, doradztwa i wsparcia finansowego służące tworzeniu nowych podmiotów ekonomii społecznej (zakres wsparcia zgodny z KPRES).

Cel szczegółowy 2: rozwój potencjału i możliwości do zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej oraz wsparcie związane z łagodzeniem skutków COVID-19.

1. Wsparcie rozwoju i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

Przykłady przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na podnoszenie umiejętności społecznych i kompetencji zawodowych, doświadczenia zawodowego pracowników oraz wolontariuszy PES w ramach procesów animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych;
  - działania ukierunkowane na rozwój specjalistycznych usług dla podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności usług o charakterze biznesowym;
  - wsparcie finansowe na rzecz zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej.
2. Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9v w zakresie koordynacji i monitorowania sektora ekonomii społecznej będą uwzględniały ustalenia ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z KE.

3. Wsparcie w zakresie podejmowania działań polegających na przeciwdziałaniu upadłości PS oraz PES przekształcanych w PS i utrzymaniu miejsc pracy zagrożonych w następstwie wystąpienia COVID-19.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na rozwijanie i wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej. Oczekiwany efektami realizowanych działań będzie stworzenie warunków do sprawnego i efektywnego funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także wzmocnienie ich pozycji na rynku oraz zwiększenie roli PES w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu. Interwencja podejmowana w ramach PI służyć będzie zwiększeniu szans na zatrudnienie grup defaworyzowanych w sektorze ekonomii społecznej.

Rozwój sektora ekonomii społecznej będzie sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy dla osób będących w szczególnej sytuacji życiowej. W ramach PI istotnym elementem będzie wspieranie działań z zakresu animacji i inkubacji przyczyniających się do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej. Działania będą koncentrować się na wsparciu finansowym oraz realizacji działań szkoleniowo-doradczych dla osób planujących założenie działalności w sektorze ekonomii społecznej.

Podejmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na poprawę dostępności do usług specjalistycznych oferowanych podmiotom ekonomii społecznej, których celem będzie wzmocnienie ich potencjału rozwojowego. Działaniem uzupełniającym będzie rozwijanie i podnoszenie umiejętności społecznych i kompetencji zawodowych oraz nabywanie doświadczenia zawodowego pracowników i wolontariuszy PES.

Istotne będzie realizowanie działań ukierunkowanych na angażowanie podmiotów ekonomii społecznej w rozwiązywanie problemów w celu eliminowania różnorodnych barier przyczyniających się do trwałego wykluczenia społecznego oraz zagrożenia ubóstwem.

Priorytet uwzględni również wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie. Regularny monitoring kondycji sektora ekonomii społecznej będzie prowadzony na poziomie regionalnym w ramach istniejącej struktury Samorządu Województwa i będzie spójny z systemem monitorowania prowadzonym na poziomie krajowym przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Dopełnieniem będzie także podejmowanie działań odnoszących się do monitorowania rozwoju i budowania potencjału przedsiębiorczości społecznej.

Ponadto, w PI podjęte zostaną działania ukierunkowane na zapobieganie i zwalczanie „COVID-19” oraz łagodzenie jego skutków.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby fizyczne chcące założyć działalność w sektorze ekonomii społecznej,
- podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych,
- podmioty ekonomii społecznej,
- instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej,
- jednostki samorządu terytorialnego,

pracownicy i wolontariusze podmiotów ekonomii społecznej.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zaplanowane działania w PI koncentrować się będą na osiągnięciu krajowych celów Strategii Europa 2020, zgodnych z *Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020* oraz regionalnymi strategiami lub/i dokumentami programowymi (z wyłączeniem typu 3 w ramach celu szczegółowego 2.). Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację działań koordynacyjnych i monitoringowych wynikających ze strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej oraz programu wojewódzkiego na rzecz ekonomii społecznej, a także programu wojewódzkiego w zakresie współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na rozwój sektora ekonomii społecznej a także ekonomizację Podmiotów Ekonomii Społecznej w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących trwałości zatrudnienia, w tym odpowiednie kryteria wyboru projektów oraz wymagany wkład własny beneficjentów, w razie potrzeby (z wyłączeniem typu 3 w ramach celu szczegółowego 2.).

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9v będą zgodne z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9 (z wyłączeniem typu 3w ramach celu szczegółowego 2.).

Decyzje dotyczące wyboru beneficjentów w ramach PI 9v będą podejmowane w oparciu o kryteria wyboru projektów wskazujące na wymagane ilościowe efekty działalności OWES w odniesieniu do wybranych kryteriów akredytacji OWES (wdrożonych w ramach PO KL 2007 – 2013) dla poszczególnych typów świadczonych usług (animacyjnych, inkubacyjnych, biznesowych). IZ zapewni również monitorowanie efektywności działalności usługowej OWES w powyższym zakresie.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	słabiej rozwinięty			896	SL2014	rocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty			1297	SL2014	Rocznie
3.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV30)	euro	EFS	słabiej rozwinięty			1 119 035	SL2014	rocznie
4.	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV33)	szt.	EFS	słabiej rozwinięty			169	SL2014	Rocznie
5.	Liczba PES, które dostarczyły produktu i usługi na potrzeby podmiotów potrzebujących wsparcia w kontekście COVID-19	os.	EFS	słabiej rozwinięty			52	SL2014	Rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 9

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo (EFS)	wskaźnik produktu	1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	os.	EFS	słabiej rozwinięty	2510			7 304			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 9i oraz 9v Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 9 wynosi 27,46%
Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo (EFS)	wskaźnik produktu	2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	6 463			19 166			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 9iv. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 9 wynosi 72,54%
Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo (EFS)	wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFS	słabiej rozwinięty	20 203 692			174 967 761			SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
9	109	25 178 614	9	01	148 722 596	9	01	75 848 524	9	01	7 222 102	9	08	148 722 596
9	112	107 882 707	9	02	0	9	02	37 180 649	9	07	141 500 494			

9	113	15 661 275				9	03	35 693 423	9					
---	-----	------------	--	--	--	---	----	------------	---	--	--	--	--	--

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 10INNOWACYJNA EDUKACJA

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

- 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
- 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
- 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych.

Cel szczegółowy 2: rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy), doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy poprzez staże zawodowe.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0			0		
Cel szczegółowy 1: zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych.										
1.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	stąbiej rozwinięty	%	n/d	58%	%	2014	68%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania
2.	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	stąbiej rozwinięty	os.	n/d	30%	%	2014	30%	SL2014	rocznie
Cel szczegółowy 2: rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy), doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy poprzez staże zawodowe.										
1.	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	stąbiej rozwinięty	os.	n/d	60%	%	2014	60%	SL2014	rocznie
2.	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	stąbiej rozwinięty	os.	n/d	30%	%	2014	30%	SL2014	rocznie
3.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	stąbiej rozwinięty	szt.	n/d	89%	%	2014	90%	SL2014	rocznie

4.	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	89%	%	2014	90%	SL2014	rocznie
5.	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	słabiej rozwinięty	%	n/d	89%	%	2014	90%	badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy 1: zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych.

1. Tworzenie placówek wychowania przedszkolnego.
2. Wsparcie istniejących placówek wychowania przedszkolnego (przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych/zespoły szkolno-przedszkolne, inne formy wychowania przedszkolnego) w zakresie generowania nowych miejsc przedszkolnych oraz poprawy jakości świadczenia usług edukacyjnych.
3. Wsparcie nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych placówek wychowania przedszkolnego ukierunkowane na podniesienie kompetencji lub kwalifikacji.

Przykłady przedsięwzięć:

- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej, umożliwiającej wczesne rozpoznanie potrzeb edukacyjnych i/lub deficytów rozwojowych dzieci;
  - podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych.
4. Dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności. Działanie te mogą być realizowane samodzielnie.

Cel szczegółowy 2: rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy), doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze

specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy poprzez staże zawodowe.

1. Realizacja działań, ukierunkowanych na rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w zakresie umiejętności matematyczno-przyrodniczych, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), TIK, umiejętności rozumienia, kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości, krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, umiejętności uczenia się i umiejętności pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy.

Przykłady przedsięwzięć:

- zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne z zakresu, umiejętności matematyczno-przyrodniczych, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin) oraz TIK realizowane m.in. w szkołach, na uczelniach wyższych, w centrach nauki;
- zajęcia z zakresu nabywania/podnoszenia umiejętności uniwersalnych uczniów tj. umiejętności rozumienia, kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości, krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, umiejętności uczenia się i umiejętności pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy.

2. Podniesienie kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli oraz pracowników pedagogicznych, ukierunkowane na rozwój u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualnego podejścia do ucznia.

Przykłady przedsięwzięć:

- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie metod indywidualnej pracy z uczniem;
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie wykorzystywania metod eksperymentu naukowego w edukacji;
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej, umożliwiającej wczesne rozpoznanie potrzeb edukacyjnych i deficytów rozwojowych u uczniów;
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie kształtowania umiejętności interpersonalnych i społecznych;
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji w zakresie rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).

3. Realizacja wysokiej jakości staży zawodowych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych we współpracy z pracodawcami.

4. Indywidualizowane wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów młodszych i z niepełnosprawnościami.

Przykłady przedsięwzięć:

- realizacja zajęć rozwijających uzdolnienia;
  - realizacja zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;
  - realizacja zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym);
  - realizacja programów stypendialnych;
  - warsztaty, porady i konsultacje.
5. Realizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego związanego z wyborem dalszych kierunków kształcenia i uwzględniającego potrzeby rynku pracy.
6. Wsparcie uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty.

Przykłady przedsięwzięć:

- realizacja indywidualnej ścieżki wsparcia pedagogiczno-psychologicznego opracowanej przez pedagoga i/lub psychologa we współpracy z wychowawcą i uczniem, wobec którego zidentyfikowano potrzebę wsparcia zindywidualizowanego.
  - organizacja wsparcia dla uczniów z dysfunkcjami społecznymi w ramach świetlic szkolnych lub innych form, uwzględniających elementy wsparcia rówieśniczego (w tym coaching rówieśniczy).
7. Tworzenie w szkołach warunków do nauczania opartego na metodzie eksperymentu.
8. Wsparcie w zakresie podejmowania działań w zakresie realizacji edukacji zdalnej¹⁴⁸

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Planowane działania w zakresie zwiększenia liczby miejsc przedszkolnych będą obejmować w pierwszej kolejności wsparcie dotychczas funkcjonujących struktur – placówek wychowania przedszkolnego (przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych/zespołów szkolno-przedszkolnych, innych form wychowania przedszkolnego) w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc przedszkolnych. Jednocześnie przewiduje się, iż w gminach, w których obecna sieć instytucjonalna nie zaspokaja potrzeb w tym zakresie, udzielane będzie wsparcie dla tworzenia nowych placówek wychowania przedszkolnego. Liczba utworzonych w ramach udzielonego wsparcia projektowego nowych miejsc edukacji przedszkolnej będzie odpowiadała faktycznemu i prognozowanemu zapotrzebowaniu na usługi edukacji przedszkolnej w regionie z uwzględnieniem prognoz demograficznych. Po zakończeniu finansowania projektowego beneficjenci będą zobowiązani do zachowania trwałości utworzonych w ramach RPO miejsc edukacji przedszkolnej, poprzez stosowanie kryteriów wyboru projektów. Dodatkowo w ramach RPO będzie można uzyskać wsparcie na dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Wkład funduszy strukturalnych w realizację działań ukierunkowanych na upowszechnienie edukacji przedszkolnej w regionie nie będzie zastępować publicznych lub równoważnych wydatków przeznaczonych na ten cel.

Dla pełnego osiągnięcia celu szczegółowego podejmowane będą również działania przyczyniające się do podniesienia jakości edukacji przedszkolnej m.in. poprzez realizację zajęć dodatkowych, wspierających prawidłowy rozwój dzieci (w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych), a także poprzez działania mające na celu podniesienie kompetencji i kwalifikacji

---

¹⁴⁸ Typ przedsięwzięć związany z działaniami związanymi z zapobieganiem i zwalczaniem „COVID-19” oraz łagodzeniem jego skutków.

nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych. W ramach RPO będzie również można podejmować działania polegające na realizacji dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównywanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności. Na realizację celu pierwszego z alokacji PI 10i zostanie wyodrębniona pula środków w wysokości min. 15 mln euro.

W ramach realizacji drugiego celu szczegółowego podejmowane będą działania mające na celu lepsze przygotowanie uczniów do przyszłego zatrudnienia, przede wszystkim poprzez podniesienie kompetencji kluczowych oraz nabycie/podniesienie umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, takich jak umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy. Służyć temu będzie również doradztwo edukacyjno-zawodowe, stanowiące niezbędny element właściwego planowania dalszej ścieżki edukacyjnej ucznia. Doradztwo edukacyjno-zawodowe będzie realizowane na wszystkich etapach kształcenia, a jego kompleksowość zostanie zapewniona zarówno poprzez odpowiednio przygotowaną kadre, jak i zaangażowanie podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na podniesienie jakości nauczania jest również indywidualizacja wsparcia dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów młodszych i z niepełnosprawnościami. Podejmowane w tym zakresie działania, wynikające z odpowiedniej diagnozy potrzeb edukacyjnych i prowadzone z wykorzystaniem narzędzi i metod indywidualnego wsparcia, będą uwzględniały m.in. realizację zajęć rozwijających uzdolnienia, zajęć specjalistycznych, a także programów stypendialnych, które uczniom szczególnie uzdolnionym pozwolą na dalsze rozwijanie talentów, co często ograniczane jest przez bariery finansowe.

Rozwiązaniu problemu, jakim jest zagrożenie przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty służyć będą działania z zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego realizowanego w ramach indywidualnych ścieżek wsparcia. Dodatkowo przewiduje się organizację pomocy dla uczniów z dysfunkcjami społecznymi udzielanej w ramach świetlic szkolnych, klubów młodzieżowych i innych form zapewniających kompleksową pomoc (w tym coaching rówieśniczy) odpowiadającą na zdiagnozowane indywidualne problemy uczniów i wpływającą na podejmowane przez nich decyzje o kontynuacji nauki szkolnej.

Dla zwiększenia jakości nauczania zarówno na etapie edukacji przedszkolnej, jak i w szkołach/placówkach prowadzących kształcenie ogólne kluczowe jest także podniesienie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych. Przewidziane do realizacji wsparcie dla tej grupy koncentrować się będzie na podnoszeniu umiejętności interpersonalnych i społecznych, wykorzystaniu TIK oraz metod eksperymentu naukowego w procesie nauczania, a także na zapewnieniu narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia. Działania te będą miały na celu podniesienie efektywności kształcenia i rozwijania wśród uczniów kompetencji i umiejętności, które nie mają charakteru *stricte* zawodowego, lecz budują zestaw uniwersalnych umiejętności koniecznych na rynku pracy.

Wsparcie w zakresie wyposażenia/wyposażenia przedszkoli i szkół nie stanowi odrębnego typu wsparcia w ramach PI. Działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców wsparcia na tego typu działania oraz będą zgodne ze standardem wyposażenia określonym w Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji. Obszar edukacji ogólnej zostanie wsparty również poprzez tworzenie warunków do prowadzenia nauczania opartego na metodzie eksperymentu.

Projekty związane z wyposażeniem pracowni TIK oraz pracowni przedmiotowych będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz w zależności od zdiagnozowanych potrzeb z doskonaleniem nauczycieli. Dodatkowe zajęcia dla uczniów oraz działania związane z doskonaleniem nauczycieli powinny być finansowane ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% alokacji na cały PI 10i (włączając cross-financing).

W związku z wystąpieniem w kraju pandemii, poszerzenie wsparcia w zakresie rozwijania u uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość da większe szansę na wyrównywanie szans uczniów w dostępie do materiałów edukacyjnych w formie edukacji zdalnej.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 10i realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję podniesienia jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, wraz z zapewnieniem dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. W ramach Strategii ZIT opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i uczniów na obszarze objętym ZIT.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Wsparcie zostanie również ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, wraz z zapewnieniem dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Potencjalni beneficjenci:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym;
- przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych/zespoły szkolno-przedszkolne;
- uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne;
- szkoły oraz placówki prowadzące kształcenie ogólne;
- nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych/zespołów szkolno-przedszkolnych, innych form wychowania przedszkolnego, szkół oraz placówek prowadzących kształcenie ogólne;
- podmioty otoczenia społeczno – gospodarczego;
- opiekunowie stażysty u pracodawcy.

Grupy docelowe dla Typu 8:

- szkoły oraz placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ogólne;

- uczniowie i wychowankowie szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne;
- szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne (w zakresie realizacji podstawy programowej przedmiotów ogólnych),
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne (w zakresie realizacji podstawy programowej przedmiotów ogólnych).

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym z wyłączeniem 8 typu przedsięwzięć (cel 2), który będzie wybierany w trybie nadzwyczajnym. Tryb pozakonkursowy będzie dotyczył programów stypendialnych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zakres i sposób realizacji ww. projektów pozakonkursowych będzie opisany w krajowych wytycznych horyzontalnych przygotowanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Tryb nadzwyczajny będzie dotyczył działań w zakresie realizacji edukacji zdalnej bez diagnozowania potrzeb poszczególnych szkół, gdyż działania w ramach typu 8 będą swoim zasięgiem mogły obejmować szkoły z całego województwa.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Projekty zawierające wydatki związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-finansingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą mogły uzyskać dofinansowanie wyłącznie w przypadkach, w których zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria wyboru będą premiować szkoły położone na terenach wiejskich oraz uczniów i szkoły posiadające największe lub specjalne potrzeby edukacyjne.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi szkół gimnazjalnych, w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i skierowanych do szkół gimnazjalnych, które zostaną zlikwidowane w związku z reformą, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0		
1.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	os.	EFS	słabiej rozwinięty	5 963	SL2014	rocznie
2.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	3 357	SL2014	rocznie
3.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	106	SL2014	rocznie
4.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	5 055	SL2014	rocznie
5.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	54 418	SL2014	rocznie
6.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	89	SL2014	rocznie
7.	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	66	SL2014	Rocznie
8.	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 (CV33)	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	402	SL2014	Rocznie
9.	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (CV30)	euro	EFS	słabiej rozwinięty	491 423	SL2014	Rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie kompetencji osób dorosłych należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy z zakresu ICT i języków obcych.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0			0		
1.	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	72,1 %	%	2014	70%	SL2014	rocznie
2.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	72,1 %	%	2014	70%	SL2014	rocznie
3.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	72,1 %	%	2014	65%	SL2014	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć:

Cel szczegółowy: zwiększenie kompetencji osób dorosłych należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy z zakresu ICT i języków obcych.

1. Wsparcie osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane zdobyciem lub uzupełnieniem kwalifikacji z zakresu ICT i języków obcych poprzez udział w szkoleniach i kursach zakończonych formalną oceną i/lub certyfikacją.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Działania w ramach PI zostaną skoncentrowane na zwiększeniu aktywności edukacyjnej osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji związanej z luką kompetencyjną w zakresie

ICT i języków obcych. Zorientowanie na wysoką jakość nauczania będzie odzwierciedlone, w towarzyszącej określonym formom kształcenia, certyfikacji i walidacji efektów kształcenia umożliwiającej formalne zdobycie pożądanych kwalifikacji. Środki EFS zostaną przeznaczone wyłącznie na wsparcie osób z grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia.

Potencjalni beneficjenci

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupy docelowe

- osoby dorosłe w wieku 18-65 lat¹⁴⁹, które z własnej inicjatywy chcą nabywać, podnosić, uzupełniać lub potwierdzać posiadane kompetencje i kwalifikacje, należące do grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby powyżej 50 roku życia.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego do projektów z zakresu nabywania/podnoszenia kompetencji i/lub kwalifikacji z zakresu ICT oraz języków obcych przez osoby dorosłe, umożliwi jednakowy dostęp do odpowiedniej jakości wsparcia i zachowanie jednolitych standardów na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego dla osób dorosłych, które posiadają faktycznie największe potrzeby w zakresie kompetencji/kwalifikacji językowych i cyfrowych oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Wsparcie w zakresie kształcenia ustawicznego będzie realizowane w oparciu o kryteria wskazane w *Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji*.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

---

¹⁴⁹Osoby po 65 roku życia będą mogły zostać zakwalifikowane do wsparcia, o ile zadeklarują gotowość do podjęcia zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0		
1.	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	10 255	SL2014	rocznie
2.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	6 153	SL2014	rocznie
3.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	2 051	SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w szczególności poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego, jak również poprzez rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).

Cel szczegółowy 2: uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez udział w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0			0		
Cel szczegółowy 1: zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w szczególności poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego, jak również poprzez rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).										
1.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	słabiej rozwinięty	os.	n/d	75%	%	2014	80%	badanie ewaluacyjne	cztery razy w okresie programowania
2.	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	30%	%	2014	30%	SL2014	rocznie
3.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	89%	%	2014	90%	SL2014	rocznie
4.	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	60%	%	2014	60%	SL2014	rocznie
Cel szczegółowy 2: uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez udział w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych.										
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	słabiej rozwinięty	os.	n/d	72,1 %	%	2014	70%	SL2014	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy 1: zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, w szczególności poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego, jak również poprzez rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).

1. Współpraca szkół i placówek kształcenia zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Przykłady przedsięwzięć:

- realizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego ukierunkowanego na dopasowanie podaży kwalifikacji do potrzeb i wymagań nowoczesnego rynku pracy,
- realizacja dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w zakresie przedmiotów zawodowych i związanych z nimi kursów i szkoleń, dostosowanych do potrzeb pracodawców,
- wsparcie nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego ukierunkowane na podniesienie kompetencji lub kwalifikacji, na przykład poprzez:
  - realizację wysokiej jakości staży i praktyk u pracodawców o czasie trwania nie krótszym niż 2 tygodnie,
  - udział w formach doskonalenia zawodowego, w tym organizowanych we współpracy z uczelniami,
  - realizację form kształcenia budujących kompetencje trenerskie niezbędne do kształcenia osób dorosłych,
  - wspomaganie realizowane przez placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i biblioteki pedagogiczne oraz uczestnictwo w sieciach współpracy i samokształcenia.
- działania ukierunkowane na podniesienie kompetencji instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz opiekunów praktyk lub stażysty u pracodawców, np.
  - studia podyplomowe lub inne formy kształcenia przygotowujące do zawodu nauczyciela kształcenia zawodowego;
- wprowadzanie nowych profili kształcenia w odpowiedzi na zbadane zapotrzebowanie rynku pracy, np. pod patronatem wiodących w danej branży lokalnych i regionalnych pracodawców;
- dostosowanie treści programów nauczania w poszczególnych zawodach do dynamiki rynku pracy przy aktywnym współudziale otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły lub placówki.

2. Realizacja wysokiej jakości staży i praktyk zawodowych dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami oraz wsparcie realizacji kompleksowych programów kształcenia w miejscu pracy.
3. Kształtowanie u uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi, w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin, TIK, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).
4. Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych.

Cel szczegółowy 2: uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez udział w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych.

1. Doradztwo edukacyjno-zawodowe służące diagnozie potrzeb i możliwości osób dorosłych zainteresowanych z własnej inicjatywy udziałem w kształceniu ustawicznym.
2. Realizacja pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego¹⁵⁰ służących nabywaniu, podnoszeniu, uzupełnieniu kompetencji.

Przykłady przedsięwzięć:

- kwalifikacyjne kursy zawodowe zakończone egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie;
- kursy umiejętności zawodowych zakończone zaliczeniem zgodnie z rozporządzeniem w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych;
- pozostałe kursy wymienione w rozporządzeniu w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach PI 10iv mają na celu wzrost efektywności kształcenia prowadzący do zwiększenia szans na zatrudnienie uczniów szkół oraz placówek kształcenia zawodowego. Taki cel nie może zostać osiągnięty bez rozwoju współpracy szkół z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, szkołami wyższymi i innymi podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego. Dlatego też niemal wszystkie typy przedsięwzięć uwzględniają różne formy i aspekty tej współpracy. Elementem takiej współpracy nie są bowiem tylko staże i praktyki realizowane zarówno dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, jak i nauczycieli, ale także różnego rodzaju działania mające na celu dostosowanie oferowanego wsparcia do potrzeb rynku pracy/pracodawców w regionie, w szczególności z sektorów szybkiego wzrostu w ramach regionalnych inteligentnych specjalizacji. Kolejnym elementem współpracy będą kompleksowe programy kształcenia w miejscu pracy, w których nabywanie wiedzy i umiejętności będzie opierało się na pracy w środowisku zgodnym z kierunkiem

---

¹⁵⁰Zgodnie z Ustawą – Prawo oświatowe i rozporządzeniem z dnia 19 marca 2019 roku w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.

kształcenia. Współpraca między partnerami będzie również dotyczyć dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek do istotnych potrzeb rynku pracy, w tym wprowadzania nowych profili kształcenia w odpowiedzi na zdiagnozowane zapotrzebowanie rynku pracy oraz modyfikację treści programów nauczania poszczególnych zawodów. Kolejnym aspektem współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami będzie doradztwo edukacyjno-zawodowe, które ma pomagać uczniom dostosowywać swoje kwalifikacje do zapotrzebowania rynkowego oraz planować przyszłą karierę zawodową. Jako następne narzędzie zapewniające wyższy potencjał zatrudnieniowy uczniów zaplanowano dodatkowe zajęcia z zakresu przedmiotów zawodowych, zarówno w formie pozalekcyjnej, jak i w formie pozaszkolnej. Możliwe do realizacji będą również kursy i szkolenia, powiązane bezpośrednio z realizowanymi na danym profilu kształcenia przedmiotami zawodowymi. Proponowana w tym zakresie oferta edukacyjna, uzupełniająca ofertę standardową szkół i placówek, powinna każdorazowo uwzględniać zapotrzebowanie na dane kwalifikacje i uprawnienia zgłaszane przez lokalnych i regionalnych pracodawców. W ten sposób zdobyte umiejętności realnie będą się przekładać na możliwości zatrudnieniowe uczniów. W ramach realizacji pierwszego celu szczegółowego podejmowane będą również działania mające na celu lepsze przygotowanie uczniów do przyszłego zatrudnienia poprzez podniesienie kompetencji kluczowych oraz nabycie/podniesienie umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, takich jak: umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy.

Działania podnoszące efektywność kształcenia obejmują wsparcie dla nauczycieli kształcenia zawodowego w zakresie podnoszenia ich kompetencji i kwalifikacji. W tym celu przewidziano udział nauczycieli kształcenia zawodowego w stażach i praktykach u pracodawców, co umożliwi aktualizację wiedzy i umiejętności w kontekście obecnych uwarunkowań rynku pracy. Innymi formami uczestnictwa w doksztalcaniu będzie udział nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego organizowanych we współpracy z uczelniami oraz realizacja szkoleń budujących kompetencje trenerskie niezbędne do kształcenia osób dorosłych. Jako uzupełnienie działań ukierunkowanych na podwyższenie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego zaplanowano wspomaganie realizowane przez placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i biblioteki pedagogiczne oraz uczestnictwo w sieciach współpracy i samokształcenia.

Praktyczny wymiar współpracy z pracodawcami znajdzie odzwierciedlenie w realizacji wysokiej jakości staży i praktyk zawodowych dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego. Dzięki uczestnictwie w formach praktycznej nauki zawodu uczniowie zyskają szansę zapoznania się z rzeczywistymi warunkami pracy. Dodatkowo w stosunku do standardowej oferty szkoły praktyki oraz staże pozwolą nabyć uczniom cenne doświadczenie zawodowe i zwiększą ich potencjał do zatrudnienia po ukończeniu szkoły. W celu większego zaangażowania pracodawców reprezentujących różne branże w organizowanie staży i praktyk dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe wprowadzone zostaną zachęty w postaci dofinansowania kosztów kształcenia z tytułu przyjęcia uczniów na staż. Staże i praktyki realizowane w ramach RPO charakteryzują się wysoką jakością potwierdzoną zgodnością z *Wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji*. Dodatkowo uczniowie będą mieli możliwość skorzystania z kompleksowych programów kształcenia w miejscu pracy, w których nabywanie wiedzy i umiejętności będzie opierało się na pracy w środowisku zgodnym z kierunkiem kształcenia. Tego typu działania przyczynią się do nabycia przez uczniów umiejętności praktycznych i cennego doświadczenia zawodowego zgodnego z kierunkiem kształcenia.

W celu podniesienia jakości zajęć praktycznych oraz wysokiej jakości praktyk zawodowych i staży realizowanych u pracodawców przewidziano działania zmierzające do podniesienia

kompetencji instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz opiekunów praktyk i stażysty. Przejawem tych zamierzeń będzie inwestycja w studia podyplomowe i inne formy kształcenia przygotowujące instruktorów i opiekunów do zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych. Udział w zaproponowanej formie kształcenia pozwoli również na lepsze zrozumienie uwarunkowań i wymagań, jakie nowoczesna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe stawia przed uczniem i nauczycielem.

W ramach PI podjęte zostaną działania zapewniające dostęp osobom dorosłym z grup defaworyzowanych do doradztwa edukacyjno-zawodowego służącego diagnozie potrzeb i możliwości osób dorosłych zainteresowanych z własnej inicjatywy udziałem w kształceniu ustawicznym. Specjalistyczna diagnoza zagwarantuje wybór właściwej ścieżki edukacyjnej zarówno z punktu widzenia dotychczasowego doświadczenia i kwalifikacji uczestnika, jak i potrzeb rynku pracy.

W celu przeciwdziałania zjawisku niskiego udziału w kształceniu ustawicznym osób dorosłych przewidziano do realizacji pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego. W odpowiedzi na aktualne i zweryfikowane zapotrzebowanie pracodawców uruchamiane będą m.in. kwalifikacyjne kursy zawodowe i kursy umiejętności zawodowych. Zorientowanie na wysoką jakość nauczania będzie odzwierciedlone w towarzyszącej określonym formom kształcenia, certyfikacji i walidacji efektów kształcenia umożliwiającej formalne zdobycie pożądanych kwalifikacji. Środki EFS zostaną przeznaczone wyłącznie na wsparcie osób z grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m.in. osób o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia.

IZ dokona analizy potrzeb szkół prowadzących kształcenie zawodowe pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy, w oparciu o którą realizowane będą zadania związane z zakupem wyposażenia i infrastruktury.

Limit wydatków związanych z doposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji kształcenia zawodowego nie przekroczy 20% całkowitej alokacji PI 10iv (włączając cross-financing). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródkresowego Programu.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

PI 10iv realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję podniesienia jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego. W ramach Strategii ZIT opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i placówek kształcenia zawodowego, a także uczniów tych szkół z obszarów objętych ZIT.

2. bez zastosowania instrumentu ZIT na pozostałych obszarach. Wsparcie zostanie również ukierunkowane na podniesienie jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Potencjalni beneficjenci:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe:

- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne,
- osoby dorosłe w wieku 18-65¹⁵¹ lat, które z własnej inicjatywy chcą nabywać, podnosić, uzupełniać lub potwierdzać posiadane kompetencje i kwalifikacje należące do grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby powyżej 50 roku życia,
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu oraz opiekunowie praktykanta lub stażysty u pracodawców,
- nauczyciele, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego,
- szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne,
- podmioty otoczenia społeczno – gospodarczego.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym.

Tryb pozakonkursowy będzie dotyczył programów stypendialnych dla uczniów lub słuchaczy szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych. Zakres i sposób realizacji ww. projektów pozakonkursowych będzie opisany w krajowych wytycznych horyzontalnych przygotowanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego do projektów z zakresu uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe, umożliwi jednakowy dostęp do odpowiedniej jakości wsparcia i zachowanie jednolitych standardów na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego dla osób dorosłych, które posiadają faktycznie największe potrzeby w zakresie kompetencji/kwalifikacji zawodowych oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Projekty zawierające wydatki związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-finansingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą mogły uzyskać dofinansowanie wyłącznie w przypadkach, w których zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria wyboru będą premiować szkoły położone na terenach wiejskich oraz uczniów i szkoły posiadające największe lub specjalne potrzeby edukacyjne.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

---

¹⁵¹Osoby po 65 roku życia będą mogły zostać zakwalifikowane do wsparcia, o ile zadeklarują gotowość do podjęcia zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					0		
1.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	11 695	SL2014	rocznie
2.	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	890	SL2014	rocznie
3.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	stabilniej rozwinięty	171	SL2014	rocznie
4.	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	9 815	SL2014	rocznie
5.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	os.	EFS	stabilniej rozwinięty	1 862	SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							K	M	O	K	M	O		
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik produktu	1.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	957			3 357			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 10 wynosi 40,10%
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik produktu	2.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	20 679			54 418			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 10 wynosi 40,10%
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik produktu	3.	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	1 677			10 255			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iii. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 10 wynosi 13,86%
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik produktu	4.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	słabiej rozwinięty	4 599			11 695			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 10 wynosi 46,04%
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik produktu	5.	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	1 910			9 815			SL2014	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv. Udział wybranych kategorii interwencji w całości alokacji na oś priorytetową 10 wynosi 46,04%
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja (EFS)	wskaźnik finansowy	6.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFS	słabiej rozwinięty	21 281 149			134 877 350			SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
10	115	45 970 810	10	01	114 645 747	10	01	57 322 873	10	01	14 238 012	10	05	54 737 219
10	117	15 891 993	10	02	0	10	02	28 661 437	10	07	100 407 735	10	08	59 908 528
10	118	52 782 944				10	03	28 661 437	10					

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

9vi Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9vi Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność**2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Cel szczegółowy: wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d			36%	%	2014			40%	SL2014	rocznie

2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	10%	%	2014	4%	SL2014	rocznie
3.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	10%	%	2014	4%	badanie ewaluacyjne	4 razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

- Działania wspierające rozwiązania z obszaru aktywnej integracji, w zakresie wdrożenia rozwiązań o charakterze środowiskowym takich jak:
  - kluby samopomocy (w tym z programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy),
  - świetlice środowiskowe (w tym z programem socjoterapeutycznym, programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy),
  - kluby młodzieżowe (w tym z programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy),
  - kluby pracy.
- Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej z wykorzystaniem m.in.:
  - usług wzajemnościowych/samopomocowych,
  - lidera/animatora aktywności lokalnej/obywatelskiej.
- Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej, w tym: działania animacyjne, budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych.
- Wsparcie przygotowawcze.
- Wsparcie bieżącej działalności związanej z realizacją LSR oraz działania animacyjne.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zwiększenie aktywności społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nich różnego rodzaju inicjatyw oddolnych na rzecz budowania kapitału społecznego mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, zwiększenia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej.

Obszary wiejskie oraz obszary zdegradowane występujące w regionie charakteryzują się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Degradacja społeczna i środowiskowa przyczynia się do pogorszenia się jakości życia mieszkańców oraz intensyfikacji problemów społecznych, wzrostu bezrobocia i zwiększenia ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wsparcie planowane do realizacji w ramach PI powinno zatem skoncentrować się na wykorzystaniu potencjałów endogenicznych ww. obszarów i uwzględniać realną partycypację społeczną większej grupy mieszkańców w procesach rozwojowych przeciwdziałającym ich degradacji.

Wsparcie w ramach PI realizowane będzie poprzez instrument terytorialny RLKS, który ułatwia społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych poprzez ich inicjowanie i realizację w formule partycypacyjnej przy współdziałaniu lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru, a także przy współdziałaniu samorządów lokalnych. Narzędziem wyznaczającym wektory działania służące odnowie społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i zdegradowanych będą zdiagnozowane problemy określone w Lokalnych Strategiach Rozwoju.

Rozwój lokalnych społeczności będzie realizowany poprzez działania o charakterze środowiskowym a także poprzez organizowanie społeczności lokalnej i animację społeczną. Podejmowane będą działania wspierające rozwiązania z zakresu aktywnej integracji społeczno-zawodowej realizowane w oparciu o formy wsparcia środowiskowego. W dużej mierze działania, które będą podejmowane w ramach PI przyczynią się do wzrostu obywatelskiej aktywności społeczności lokalnych i zwiększenia ich wpływu na procesy związane z zarządzaniem oraz rozwojem danego terytorium.

Poprawa spójności społecznej na obszarach wiejskich będzie realizowana poprzez zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Służyć temu będą przedsięwzięcia ukierunkowane m.in. na animację, tworzenie, rozwój i współpracę w ramach lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości społecznej. Animacja lokalnych podmiotów ekonomii społecznej pozytywnie wpłynie na poprawę aktywności lokalnej społeczności, a tym samym wzmocni środowiska działające na rzecz osób w najtrudniejszej sytuacji i przyczyni się do aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców społeczności lokalnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Lokalne Grupy Działania, JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe, mikro i małe przedsiębiorstwa, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; instytucje otoczenia biznesu.

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju;

- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w takim zakresie w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie) w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze;
- dzieci i młodzież zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju;
- wszyscy mieszkańcy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar objęty Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów. Zgodnie z art. 34 CPR Lokalna Grupa Działania opracowuje strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, a w jej ramach obiektywne kryteria wyboru operacji. IZ opracowuje warunki udzielania wsparcia.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 9vi będą zgodne z horyzontalnymi, krajowymi wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących CT 9 tam gdzie jest to możliwe i wpisuje się w idee RLKS.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące sposobu wyboru projektów w ramach RLKS zawarte są w sekcji 4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Programu.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	11 155			SL2014	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 11

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFS)	wskaźnik produktu	1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty	2231			11 155			SL2014	Powiązane z nim typy projektów odpowiadają za 100% alokacji osi priorytetowej
Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFS)	wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	EFS	słabiej rozwinięty	4 660 291			30 153 867			SL2014	

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11. Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
11	114	28 646 173	11	01	28 646 173	11	01	7 785 420	11	06	28 646 173	11	02	28 646 173
			11	02	0	11	02	3 753 937						
						11	03	17 106 816						

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

Sekcja 2.B Opis osi priorytetowych dotyczących pomocy technicznej

2.B.1 OŚ PRIORYTETOWA 12 POMOC TECHNICZNA

2.B.2 Przyczyny utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu

Nie dotyczy

2.B.3 Fundusz oraz kategoria regionu

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.B.4 Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy 1: utrzymanie niezbędnych warunków pracy oraz poziomu zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników, gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją Programu.

Cel szczegółowy 2: wsparcie obsługi kluczowych procesów systemu wdrażania Programu.

Cel szczegółowy 3: wzmocnienie kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu.

Cel szczegółowy 4: zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści wynikających z wdrażania Programu.

Osiągnięcie powyższych celów przyniesie następujące rezultaty:

1. dostępność odpowiednich warunków pracy oraz niezbędnych i kompetentnych zasobów kadrowych umożliwiających sprawne wdrażanie Programu;
2. sprawną obsługę Programu w zakresie procesu wyboru projektów, zarządzania finansowego, kontroli i certyfikacji, monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacji;
3. skuteczność beneficjentów w ubieganiu się o wsparcie i w realizacji projektów;
4. wysoki poziom wykorzystania przez mieszkańców województwa, potencjalnych oraz faktycznych beneficjentów oficjalnych źródeł informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach Programu oraz wysoki poziom świadomości na temat wpływu wdrażania Programu na rozwój województwa i jakość życia jego mieszkańców.

2.B.5 Wskaźniki rezultatu

Tabela 12. Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
1.	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności	%			8	2013			13	badanie	rocznie
2.	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE	liczba			1	2013			3	certyfikat/ dyplom/inny dokument równoznaczny	rocznie
3.	Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych	%			43,9	2014			50	System Wdrażania Rekomendacji w IZ RPO	rocznie
4.	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) EFRR	liczba dni			134	2014			120	SL2014	rocznie
5.	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) EFS	liczba dni			225	2014			200	SL2014	rocznie
6.	Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów	skala 1-5			0	2014			4	badanie	rocznie

2.B.6 Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych**2.B.6.1 Opis przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych**Właściwy potencjał organizacyjny, instytucjonalny i kadrowy

Warunkiem efektywnego wykorzystania środków RPO WK-P 2014-2020 będzie odpowiednie przygotowanie pod względem kadrowym, technicznym i organizacyjnym systemu zarządzania, wdrażania, certyfikacji, monitorowania, ewaluacji, kontroli operacji finansowanych ze środków Programu oraz systemu informacji i promocji. Dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem funduszy (zwłaszcza z okresu 2007-2013) wskazują na to, iż kluczowe znaczenie w tym procesie ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników. Niezbędnym będzie zatem wsparcie zarówno w zakresie finansowania kosztów zatrudnienia pracowników zaangażowanych w obsługę RPO WK-P 2014-2020, jak również systematycznego podnoszenia ich kwalifikacji zawodowych poprzez finansowanie różnorodnych form kształcenia m.in.: kursów, szkoleń, warsztatów, seminariów, studiów podyplomowych. Polityka szkoleniowa

zostanie odpowiednio udoskonalona i rozszerzona o nowe rodzaje i formy szkoleń, w celu utrzymania doświadczonej kadry pracowniczej, wdrożenia nowych pracowników, a także w celu przeciwdziałania fluktuacji kadr. W przedmiotowym zakresie wsparcie ze środków PT będzie ukierunkowane przede wszystkim na pokrycie kosztów organizacji wewnętrznych form szkoleniowych dla pracowników zaangażowanych w obsługę Programu. Szkolenia dla pracowników IZ zostaną określone i oparte na planie rozwoju HR.

Ważnym aspektem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiedniego standardu oraz środowiska pracy, umożliwiającego pracownikom prawidłowe wykonywanie powierzonych zadań. Tym samym przewiduje się wsparcie działań mających na celu zabezpieczenie właściwego zaplecza technicznego i organizacyjnego w tym: odpowiedniej powierzchni biurowej, archiwizacyjnej i magazynowej, przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy. Przy czym podkreślenia wymaga fakt, iż wszystkie inwestycje poczynione w poprzednim okresie programowania, zwłaszcza inwestycje w sprzęt, zostaną odpowiednio wykorzystane w perspektywie finansowej 2014-2020.

Wsparcie systemu wdrażania

Sprawnie funkcjonujący system wdrażania Programu wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Tym samym środki PT przeznaczone zostaną na finansowanie wszelkich kosztów związanych z obsługą procesu wyboru projektów, zarządzania finansowego, kontroli i certyfikacji, monitorowania i sprawozdawczości w zakresie operacji realizowanych w ramach Programu.

Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania Programu będzie finansowanie ze środków pomocy technicznej kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, a także studiów, analiz, specjalistycznych ekspertyz, ocen.

Ponadto zapewnione zostanie wsparcie dla obsługi i organizacji prac KM RPO oraz innych ciał doradczych zaangażowanych we wdrażanie Programu.

Istotne znaczenie dla sprawnego systemu wdrażania Programu będzie miała również budowa, wdrożenie i utrzymanie systemu informatycznego, pozwalającego na uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu. Koszty ww. inwestycji zostaną pokryte ze środków przeznaczonych na PT.

Wsparcie w ramach Osi uzyskają skuteczne oraz proporcjonalne narzędzia służące zwalczaniu nadużyć finansowych.

W ramach PT zapewnione zostanie wsparcie dla monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji, obejmujące:

- proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalną instytucję zarządzającą i pośredniczącą oraz zainteresowane podmioty takie, jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców oraz partnerów społecznych.

Poza wspieraniem perspektywy 2014-2020 środki pomocy technicznej zostaną przeznaczone także na finansowanie zadań związanych z zamknięciem RPO WK-P 2007-2013. Dodatkowo w celu zapewnienia płynnego przejścia do kolejnego okresu programowania w finalnym okresie wdrażania Programu planuje się realizację działań mających na celu przygotowanie kolejnej perspektywy finansowej po roku 2020.

Wsparcie beneficjentów Programu

Ze środków pomocy technicznej sfinansowane zostaną przedsięwzięcia, które przyczynią się do zwiększenia wiedzy potencjalnych oraz faktycznych beneficjentów na temat zasad ubiegania się o wsparcie, realizowania i rozliczania projektów w ramach Programu. Działania te będą polegały m.in. na organizowaniu szkoleń, w tym również szkoleń specjalistycznych odpowiadających potrzebom potencjalnych i faktycznych beneficjentów zidentyfikowanym na poziomie wdrażania poszczególnych projektów (np. w zakresie rozliczania projektów czy zarządzania projektami), konferencji, seminariów, doradztwie w zakresie przygotowania projektów. Planowane przedsięwzięcia poprawią tym samym skuteczność zarówno wnioskodawców w ubieganiu się o wsparcie, jak również faktycznych beneficjentów w realizacji projektów.

W celu podniesienia efektywności wdrażania projektów o charakterze strategicznym dla społeczno-gospodarczego rozwoju województwa planowane jest również wsparcie beneficjentów w przygotowaniu dokumentacji projektowej na potrzeby realizacji takich projektów.

Efektywna informacja i promocja

W obszarze dotyczącym prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych sfinansowane zostaną przedsięwzięcia, które przyczynią się do zwiększenia wiedzy mieszkańców regionu na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach Programu, a także odnośnie celów i korzyści wynikających z wdrażania Programu. Działania te będą polegały m.in. na organizowaniu konferencji, seminariów, przygotowaniu i dystrybucji materiałów informacyjnych i promocyjnych, współpracy z mediami, organizowaniu wydarzeń i akcji promocyjnych, kampanii społecznych oraz konkursów. Prowadzenie strony internetowej umożliwi bieżące przekazywanie informacji mieszkańcom województwa na temat Programu i postępów w jego wdrażaniu, co zagwarantuje przejrzystość oraz przyczyni się do upowszechniania wiedzy odnośnie wpływu Programu na rozwój regionu i jakość życia jego mieszkańców.

Potencjalni beneficjenci

Instytucje RPO WK-P 2014-2020 oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Programu, beneficjenci projektów strategicznych.

Potencjalne grupy docelowe

Mieszkańcy regionu.

2.B.6.2 Wskaźniki produktu, które mają się przyczynić do osiągnięcia rezultatów

Tabela 13. Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFIS (w podziale na osie priorytetowe)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (na rok 2023) (opcjonalnie)			Źródło danych
			M	K	O	
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	n/d	n/d	n/d	n/d
2.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	os.	n/d	n/d	n/d	n/d
3.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	n/d	n/d	n/d	n/d
4.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	os.	n/d	n/d	n/d	n/d
5.	Liczba działań informacyjno-	szt.	n/d	n/d	n/d	n/d

	promocyjnych o szerokim zasięgu					
6.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.	n/d	n/d	n/d	n/d

2.B.7 Kategorie interwencji

Tabela 14-16. Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar 1			Tabela 15: Wymiar 2			Tabela 16: Wymiar 3		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
12	121	67 123 910	12	01	72 623 910	12	01	72 623 910
12	122	1 500 000	12	02	0	12	02	0
12	123	4 000 000				12	03	0

SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY

Sekcja 3.1 Środki finansowe z poszczególnych funduszy oraz kwoty na rezerwę wykonania

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Tabela 17. Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)

Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		łącznie		
		Podstawowa alokacja [1]	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	
1	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	156 526 894	9 991 078	165 710 705	10 577 279	175 286 612	11 188 507	184 023 347	11 746 172	192 774 768	12 304 772	201 503 991	12 861 957	210 172 260	13 415 250	1 285 998 577	82 085 015
2		regiony przejściowe																
3		regiony bardziej rozwinięte																
4		łącznie	156 526 894	9 991 078	165 710 705	10 577 279	175 286 612	11 188 507	184 023 347	11 746 172	192 774 768	12 304 772	201 503 991	12 861 957	210 172 260	13 415 250	1 285 998 577	82 085 015
5	EFS[2]	regiony słabiej rozwinięte	61 263 341	3 910 426	64 857 811	4 139 860	68 605 742	4 379 090	72 025 229	4 597 355	75 450 462	4 815 987	78 867 009	5 034 065	82 259 699	5 250 619	503 329 293	32 127 402
6		regiony przejściowe																
7		regiony bardziej rozwinięte																
8		łącznie	61 263 341	3 910 426	64 857 811	4 139 860	68 605 742	4 379 090	72 025 229	4 597 355	75 450 462	4 815 987	78 867 009	5 034 065	82 259 699	5 250 619	503 329 293	32 127 402
9	YEI - dodatkowa alokacja	nie dotyczy																
10	FS	nie dotyczy																
11	EFRR	specjalna alokacja dla obszarów peryferyjnych lub słabo zaludnionych																
12	łącznie	217 790 235	13 901 504	230 568 516	14 717 139	243 892 354	15 567 597	256 048 576	16 343 527	268 225 230	17 120 759	280 371 000	17 896 022	292 431 959	18 665 869	1 789 327 870	114 212 417	

1 Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

2 Łączna alokacja EFS uwzględniająca YEI

Sekcja 3.2 Łączne środki finansowe w podziale na fundusze oraz współfinansowanie krajowe (EUR)

Tabela 18a. Plan finansowy programu (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia UE (Całkowite koszty kwalifikowalne albo koszty kwalifikowalne publiczne)	Wkład UE (a)	Wkład Krajowy (b) = (c) + (d)	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (e) = (a) + (b)	Stopa współfinansowania (f) = (a)/(e)	Dla celów informac.	Główna alokacja(całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)			Rezerwa wykonania		Udział rezerwy wykonania (wsparcie UE) w łącznej kwocie wsparcia UE (L)=(J)/(A)*100
						Krajowe środki pub. (c)	Krajowe środki pryw. (d)				Wkład ad EBI	Wkład UE (H)=(A)-(J)	Wkład krajowy (I)=(B)-(K)	Wkład EU (J)	Wkład krajowy	
Oś 1	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	374 975 155	66 172 087	15 786 964	50 385 123	441 147 242	85%		350 697 752	61 887 839	24 277 403	4 284 248	6	
Oś 2	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	54 868 124	9 682 611	9 505 542	177 069	64 550 735	85%		51 857 949	9 151 404	3 010 175	531 207	5	
Oś 3	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	275 473 579	48 612 985	29 007 561	19 605 424	324 086 564	85%		258 157 876	45 557 273	17 315 703	3 055 712	6	
Oś 4	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	104 286 338	18 403 472	16 302 338	2 101 134	122 689 810	85%		97 764 441	17 252 549	6 521 897	1 150 923	6	
Oś 5	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	199 371 770	35 183 254	34 786 195	397 059	234 555 024	85%		187 013 385	33 002 362	12 358 385	2 180 892	6	
Oś 6	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	326 984 044	57 703 067	54 709 939	2 993 128	384 687 111	85%		310 525 790	54 798 669	16 458 254	2 904 398	5	
Oś 7	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	32 124 582	1 690 768	1 408 768	282 000	33 815 350	95%		29 981 384	1 577 968	2 143 198	112 800	7	
Oś 8	EFRR	Reg. Stabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	170 818 269	30 144 401	25 622 741	4 521 660	200 962 670	85%		158 007 831	27 883 735	12 810 438	2 260 666	7	

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Oś 9	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	148 722 596	26 245 165	22 308 390	3 936 775	174 967 761	85%		138 354 432	24 415 489	10 368 164	1 829 676	7	
Oś 10	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	114 645 747	20 231 603	17 196 862	3 034 741	134 877 350	85%		105 696 947	18 652 403	8 948 800	1 579 200	8	
Oś 11	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	28 646 173	1 507 694	1 432 309	75 385	30 153 867	95%		28 646 173	1 507 694	0	0	0	
Oś 12	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	72 623 910	12 815 985	12 815 985	0	85 439 895	85%		72 623 910	12 815 985	0	0	0	
Razem	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte		1 368 083 592	237 448 244	161 507 307	75 940 937	1 605 531 836			1 285 998 577	223 228 064	82 085 015	14 220 180		
		Reg. przejściowe		Musi być =kwocie(2) tabeli 17												
		Reg. lepiej rozwinięte		Musi być =kwocie(3) tabeli 17												
Razem	EFS	Reg. słabiej rozwinięte		535 456 695	90 944 848	79 376 287	#####	626 401 543			503 329 293	85 275 306	32 127 402	5 669 542		
		Reg. przejściowe		Musi być = kwocie(6) tabeli 17												
		Reg. lepiej rozwinięte		Musi być = kwocie(7) tabeli 17												
Razem	YEI			Musi być = kwocie(8ii) tabeli 17												
Razem	FS	Nd.		Musi być = kwocie całkowitej												
ŁĄCZNIE				1 903 540 287,00	328 393 092	240 883 594	87 509 498	2 231 933 379			1 789 327 870	308 503 370	114 212 417	19 889 722		

Tabela 18b. Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych

Nie dotyczy

Tabela 18c. Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie UE	Wkład	Finansowanie
Oś 1	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 1	104 287 956	18 403 757	122 691 713
			Cel tematyczny 3	270 687 199	47 768 330	318 455 529
Oś 2	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 2	54 868 124	9 682 611	64 550 735
Oś 3	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 4	275 473 579	48 612 985	324 086 564
Oś 4	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 5	10 410 969	1 837 230	12 248 199
			Cel tematyczny 6	93 875 369	16 566 242	110 441 611
Oś 5	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 7	199 371 770	35 183 254	234 555 024
Oś 6	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 8	44 260 705	7 810 713	52 071 418
			Cel tematyczny 9	227 767 615	40 194 285	267 961 900
			Cel tematyczny 10	54 955 724	9 698 069	64 653 793
Oś 7	EFRR	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	32 124 582	1 690 768	33 815 350
Oś 8	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 8	170 818 269	30 144 401	200 962 670
Oś 9	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	148 722 596	26 245 165	174 967 761
Oś 10	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 10	114 645 747	20 231 603	134 877 350
Oś 11	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	28 646 173	1 507 694	30 153 867
Oś 12	EFS	Reg. Słabiej rozwinięte	Nd.	72 623 910	12 815 985	85 439 895
RAZEM				1 903 540 287	328 393 092	2 231 933 379

Tabela 19. Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)	Udział w całości alokacji na program (%)
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki	11 799 750,40	0,62
2 Cyfrowy region	0,00	0,00
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	219 068 757,40	11,51
4 Region przyjazny środowisku	13 150 057,00	0,69
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	15 726 610,00	0,83
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry - EFRR	0,00	0,00
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFRR	0,00	0,00
8 Aktywni na rynku pracy - EFS	0,00	0,00
9 Solidarne społeczeństwo - EFS	0,00	0,00
10 Innowacyjna edukacja - EFS	0	0,00
11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFS	0	0,00
12 Pomoc techniczna	0	0,00
RAZEM	259 745 174,80	13,65%

SEKCJA 4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Jednym z najważniejszych założeń Polityki Spójności na lata 2014-2020, oprócz wymiaru społeczno-gospodarczego, jest szerokie uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego, który weźmie pod uwagę potencjały i bariery poszczególnych terytoriów oraz ich wzajemne zależności. Celem takiego podejścia jest wykorzystanie endogenicznych czynników rozwoju obszarów funkcjonalno – przestrzennych miast oraz rozwój istniejących, a także wykreowanie nowych form współpracy pomiędzy JST. Tak rozumiany wymiar terytorialny będzie wspierany w ramach Programu jako jeden z podstawowych instrumentów realizacji polityki terytorialnej regionu. Podejście terytorialne nie zastąpi podejścia horyzontalnego stosowanego w Programie, lecz umożliwi realizację poszczególnych PI w sposób najlepiej odpowiadający potrzebom poszczególnych obszarów.

Polityka terytorialna regionu będzie realizowana za pomocą instrumentu ZIT - miasta Bydgoszcz i Toruń wraz z ich obszarem funkcjonalnym, w ramach którego realizowane będą w szczególności zintegrowane działania służące zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich, o których mowa w art. 7 rozporządzenia EFRR.

Wsparcie uzyskają również inne obszary interwencji w układzie terytorialnym (OSI): miasta regionalne i subregionalne Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi - na podstawie opracowanych strategii rozwoju oraz tzw. „Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego” (obejmujące obszar wyznaczony w granicach powiatu ziemskiego).

Wsparcie miast regionalnych i subregionalnych będzie służyło wspieraniu powiązań pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi i realizowane będzie m.in. w takich obszarach jak transport publiczny, środowisko i edukacja.

Wsparcie „Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego” będzie polegało na wzmacnianiu powiązań funkcjonalnych w ramach powiatu ziemskiego. Wsparcie zostanie skierowane w szczególności na obszary związane ze środowiskiem, edukacją oraz włączeniem społecznym i przeciwdziałaniem ubóstwu. Zakres wspieranych w ramach Programu zadań i wymaganych do osiągnięcia celów określony zostanie w Kontrakcie Regionalnym zawartym pomiędzy IZ a właściwymi JST.

Przewiduje się zastosowanie preferencji w dostępie do środków Programu (w ramach konkursów) dla projektów wynikających ze strategii rozwoju miast regionalnych i subregionalnych oraz dla projektów wynikających z Kontraktu Regionalnego.

Wskazane obszary korespondują z trzema z pięciu najważniejszych OSI państwa ujętymi w Umowie Partnerstwa 2014-2020, tj.:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze
- miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne,
- miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji,
- obszary wiejskie rozwijające się w oparciu o endogeniczne potencjały,

oraz zgodne są także z czwartym OSI:

- inne obszary interwencji w układzie terytorialnym (w zakresie związanym z interwencją w miastach subregionalnych inną niż rewitalizacja).

W ramach Programu przewiduje się skierowanie ok. 33% środków z UE (tj. ok. 637 mln euro) na realizację działań na obszarach wiejskich.

Wydatki na obszary wiejskie będą monitorowane i sprawozdawane w raportach rocznych z uwzględnieniem - zgodnie z zakresem i logiką interwencji Programu - takich obszarów jak:
1) rozwój przedsiębiorczości i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, w tym reorientacji

zawodowej rolników 2) rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna 3) infrastruktura wodno-kanalizacyjna i przeciwpowodziowa.

Sekcja 4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest oprócz ZIT jednym z instrumentów wspierających rozwój terytorialny w perspektywie finansowej 2014-2020. Pomimo zaprogramowania interwencji RLKS w CT 9, RLKS może obejmować zakres tematyczny innych CT.

Celem RLKS jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej na obszarach problemowych objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR). Działania podejmowane w ramach RLKS zaktywizują lokalne społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nie różnego rodzaju inicjatyw oddolnych i umożliwią podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów, na których brakuje miejsc pracy, pogarszają się warunki życia i kumulują się inne problemy społeczne.

Rozwój lokalny kierowany jest przez LGD, składające się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne interesy społeczno-gospodarcze, przy czym społeczeństwo obywatelskie i partnerzy z sektora prywatnego powinni posiadać co najmniej 50% udziału w procesach decyzyjnych, a żadna pojedyncza grupa interesów nie powinna posiadać więcej niż 49% głosów.

Ramy realizacji RLKS

W ramach Programu instrument RLKS będzie realizowany na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Zgodnie z ustaleniami zawartymi w Umowie Partnerstwa 2014-2020 instrument RLKS w regionie realizowany będzie w formule bezpośredniej, polegającej na możliwości realizacji wielofunduszowych LSR finansowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 oraz innych programów operacyjnych.

W przypadku wystąpienia na osiach priorytetowych dedykowanych RLKS oszczędności, wynikających z różnic kursowych lub niewykorzystania przez poszczególne LGD wszystkich środków zagwarantowanych w umowach ramowych, Instytucja Zarządzająca może podjąć decyzję o rozszerzeniu wsparcia realizacji RLKS o formułę pośrednią.

W Programie zaplanowano dwie odrębne osie priorytetowe dla wsparcia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (Oś priorytetowa 7, objęta finansowaniem EFRR oraz Oś priorytetowa 11, objęta finansowaniem EFS).

Wsparcie realizowane będzie na następujących obszarach:

- obszary wiejskie oraz miasta do 20 tys. mieszkańców pełniące rolę centrów społeczno-gospodarczych w danym regionie - na obszarach objętych LSR. Na tych obszarach realizowana będzie interwencja zarówno EFRR, jak i EFS.
- miasta powyżej 20 tys. mieszkańców. Realizowana będzie tu wyłącznie interwencja EFS.

Na każdym z obszarów wspierane będą również działania związane z tworzeniem struktur RLKS.

W celu kompleksowego i zintegrowanego podejścia do realizacji polityki terytorialnej na obszarach wiejskich konieczne będzie ścisłe powiązanie wsparcia kierowanego w ramach Programu ze wsparciem planowanym ze środków EFRR w ramach PROW. Wsparcie w ramach RPO WK-P 2014-2020 skierowane na instrument RLKS będzie jednakże wsparciem uzupełniającym do wsparcia udzielanego w ramach PROW.

Głównym celem interwencji podejmowanych na obydwu obszarach będzie rozwój społeczny i gospodarczy tych obszarów, przynoszący trwałe zmiany. Służyć temu ma zwiększenie

aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców na obszarach objętych LSR poprzez realizację zintegrowanych oddolnych inicjatyw, zarówno wspólnych, jak i indywidualnych, korzystnych dla danego obszaru

Obowiązkiem każdej LGD jest stworzenie oraz realizacja zintegrowanej i wielosektorowej LSR dla danego obszaru, spójnej z poszczególnymi programami wszystkich zaangażowanych funduszy unijnych. Stanowi ona dokument, na podstawie którego zainteresowani mogą ubiegać się o wsparcie na realizację projektów. Wybór projektów oraz ustalanie kwoty wsparcia należy do LGD i odbywa się w drodze głosowania, przy czym co najmniej 50% głosów musi pochodzić od partnerów spoza sektora publicznego.

W przypadku LGD na obszarach wiejskich i rybackich liczba ludności objęta LSR powinna wynosić minimum 30 tys. a maksimum 150 tys. mieszkańców, a obszar realizacji LSR musi obejmować co najmniej dwie gminy. W przypadku LGD na obszarach miejskich minimalna liczba ludności objęta LSR powinna wynosić 20 tys. mieszkańców, niezależnie od tego, czy dotyczy całego miasta, dzielnicy lub grupy dzielnic. Obszar objęty LSR musi mieć wystarczająco duży potencjał absorpcji środków przy jednoczesnym zachowaniu swojego lokalnego charakteru.

Sposób wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów. Dostępne będą tu trzy formuły realizacji projektów wskazane w Umowie Partnerstwa 2014-2020:

- projekty konkursowe,
- projekty parasolowe,
- projekty własne LGD, w których beneficjentem jest LGD.

Projekty realizowane w ramach RLKS muszą umożliwiać osiągnięcie celów i wskaźników przyjętych w RPO WK-P 2014-2020. Pomimo możliwej wielofunduszowej LSR, projekty realizowane w jej ramach muszą mieć zawsze charakter jednofunduszowy.

Zgodnie z regulacjami zawartymi w CPR koszty wsparcia RLKS, oprócz projektów realizowanych w ramach LSR, obejmują:

- a) koszty wsparcia przygotowawczego,
- b) koszty bieżącej działalności związanej z realizacją strategii oraz działania animacyjne dotyczące LSR.

W finansowanie kosztów przygotowawczych oraz kosztów bieżących i animacji nie będzie zaangażowany EFRR. Koszty te będą ponoszone w przypadku:

- LGD w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców – w ramach EFS,
- LGD na pozostałych obszarach – w ramach EFS.

Zadania i rola LGD

Zakres delegacji zadań przez IZ na poziom lokalny będzie zgodny z art. 34 ust.3 CPR.

Administracja i koordynacja wdrażania RLKS

Podstawową rolę koordynacyjną w zakresie wdrażania RLKS na obszarze województwa pełnić będzie Zarząd Województwa, pełniący funkcję IZ oraz instytucji pośredniczącej PROW i PO RYBY. Umożliwi to stworzenie wspólnych zasad wdrożeniowych dla wszystkich Programów.

Zostanie utworzony komitet wybierający, którego zadaniem będzie wybór LSR proponowanych do realizacji przez poszczególne LGD oraz pełnienie funkcji koordynacyjnej dla wdrażania RLKS w regionie. W skład komitetu wejdą przedstawiciele Zarządu

Województwa oraz społeczeństwa obywatelskiego. Do składu mogą wejść także przedstawiciele ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rybołówstwa.

W celu zapewnienia efektywności i monitoringu wydatkowania środków podczas realizacji LSR stworzony zostanie mechanizm warunkowości polegający na obejmowaniu dofinansowaniem kolejnych projektów w ramach LSR w zależności od zakładanych rezultatów (tzw. kamieni milowych) określonych w LSR oraz poprawności i efektywności wydatkowania środków. W przypadku negatywnej oceny przeznaczony na realizację LSR budżet zostanie zmniejszony, a środki przydzielone LGD najlepiej realizującym LSR lub na inne instrumenty.

Sekcja 4.2 Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

W regionie zrównoważony rozwój obszarów miejskich realizowany będzie na poziomie wojewódzkim, w odniesieniu do Bydgoszczy i Torunia i ich obszaru funkcjonalnego. Wsparcie realizowane będzie na podstawie strategii rozwoju obszaru ZIT.

Wsparcie Bydgoszczy i Torunia i ich obszaru funkcjonalnego polegać będzie na wzmacnianiu powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych miast z ich otoczeniem. Interwencja zostanie skierowana przede wszystkim na realizację zintegrowanych działań skierowanych na rozwój zrównoważonego transportu łączącego miasta i ich obszar funkcjonalny, przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskiego obszaru funkcjonalnego, wspieranie efektywności energetycznej i promowanie strategii niskoemisyjnych, poprawę stanu środowiska przyrodniczego, wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawę dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym.

W ramach RPO nie zostały utworzone dedykowane ZIT osie priorytetowe. Interwencja realizowana będzie poprzez poszczególne PI odpowiadające na specyficzne potrzeby rozwojowe miast i ich obszaru funkcjonalnego.

Tabela 20. Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich - szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS (art. 7.2 rozporządzenia EFRR)

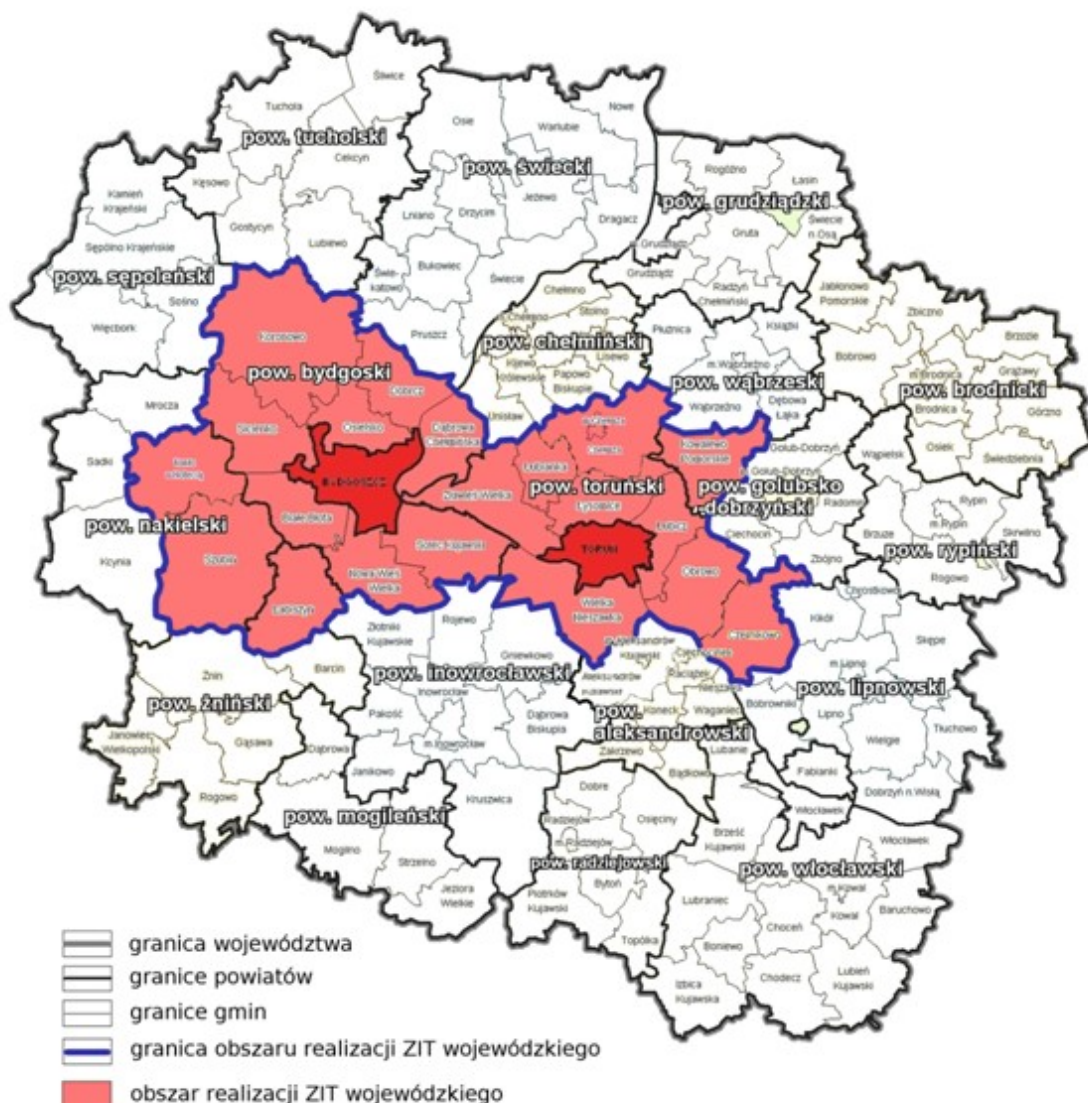
Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe)	Udział całkowitej alokacji z funduszu w programie
Łącznie EFRR	141 894 090	10,37%
Łącznie EFS	22 860 114	4,27%
RAZEM EFRR + EFS	164754204	8,73%

ZIT wojewódzki obejmuje swym zasięgiem aglomerację Bydgoszczy i Torunia (Miasta: Bydgoszcz i Toruń, Gminy: Białe Błota, Chełmża, Czernikowo, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Koronowo, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łabiszyn, Łubianka, Łysomice, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Obrowo, Osielsko, Sicienko, Szubin, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka, Miasto Chełmża, Gmina i Miasto Solec Kujawski, Powiaty: Bydgoski i Toruński).

Tabela 20a (1). Tabelaryczny opis realizacji ZIT wojewódzkiego w Programie

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	3	CT 4	4c	33 651 632
			4e	56 969 717
EFRR	4	CT 6	6b	8 400 000
			6c	5 609 881
			6d	2 000 000
EFRR	6	CT 9	9b	24 262 861
		CT 10	10a	11 000 000
EFS	8	CT 8	8iv	1 400 000
EFS	9	CT 9	9i	2 772 731
			9iv	4 449 371
EFS	10	CT 10	10i	8 687 906
			10iv	5 550 106
RAZEM EFRR+ EFS				164 754 204

Rysunek: Obszar realizacji ZIT wojewódzkiego

Źródło: Uchwała Nr 15/463/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 8 kwietnia 2014 r.

Warunkami obligatoryjnymi otrzymania funduszy na realizację ZIT są: zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa (Związek ZIT), przygotowanie Strategii ZIT, posiadanie odpowiedniej zdolności instytucjonalnej do zarządzania częścią RPO oraz zapewnienie współfinansowania realizowanych projektów i podpisanie porozumienia do realizacji ZIT pomiędzy Związkiem ZIT a IZ.

Zakres powierzenia władzom miejskim zadań związanych z realizacją Programu w ramach ZIT określa pisemne porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i IZ. Zgodnie z art. 123 ust. 6 CPR władze miejskie realizują zadania związane przynajmniej z wyborem projektów do dofinansowania. Minimalny zakres powierzenia zadań oznacza, że władze miejskie przedkładają IZ listy projektów wyłonionych w konkursie bądź, w przypadku trybu pozakonkursowego, zidentyfikowanych w Strategii ZIT, spriorytetyzowanych w oparciu o kryteria zatwierdzone przez KM RPO dotyczące stopnia zgodności z celami Strategii ZIT. IZ dokonuje ostatecznego sprawdzenia kwalifikowalności projektów do dofinansowania, zgodnie z art. 7 ust 5 rozporządzenia EFRR, chyba że porozumienie przewiduje inaczej. Techniczna organizacja naboru i pełna ocena projektów pod względem formalnym i

merytorycznym może być dokonywana przez władze miejskie lub IZ, z udziałem w stosownych przypadkach ekspertów zewnętrznych, zgodnie z postanowieniami porozumienia.

Sekcja 4.3 Ramy realizacji ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz szacunkowa alokacja z poszczególnych osi priorytetowych

Nie dotyczy

Sekcja 4.4 Rozwiązania dotyczące przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim

Nie dotyczy

Sekcja 4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanych przez państwo członkowskie

Polska będąc państwem regionu Morza Bałtyckiego została objęta Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) na obszarze całego terytorium. Województwo kujawsko-pomorskie opracowując dokumentację pod przyszłą perspektywę finansową 2014-2020 bierze pod uwagę zapisy zarówno dokumentów strategicznych szczebla unijnego jak i krajowego oraz regionalnego. Tak więc w procesie tworzenia RPO WK-P 2014-2020 uwzględnia się również SUE RMB. Część planowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 interwencji przyczyni się do realizacji założeń SUE RMB wyrażonych poprzez trzy cele ogólne, tj. ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie i zwiększenie dobrobytu.

Realizacja SUE RMB może odbywać się w sposób bezpośredni poprzez uzyskanie statusu projektu flagowego lub jego części składowej albo poprzez wdrażanie operacji, mających pośredni wpływ na realizację celów i wskaźników wyznaczonych w ramach SUE RMB.

Możliwe będzie wprowadzenie działań szczególnie wspierających inicjatywy realizujące SUE RMB, poprzez np. organizowanie konkursów ukierunkowanych na tego rodzaju projekty, ich dodatkowe punktowanie w trakcie przeprowadzanej oceny w oparciu o zatwierdzone przez komitet monitorujący RPO WK-P 2014-2020 specjalne preferencje w procesie wyboru projektów, faworyzujące inicjatywy związane z SUE RMB.

Realizacja RPO WK-P 2014-2020 w największym stopniu przyczyniać się będzie do realizacji SUE RMB w obszarach dla których Polska pełni funkcję współkoordynatora obszaru priorytetowego SUE RMB. Interwencje zaplanowane w ramach CT 1 – w obszarze Innovation – *Pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań oraz innowacyjności*. Działania związane z gospodarką wodno-ściekową (CT6) będą realizowane w ramach obszaru priorytetowego Nutri – *Ograniczenie zrzutów substancji biogenych do morza do poziomów akceptowalnych*.

Poniższa tabela zawiera Osie priorytetowe RPO WK-P 2014-2020, których zakres zgodny jest ze wskazanymi obszarami priorytetowymi SUE RMB określonymi w zrewidowanym Planie działania Strategii.

Tabela 21a (dodatkowa). Opis powiązań OP Programu z obszarami priorytetowymi SUE RMB

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Obszar priorytetowy SUE RMB
1. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	1. Wzmocnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji 3. Wzmocnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW)	PI 1a PI 1b PI 3a PI 3b PI 3c	OP Innovation – Wykorzystanie pełnego potencjału regionu w zakresie badań i innowacji. OP SME – Promowanie przedsiębiorczości i wzmocnianie rozwoju MŚP. OP Agri – wzmocnianie zrównoważonego rolnictwa, leśnictwo i rybołówstwo.
3. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	PI 4a PI 4b PI 4c PI 4e	OP Energy – Poprawa dostępności oraz skuteczności i bezpieczeństwa rynków pracy. OP Hazards – Ograniczenie stosowania i oddziaływania substancji niebezpiecznych.
4. Region przyjazny środowisku	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	PI 6a PI 6b PI 6c PI 6d	OP Bio – Zachowanie naturalnych stref oraz różnorodności biologicznej, w tym rybołówstwa. OP Culture – Rozwój i promowanie wspólnej kultury i tożsamości kulturowej
5. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	PI 7b PI 7d	OP Transport – Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych.
6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry – EFRR	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	PI 9a	OP Health – Polepszenie i promocja zdrowia ludności, w tym jego aspektów społecznych
	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie	PI 10a	OP Education – Rozwój innowacyjnej edukacji i młodzieży.
10. Innowacyjna edukacja	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie	PI 10i PI 10iii	OP Education – Rozwój innowacyjnej edukacji i młodzieży.

SEKCJA 5 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Sekcja 5.1 Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją

Główną cechą odróżniającą strukturę osób wykluczonych w regionie od struktury tych osób dla kraju jest wyraźnie wyższy udział wykluczonych społecznie z powodów materialnych (długotrwałe bezrobocie i ubóstwo)¹⁵². Stąd w RPO zaplanowano realizację kompleksowego wsparcia tych osób oraz eliminację barier, na jakie napotykają. W celu wsparcia PES, stworzenia większego zapotrzebowania na usługi świadczone przez te podmioty promowane będzie stosowanie klauzul społecznych na poziomie projektu w zakresie zakupu usług społecznych ogólnego interesu wykazanych w KPRES.

Na liście województw zagrożonych ubóstwem relatywnym region zajmuje dziewiątą lokatę, aż 19,6% (w 2012r.)¹⁵³ społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. Dla kraju odsetek ten wynosi 16,3%. Powiaty zlokalizowane na peryferiach województwa najbardziej oddalone od ośrodków przemysłowych, obrazują najwyższy odsetek korzystających ze świadczeń pomocowych na 10 tys. mieszkańców (2012r.). Do grup najbardziej zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym należą: osoby bezrobotne, osoby starsze, dzieci, osoby słabo wykwalifikowane, osoby niepełnosprawne oraz osoby zamieszkujące obszary wiejskie. Zjawisko wykluczenia społecznego odnosi się w tym przypadku zwłaszcza do osób, które nie potrafią samodzielnie poradzić sobie ze swoją sytuacją życiową i są zmuszone korzystać z pomocy społecznej.

KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ Województwo w 2012r. znajdowało się na drugim miejscu pod względem największej liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Najkorzystniejszą sytuacją wygląda w powiatach leżących w okolicy dwóch głównych miast – Torunia i Bydgoszczy. Powiaty zlokalizowane na peryferiach województwa (w szczególności na ścianie wschodniej), obrazują najwyższy odsetek korzystających ze świadczeń pomocowych na 10 tys. mieszkańców. W 2012r. na 10 tys. mieszkańców 714,3 os. korzystały ze świadczeń pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z pomocy społecznej region odnotowuje wskaźniki znacznie odbiegające od przeciętnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej w kraju (499,9 os.). Średnio ponad połowa świadczeniobiorców pomocy społecznej to osoby długotrwałe korzystające (powyżej 36 miesięcy). Im dłuższy jest czas przebywania rodziny w systemie pomocowym, tym trudniejsza jest jej aktywizacja i wprowadzenie pożądaných zmian. Osoby długotrwałe korzystające z pomocy społecznej uzależniają się od świadczeń, w ślad za czym idzie izolacja przestrzenna oraz słaba aktywność społeczna, osłabienie aspiracji życiowych oraz chęci do działania i zmiany. Aktywność i samowystarczalność zastępuje postawa roszczeniowa. Wykształcone niepożądane społecznie nawyki przekazywane są dzieciom, przez co współczesna bieda jest zjawiskiem nie tylko ciągłym, ale i społecznie „dziedzicznym”. Analizując dane z l. 2010-2012 oraz prognozę na 2013r.¹⁵⁴ można wskazać, iż systematycznie wzrasta udział osób długotrwałe korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób, które uzyskały świadczenia pomocy społecznej w danym roku (46,3% w 2010r., 47,3% w 2012r i 47,4% wg prognozy na 2013r.). Wśród powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej

¹⁵²Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, Warszawa 2012.

¹⁵³ Na podstawie danych dostępnych w BDL/GUS.

¹⁵⁴Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok ROPS, Toruń 2013.

dominują¹⁵⁵: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność lub długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

BEZROBOCIE Region w 2012r. zajął niekorzystne 3 miejsce w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia – 17,9%¹⁵⁶. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w Toruniu i Bydgoszczy (poniżej 10%), a także powiatach z nimi sąsiadujących. Analizując dane, dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego w regionie oraz liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, można stwierdzić, iż występują w tym zakresie powiązania. W przypadku powiatów o niższej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (w odniesieniu do liczby mieszkańców) występuje jednocześnie niższa stopa bezrobocia rejestrowanego i odwrotnie.

OSOBY STARSZE (w wieku poprodukcyjnym) w 2012r. stanowiły w WK-P 17,1% ludności ogółem (w kraju 17,8%)¹⁵⁷. Na przestrzeni l. 1996–2012 udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 30,9%, co świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa regionu. Zjawisko to jest wynikiem: wydłużania się przeciętnej długości trwania życia, spadku liczby urodzeń i przesuwania średniego wieku rodzenia.

DZIECI które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych są grupą znajdującą się w szczególnie trudnej sytuacji w kontekście zagrożenia wykluczeniem społecznym. Na terenie regionu funkcjonowały 63 placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponujące 1292 miejscami oraz 2376 rodzin zastępczych, w których przebywało 3343 dzieci¹⁵⁸. Wg danych na koniec 2012r. na umieszczenie w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych oczekiwało 76 dzieci. W ogólnej liczbie rodzin zastępczych rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem stanowiły – 66% ogółu, rodziny niezawodowe – 30% ogółu, rodziny zawodowe - 4% ogółu.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI stanowią 12,6% mieszkańców regionu¹⁵⁹ (w 12,2%). W strukturze osób z niepełnosprawnościami w regionie dominują osoby w wieku produkcyjnym - 6,5%, grupa osób w wieku poprodukcyjnym stanowi 5,3%, zaś osoby w wieku przedprodukcyjnym - 0,8% ogółu. W ujęciu przestrzennym liczba osób z niepełnosprawnościami jest zróżnicowana. Najmniejszy udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności (poniżej 10%) odnotowały powiaty: aleksandrowski, włocławski, mogileński oraz lipnowski, największy (powyżej 14%) powiaty: golubsko-dobrzyński, toruński grodzki, bydgoski grodzki oraz wąbrzeski.

RODZINY WIELODZIELNE I NIEPEŁNE Zgodnie z danymi z KPPUiWS2020, zagrożenie ubóstwem wzrasta wraz ze wzrostem liczebności gospodarstw domowych, osiągając najwyższe wskaźniki w rodzinach wielodzietnych. W 2012r. w regionie 19 tys. rodzin skorzystało z usług asystentów rodziny, a ok. 82 tys. rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci¹⁶⁰. Kolejną grupą, którą wskazuje się jako zagrożoną ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, są samotni rodzice. Największy udział rodzin niepełnych wśród klientów ROPS występuje w powiecie inowrocławskim (ponad 28%), a najmniejszy w mogileńskim (blisko 9%).

OSOBY ZAMIESZKUJĄCE OBSZARY WIEJSKIE są szczególnie narażone na ryzyko zagrożenia wykluczeniem społecznym. Problem ten wiąże się z wysokim poziomem bezrobocia strukturalnego oraz zbyt dużą liczbą osób powiązanych ekonomicznie z rolnictwem. Duże znaczenie ma tu także niewłaściwie funkcjonujący system transportu publicznego (obszary wiejskie są peryferyjne wobec stolic województwa, a nawet siedzib powiatów, co przekłada się

¹⁵⁵Ocena zasobów pomocy społecznej ... jw.

¹⁵⁶BDL

¹⁵⁷ Na podstawie: GUS, BDL, Stan ludności i ruch naturalny, 1996-2012.

¹⁵⁸Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w WK-Pza 2012 r., ROPS, Toruń 2012 r.

¹⁵⁹ Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) w 2011 roku. Dostępne w BDL.

¹⁶⁰BDL.

na wykluczenie znacznej części mieszkańców z możliwości korzystania z usług publicznych dostępnych w tych miastach), ogólnie niski poziom rozwoju społecznego oraz wysoki poziom wykluczenia cyfrowego. Dysproporcje te przejawiają się także obniżonym poziomem aktywności społecznej (m.in. edukacyjnej, kulturalnej, obywatelskiej).

Sekcja 5.2 Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem oraz, w stosownych przypadkach, wkład zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa

Tabela 22. Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć w ramach podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
---	--	------------------------	----------------	--------------------------	-------------------------------

Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na ich sytuację na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> — Wsparcie ukierunkowane na pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy — Instrumenty i usługi rynku pracy służące nabywaniu i podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz lepszemu ich dopasowaniu do potrzeb rynku pracy — Instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia wymaganego przez pracodawców — Wsparcie w formie bezwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy — Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej 	08 - Aktywni na rynku pracy	EFS	Słabiej rozwinięte	8i - Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników
	<ul style="list-style-type: none"> — Wsparcie służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia 	08 - Aktywni na rynku pracy	EFS	Słabiej rozwinięte	8iii - Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

	<ul style="list-style-type: none"> – Zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne a także powrót na rynek pracy realizowane w oparciu o Program Aktywizacja i Integracja, lub inne narzędzia/metody pracy socjalnej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej skierowane do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
	<ul style="list-style-type: none"> – Działania z zakresu animacji i inkubacji oraz szkoleń, doradztwa i wsparcia finansowego służące tworzeniu nowych podmiotów ekonomii społecznej (zakres wsparcia zgodny z KPRES). – Wsparcie rozwoju i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9v – Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane zdobyciem lub uzupełnieniem kwalifikacji z zakresu ICT i języków obcych poprzez udział w szkoleniach i kursach zakończonych formalną oceną i/lub certyfikacją. 	10 – Innowacyjna edukacja	EFS	Słabiej rozwinięte	10iii - Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, zwiększanie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na zamieszkiwanie na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej – Wsparcie działań z zakresu reorientacji zawodowej rolników i rybaków oraz członków ich rodzin, zarejestrowanych jako osoby bezrobotne 	08 - Aktywni na rynku pracy	EFS	Słabiej rozwinięte	8i - Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników

	<ul style="list-style-type: none"> – Działania wspierające rozwiązania z obszaru aktywnej integracji, w zakresie wdrożenia rozwiązań o charakterze środowiskowym – Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej – Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej, w tym: działania animacyjne, budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych 	<p>11- Rozwój lokalny kierowany przez społeczność</p>	<p>EFS</p>	<p>Słabiej rozwinięte</p>	<p>9vi - Strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</p>
--	---	---	------------	---------------------------	--

<p>Osoby z niepełnosprawnościami</p>	<p>– Zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne a także powrót na rynek pracy realizowane w oparciu o Program Aktywizacja i Integracja, lub inne narzędzia/metody pracy socjalnej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej skierowane do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,</p>	<p>09 - Solidarne społeczeństwo</p>	<p>EFS</p>	<p>Słabiej rozwinięte</p>	<p>9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie</p>
--------------------------------------	---	-------------------------------------	------------	---------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Działania na rzecz opracowania i wdrożenia programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i osób z niepełnosprawnościami – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwoju usług społecznych wspierających proces aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem 	<p>09 - Solidarne społeczeństwo</p>	<p>EFS</p>	<p>Słabiej rozwinięte</p>	<p>9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym</p>
--	--	-------------------------------------	------------	---------------------------	---

<p>Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na wiek lub stan zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym działania szkoleniowe — Programy profilaktyczne dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu szyjki macicy, piersi i jelita grubego oraz dotyczące grup jednostek chorobowych wymienionych w Umowie Partnerstwa, a także programy regionalne dla specyficznych jednostek chorobowych zdefiniowanych jako istotny problem zdrowotny regionu, w tym działania zwiększające zgłaszanie na badania profilaktyczne — Programy zdrowotne z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powrót na rynek pracy 	<p>08 - Aktywni na rynku pracy</p>	<p>EFS</p>	<p>Słabiej rozwinięte</p>	<p>8vi - Aktywne i zdrowe starzenie się</p>
---	--	------------------------------------	------------	---------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Działania na rzecz opracowania i wdrożenia programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
Osoby młode -dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych (i ich opiekunowie); młodzież objęta kuratelą sądową; osoby Przedwcześnie opuszczające system oświaty	<ul style="list-style-type: none"> – Inicjatywy ukierunkowane na rozwój i poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9iv - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
	<ul style="list-style-type: none"> – Zindywidualizowane i kompleksowe działania na rzecz poprawy szans na zatrudnienie oraz zdolności funkcjonowania w społeczeństwie młodzieży, wobec której zastosowano sądowy środek wychowawczy lub poprawczy 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

	<ul style="list-style-type: none"> – Zindywidualizowane wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym uczniów młodszych i niepełnosprawnych. – Wsparcie uczniów zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty 	10 – Innowacyjna edukacja	EFS	Słabiej rozwinięte	10i - Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
Osoby korzystające z pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – Zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne a także powrót na rynek pracy realizowane w oparciu o Program Aktywizacja i Integracja, lub inne narzędzia/metody pracy socjalnej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej skierowane do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym 	09 - Solidarne społeczeństwo	EFS	Słabiej rozwinięte	9i - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

SEKCJA 6 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓTE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH

Nie dotyczy

SEKCJA 7 INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

Sekcja 7.1 Odpowiednie instytucje i podmioty

Tabela 23. Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departament lub jednostki	Kierownictwo instytucji/podmiotu (funkcja lub zajmowane stanowisko)
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa obsługiwany przez Urząd Marszałkowski, Departament Rozwoju Regionalnego	Marszałek Województwa
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa obsługiwany przez Urząd Marszałkowski, Departament Certyfikacji	Marszałek Województwa
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej	Minister właściwy ds. finansów publicznych
Instytucja Płatnicza	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych

Sekcja 7.2 Zaangażowanie właściwych partnerów

7.2.1 Przedsięwzięcia podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów w przygotowanie programu operacyjnego oraz rola tych partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu Operacyjnego

Programowanie

Przyjęcie Umowy Partnerstwa 2014-2020, w której określono cele i priorytety interwencji wraz z podstawowymi wskaźnikami, układ programów operacyjnych, podział interwencji pomiędzy kraj i region, zarys finansowania oraz zarys systemu wdrażania, umożliwiło formalne rozpoczęcie prac nad przygotowaniem RPO WK-P 2014-2020.

Do momentu przyjęcia Założeń Umowy Partnerstwa 2014-2020 prace nad założeniami i projektem przyszłego regionalnego programu operacyjnego w województwie prowadzone były w ramach **wewnętrznego Zespołu ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020**, powołanego Zarządzeniem Nr 43/2011 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 31 sierpnia 2011 r. Zadaniem zespołu było gromadzenie i wymiana wiedzy dotyczącej założeń przyszłej perspektywy oraz dyskusja nad kształtem Programu. Od 31 sierpnia 2011 r. do 26 lutego 2014 r. odbyły się 23 posiedzenia Zespołu, a rezultatem prac było opracowanie kolejnych wersji projektu RPO WK-P 2014-2020.

Zgodnie z art. 5 CPR, wskazującym na konieczność włączenia w proces programowania szerokiego grona partnerów społeczno-gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerów na rzecz ochrony środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji oraz uwzględniając postanowienia „Europejskiego Kodeksu Postępowania w dziedzinie partnerstwa” Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą 15/518/13 z 11 kwietnia 2013 r. (z późniejszymi zmianami) powołał **Grupę roboczą wspierającą przygotowanie Kujawsko - Pomorskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020** (Grupa RPO). W skład Grupy RPO weszli przedstawiciele ze strony rządowej, samorządowej, partnerzy społeczno – gospodarczy, przedstawiciele środowisk naukowych oraz organizacji pozarządowych. Zadaniem Grupy RPO jest zapewnienie koordynacji i komplementarności pomiędzy programami oraz w ramach poszczególnych celów tematycznych, w tym:

- analiza diagnozy sytuacji województwa,
- wypracowywanie, omawianie, analizowanie i konsultowanie wspólnych dla Programu lub celu tematycznego rozwiązań w zakresie zagadnień horyzontalnych, finansowych i innych,
- opiniowanie, analizowanie i omawianie wniosków płynących z dokumentów związanych z przeprowadzeniem ewaluacji *ex ante* i oceną oddziaływania Programu na środowisko,
- monitorowanie postępów w wypełnianiu warunkowości *ex ante*.

Spotkanie inauguracyjne Grupy RPO odbyło się 16 lipca 2013 r. W lipcu i sierpniu 2013 r. członkowie Grupy RPO uczestniczyli w warsztatach prowadzonych w ramach ewaluacji *ex ante*, poświęconym obszarom tematycznym objętych interwencją Programu. Warsztaty poświęcone były m.in. zidentyfikowanym problemom i wyzwaniom województwa kujawsko-pomorskiego, planowanym działaniom oraz wskaźnikom dla proponowanych osi priorytetowych w projekcie Programu. Ponadto członkowie Grupy RPO zgłaszali w trybie indywidualnym uwagi do projektu Programu. 3 października 2013 r. odbyło się drugie spotkanie Grupy RPO. Członkowie Grupy RPO po zapoznaniu się z drugą wersją projektu Programu wnieśli uwagi do zaproponowanych zapisów. Po analizie tych uwag IZ przygotowała drugą wersję projektu Programu, która została przyjęta uchwałą Zarządu Województwa Nr 43/1600/13 z 30 października 2013 r.

Projekt Programu został poddany konsultacjom społecznym w trybie *on-line* w terminie od 7 listopada 2013 r. do 12 grudnia 2013 r. oraz poprzez odbycie cyklu spotkań konsultacyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, które rozpoczęły się konferencją otwierającą. Proces konsultacji został zakończony konferencją prasową 17 grudnia 2013 r. w Toruniu podsumowującą konsultacje społeczne.

Wszystkie uwagi zgłoszone w trakcie procesu konsultacji Programu zostały poddane szczegółowej analizie. W rezultacie tych prac został opracowany Raport z konsultacji społecznych projektu latarko WK-P 2014-2020, przedstawiający przebieg procesu konsultacji. Integralną częścią raportu jest zestawienie zgłoszonych uwag zawierające stanowisko IZ w sprawie ich ewentualnego uwzględnienia w trzeciej wersji projektu Programu.

W ramach procedury Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wykonano Prognozę oddziaływania na środowisko. Zakres Prognozy oddziaływania na środowisko i szczegółowość opracowania zostały uzgodnione z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Te same instytucje wydały opinię do Prognozy oddziaływania na środowisko oraz projektu Programu. Prognoza poddana została konsultacjom społecznym w terminie od 7 listopada 2013 r. do 12 grudnia 2013 r. w ramach których można było wyrazić opinię do przedmiotowego dokumentu.

18 lutego 2014 r. odbyło się trzecie spotkanie Grupy RPO, podczas którego przedstawiono wyniki ewaluacji *ex ante* projektu Programu, wyniki konsultacji społecznych projektu Programu

wraz z założeniami do trzeciej wersji projektu Programu oraz zagadnienia w zakresie polityki terytorialnej w Programie.

Trzecia wersja projektu RPO WK-P 2014-2020 uwzględnia uwagi MIR oraz wnioski powstałe w wyniku analizy uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji dokumentu i przeprowadzonej ewaluacji *ex ante*.

Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Programu

Zgodnie z CPR, w ciągu trzech miesięcy od daty powiadomienia państwa członkowskiego o decyzji w sprawie przyjęcia Programu zostanie powołany i ukształtowany zgodnie z obowiązującymi zasadami horyzontalnymi, a w szczególności zasadą partnerstwa KM RPO. Zadaniem KM RPO będzie dokonywanie przeglądu wdrażania Programu i postępów w osiąganiu jego celów oraz podejmowanie zgodnie z przydzielonym mu zakresem kompetencji działań na rzecz realizacji założeń Programu. Członkami KM RPO będą m.in. przedstawiciele instytucji zarządzającej, reprezentanci partnerów, tj. organów regionalnych, lokalnych i innych władz publicznych, partnerów społecznych i gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym działających na rzecz ochrony środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji.

Nadto na etapie wdrażania Programu zaplanowano następujące formy partnerstwa:

- z grupami roboczymi przy KM RPO - w razie potrzeby powoływane będą grupy robocze przy KM RPO, które stanowiąc będą mechanizm uzupełniający działanie KM RPO. W skład tych grup będą wchodzić m.in. partnerzy społeczno-gospodarczy z obszarów, których dotyczyć będzie dana grupa robocza,
- z komitetem sterującym ZIT, który będzie realizatorem zasady partnerstwa na poziomie miast Bydgoszczy i Torunia wraz z ich obszarem funkcjonalnym na których realizowany będzie ZIT,
- z zainteresowanymi mieszkańcami regionu - publiczny przekaz informacji na temat postępów z realizacji Programu przez stronę internetową,
- w ramach grupy sterującej ewaluacją – rolą członków grupy sterującej będzie m.in. konsultowanie planu ewaluacji, konsultowanie wyników – wniosków i rekomendacji – badań ewaluacyjnych.

7.2.2 Granty globalne

Wśród instrumentów realizacji RPO WK-P 2014-2020 przewiduje się realizację projektów grantowych, zgodnie z art. 35 ustawy z 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020. IZ zatwierdza procedury dotyczące realizacji projektu grantowego, opracowane przez beneficjenta projektu grantowego. Zakres odpowiedzialności beneficjenta projektu grantowego został określony w art. 36 ww. ustawy. Szczegóły zostaną określone na etapie wdrażania Programu.

7.2.3 Środki przeznaczone na budowanie potencjału

W Programie uwzględniono aktywne włączenie partnerów społecznych oraz organizacji pozarządowych w realizację wybranego zakresu interwencji środków EFS. Zaangażowanie ww. podmiotów przyczyni się w szczególności do budowania i zwiększenia ich potencjału instytucjonalnego oraz zapewni realizację zasady partnerstwa. Podkreślić należy, iż partnerskie

podejście do wdrażania przedsięwzięć planowanych w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych będzie komplementarne w odniesieniu do interwencji podejmowanej w obszarach merytorycznych, jak również zapewni inicjowanie i podejmowanie działań rozwojowych, współpracę oraz wspólne identyfikowanie potrzeb i problemów, a także kompleksowe i zintegrowane podejście stanowiące uzupełnienie działań podejmowanych przez sektor publiczny.

Działania te będą realizowane w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian,
- 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się,
- 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia,
- 9vi Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność,
- 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

W ramach Programu co do zasady nie planuje się wyodrębnienia alokacji w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych z przeznaczeniem na wzmocnienie potencjału instytucjonalnego partnerów społecznych oraz budowanie potencjału organizacji pozarządowych. Zaplanowano uwzględnienie systemu preferencji dla inicjatyw partnerów społecznych oraz projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. Przedsięwzięcia ww. podmiotów będą wybierane w trybie konkursowym oraz realizowane z wykorzystaniem instrumentu ZIT i RLKS. Takie podejście zapewni elastyczność w uwzględnieniu angażowania partnerów społecznych i organizacji pozarządowych do wdrażania Programu, osiągania jego celów i realizacji wybranych wskaźników mierzących efektywność interwencji EFS w regionie.

Szczególnymi obszarami gdzie znajdują się działania ukierunkowane na inicjatywy podejmowane przez partnerów społecznych i gospodarczych są *PI 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się* gdzie w celu realizacji zadań z zakresu wydłużenia aktywności zawodowej oraz poprawy stanu zdrowia osób pracujących przewiduje się udział organizacji pracodawców i związków zawodowych w inicjatywach ukierunkowanych na wdrożenie programów przekwalifikowania osób długotrwale pracujących narażonych na pogorszenie się zdrowia oraz finansowanie przedsięwzięć w obszarze bezpieczeństwa i organizacji pracy czy identyfikowania i ograniczania czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia pracowników.

Organizacje pozarządowe odegrają kluczową rolę w realizacji zadań przewidzianych w ramach *PI 9vi Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność* a potencjał trzeciego sektora będzie wzmacniany m.in. poprzez działania realizowane w ramach *PI 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia* gdzie m.in. przewiduje się spektrum działań służących tworzeniu nowych podmiotów ekonomii społecznej.

SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

W celu zapewnienia komplementarności między działaniami finansowanymi z różnych źródeł oraz zgodnie z systemem koordynacji przewidzianym na poziomie Umowy Partnerstwa 2014-2020, Program powinien zapewnić odpowiedni stopień zintegrowania, skoncentrowania i skoordynowania zaplanowanych interwencji.

Instytucją odpowiedzialną za ustalenie mechanizmów koordynacji we wszystkich jej wymiarach jest minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, pełniący rolę Instytucji Koordynującej Umowę Partnerstwa 2014-2020 (IK UP). Organem odpowiedzialnym za koordynację strategiczną jest Komitet Koordynacyjny Umowę Partnerstwa 2014-2020 (KK UP). Na poziomie regionalnym podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie właściwych mechanizmów koordynacyjnych Programu jest IZ, działająca przy wsparciu KM RPO¹⁶¹.

IZ odpowiada za całokształt zagadnień związanych z zarządzaniem Programem, w zakresie określonym przepisami art. 125 CPR, zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansowego. W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań związanych z wdrażaniem Programu IZ przygotowuje i wyda dokumenty regulujące szczegółowo zasady wdrażania Programu, a także kompetencje instytucji zaangażowanych w realizację Programu oraz wzajemne relacje między nimi (np. szczegółowy opis priorytetów Programu, wytyczne dotyczące kwestii szczegółowych dla Programu, opis systemu zarządzania i kontroli). Treść dokumentów przygotowanych przez IZ będzie zgodna z dokumentami o charakterze horyzontalnym, takimi jak wytyczne horyzontalne, wydane przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, które regulują kwestie dotyczące różnych aspektów wdrażania obowiązujące w całym systemie realizacji programów Polityki Spójności.

IZ pełni równocześnie funkcje IC zgodnie z przepisami art. 123 CPR. W ramach zarządzania Programem zapewnione zostanie rozdzielenie realizacji zadań zarządczo-kontrolnych od zadań związanych z certyfikacją.

IZ nie wyklucza powierzenia części zadań związanych z zarządzaniem, kontrolą i monitorowaniem Programu, na poziomie osi priorytetowej, instytucji pośredniczącej będącej podmiotem prawa publicznego¹⁶², w zakresie w jakim wynikać to będzie z występowania prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot, wynikającego z właściwych przepisów unijnych i krajowych, których rola i funkcje określone będą w stosownych porozumieniach międzyinstytucjonalnych. Delegowanie zadań będzie miało miejsce wyłącznie wtedy, gdy będzie prowadzić do poprawy skuteczności i efektywności wdrażania Programu.

System instytucjonalny w ramach Programu jest zgodny z systemem instytucjonalnym dla Polityki Spójności opisanym w Umowie Partnerstwa 2014-2020.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa 2014-2020, koordynacja będzie zapewniona na dwóch poziomach:

1. programowania – identyfikacja obszarów komplementarności;
2. zarządzania i wdrażania – zaplanowanie mechanizmów koordynacyjnych oraz odpowiednich struktur, zapewniających nienakładanie się działań oraz identyfikujących możliwość łączenia różnych źródeł finansowania na poziomie

¹⁶¹ Zadanie KM RPO będzie dokonywane przeglądanie wdrażania Programu i postępów w osiągnięciu jego celów.

¹⁶² Zgodnie z definicją zawartą w CPR

pojedynczych operacji oraz zastosowania mechanizmu cross-financing dla projektów EFRR i EFS.

Koordinację pomiędzy RPO WK-P na lata 2014-2020 a krajowymi PO zapewnia minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Minister wspomagany jest przez Międzyresortowy Zespół ds. Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, składający się z przedstawicieli instytucji zarządzających wszystkich programów objętych zakresem Umowy Partnerstwa 2014-2020.

W celu koordynacji podejmowane będą następujące działania:

- a. koordynacja terminów organizacji konkursów;
- b. organizacja zsynchronizowanych konkursów na operacje, rozumiane jako grupa projektów z różnych osi/funduszy;
- c. zharmonizowane lub ujednolicone kryteria wyboru projektów;
- d. procedury umożliwiające wspólne/zsynchronizowane procesy naboru i selekcji projektów;
- e. wspólne posiedzenia komitetów monitorujących. Robocze zespoły i grupy zadaniowe.

Na etapie programowania Programu, w celu zapewnienia koordynacji działań IZ powołała Zespół ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz Grupę roboczą wspierającą przygotowanie RPO WK-P na lata 2014-2020.

Koordinacja zostanie również zapewniona podczas wdrażania Programu zarówno na etapie zarządzania, jak i na poziomie operacyjnym.

IZ powoła Komitet Monitorujący RPO WK-P 2014-2020, zgodnie z art. 47-49 CPR. W zależności od potrzeb prace KM RPO mogą być wspierane pracami podkomitetów/ grup o charakterze zadaniowym, zajmujących się funkcjonowaniem wyodrębnionego procesu służącego realizacji Programu, wybranymi CT/grupami CT, wybranymi funduszami lub kwestiami przekrojowymi, takimi jak kwestie społeczne, wymiar terytorialny.

Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji RPO WK-P na lata 2014-2020 znajduje się w załączniku do Programu (Tabela 23a).

System informatyczny

IZ podczas procesu zarządzania i wdrażania Programu przewiduje wdrożenie Lokalnego Systemu Informatycznego (LSI) oraz wykorzystanie centralnego systemu informatycznego SL2014.

LSI i SL2014 zostaną udostępnione wszystkim instytucjom zaangażowanym w proces wdrażania Programu oraz beneficjentom, którzy będą mieli możliwość składania wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność drogą elektroniczną. Wszystkie dokumenty przekazywane drogą elektroniczną będą mogły zostać podpisane bezpiecznym podpisem kwalifikowanym lub profilem zaufanym systemu ePUAP. W ten sposób zrealizowane zostaną założenia polityki *e-Cohesion*.

Pomimo wdrożenia LSI w ramach Programu, IZ jest zobowiązana do korzystania z SL2014 w zakresie ewidencjonowania danych dotyczących Programu oraz obsługi procesów związanych z certyfikacją wydatków. Obowiązek zasilania SL2014 danymi w minimalnym zakresie, zostanie zrealizowany za pomocą usług elektronicznych (*Web Service*), które zostaną wdrożone w ramach SL2014.

Informacja i promocja

IZ jest odpowiedzialna za zapewnienie właściwej informacji i promocji Programu. W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez poszczególne instytucje, minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, opracowuje horyzontalny dokument - *Strategię komunikacji polityki spójności*.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji IZ, zgodnie z art. 116 CPR, opracowuje dla Programu strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych. IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację Programu. Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach Programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród mieszkańców województwa, potencjalnych oraz faktycznych beneficjentów oficjalnych źródeł informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach Programu oraz wpływu wdrażania Programu oraz poszczególnych projektów na rozwój województwa i jakość życia jego mieszkańców.

Kluczowe jest, aby realizując działania informacyjno-promocyjne w perspektywie 2014-2020 dążyć do wzmocnienia koordynacji działań, celem utrzymania wysokiej spójności przekazu i komplementarności komunikatów oraz narzędzi. Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji, będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka. W okresie 2014-2020 większy nacisk zostanie położony na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego samych beneficjentów.

Kluczowe jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zarządzanie finansowe

W realizację Programu zaangażowane są środki unijne, krajowe środki publiczne oraz środki prywatne. Zgodnie z art. 124, 120 i 133 CPR KE przekazuje środki EFRR/EFSD na finansowanie Programu w formie:

- wstępnych płatności zaliczkowych,
- rocznych płatności zaliczkowych,
- płatności okresowych, w tym płatności salda rocznego,
- płatności salda końcowego wypłacane będzie nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia rozliczenia rachunków ostatniego roku obrotowego lub w terminie 1 miesiąca od daty przyjęcia końcowego sprawozdania z realizacji, zależnie od tego, która data będzie późniejsza.

Powyższe środki wpływają na rachunki wskazane przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, który zapewnia przeznaczenie całości środków unijnych na realizację właściwych im PO. Zaliczki otrzymywane z KE przeznaczone będą na realizację Programu, w szczególności na stworzenie zaliczkowego mechanizmu finansowania projektów oraz na wypłatę środków beneficjentom przed wnioskowaniem o refundację do KE.

Zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020 BGK jest płatnikiem, wypłacającym beneficjentom – z wyłączeniem projektów pomocy technicznej – środki dofinansowania w oparciu o kierowane

do niego zlecenia płatności w formie elektronicznej przez instytucje, które zawarły umowy z beneficjentami lub w przypadku państwowych jednostek budżetowych bezpośrednio przez te jednostki.

Podstawą obliczania wkładu unijnego w ramach Programu, o której mowa w art. 120 ust.2 CPR są całkowite wydatki kwalifikowane.

System ewaluacji

Główne zasady organizacji systemu i procesu ewaluacji w l. 2014-2020 określone zostały w art. 54 – 57 CPR. Są one zgodne z Wytycznymi KE¹⁶³ i Umową Partnerstwa 2014-2020. W myśl art. 54 CPR oraz zgodnie z zapisami wymienionych powyżej dokumentów ewaluację przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania Programów, jak również w celu analizy ich efektywności, skuteczności oraz ich wpływu na realizację celów Strategii Europa 2020.

Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu ewaluacji polityki spójności w Polsce zawarte zostaną w odpowiednich wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

A. Jednostka Ewaluacyjna

Za przeprowadzenie procesu ewaluacji Programu odpowiedzialna będzie wyznaczona przez IZ Jednostka Ewaluacyjna, posiadająca odpowiedni potencjał kadrowy i organizacyjny. Do jej obowiązków należeć będzie m.in.:

- realizacja i koordynacja procesu ewaluacji Programu,
- budowa potencjału ewaluacyjnego na poziomie Programu,
- współpraca z Krajową Jednostką Ewaluacji, umiejscowioną w MIiR (dalej: KJE),
- współpraca z KM RPO, który będzie akceptował plany ewaluacji (oraz ich ewentualne zmiany) i analizował postępy ich realizacji,
- raportowanie KE, KM RPO i KJE wyników ewaluacji.

W związku z uruchomieniem dwu fundusowego Programu istotne jest zapewnienie koordynacji procesu ewaluacji działań finansowanych z EFRR i EFS zarówno w wymiarze funkcjonalnym, jak i instytucjonalnym.

B. Rodzaje badań ewaluacyjnych

W perspektywie finansowej 2014-2020 realizowane będą 3 rodzaje badań ewaluacyjnych. Przed rozpoczęciem realizacji Programu przeprowadzona została ewaluacja *ex ante*, stanowiąca ocenę przyjętej logiki interwencji. W trakcie wdrażania Programu realizowane będą ewaluacje bieżące, tzw. *on-going*, oceniające trafność, skuteczność i efektywność danej interwencji. Natomiast po zakończeniu realizacji Programu zostanie przeprowadzona ewaluacja *ex-post* (do 31 grudnia 2024 r. zgodnie z art. 57 CPR). Ewaluacje powinny być przeprowadzane przez ekspertów wewnętrznych lub zewnętrznych, którzy są funkcjonalnie niezależni od instytucji odpowiedzialnych za realizację programu operacyjnego¹⁶⁴.

C. Plany ewaluacji

---

¹⁶³Wskazane w dokumencie: EC DG Regional Policy, Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy European Regional Development Fund and Cohesion Fund - Concepts and Recommendations. Guidance document, styczeń 2014.

(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf).

¹⁶⁴Szersza informacja o tym, w jaki sposób zapewniony zostanie odpowiedni poziom funkcjonalnej niezależności podmiotów realizujących badania ewaluacyjne, zostanie podana po ukazaniu się wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących tego, w jaki sposób przeprowadzać ewaluacje (zgodnie z art. 54, pkt. 3 CPR).

Najważniejszym elementem realizacji procesu ewaluacji w l. 2014-2020 jest Plan ewaluacji Programu sporządzany przez IZ na cały okres programowania. Plan ewaluacji wynika z przyjętej w ramach Programu logiki interwencji i określa sposoby i terminy oceny efektów zrealizowanych w programie operacyjnym. Ponadto przedstawia zakres tematyczny i harmonogram realizacji ewaluacji oraz uzasadnienie jej przeprowadzenia. Plan ewaluacji Programu zostanie przedstawiony KM RPO do akceptacji nie później niż rok od przyjęcia Programu (art. 114.1 CPR). Ponadto KM RPO przedstawiane są analizy postępów w realizacji Planu oraz stan wdrażania rekomendacji z badań ewaluacyjnych.

D. Wykorzystanie i uspołecznienie wyników badań ewaluacyjnych

W perspektywie 2014-2020 położony zostanie większy nacisk na wykorzystanie wyników badań ewaluacyjnych.

Rolą KM RPO w zakresie ewaluacji będzie zapoznawanie się, a także dyskusja nad wynikami ewaluacji oraz ich wykorzystaniem. Dodatkowo, w celu zapewnienia sprawnej współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami zainteresowanymi uczestnictwem w realizacji procesu ewaluacyjnego powołana zostanie Grupa Sterująca Ewaluacją RPO WK-P 2014-2020. Stanowić ona będzie wsparcie dla Jednostki Ewaluacyjnej w organizacji procesu ewaluacji w latach 2014-2020, w tym jej uspołecznieniu i komunikacji. Wyniki badań ewaluacyjnych wykorzystywane będą dla usprawniania procesu realizacji Programu oraz będą upubliczniane m.in. poprzez stronę internetową w celu informowania społeczeństwa o wpływie prowadzonej interwencji na rozwój regionu.

Tabela 23a (dodatkowa). Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji między funduszami Polityki Spójności, EFRROW, EFMR oraz innymi unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania oraz EBI (stan na luty 2014 r.)

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
Oś priorytetowa 1: Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu						
1a, 1b	POIR	CT 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw Inwestycje w bazę B+R Zwiększenie potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności innowacyjnej Rozwój infrastruktury badawczej Wsparcie i rozwój innowacyjności przedsiębiorstw oraz ich działalności badawczo-rozwojowej Podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych, rozwój nowych technologii Rozwój infrastruktury i usług IOB Dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka 	Strategia Rozwoju Województwa do roku 2020	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	POWER		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój kompetencji kadr sektora nauki Wsparcie infrastruktury sfery B+R oraz badań w jednostkach naukowych 	Projekt Regionalnej Strategii Innowacji WK-P 2014-2020		
	HORYZONT 2020		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój infrastruktury badawczej Wsparcie badań naukowych, rozwój nowych technologii Wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw Dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka Wsparcie innowacji w MŚP 	Inteligentne specjalizacje		
	M.Skłodowska-Curie cofund		<ul style="list-style-type: none"> Wymiana personelu naukowego, technicznego i zarządzającego pomiędzy instytucjami partnerskimi biorącymi udział w projekcie. Wsparcie dla naukowców poprzez możliwość prowadzenia badań i udziału w szkoleniach, zarówno w sektorze akademickim jak i pozaakademickim, rozwijających wiedzę badawczą i umiejętności wspierające rozwój ich kariery zawodowej. 	Budowa zespołów badawczych		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw Wsparcie innowacji w MŚP 			
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie na rzecz innowacji w rolnictwie – wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją 			
3a, 3b, 3c	POIR		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (w tym w ramach klastrów) Dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka Rozwój infrastruktury i usług IOB Internacjonalizacja działalności przedsiębiorstw 		<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty
	PO PW		<ul style="list-style-type: none"> Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu MŚP Wsparcie internacjonalizacji MŚP 			
	HORYZONT 2020		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie przedsiębiorczości 			
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępu do zagranicznych rynków zbytu Wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i ich konkurencyjności Dostęp dla MŚP do finansowania w formie kapitału lub pożyczek 			
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie na rzecz wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, rozwoju produktów i usług opartych na TIK Podnoszenie konkurencyjności MŚP w wyniku międzynarodowej współpracy gospodarczej oraz promocji przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych Przetwórstwo produktów rolnych 			
	PO RYBY		<ul style="list-style-type: none"> Inwestycje na statkach służące poprawie bezpieczeństwa 			

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
		CT 3: Wamacnianie konkurencyjność i MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)	<ul style="list-style-type: none"> i higieny pracy rybaków • Poprawa jakości oraz identyfikowalności produktów rybołówstwa i akwakultury • Wsparcie młodych rybaków na zakup pierwszego statku rybackiego • Podnoszenie wartości produktów akwakultury oraz dywersyfikację dochodów przedsiębiorstw działających w sektorze akwakultury 	Inteligentne specjalizacje		<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring i ewaluacja • Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PCSI 2014-2020		<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw (w szczególności oddalonych od rynku) 			
	EBI		<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie przedsiębiorczości 	Uzupełniające się, komplementarne instrumenty finansowe		
Oś priorytetowa 2: Cyfrowy region						
2c	POPC	CT 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	<ul style="list-style-type: none"> • E-administracja • Rozwój e-usług publicznych • E-integracja i e-aktywizacja na rzecz zwiększenia aktywności oraz jakości korzystania z Internetu • Zwieszenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w zakresie usług publicznych • Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa 	Integracja platform cyfrowych, baz danych	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych • Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji • Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> • <i>Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Struktury koordynacji w IZ i KM • Powiązane operacje i projekty • Monitoring i ewaluacja • Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	POWER		<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie cyfryzacji procesów edukacyjnych • Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa 			

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarność	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
Oś priorytetowa 3: Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie						
4a, 4b, 4c, 4d	POiŚ	CT 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<ul style="list-style-type: none"> Inwestycje w zakresie wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw Poprawa efektywności energetycznej sektora użyteczności publicznej i mieszkaniowego Rozwój systemu inteligentnych sieci energetycznych Wsparcie skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła Gospodarka niskoemisyjna w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych Zrównoważona mobilność miejska Zwiększenie zastosowania OZE Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną Zrównoważona mobilność miejska/ekologiczny transport 	ZIT	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT i RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PO PW		<ul style="list-style-type: none"> Strategie niskoemisyjne w zakresie transportu publicznego Zrównoważona mobilność miejska 	-		
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój obszarów wiejskich Działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” – poprawa efektywności energetycznej lub środowiskowej gospodarstw rolnych, zmniejszenie presji na środowisko Wsparcie OZE (mikroinstalacje) w ramach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości oraz restrukturyzacji gospodarstw 	Wsparcie RLKS		
	PO RYBY		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie w obszarze efektywności wykorzystania energii przez podmioty prowadzące działalność rybacką 			
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie promowania rozwoju wykorzystania energii odnawialnej i efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach Wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczna 	-		
	LIFE +		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie zrównoważonego rozwoju transportu miejskiego 	-		

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	PO RiM		<ul style="list-style-type: none"> Priorytet 1. Promowanie zrównoważonego rybołówstwa oraz akwakultury – audyty efektywności energetycznej i programy związane z efektywnością energetyczną 	-		
	NER 300		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie technologii CCS (pre-spalinowych, paliwowo-tlenowych) i technologii OZE (bioenergii, skoncentrowanej energii słonecznej, ogniw fotoelektrycznych, geotermalnych, wiatrowych, wodnych oraz inteligentnych sieci) 			
	EBI		<ul style="list-style-type: none"> Wzrost produkcji OZE Zmniejszenie emisyjności gospodarki Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych 	Uzupełniające się, komplementarne instrumenty finansowe		
Oś priorytetowa 4: Region przyjazny środowisku						
5b	POiŚ	CT 5: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie zmianom klimatu Ochrona środowiska Gospodarka wodna Działania w zakresie wzmocnienia odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu i zwiększenia możliwości reagowania na nie Wsparcie działań zapobiegawczych i minimalizujących skutki wystąpienia klęsk żywiołowych (powodzi, suszy, rozwoju małej retencji) Wsparcie rozwoju systemu ratownictwa 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	LIFE+		<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie zmianom klimatu Ochrona środowiska Gospodarka wodna Podprogram działań na rzecz klimatu: łagodzenie i dostosowanie się do skutków zmiany klimatu Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym 			
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Działanie „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych” – zapobieganie, minimalizacja skutków klęsk żywiołowych lub katastrof 			

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarność	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
			<ul style="list-style-type: none"> Działanie „Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego” – przeciwdziałanie zmianom klimatu Wspieranie działań zapobiegawczych i minimalizujących skutki wystąpienia klęsk żywiołowych (w gospodarstwach rolnych) 			
6a, 6b, 6c, 6d	POiŚ	CT 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	<ul style="list-style-type: none"> Gospodarka odpadami Gospodarka wodno-ściekowa Zachowanie i ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków narodowych i obszarów Natura 2000 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wsparcie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej 	<p>Plan gospodarki odpadami dla województwa</p> <p>Krajowy Program Oczyszczania Ścieków komunalnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT i RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PO RYBY		<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie oddziaływania rybołówstwa na środowisko wodne i śródlądowe, w tym przygotowanie i zastosowanie innowacyjnych technik połowowych Uspójnianie systemu nadzoru i monitoringu morskiego, kontroli rybołówstwa i egzekwowania gromadzenia danych Promowanie ochrony środowiska morskiego, w szczególności jego różnorodności biologicznej i morskich obszarów chronionych, takich jak Natura 2000 Ochrona oraz rozwój fauny i flory wodnej 	-		
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” - odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego Działanie „Program rolno-środowiskowo-klimatyczny” – odtworzenie i zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazu 	-		
	PO RiM		<ul style="list-style-type: none"> Priorytet 1. „Promowanie zrównoważonego rybołówstwa oraz akwakultury” – odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazu 	-		
	LIFE +		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój efektywnego systemu gospodarki odpadami Ochrona środowiska Ochrona i zrównoważone korzystanie z zasobów 	Plan gospodarki odpadami dla		

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarność	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
			naturalnych	województwa		
	KPOŚK		<ul style="list-style-type: none"> Gospodarka wodno-ściekowa 	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków komunalnych		
	KREATYWNA EUROPA		<ul style="list-style-type: none"> Komponent Kultura: działania służące w szczególności zapewnieniu większej popularyzacji bogactwa i różnorodności kulturowej 	-		
Oś priorytetowa 5: Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu						
7a, 7d	POIiŚ	CT 7: Promowanie zrównoważonego o transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	<ul style="list-style-type: none"> Połączenia z siecią TEN-T Rozwój infrastruktury transportowej w ramach sieci TEN-T Budowa/przebudowa dróg stanowiących połączenie do sieci TEN-T, poprawa bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na drogach Inwestycje drogowe w sieci TEN-T Zwieszenie dostępności do europejskiej sieci transportowej TEN-T Inwestycje w zakresie infrastruktury kolejowej 	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PO PW		<ul style="list-style-type: none"> Budowa/przebudowa dróg w obrębie miast wojewódzkich Polski Wschodniej Inwestycje w zakresie infrastruktury kolejowej 	-		
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie tworzenia, ulepszenia, rozbudowy infrastruktury małej skali w zakresie dróg lokalnych na obszarach wiejskich 	-		
	CEF		<ul style="list-style-type: none"> Połączenia z siecią TEN-T Uzupełnianie połączeń drugo- i trzeciorzędnych z siecią TEN-T Usuwanie wąskich gardeł, uzupełnienie brakujących połączeń Zrównoważony i efektywny transport 	-		

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarność	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
Oś priorytetowa 6: Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry						
9a, 9b	POIiŚ	CT 9: Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia (inwestycje w infrastrukturę ratownictwa medycznego oraz ponadregionalną infrastrukturę ochrony zdrowia) 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT i RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	POWER		<ul style="list-style-type: none"> Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych 	-		
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Odnowa wsi 	-		
	HORYZONT 2020		<ul style="list-style-type: none"> Zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan 	-		
	ERASMUS DLA WSZYTSKICH		<ul style="list-style-type: none"> Mobilność osób w związku z uczeniem się, Zdobywanie doświadczenia zawodowego poprzez staże/wolontariat w przedsiębiorstwach za granicą 	-		
	EBI		<ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja 	Uzupełniające się, komplementarne instrumenty finansowe		
10a	POWER	CT 10: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa jakości i efektywności kształcenia Zwieszenie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych Powiązanie systemu edukacji z zapotrzebowaniem na rynku pracy Wspieranie europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji młodzieży Poprawa nauczania i uczenia języków obcych Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowe ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji (w zakresie związanym z prowadzeniem działalności rolniczej i związanej z rolnictwem oraz leśnictwem) 	-		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	ERASMUS DLA WSZYSTKICH		<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie poziomu kluczowych kompetencji i umiejętności, w szczególności w zakresie ich przydatności dla rynku pracy i społeczeństwa Wspieranie poprawy jakości, doskonałości innowacyjnej i umiędzynarodowienia instytucji edukacyjnych Wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia Możliwość uczenia się dla indywidualnych osób Współpraca instytucji systemu oświaty z przedsiębiorstwami 	-	WK-P na lata 2014-2020	
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój umiejętności i postaw sprzyjających przedsiębiorczości (ludzie młodzi, kobiety) 	-		
Oś priorytetowa 7: Rozwój lokalny kierowany przez społeczność						
PI 9d	POWER	CT 9: Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> Integracja, indywidualizacja i standaryzacja usług na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób, rodzin i lokalnych społeczności 	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT i RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój lokalny kierowany przez społeczność na obszarach wiejskich 			
	FUNDUSZ MIGRACJI I AZYLU		<ul style="list-style-type: none"> Promowanie skutecznej integracji obywateli państw trzecich 	Wsparcie integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej mniejszości etnicznych		
	EUROPEJSKI FUNDUSZ POMOCY NAJBARDZIEJ POTRZEBUJĄCY		<ul style="list-style-type: none"> Ponowa integracja społeczna osób najbardziej potrzebujących Pomoc osobom najbardziej potrzebującym (bezdolni, skrajnie ubodzy) 	-		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	M					
	PSCI		<ul style="list-style-type: none"> Oś mikro finansów i przedsiębiorczości społecznej: wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych (PSCI) 	-		
Oś priorytetowa 8: Aktywni na rynku pracy						
8i, 8iii, 8iv, 8v, 8vi	POWER	CT 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	<ul style="list-style-type: none"> Działania na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej i zatrudnienia Wspieranie europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji młodzieży Poprawa nauczania i uczenia się języków obcych Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach Rozwój uczenia się przez całe życie Wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, w tym pozaformalnego Działania na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej i zatrudnienia Wsparcie systemowe dla rozwoju MŚP i ich kadr Wsparcie na rzecz godzenia życia zawodowego z prywatnym 	Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (stanowiące uzupełnienie działań w ramach osi priorytetowej)	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT i RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Działanie „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” – ułatwienie zakładania małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy Działanie LEADER – wsparcie rozwoju lokalnego Rozwój działalności pozarolniczej i wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich 	-		
	PO RYBY		<ul style="list-style-type: none"> Poprawa sytuacji na rynku pracy na obszarach zależnych od rybactwa 	-		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	HORYZONT 2020		<ul style="list-style-type: none"> Wzmacnianie umiejętności, szkoleń i rozwoju Poprawa zdrowia i dobrostanu przez całe życie 	-		
	ERASMUS DLA WSZYTSKICH		<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie przedsiębiorczości Zwiększenie szans na zatrudnienie Modernizacja systemów szkolenia Wzmocnienie umiejętności oraz szans na zatrudnienie Podniesienie poziomu kluczowych kompetencji i umiejętności, w szczególności w zakresie ich przydatności do rynku pracy Mobilność osób w związku z uczeniem się Zdobywanie doświadczenia zawodowego poprzez staże/wolontariat w przedsiębiorstwach za granicą 	Współpraca instytucji edukacyjnych		
	PSCI 2014-2020		<ul style="list-style-type: none"> Oś Eures: usługi w zakresie rekrutacji i zatrudniania pracowników (PSCI) Oś mikro finansów i przedsiębiorczości społecznej: Zwieszanie samozatrudnienia i rozwój biznesu oraz wsparcie osób zagrożonych utratą pracy Promowanie zatrudnienia poprzez zwiększenie dostępności do zwrotnych instrumentów finansowych Promowanie mobilności przestrzennej 	-		
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Promowanie przedsiębiorczości Rozwój umiejętności i postaw sprzyjających przedsiębiorczości (zwłaszcza wśród nowych przedsiębiorców) 	-		
	EFG		<ul style="list-style-type: none"> Usługi mające na celu reintegrację zwolnionych pracowników z rynkiem pracy (EFG) 	-		
Oś priorytetowa 9: Solidarne społeczeństwo						
9i, 9iv, 9v	POIiŚ	CT 9: Promowanie włączenia	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia (inwestycje w infrastrukturę ratownictwa medycznego oraz ponadregionalną infrastrukturę ochrony zdrowia) 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	POWER	społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywne i zdrowe starzenie się • Zwieszenie bezpieczeństwa i efektywności systemu ochrony zdrowia oraz dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych • Wspieranie gospodarki społecznej • Integracja, indywidualizacja i standaryzacja usług na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób, rodzin i lokalnych społeczności • Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych i społecznych • Wzmocnienie koordynacji na rzecz rozwoju ekonomii społecznej • Ułatwianie zakładania małych przedsiębiorstw i tworzenie miejsc pracy 	<p>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Wsparcie rozwoju usług społecznych</p> <p>Wsparcie PES i przedsiębiorczości społecznej</p> <p>Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej</p>	<p>oraz grup docelowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji • Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> • Zastosowanie instrument terytorialnych w formule ZIT i RLKS • Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiązane operacje i projekty • Monitoring i ewaluacja • Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój lokalny kierowany przez społeczność na obszarach wiejskich 	-		
	PSCI 2014-2020		<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie przedsiębiorczości społecznej 	-		
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie tworzenia i rozwoju MSP 	Wsparcie PES i przedsiębiorczości społecznej		
	ERASMUS DLA WSZYSTKICH		<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie 	-		

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	EUROPEJSKI FUNDUSZ POMOCY NAJBARDZIEJ POTRZEBUJĄCYM		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie integracji i aktywizacji osób najbardziej potrzebujących (bezdolnych, ubogich) 	-		
	EUROPEJSKI FUNDUSZ MIGRACJI I AZYLU		<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie integracji i aktywizacji obywateli państw trzecich Wspieranie gospodarki społecznej 	Wsparcie integracji i aktywizacji społ.-zawodowej mniejszości etnicznych		
Oś priorytetowa 10: Innowacyjna edukacja						
10i, 10iii, 10iv	POWER	CT 10: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa jakości i efektywności kształcenia Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych Powiązanie systemu edukacji z zapotrzebowaniem na rynku pracy 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentów terytorialnych w formule ZIT Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR
	ERASMUS DLA WSZYSTKICH		<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja systemów i poprawa jakości kształcenia, w tym poza formalnego Możliwość uczenia się dla indywidualnych osób Współpraca instytucji systemu oświaty z przedsiębiorcami Wspieranie najbardziej uzdolnionych i twórczych osób oraz ich zespołów Zwiększanie możliwości kształcenia i rozwoju kariery dla młodych talentów Wspieranie europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji młodzieży Poprawa nauczania i uczenia się języków obcych Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach Wzmocnienie umiejętności oraz szans na zatrudnienie 	Podnoszenie umiejętności i kompetencji osób dorosłych (poprzez uczenie się w systemie formalnym, nieformalnym i poza formalnym)		

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny danego PO	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (dotyczy tylko programów wspieranych z EFSI)	Możliwe obszary komplementarność i synergii	Praktyczne przykłady komplementarność	Mechanizmy koordynacyjne	Rozwiązania dot. koordynacji z PO EWT
					Mechanizmy koordynacyjne	
	HORYZONT 2020		<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie najbardziej uzdolnionych i twórczych osób oraz ich zespołów Zwiększanie możliwości kształcenia i rozwoju kariery dla młodych talentów Wspieranie europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji młodzieży Poprawa nauczania i uczenia się języków obcych Podniesienie jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach 	-		
	COSME		<ul style="list-style-type: none"> Rozwój umiejętności i postaw sprzyjających przedsiębiorczości (ludzie młodzi, kobiety) 	-		
	PROW		<ul style="list-style-type: none"> Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowe ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji (w zakresie związanym z prowadzeniem działalności rolniczej i związanej z rolnictwem oraz leśnictwem) 	-		
	Fundusz Migracji i Azylu		<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie gospodarki społecznej 	-		
Oś priorytetowa 11: Rozwój lokalny kierowany przez społeczność						
9vi	POWER	CT 9: Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój ekonomii społecznej 	-	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikacja wspólnych obszarów i instrumentów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych Identyfikacja synergii i możliwości realizacji komplementarnych operacji Podział zakresów interwencji na podstawie <i>Linii demarkacyjnej</i> Zastosowanie instrumentu terytorialnego RLKS Zaangażowanie zespołów/grup powołanych do prac nad RPO WK-P na lata 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Struktury koordynacji w IZ i KM Powiązane operacje i projekty Monitoring i ewaluacja Zastosowanie mechanizmu cross-financing dla projektów EFS i EFRR

SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE

Sekcja 9.1 Warunki wstępne

Rozpoczęcie realizacji Programu uzależnione jest od spełnienia wymogów warunkowości *ex ante*, tj. zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywne korzystanie z funduszy UE (zgodnie z art. 19 CPR).

Warunki *ex ante* podzielono na ogólne (dotyczące kwestii horyzontalnych, takich jak zapobieganie dyskryminacji, równouprawnienie płci, niepełnosprawność, zamówienia publiczne, pomoc państwa, prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu) odnoszące się do całokształtu interwencji w ramach EFSI, tematyczne (przypisane do konkretnych priorytetów inwestycyjnych i poszczególnych celów tematycznych) oraz specyficzne dla EFRROW i EFMR.

Uwarunkowania *ex ante* stanowią wstępne warunki skutecznego i efektywnego korzystania z funduszy UE, które należy spełnić przed przyjęciem programu operacyjnego do realizacji.

W odniesieniu do warunków *ex ante*, które nie zostaną spełnione przed przekazaniem do KE projektu Programu, konieczne jest przedstawienie harmonogramu działań na rzecz ich spełnienia. Brak ostatecznego wypełnienia warunków do końca 2016 roku wiąże się z ryzykiem zawieszenia płatności przez KE dla tych priorytetów inwestycyjnych, których dotyczą niespełnione warunki, a co za tym idzie, z ryzykiem utraty tych środków. KE może również zawiesić płatności od razu po przyjęciu programu operacyjnego jeżeli stwierdzi, że niespełnienie warunków *ex ante* w szczególnie istotny sposób odbije się na efektywności przewidzianych interwencji.

W prace na rzecz spełnienia warunkowości *ex ante* zaangażowane są nie tylko liczne resorty i inne instytucje szczebla centralnego, ale również – w ograniczonym stopniu – samorządy wojewódzkie.

Na poziomie regionalnym, dla każdego warunku *ex ante*, ustalonego zgodnie z art. 19 CPR, mającym zastosowanie do Programu, przeprowadzono ocenę, czy warunek jest spełniony na dzień złożenia Programu. Zgodnie z unijną listą warunków *ex ante*, w ramach Programu należy odnieść się do wszystkich warunków ogólnych oraz znacznej części tematycznych, zgodnie z celami tematycznymi, które zostały wybrane do realizacji w RPO WK-P 2014-2020.

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami tematycznymi: 1.1 (dotyczący inteligentnych specjalizacji), 6.2 (dotyczący gospodarki odpadami) oraz 7.1 Transport – w zakresie secondary connectivity) są spełniane na poziomie krajowym. Samoocena dotycząca warunków spełnianych na poziomie krajowym mających zastosowanie dla programu jest jednakowa dla wszystkich programów operacyjnych. Zmiany w statusie poszczególnych warunków na poziomie krajowym są automatycznie obowiązujące dla wszystkich programów, których dotyczą.

W przypadku warunków spełnianych na poziomie regionalnym, ich niespełnienie rodzi konsekwencje wskazane w art. 19 CPR wyłącznie dla regionu.

Do Programu została załączona szczegółowa samoocena spełnia warunków *ex ante*.

Na poziomie regionalnym zidentyfikowano **następujące obszary wymagające spełnienia warunkowości *ex ante* dla funduszy EFSI 2014-2020:**

Cel tematyczny 1 *Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji*

- 1) Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje: istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.

Cel tematyczny 6 *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*

- 1) Warunek 6.2. Gospodarka odpadami: promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnie z Dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

Cel tematyczny 7 *Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej*

- 1) Warunek 7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T,
- 2) Warunek 7.2 Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.

Ponadto każdy region w ramach warunku ogólnego 7: **Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu**, opracowuje i uzgadnia z KE system wskaźników.

Wykaz warunków *ex ante* obowiązujących Program oraz ocena ich spełnienia znajdują się w tab. 24.

Tabele 25 i 26 przedstawiają ogólne i tematyczne uwarunkowania, które są niespełnione bądź spełnione częściowo w momencie przedłożenia Programu do zatwierdzenia wraz z opisem działań na rzecz ich spełnienia. W niniejszej sekcji znajduje się opis działań, które mają zostać podjęte w celu spełnienia mających zastosowanie w RPO WK-P 2014-2020 uwarunkowań *ex ante*, wykaz organów odpowiedzialnych za ich spełnienie oraz harmonogram realizacji takich działań.

Warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku <i>ex ante</i> : Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
			i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy. Rozwiązania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowani i realizacji programów	Tak	http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20102541700	
4. Zamówienia publiczne. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	OP 1-12	Tak	Rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy. Rozwiązania gwarantujące przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia. Uregulowania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy. Rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych.	Tak Tak Tak Tak	Ustawa o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych obejmująca dostosowanie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11, tj. modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt 1 i art. 24 ust. pkt 1a ustawy PZP http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F:248:ustawa_pzp.html	
5. Pomoc państwa. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych	OP 1-12	Tak	Rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa. Rozwiązania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji	Tak Tak	Baza danych tzw. SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy), http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_przezesauokikwzakresiepomocypublicznej.php	

Warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku <i>ex ante</i> : Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
przepisów w zakresie pomocy państwa w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.			wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy. Rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa.	Tak	Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070590404	
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA). Istnienie uregulowań dotyczących efektywnego stosowania unijnych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)	OP 1-12	Tak	Uregulowania dotyczące skutecznego stosowania dyrektyw w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA). Uregulowania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw EIA i SEA. Uregulowania mające na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego.	Tak Tak Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw 2. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko 3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko 4. Ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238).	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20081991227 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001238
7.	OP 1-12	Częściowo	Uregulowania w zakresie		W przypadku wskaźników, których	Instytucje

Warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku <i>ex ante</i> : Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/ Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
<p>Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu. Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen skutków programów.</p> <p>Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, do monitorowania postępów w osiągnięciu rezultatów oraz do podejmowania oceny skutków</p>			<p>terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych uwzględniające następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej ➤ ustalenia dotyczące publikacji i dostępności publicznej zdezagregowanych danych <p>Skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat tego, co jest motywacją przy wyborze działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program, • ustanowienie celów dla tych wskaźników, • spełnienie w odniesieniu do każdego wskaźnika następujących wymogów: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm.).</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439</p> <p>W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) właściwa instytucja zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.</p>	<p>odpowiedzialne za spełnienie kryterium: Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego,</p>

Warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku <i>ex ante</i> : Tak/Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/ Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
			terminowe gromadzenie danych, Gotowe są procedury gwarantujące, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.	Tak	Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2014 poz. 1146) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001146	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

WARUNKI TEMATYCZNE

1.1. Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie	OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	Częściowo spełniony	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która: – opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji,	Nie Tak	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego (projekt) http://www.innowacje.kujawsko-pomorskie.pl/wp-content/uploads/2012/05/za%C5%82%C4%85cznik_RSIWKP_21_769_13.pdf	
---	--	---------------------	--	----------------	--	--

<p>z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.</p>			<p>– przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój,</p> <p>– obejmuje mechanizm monitorowania.</p> <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego (projekt) http://www.innowacje.kujawsko-pomorskie.pl/wp-content/uploads/2012/05/za%C5%82%C4%85cznik_RSIWKP_21_769_13.pdf</p> <p>Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunku 1.1., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p> <p>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego (projekt) http://www.innowacje.kujawsko-pomorskie.pl/wp-content/uploads/2012/05/za%C5%82%C4%85cznik_RSIWKP_21_769_13.pdf</p>	
<p>1.2 Istnienie wieloletniego planu dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji.</p>	<p>OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p>	<p>Tak</p>	<p>Przyjęto orientacyjny wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów inwestycji związanych z priorytetami UE oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI).</p>	<p>Tak</p>	<p>Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, która została przyjęta w 2011 r. Realizuje ona rekomendacje ESFRI w tym zakresie. Mapa została zaktualizowana w 2014 r. http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_08/caf36c2da9fef183c32ce8772ec5b426.pdf.</p> <p>Opracowany i kierunkowo zaakceptowany przez KE został szacunkowy plan finansowania infrastruktury B+R.</p>	
<p>2.1. Strategiczne ramy polityki w</p>	<p>OP 1 Wzmocnienie</p>	<p>Tak</p>	<p>Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach</p>	<p>Tak</p>		

<p>dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia popytu na przystępne, dobrej jakości i interoperacyjne usługi, prywatne i publiczne, wykorzystujące technologie informacyjno komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.</p>	<p>innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p> <p>OP 2 Cyfrowy region</p>		<p>krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; - została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; - wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art.168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; - ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Sprawne Państwo (SSP) https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/SSP-20-12-2012.pdf</p> <p>Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf</p>	
<p>2.2. Infrastruktura sieci nowej generacji :</p> <p>Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji uwzględniających działania regionalne na rzecz osiągnięcia celów Unii dotyczących dostępu do szybkiego Internetu, koncentrujących się na obszarach, na których rynek nie</p>	<p>OP 2 Cyfrowy region</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowy jest krajowy lub regionalny plan sieci nowej generacji, który zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plan inwestycji w infrastrukturę oparty na analizie ekonomicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę i plany inwestycyjne sektora prywatnego i publicznego; - modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej, przystępnej cenowo i dobrej jakości infrastruktury i usług, uwzględniających przyszłe potrzeby; - środki na stymulowanie 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Narodowy Plan Szerokopasmowy https://mac.gov.pl/files/narodowy_plan_szerokopasmowy_-_08.01.2014_przyjety_przez_rm.pdf</p>	

zapewnia otwartej infrastruktury po przystępnych kosztach i jakości, zgodnych z przepisami unijnymi w zakresie konkurencyjności i pomocy państwa, a także świadczących usługi dostępne dla grup w trudnej sytuacji.			inwestycji prywatnych.			
3.1.Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	OP 8 Aktywni na rynku pracy	Częściowo	<p>– Wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– Wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– Wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.</p>	Tak	1. System S24 na portalu	1. https://ems.ms.gov.pl/
				Nie	2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym isap.sejm.gov.pl	2. http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy/2094_u.htm
				Nie	3. Art. 29, art. 25 pkt 3, art. 14 pkt 1 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej isap.sejm.gov.pl	3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807
				Nie	4. Ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów isap.sejm.gov.pl	4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000829
				Nie	5. Ustawa o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych isap.sejm.gov.pl	5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000768
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	Częściowo	Działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1; Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej	Tak	1. Rozp. MliR z 3.06.2014 r. w spr. metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku	1. http://g.ekspert.infor.pl/p/dane/akty_pdf/DZU/2014/122/888.pdf#zoom=90
				Nie	2. Rozp. Ministra Infrastruktury z 12.04.2002 r. w spr. warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie	2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020750690
				Nie	3. Art. 5 ust. 2a ustawy z 7.07.1994 r. –	3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020750690

Przeprowadzono działania promujące wysoko wydajną kogenerację energii cieplnej i elektrycznej.	Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie		<p>na popycie na użytkową energię ciepłą i oszczędności energii pierwotnej zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2004/8/WE; państwa członkowskie lub ich właściwe organy oceniły istniejące prawodawstwo i ramy regulacyjne pod kątem procedur udzielania zezwoleń lub innych procedur, aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> zachęcać do projektowania jednostek kogeneracji dla pokrycia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ciepło użytkowe i unikania produkcji ciepła w ilościach przekraczających zapotrzebowanie na ciepło użytkowe oraz ograniczyć regulacyjne i poza regulacyjne bariery utrudniające rozwój kogeneracji. 	Tak	<p>energetyczne z dnia 14 marca 2014 r.</p> <ol style="list-style-type: none"> Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (...) Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych Ustawa dotycząca odnawialnych źródeł energii Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych 	<ol style="list-style-type: none"> /DetailsServlet?id=W DU2 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU201400004570140000490 http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20061691199 http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/19349/228300/dokument118770.pdf http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf
4.3. Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii.	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	Tak	<p>Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE.</p> <p>Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE.</p>	Tak	<ol style="list-style-type: none"> Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r. Polityka Energetyczna do 2030 roku 	<ol style="list-style-type: none"> http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20140000490 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20061691199 http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf

5.1. Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmian klimatu.	OP 4 Region przyjazny środowisku	Tak	Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy: <ul style="list-style-type: none"> – opis procesu, metodologii, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych; – opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; – uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu. 	Tak Tak Tak Tak	„Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” z: „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020	
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach	OP 4 Region przyjazny środowisku	Nie	– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; – przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Nie Nie	Nowelizacja ustawy prawo wodne http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000659 Masterplany dla dorzeczy Odry i Wisły http://www.mos.gov.pl/artypol/7_archiwum/23261_rzadz_przyjal_masterplany_dla_dorzeczy_wisly_i_odry.html Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627	

gospodarowania wodami w dorzeczu.						
6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów	OP 4 Region przyjazny środowisku	Częściowo	<ul style="list-style-type: none"> - zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiągnięciu celów określonych w art. 11 dyrektywy 2008/98/WE; - istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE; - istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 dyrektywy 2008/98/WE; - przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE. 	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p> <p>Nie</p>	<p>Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (M. P. Nr 101, poz. 1183) http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2010101118301.pdf</p> <p>Wojewódzkie plany gospodarki odpadami Regionalne plany inwestycyjne Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów http://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_02/9eb50a325ed3098179730907a88a53d5.pdf</p> <p>Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000888</p>	
7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury	OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	Nie spełniony	<p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p><i>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej</i></p> <p>Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p> <p><i>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej</i></p> <p>Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p>	<p>Dokument w projekcie – Plan stanowi element realizacyjny Strategii rozwoju województwa Kujawsko-pomorskiego do roku 2020</p>

<p>i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T.</p>			<p>w zakresie inwestycji w: - bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz - wtórną łączność.</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p> <p>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p>	
<p>7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyrażonej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na</p>	<p>OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu</p>	<p>Nie spełniony</p>	<p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p> <p>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz</p>	

<p>szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.</p>			<p>z harmonogramem i budżetem)</p> <p>Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Nie</p>	<p>wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p> <p>Kujawsko-Pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Planie działań na rzecz wypełnienia warunków 7.1. i 7.2., zawartym w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p>	
<p>7.4 Energetyka Opracowywanie inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej.</p>	<p>OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie</p>	<p>Częściowo</p>	<p>Istnienie kompleksowych planów określających priorytety inwestycyjne w obszarze infrastruktury energetycznej, zgodnie z art. 22 Dyrektywy 2009/72/EC oraz Dyrektywy 2009/73/EC, jeśli dotyczy, jak również zgodnie z obowiązującymi regionalnymi planami inwestycyjnymi w rozumieniu art. 12 oraz 10-letnimi planami rozwoju sieci obejmującymi obszar Europy w rozumieniu art. 8 ust. 3 lit.(b) Rozporządzenia Nr 714/2009 i Nr 715/2009, jak również stosownie do art. 3 ust.4 Rozporządzenia TEN-E transeuropejskiej infrastruktury energetycznej.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>1. Ustawa z dnia 26.07.2013 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw.</p> <p>2. Ustawa z dnia 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej</p> <p>3. Rozporządzenie MG w sprawie zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi</p> <p>4. Rozporządzenie MG z dnia 2.07.2010 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego</p>	<p>1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20130000984</p> <p>2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20110940551</p> <p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20130000820http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20101330891</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20070520343</p>

			<p>Project pipeline obejmujący dojrzałe i wykonalne projekty dedykowane do wsparcia ze środków EFRR.</p> <p>Środki do osiągnięcia celów spójności gospodarczej i społecznej oraz ochrony środowiska, stosownie do art. 3 ust. 10 Dyrektywy 2009/72/EC i art. 3 ust. 7 Dyrektywy 2009/73/EC</p> <p>Środki służące optymalizacji wykorzystania energii, zgodnie z art. 3 ust. 11 Dyrektywy 2009/72/EC i art. 3 ust. 8 Dyrektywy 2009/73/EC.</p>	<p>Nie</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>5. Ustawa z dnia 16.02.2007 r. o zapasach ropy naftowej (...),</p>	<p>5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070520343</p>
<p>8.1 Została opracowana i jest realizowana aktywna polityka rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia</p>	<p>OP 8 Aktywni na rynku pracy</p>	<p>Tak</p>	<p>Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają zindywidualizowane usługi, doradztwo oraz aktywne i zapobiegawcze środki rynku pracy na wczesnym etapie, otwarte dla wszystkich osób poszukujących pracy, przy jednoczesnym koncentrowaniu się na osobach najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osobach ze społeczności zmarginalizowanych.</p> <p>Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają pełne i przejrzyste informacje o nowych wakatach i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb na rynku pracy.</p> <p>Służby zatrudnienia stworzyły formalne lub nieformalne rozwiązania dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 nr 99 poz. 1001, z późn.zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040991001</p> <p>Rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy</p> <p>http://www.psz.praca.gov.pl/main.php?do=ShowPage&nPID=867685&pT=details&P=CONTENT,objectID,873075</p>	

<p>8.2. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu</p>	<p>OP 8 Aktywni na rynku pracy</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy: – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>Tak Tak Tak</p>	<p>Program Rozwoju Przedsiębiorstw (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Polityki+przedsiębiorczosci+i+innowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiębiorstw) Program Lepsze regulacje 2015 (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiębiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015) Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/811)</p>	<p>Odniesienia do dokumentów c.d.: Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807</p>
<p>8.3 Instytucje rynku pracy są modernizowane i wzmacniane w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia. Reformy instytucji rynku pracy zostaną poprzedzone jasnymi ramami strategicznymi i oceną <i>ex ante</i></p>	<p>OP 8 Aktywni na rynku pracy</p>	<p>Tak</p>	<p>Działania mające na celu reformę służb zatrudnienia, tak aby miały one możliwość zapewniania zindywidualizowanych usług, doradztwa oraz aktywnych i zapobiegawczych środków rynku pracy na wczesnym etapie, które są otwarte dla wszystkich osób poszukujących pracy, przy jednoczesnym koncentrowaniu się na osobach najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osobach ze społeczności zmarginalizowanych</p>	<p>Tak</p>	<p>Polska 2030. Wyzwania rozwojowe https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/Polska2030_fin_al_november2012.pdf Strategia Rozwoju Kraju 2020 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882 Strategia Europa 2020 http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_AC_T_part1_v1.pdf Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM P20130000640&type=2</p>	<p>Odniesienia do dokumentów c.d.: Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Aktualizacja 2012/2013 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2012_poland_pl.pdf Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020.</p>

obejmującą m.in. kwestię płci			<p>Działania mające na celu reformę służb zatrudnienia, tak aby miały one możliwość zapewniania pełnych i przejrzystych informacji o nowych wakatach i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb na rynku pracy.</p> <p>Reformy służb zatrudnienia będą obejmowały tworzenie formalnych lub nieformalnych sieci współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami.</p>	Tak	<p>Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_poland_pl.pdf</p>	<p>Aktualizacja 2013/2014 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_poland_pl.pdf</p> <p>Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Aktualizacja 2014/2015 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2014_poland_pl.pdf</p> <p>Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2012-2014 http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/public/1_NOWA%20STRONA/rynek%20pracy/programy/KPDZ%202012-2014.pdf</p> <p>Rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy ShowPage&nPID=867685&pT=details&sP=CONTENT.objectID,873075">http://www.psz.praca.gov.pl/main.php?do>ShowPage&nPID=867685&pT=details&sP=CONTENT.objectID,873075</p>
8.4 Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.	OP 8 Aktywni na rynku pracy	Częściowo	<p>Właściwe zainteresowane strony są zaangażowane w opracowywanie polityki aktywnego starzenia się i związane z nią działania następcze z myślą o utrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy i promowanie ich zatrudnienia</p> <p>Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie</p>	Tak		<p>Solidarność Pokoleń 50+ (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 grudnia 2013 r., http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywn/e-starzenie/program-solidarnosc-pokolen/</p> <p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM_P20130000640&type=2</p>

			aktywnego starzenia się.		Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej (ZDPS, przyjęte przez Radę Ministrów 24 grudnia 2013 r. http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/zalozenia-dlugofalowej-polityki-senioralnej-w-polsce-na-lata-20142020/	Starszych na lata 2014-2020 http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/rzadowy-program-asos/ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2
8.5 Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian: Istnienie polityk sprzyjających przewidywaniu i dobremu zarządzaniu zmianami i restrukturyzacją.	OP 8 Aktywni na rynku pracy	Tak	Gotowe są instrumenty mające na celu wspieranie partnerów społecznych i instytucji publicznych w opracowywaniu proaktywnych podejść do zmian i restrukturyzacji, które obejmują działania: - działania służące promowaniu przewidywania zmian: - działania służące promowaniu przygotowania procesu restrukturyzacji i zarządzania nim.	Tak Tak Tak	Program „Polityka Nowej Szansy” http://bip.mg.gov.pl/node/20367	
8.6. Istnienie ram strategicznych na rzecz wspierania zatrudnienia młodzieży, w tym poprzez wdrożenie gwarancji dla młodzieży. Warunek ma zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.	OP 8 Aktywni na rynku pracy	Tak	Istnieją ramy strategiczne polityki mającej na celu wspieranie zatrudnienia młodzieży, które: - opierają się na danych mierzących wyniki w odniesieniu do młodych ludzi, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, oraz stanowiących podstawę do opracowywania ukierunkowanych polityk i monitorowania postępów rozwoju sytuacji; - wskazują właściwą instytucję publiczną odpowiedzialną za zarządzanie środkami na rzecz zatrudnienia młodzieży i koordynację	Tak Tak Tak	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_poland_pl.pdf Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Aktualizacja 2012/2013 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2012_poland_pl.pdf	Odniesienia do dokumentów c.d.: Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Aktualizacja 2013/2014 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_poland_pl.pdf Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Aktualizacja 2014/2015

			<p>partnerstw na wszystkich poziomach i we wszystkich sektorach;</p> <ul style="list-style-type: none"> - angażują zainteresowane podmioty, które są istotne dla kwestii rozwiązania problemu bezrobocia wśród osób młodych; - umożliwiają wczesne interweniowanie i aktywizację; - obejmują środki wspierające dostęp do zatrudnienia, podnoszenie kwalifikacji, zwiększenie mobilności i trwałą integrację na rynku pracy ludzi młodych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>		<p>http://ec.europa.eu/eur-ope2020/pdf/csr2014/nrp2014_poland_pl.pdf</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 nr 99 poz. 1001)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040991001</p> <p>Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r., Nr 6, poz. 33)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20090060033</p>
<p>9.1. Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy.</p>	<p>OP 9. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian; - zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych; - angażują w zwalczanie 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji</p> <p>isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20140000787&type=2</p>	

			<p>ubóstwa właściwe zainteresowane strony;</p> <p>- w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnianej przez społeczności lokalne</p> <p>Na wniosek i w uzasadnionych przypadkach właściwe zainteresowane strony otrzymają wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>		
9.2. Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki dotyczącej integracji Romów	OP 9. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Tak	<p>Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki dotyczącej integracji Romów, które:</p> <p>- ustalają możliwe do osiągnięcia krajowe cele integracji Romów w celu zbliżenia ich do ogółu społeczeństwa; cele te powinny odnosić się do czterech unijnych celów integracji Romów związanych z dostępem do kształcenia, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i zakwaterowania;</p> <p>- identyfikują, w stosownych przypadkach, mikroregiony w niekorzystnej sytuacji lub okolice poddane segregacji, gdzie wspólnoty są najbardziej poszkodowane, przy wykorzystaniu dostępnych wskaźników społeczno-gospodarczych i terytorialnych (np. bardzo niski poziom wykształcenia, długoterminowe bezrobocie itd.);</p> <p>- obejmują silne metody monitorowania w celu ewaluacji wpływu działań zmierzających do</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020</p> <p>http://mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl/mne/romowie/program-integracji-spol/8303.Program-integracji-spolesznosci-romskiej-w-Polsce-na-lata-2014-2020.html</p>	

			<p>integracji Romów oraz mechanizmy przeglądu w celu dostosowania strategii;</p> <p>- zostały opracowane, są realizowane i monitorowane w ścisłej współpracy i przy stałym dialogu ze społecznością romską oraz regionalnymi i lokalnymi władzami.</p> <p>Na wnioski i w uzasadnionych przypadkach zainteresowane strony otrzymują wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>		
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry OP 9. Solidarne społeczeństwo</p>	<p>Nie</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych; - działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury; - system monitorowania i przeglądu. <p>Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne</p>	
<p>10.1. Przedwczesne zakończenie nauki: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz ograniczenia</p>	<p>OP 10 Innowacyjna edukacja</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowy jest system gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących przedwczesnego zakończenia nauki na odpowiednich szczeblach, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnia wystarczające 	<p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM P20130000640&type=2</p> <p>Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczeni</p>	

<p>przedwczesnego zakończenia nauki w zakresie nie wykraczającym poza zakres określony w art. 165 TFUE.</p>			<p>podstawy do opracowywania ukierunkowanych polityk i umożliwiają monitorowanie rozwoju sytuacji.</p> <p>Gotowe są strategiczne ramy polityki dotyczące przedwczesnego zakończenia nauki, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opierają się na dowodach; - obejmują właściwe sektory edukacji, w tym wczesny rozwój dziecka, są skierowane w szczególności do grup w trudnej sytuacji, w których występuje największe ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, w tym do osób ze społeczności marginalizowanych, i poruszają kwestię środków zapobiegawczych, interwencyjnych i wyrównawczych; - obejmują wszystkie sektory polityki oraz zainteresowane podmioty, które są istotne dla rozwiązania kwestii przedwczesnego zakończenia nauki. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>e-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p> <p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM_P20130000378&type=2</p>	
<p>10.2. Szkolnictwo wyższe: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększania uczestnictwa w szkolnictwie wyższym, podnoszenia jego jakości i skuteczności, w zakresie określonym w art.</p>	<p>OP 10 Innowacyjna edukacja</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki na rzecz szkolnictwa wyższego, które obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w razie potrzeby działania zmierzające do zwiększenia uczestnictwa w szkolnictwie wyższym i uzyskiwania wyższego wykształcenia, które: • zwiększają uczestnictwo w szkolnictwie wyższym wśród grup o niskich dochodach i innych grup niedostatecznie reprezentowanych, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM_P20130000640&type=2Dokument implementacyjny SRKL http://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/</p>	

165 TFUE			<p>się w trudnej sytuacji, w tym osób ze społeczności marginalizowanych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększają udział dorosłych uczących się, zmniejszają odsetek osób przedwcześnie porzucających naukę/poprawiają wskaźniki ukończenia nauki • zachęcają do wprowadzania innowacyjnych treści programowych i projektów programów <p>- działania mające na celu zwiększanie szans na zatrudnienie i przedsiębiorczości, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachęcają do rozwoju umiejętności o charakterze ogólnym, w tym przedsiębiorczości, w odpowiednich programach szkolnictwa wyższego; • eliminują różnice istniejące między kobietami a mężczyznami w zakresie wyborów dotyczących nauki i zawodu. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>		
<p>10.3. Uczenie się przez całe życie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, w zakresie określonym w art. 165 TFUE.</p>	<p>OP 10 Innowacyjna edukacja</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, które obejmują działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych 	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM P20130000640&type=2</p> <p>Dokument implementacyjny SRKL http://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/</p> <p>Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-</p>	

			w szczególności osób z niepełnosprawnościami).			
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.	OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Tak	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE, które obejmują następujące środki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach; - mające na celu zwiększenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET). 	Tak	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WM P20130000640&type=2</p> <p>Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p> <p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121</p> <p>Strategia Rozwoju Kraju 2020 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882</p>	
11. Skuteczność administracji państw członkowskich: - Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz zwiększenia	OP 12 Pomoc techniczna	Tak	<p>Gotowe i realizowane są strategiczne ramy polityki na rzecz zwiększenia sprawności administracyjnej instytucji publicznych państw członkowskich oraz ich umiejętności obejmujące następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizę i strategiczne 	Tak	<p>Strategia Sprawne Państwo 2020 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000136</p> <p>Plan działań na rzecz wdrażania strategii „Sprawne Państwo 2020” w perspektywie do 2020 r.</p>	

sprawności administracji państw członkowskich, w tym reform administracji publicznej		planowanie w zakresie reform prawnych, organizacyjnych lub proceduralnych		https://administracja.mac.gov.pl/adm/departament-administra/strategia-sprawne-panst/8085.Strategia-Sprawne-Panstwo-2020.html
		- rozwój systemów zarządzania jakością	Tak	
		- zintegrowane działania na rzecz uproszczenia i racjonalizacji procedur administracyjnych	Tak	
		- opracowanie i realizację strategii i polityk dotyczących zasobów ludzkich obejmujących główne luki rozpoznane w tej dziedzinie	Tak	
		- rozwój umiejętności na wszystkich poziomach hierarchii zawodowej w organach władz publicznych	Tak	
		- opracowywanie procedur i narzędzi monitorowania i ewaluacji	Tak	

Sekcja 9.2 Opis przedsięwzięć zmierzających do spełnienia warunków wstępnych, wykaz instytucji odpowiedzialnych oraz harmonogram przedsięwzięć

Tabela 25. Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków *ex ante*

Ogólny warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. Zapobieganie dyskryminacji	Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	Przyjęcie <i>Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020</i> przez Komitet Koordynacyjny UP	I kw. 2015	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Równouprawnienie płci	Rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy			
3. Niepełnosprawność	rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy			

<p>7. Wskaźniki statystyczne i wskaźniki rezultatu</p>	<p>skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie celów dla tych wskaźników, 	<p>W PI 2c wprowadzono wskaźnik rezultatu strategicznego: „Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)” - wartość bazowa wskaźnika będzie dostępna w GUS z badania pn. „Rozszerzenie badania i pozyskanie danych na poziomie NTS 2 z zakresu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych”. Po uzyskaniu tych danych IZ RPO oszacuje wartość docelową wskaźnika. Po oszacowaniu wartości docelowej, IZ przedłoży wniosek o modyfikację Programu w celu wprowadzenia brakujących danych i ostatecznego wypełnienia warunku <i>ex ante</i> 7.</p>	<p>najpóźniej do końca 2015 r.</p>	<p>Główny Urząd Statystyczny</p> <p>Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego</p>
--	---	---	------------------------------------	--

Tabela 26. Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków *ex ante*

Tematyczny warunek <i>ex ante</i> obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1.1. Badania naukowe i innowacje	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która: – obejmuje mechanizm monitorowania.	Przyjęcie RSI i planu działań uwzględniającego opracowanie planu rozwoju IS. Szczegółowy opis spełniania kryterium wraz z planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020	31.01.2015 r.	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
3.1. Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	– wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów - III transza deregulacji	01.05.2015 r.	Ministerstwo Sprawiedliwości
	wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu Zakończenie pilotażu w zakresie testu MŚP	1.07.2015 1.07.2015 31.12.2015	MG
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego	(2) Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE	Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz	30.06.2015 r	MIiR

końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.		wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych)		
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.	– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;	Główne działania: 1. Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, 2. Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020	31.03.2016 r. 31.12.2015 r.	Instytucja wiodąca: MŚ
	– przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Główne działania: 1. Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce 2. Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r. Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020	IV kw. 2015 r.	Instytucja wiodąca: KZGW Instytucja współpracująca: MŚ
6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych	Kryterium 2 istnienie jednego lub kilku planów gospodarki	1. Wprowadzenie obowiązku sporządzania przez ZW planów	IV kw. 2014 r.	Parlament

<p>gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.</p>	<p>odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;</p>	<p>inwestycyjnych,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Wydanie rozporządzenia określającego sposób i formę sporządzania WPGO 3. Aktualizacja KPGO 4. Aktualizacja WPGO wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p>	<p>I kw. 2015 r.</p> <p>IV kw. 2015 r.</p> <p>IV kw. 2016 r.</p>	<p>MŚ</p> <p>MŚ/RM Marszałkowie Województw/ Sejmiki Województw</p>
	<p>Kryterium 4 przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach 2. Rozp. ws. obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów 3. Wydanie rozp. RM ws. opłat za korzystanie ze środowiska(...) 4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym 5. Wydanie rozp. ws. wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych [...] 6. Wydanie rozp. dotyczącego audytu na podst. art. 51 ustawy z dn. 13 czerwca 2013. o gospodarce opakowaniami [...] 	<p>31.12.2014 r.</p> <p>II kw. 2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.03.2015</p> <p>31.12.2015</p> <p>31.12.2015</p>	<p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p>

		Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020		
<p>7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.</p>	<p>Kryterium 1</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Kryterium 2</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w:</p> <p>Kryterium 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz <p>Kryterium 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - wtórną łączność. <p>Kryterium 5</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach</p>	<p>- Rozszerzenie zakresu projektu Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej (KPPSKD) o projekty kolejowe oraz uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko</p> <p>- Przygotowanie projektu KPPSKDiK</p> <p>- Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>- Przyjęcie KPPSKDiK po konsultacjach, opiniowaniu i uzgodnieniach</p> <p>- Podanie do publicznej wiadomości informacji o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią wraz z uzasadnieniem i podsumowaniem</p> <p>Opis spełniania kryteriów 1-4 wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i>, stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020</p>	<p>IV kw. 2014</p> <p>Grudzień 2014- luty 2015</p> <p>Luty-kwiecień 2015</p> <p>lipiec 2015</p> <p>lipiec 2015</p>	<p>Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego</p>

	EFRR i Funduszu Spójności Kryterium 6 Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów			
7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.	Kryterium 1 Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i identyfikującej odpowiednią ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem) Kryterium 2 Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	- Rozszerzenie zakresu projektu Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej (KPPSKD) o projekty kolejowe oraz uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko - Przygotowanie projektu KPPSKDiK - Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - Przyjęcie KPPSKDiK po konsultacjach, opiniowaniu i uzgodnieniach - Podanie do publicznej wiadomości informacji o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią wraz z uzasadnieniem i podsumowaniem Opis spełniania kryterium 1- 3 wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020	IV kw. 2014 grudzień-luty 2015 luty-kwiecień 2015 lipiec 2015 lipiec 2015	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
7.4. Energetyka Opracowywanie inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej.	Kryterium 5 Project pipeline obejmujący dojrzałe i wykonalne projekty dedykowane do wsparcia ze środków EFRR.	- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Project Pipeline - akceptacja ostatecznej wersji dokumentu przez kierownictwo MG	III-IV kw. 2014 IV kw. 2014	Ministerstwo Gospodarki Ministerstwo Gospodarki

		Opis spełniania kryterium 5 wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w dokumencie <i>Stan spełnienia warunkowości ex ante dla RPO WKP na l. 2014-2020</i> , stanowiącym załącznik do RPO WKP na l. 2014-2020		
8.4. Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.	2 Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31.01.2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30.06.2015 r. Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia
9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:	Warunek zostanie uznany za wypełniony po spełnieniu poniższych kryteriów:	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia

<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;</p>	<p>Plan działań dot. przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>Uzupełnienie Policy Paper dla ochrony zdrowia na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu 16.10.2014r. Termin: 31.01.2015r.</p> <p>Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30.06.2015r.</p> <p>Zgodnie z Planem Działania, Policy Paper zostanie doprecyzowane w kontekście spełnienia tego kryterium zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu w zakresie ochrony zdrowia. Nie jest to równoznaczne ze zgodą Polski na wprowadzenie wszystkich proponowanych przez KE zmian, w szczególności propozycji powodujących znaczącą ingerencję w polski system opieki zdrowotnej.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań, harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi został przedstawiony w Samoocenie spełniania warunkowości <i>ex ante</i> (zał. do Programu).</p>	<p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;</p>	<p>Plan działań dotyczący map potrzeb zdrowotnych</p> <p>- Sporządzenie „map potrzeb” w zakresie onkologii i kardiologii opisujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31.12.2015</p>	<p>31.12.2016</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>

		<p>- Stworzenie „map potrzeb” dla innych chorób na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31.12.2016</p> <p>Zgodnie z Planem Działania, Policy Paper zostanie doprecyzowane w kontekście spełnienia tego kryterium zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu w zakresie ochrony zdrowia. Nie jest to równoznaczne ze zgodą Polski na wprowadzenie wszystkich proponowanych przez KE zmian, w szczególności propozycji powodujących znaczącą ingerencję w polski system opieki zdrowotnej.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości <i>ex ante</i>, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>4) system monitorowania i przeglądu.</p>	<p>Plan działań dot. przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu 16.10.2014r. Termin: 31.01.2015r.</p> <p>Przyjęcie Policy Paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30.06.2015r.</p> <p>Zgodnie z Planem Działania, Policy Paper zostanie doprecyzowane w kontekście</p>	<p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>

		<p>spełnienia tego kryterium zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu w zakresie ochrony zdrowia. Nie jest to równoznaczne ze zgodą Polski na wprowadzenie wszystkich proponowanych przez KE zmian, w szczególności propozycji powodujących znaczącą ingerencję w polski system opieki zdrowotnej.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań, harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi został przedstawiony w Samoocenie spełniania warunkowości <i>ex ante</i>(zał. do Programu).</p>		
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Plan działań dot. przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>Uzupełnienie Policy Paper dla ochrony zdrowia na 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu 16.10.2014r. Termin: 31.01.2015r.</p> <p>Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30.06.2015r.</p> <p>Zgodnie z Planem Działania, Policy Paper zostanie doprecyzowane w kontekście spełnienia tego kryterium zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu w zakresie ochrony zdrowia. Nie jest to równoznaczne ze zgodą Polski na wprowadzenie wszystkich proponowanych przez KE zmian, w szczególności propozycji powodujących</p>	<p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>

		<p>znaczącą ingerencję w polski system opieki zdrowotnej.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań, harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi został przedstawiony w Samoocenie spełniania warunkowości <i>ex ante</i>(zał. do Programu).</p>		
--	--	---	--	--

SEKCJA 10. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

W okresie programowania 2014-2020 planowana jest kontynuacja dobrych praktyk w zakresie zmniejszania obciążeń dla beneficjentów w zakresie realizacji projektów, stosowanych w perspektywie 2007-2013. IZ będzie kontynuowała uproszczenia dla beneficjentów środków UE, zgodnie z sekcją 2.6 Umowy Partnerstwa 2014-2020. Działania te polegają nie tylko na wprowadzeniu uproszczeń wynikających z przepisów unijnych lub będących ich konsekwencją, ale także w obszarach podlegających uregulowaniom na poziomie krajowym.

Zgodnie z zaleceniami krajowymi, przy opracowywaniu Programu odpowiednie instytucje zaangażowane w jego przygotowanie były zobowiązane do umieszczenia w Programie syntetycznej oceny najważniejszych obowiązków administracyjnych po stronie beneficjentów, związanych z jego wdrażaniem oraz do wskazania ich źródeł.

Do uproszczeń we wdrażaniu funduszy polityki spójności w okresie 2014-2020, które nie wynikają bezpośrednio z regulacji unijnych, należą w szczególności:

- większa decentralizacja systemu wdrażania funduszy unijnych poprzez zwiększenie udziału regionalnych programów w alokacji ogółem,
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostanie ośrodkom miejskim (ZIT),
- elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym,
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia za pomocą instrumentów finansowych,
- zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy,
- zastosowanie standardowego dla wszystkich programów operacyjnych (w miarę możliwości) formatu wniosku o płatność,
- zmniejszenie obciążeń raportowych beneficjentów poprzez umieszczenie we wniosku o płatność części zawierającej wskaźniki postępu rzeczowego projektu,
- w celu umożliwienia właściwego przygotowania się i zaplanowania własnych działań przez wnioskodawców IZ zobowiązuje się do publikowania do 30 listopada każdego roku harmonogramu konkursów planowanych w kolejnym roku oraz na bieżąco ewentualnych zmian w harmonogramie,
- IZ, do czasu zawarcia z wnioskodawcami wszystkich umów o dofinansowanie projektu, będzie związana treścią opublikowanej dokumentacji konkursowej w taki sposób, że jej ewentualne zmiany nie będą mogły pogarszać sytuacji wnioskodawców, nakładać na nich nowych obowiązków ani zmieniać warunków realizacji projektu,
- kontynuowanie stosowania oświadczeń w miejsce zaświadczeń w ramach dokumentacji aplikacyjnej, celem potwierdzenia spełnienia stawianych wnioskodawcom wymagań, co odciąży przedsiębiorców i ograniczy ponoszone przez nich koszty związane z opłatami w tym zakresie,
- zminimalizowanie liczby załączników do wniosku o dofinansowanie projektu poprzez weryfikację informacji przy pomocy narzędzi elektronicznych/internetowych - rezygnacja z obowiązku składania ważnych dokumentów, pod warunkiem, że możliwa będzie weryfikacja wymaganych informacji w udostępnionych przez inne podmioty bazach danych (np. dane zawarte w Krajowym Rejestrze Sądowym, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej CEiDG, informacje udostępniane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy, itp.),
- stosowanie, określonych precyzyjnie w przepisach krajowych, zasad procedury odwoławczej od wyników oceny wniosków o dofinansowanie projektu.

Z uproszczeń, które wynikają z możliwości wprowadzonych przez CPR, w warunkach polskich wykorzystane zostały m.in.:

- w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi,
- możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach Programu,
- IZ przewiduje udzielanie pomocy w formach zryczałtowanych (standardowych kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych) zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami, wynikającymi z CPR, a także mając na uwadze horyzontalne wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w okresie programowania 2014-2020,
- w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych beneficjentów oraz ograniczenia ryzyka nakładania się audytów przeprowadzonych w odniesieniu do tych samych operacji przez różne instytucje IZ wprowadzi zasadę pojedynczej polityki kontroli, zgodnie z którą projekt kontrolowany w danym roku przez uprawniony podmiot nie może podlegać w tym samym roku kolejnej kontroli, przeprowadzonej przez inny, uprawniony w tym zakresie podmiot.

Uproszczenia procedur wyboru projektów:

- w ramach poszczególnych PI przewidzianych w Programie IZ uwzględniła kierunkowe zasady wyboru projektów, które w znacznym stopniu determinują kształt przyszłych kryteriów wyboru projektów, a zatem wskazują precyzyjnie określone warunki, jakie należy spełnić, aby móc ubiegać się o wsparcie w ramach danego PI,
- mając na uwadze doświadczenia oraz dobre praktyki wypracowane w perspektywie finansowej 2007-2013, IZ w celu dalszego upraszczania procedur wyboru projektów, w uzasadnionych przypadkach, przewiduje możliwość zastosowania preselekcji projektów.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostały wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Natomiast w stosunku wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji Programu, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów (wzorem poprzednich perspektyw finansowych).

SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE

Sekcja 11.1 Zrównoważony rozwój

Program uwzględnia zasadę zrównoważonego rozwoju w programowaniu i wdrażaniu obejmując finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie działalności człowieka na środowisko, w tym nakierowanych na spełnienie wymogów prawnych w obszarze środowiska.

Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju zarówno na poziomie Programu, jak i projektów sprowadzać się będzie przede wszystkim do:

- poszukiwania konsensusu pomiędzy dążeniem do maksymalizacji efektu ekonomicznego projektu ze zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko,
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów (w tym zastępowania surowców pierwotnych surowcami wtórnymi, powstającymi z odpadów),
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, w tym maksymalizacji oszczędności wody i energii),

- ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza i wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych,
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwania energii z niskoemisyjnych źródeł z maksymalnym wykorzystaniem lokalnej bazy surowcowej (zapewnienie realnych mechanizmów preferencji dla projektów maksymalizujących oszczędność energii i efektywność energetyczną łączy się z korzyściami dla środowiska ze względu na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń, dla gospodarki poprzez rozwój innowacyjnych rozwiązań, stymulowanie sektora budowlanego i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz dla społeczeństwa poprzez konieczność zmiany zachowań i postaw społecznych.),
- energooszczędnego budownictwa,
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu, promowania transportu zbiorowego i publicznego, a także intermodalnego,
- uwzględnienia zasady „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci”, które będą stosowane w odniesieniu do programów i pojedynczych projektów,
- uwzględnienia problematyki zmian klimatu obejmującej aspekt odporności realizowanych inwestycji infrastrukturalnych na skutki zmian klimatu i powiązane z tym zagrożenia klęskami żywiołowymi,
- planowania przestrzennego i inwestycji infrastrukturalnych z uwzględnieniem konieczności adaptacji do zmian klimatu, a także ochrony środowiska i oszczędności zasobów.

W ramach Programu realizowane będą projekty wspierające bioróżnorodność, a także przedsięwzięcia dotyczące innowacyjnych rozwiązań technologicznych prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Odbywać się to będzie poprzez zaprogramowanie dedykowanych działań lub stworzenie preferencyjnych zapisów w kryteriach wyboru projektów.

Kolejnym elementem polityki realizacji zrównoważonego rozwoju jest zachowanie zasad polityki przestrzennej. Realizacja Programu w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 będzie zapewniać osiągnięcie celów przestrzennych wynikających z krajowych dokumentów strategicznych: KPZK 2030, KSRR 2010-2020 i ŚSRK 2020.

Zasady i cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju nie wpisują się wprost w cele tematyczne i priorytety inwestycyjne, jednak stanowią integralną część działań nakierowanych na zintegrowany rozwój terytorialny, uwzględniający aspekty zrównoważonego rozwoju. Działania założone w Programie będą uwzględniać następujące czynniki kształtowania przestrzeni:

- a) działania na rzecz przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego zgodnie z celem 6 KPZK 2030;
- b) zrównoważone podejście, zwłaszcza w aspekcie gospodarki niskoemisyjnej oraz sprzyjające włączeniu społecznemu.

Przedsięwzięcia, w tym infrastrukturalne, które choćby pośrednio mogą prowadzić do procesów przeciwnych nie będą zyskiwały wsparcia. Procedura oceny projektów w ramach Programu będzie uwzględniać promowanie projektów w szczególnie sposób przyczyniających się do przywrócenia ładu przestrzennego.

W kontekście wsparcia z EFS, zasada zrównoważonego rozwoju będzie realizowana m.in. poprzez podejmowanie działań zapewniających odpowiednie wsparcie szkoleniowo-doradcze z zakresu ekologii i ochrony środowiska (w tym także w kontekście inteligentnych specjalizacji regionu), dostosowanie umiejętności i kwalifikacji pracowników i pracodawców oraz tworzenie

nowych miejsc pracy w sektorach „zielonej gospodarki”, związanych ze środowiskiem naturalnym i energią odnawialną, a także podnoszenie świadomości ekologicznej beneficjentów.

We wszystkich możliwych obszarach wspieranych przez Program wprowadzone zostaną kryteria weryfikujące spełnianie wymogów ochrony środowiska naturalnego w celu jego ochrony i poprawy jakości oraz preferujące efektywne wykorzystanie zasobów, łagodzenie skutków zmian klimatu oraz dostosowanie do zmian klimatu.

Zapewnione zostaną mechanizmy monitorowania i raportowania wydatków wsparcia związanych z realizacją celów dotyczących zmian klimatu, realizowane z wykorzystaniem metodyki przyjętej przez KE i przy wykorzystaniu systemu kategorii interwencji oraz systemu „Rio markers”.

W przypadku, gdy odbiorcą wsparcia w ramach Programu jest duże przedsiębiorstwo, przyznane wsparcie nie może skutkować znaczną utratą miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium Unii Europejskiej w związku z realizacją dofinansowanego projektu.

IZ zapewni, że wszelkie wsparcie przyznawane w ramach Programu, będzie zgodne z prawem pomocy publicznej właściwym na moment przyznania pomocy.

Zastosowanie instrumentów finansowych powinno być rozważone w przypadku wsparcia inwestycji, które są potencjalnie finansowo wykonalne. Decyzja o dokonaniu wkładu z Programu do instrumentu finansowego będzie poprzedzona oceną *ex ante* zgodnie z art. 37 CPR.

IZ nie wyklucza zastosowania wsparcia w formie pomocy zwrotnej.

Sekcja 11.2 Równość szans i niedyskryminacja

Równość szans i niedyskryminacja to podstawowe zasady, na których opierają się założenia RPO WK-P 2014-2020. Dlatego też na wszystkich etapach realizacji Programu podejmowane będą działania przyczyniające się do znoszenia nierówności oraz zwalczające wszelkie przejawy dyskryminacji z jakiegokolwiek powodu, w tym ze względu na wiek, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, orientację seksualną czy niepełnosprawność. Zapewniony zostanie jednakowy dostęp do edukacji, informacji i zatrudnienia przez eliminację barier fizycznych, finansowych, socjalnych, czy psychologicznych, które utrudniają lub zniechęcają do brania pełnego udziału w życiu społecznym.

Infrastruktura powstająca dzięki realizacji poszczególnych PI będzie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tj. będzie tworzona zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania.

Dla grup defaworyzowanych będą stosowane różnego rodzaju działania włączające, takie jak: ułatwianie dostępu do edukacji i podnoszenia lub zdobywania nowych kwalifikacji (np. poprzez rozwój kształcenia na odległość); zwiększanie dostępu do doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz poradnictwa zawodowego. Przewiduje się również rozwój usług społecznych ułatwiających włączenie do rynku pracy, w tym w szczególności opiekuńczych i integracyjnych.

Zachowaniu zasad równości szans i niedyskryminacji będzie służył także udział przedstawicieli podmiotów zajmujących się niedyskryminacją, niepełnosprawnościami i równością płci w pracach nad opracowywaniem dalszych dokumentów o charakterze operacyjnym i wdrożeniowym w Programie, a także w gremiach decyzyjnych, grupach roboczych oraz KM

RPO. Dzięki temu zostanie zagwarantowane, iż na każdym poziomie Programu perspektywa poszanowania równości i zapobiegania dyskryminacji będzie respektowana i będzie miała wymierny charakter, a jej przestrzeganie będzie podstawowym warunkiem realizacji każdego przedsięwzięcia. W szczególności zostaną określone kryteria wyboru projektów, uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami a także potrzeby osób o ograniczonym dostępie do usług publicznych. Osoby te objęte zostaną odpowiednimi instrumentami aktywizacyjnymi, a projektodawcy będą zobowiązani do zapewnienia im odpowiednich warunków uczestnictwa w projektach, z uwzględnieniem potrzeby tej grupy osób. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring udziału osób z poszczególnych grup defaworyzowanych w realizowanych projektach. W przypadku projektów współfinansowanych z EFS na etapie wyboru projektów zastosowanie będzie mieć standard minimum realizacji zasady równości szans płci.

Na etapie ewaluacji zleczone zostaną badania w zakresie efektywności wsparcia udzielonego grupom dyskryminowanym w kontekście realizacji zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, jak również monitorowanie losów tych grup po zakończeniu udziału w projekcie. Badanie zachowania zasady równości szans i niedyskryminacji będzie prowadzone zarówno w odniesieniu do projektów realizowanych z EFS jak i EFRR.

Zasada deinstytucjonalizacji

W ramach wszystkich CT wykluczone jest wsparcie inwestycji w infrastrukturę instytucji opiekuńczo-pobytowych (rozumianych zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020, a w przypadku instytucji zdrowotnych – zgodnie z Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020) świadczących opiekę dla osób z niepełnosprawnościami, osób z problemami psychicznymi oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej chyba że rozpoczęty w nich został proces przechodzenia z opieki zinstytucjonalizowanej do opieki świadczonej w społeczności lokalnej lub proces ten zostanie rozpoczęty w okresie realizacji projektu. Zasada ta obowiązuje dla naborów ogłoszonych po wejściu w życie zmienionego programu.

Sekcja 11.3 Równouprawnienie płci

Zasada równości szans płci jest jedną z naczelných zasad UE, która opiera się na przypisaniu kobietom i mężczyznom równych praw i obowiązków, a także równego dostępu do zasobów. Ma ona swoją podstawę prawną w Artykule 3 Traktatu o Unii Europejskiej¹⁶⁵, który wskazuje że Unia cyt.: „zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami oraz ochronę praw dziecka”.

Równe i sprawiedliwe traktowanie wszystkich osób (bez względu na ich płeć, rasę, religię czy pochodzenie etniczne) przynosi realne i rzeczywiste korzyści ekonomiczno-społeczne, stając się niezbędnym warunkiem realizacji celów strategicznych wyznaczonych w dokumencie Strategia Europa 2020, warunkujących realizację trwałego wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego.

W ramach Programu podejmowane będą działania przyczyniające się do zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i do rozwoju ich kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn. W Programie znalazło to

¹⁶⁵Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13 i nast.

wyraz w konkretnych zakresach wsparcia takich jak promowanie zatrudnienia i mobilności pracowników przez zapewnienie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego czy promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa. Program będzie zapewniał podejście zintegrowane do zasady równości szans kobiet i mężczyzn (tzw. *dual approach*), czyli z jednej strony przewiduje się podejmowanie konkretnych inicjatyw służących wyrównywaniu szans, a z drugiej zasada ta będzie respektowana we wszystkich przedsięwzięciach realizowanych w ramach Programu, także tych współfinansowanych ze środków EFRR.

Zachowaniu zasady równości szans kobiet i mężczyzn będzie służył także udział przedstawicieli podmiotów zajmujących się problematyką równości w pracach nad opracowywaniem dalszych dokumentów o charakterze operacyjnym i wdrożeniowym w Programie, a także w gremiach decyzyjnych, grupach roboczych oraz KM RPO. Dzięki temu zostanie zagwarantowane, iż na każdym poziomie Programu perspektywa poszanowania równości szans płci będzie respektowana i będzie miała wymierny charakter, a jej przestrzeganie będzie podstawowym warunkiem realizacji każdego przedsięwzięcia podejmowanego w ramach RPO WK-P 2014-2020.

Program przewiduje zasadę, iż projekty będą zawierały diagnozę uwzględniającą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze i ocenę wpływu na sytuację płci. Każdy projekt będzie zawierać opis oceny wpływu na sytuację płci. Analiza ta będzie podstawą do zaplanowania różnych, zindywidualizowanych form wsparcia odpowiadających na odmienne potrzeby kobiet i mężczyzn.

W zakresie przedsięwzięć finansowanych z EFS ocena wniosku o dofinansowanie projektu pod kątem przestrzegania zasady równości szans płci odbywać się będzie w oparciu o standard minimum czyli minimalne wymogi warunkujące przyjęcie projektu do realizacji.

W zakresie monitoringu Program będzie stosował zasadę, iż wszystkie wskaźniki dotyczące osób będą podawane w podziale na płeć.

Na etapie ewaluacji zlecone zostaną badania w zakresie efektywności wdrażania zasady równości płci a ich wyniki posłużą poprawie skuteczności wdrażania tej zasady w ramach Programu.

SEKCJA 12. ODREBNE ELEMENTY

Sekcja 12.1 Duże projekty, których realizację zaplanowano w okresie programowania

Tabela 27. Lista projektów dużych

Projekt	Planowany termin notyfikacji/przedłożenia KE wniosku ws. dużego projektu (rok, kwartał)	Planowany termin rozpoczęcia wdrażania (rok, kwartał)	Planowany termin zakończenia wdrażania (rok, kwartał)	Oś priorytetowa/ Priorytet Inwestycyjny
Przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu	II kw. 2018 r.	III kw. 2016 r.	II kw. 2019 r.	OP 6, PI 9a

Sekcja 12.2 Ramy wykonania programu operacyjnego

Tabela 28. Ramy wykonania programu, w podziale na fundusze i kategorie regionów

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	O
OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	sztuki	428			5760
OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	95 205 503			441 147 242,00
OP 2 Cyfrowy region (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	sztuki	42			236
OP 2 Cyfrowy region (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	6 492 534			64 550 735
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	sztuki	71			358
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15)	km	1,46			7,32
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	67 904 719			324 086 564
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Pojemność obiektów małej retencji	m ³	193 402			967 011
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	sztuki	29			37
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (CI19)	RLM	10 903			81 000
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	sztuki	22			500
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	21 739 655			122 689 810

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	O
OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI14)	km	27,69			160
OP5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	29 078 552			234 555 024
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	sztuki	8			61
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	sztuki	23			194
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	51 633 738			384 687 111
OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	23			354
OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	2 255 998			33 815 349
OP 8 Aktywni na rynku pracy (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoba	9 210	3 785	5 425	24 236
OP 8 Aktywni na rynku pracy (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	sztuki	1 100			4127
OP 8 Aktywni na rynku pracy (EFS, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	51 672 357			200 962 670
OP 9 Solidarne społeczeństwo (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba	2510			7 304
OP 9 Solidarne społeczeństwo (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w programie	osoba	6 463			19 166
OP 9 Solidarne społeczeństwo (EFS, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	20 203 692			174 967 761

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	O
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	sztuki	957			3 357
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoba	20 679			54 418
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoba	1 677			10255
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoba	4 599			11 695
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoba	1 910			9 815
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	21 281 149			134 877 350
OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFS, region słabiej rozwinięty)	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba	2 231			11 155
OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFS, region słabiej rozwinięty)	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	4 660 291			30 153 866

Sekcja 12.3 Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie Programu

1. Skład Zespołu ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020:
  - przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu,
  - przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu
  - przedstawiciele Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
2. Skład Grupy roboczej wspierającej przygotowanie RPO WK-P 2014-2020:

ze strony rządowej:

- Wojewoda Kujawsko-Pomorski,
- dwóch przedstawicieli Ministra Infrastruktury i Rozwoju,
- jeden przedstawiciel Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- jeden przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- jeden przedstawiciel Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- jeden przedstawiciel Ministra Administracji i Cyfryzacji,
- jeden przedstawiciel Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej,
- jeden przedstawiciel Ministra Edukacji Narodowej,
- jeden przedstawiciel Ministra Sportu i Turystyki,

ze strony samorządowej:

- czterech przedstawicieli Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- ośmiu przedstawicieli Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- trzech przedstawicieli Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko – Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko – Pomorskiej Agencji Innowacji,
- jeden przedstawiciel Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- jeden przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- jeden przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- jeden przedstawiciel Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego,
- jeden przedstawiciel Zarządu Dróg Wojewódzkich,
- pięciu przedstawicieli Konwentu Prezydentów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Starostów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Burmistrzów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Wójtów,

ze strony partnerów:

- sześciu przedstawicieli środowisk naukowych i edukacyjnych,
- sześciu przedstawicieli organizacji pozarządowych,
- siedmiu przedstawicieli Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego,
- jeden przedstawiciel Sejmiku Gospodarczego Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- jeden przedstawiciel Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.,
- jeden przedstawiciel Sieci LEADER Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- jeden przedstawiciel PESA Bydgoszcz S.A.,

- jeden przedstawiciel Krajowej Spółki Cukrowej S.A.,
  - jeden przedstawiciel Związku Banków Polskich,
  - jeden przedstawiciel Banku Spółdzielczego w Brodnicy.
3. Zespół badawczy ewaluacji *ex ante* RPO WK-P 2014-2020 – 20 osób.
  4. Projekt RPO WK-P 2014-2020 oraz Prognoza oddziaływania na środowisko projektu RPO WK-P 2014-2020 zostały poddane opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

ZAŁĄCZNIKI

1. Raport z ewaluacji projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 wraz ze streszczeniem.
2. Stan spełnienia warunkowości *ex ante* dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Załącznik do projektu RPO WK-P na lata 2014-2020, stanowiącego zał. do uchwały nr 1/1/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 8 grudnia 2014 r.
3. Opinia pełnomocnika rządu do spraw równego traktowania dotycząca sekcji 11.2 i 11.3 w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci
4. Streszczenie obywatelskie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.
5. Informacje na temat ustanowienia ram wykonania dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.
6. Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w zakresie EFRR w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014 -2020.
7. Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w zakresie EFS w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014 -2020.
8. Fiszka dotycząca dużego projektu w ochronie zdrowia w ramach RPO WK-P 2014-2020.
9. Raport z Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu kujawsko-pomorskiego regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020.
10. Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji między funduszami Polityki Spójności, EFRROW, EFMR oraz innymi unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania oraz EBI.
11. Plan działań na rzecz zapewnienia potencjału instytucjonalnego do realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

SPIS TABEL

Tabela 1a (dodatkowa).	Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami RPO WK-P 2014-2020
Tabela 1.	Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych
Tabela 2.	Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego
Tabela 3.	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele
Tabela 4.	Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów(w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Społecznego)
Tabela 4a.	Wskaźniki rezultatu oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu dotyczące Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych odpowiadające celowi szczegółowemu (Art 19(3) rozporządzenia EFS)
Tabela 5.	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu
Tabela 6.	Ramy wykonania osi priorytetowej
Tabele 7-11.	Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji
Tabela 12.	Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na cele szczegółowe)
Tabela 13.	Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na osie priorytetowe)
Tabela 14-16.	Kategorie interwencji
Tabela 17.	Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)
Tabela 18a.	Plan finansowy programu (EUR)
Tabela 18b.	Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych
Tabela 18c.	Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne (EUR)
Tabela 19.	Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)
Tabela 20.	Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS
Tabela 20a (1).	Tabelaryczny opis realizacji ZIT wojewódzkiego w programie
Tabela 20a (2).	Tabelaryczny opis realizacji ZIT regionalnego/subregionalnego w programie
Tabela 21.	Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt4.2
Tabela 21a(dodatkowa).	Opis powiązań OP Programu z obszarami priorytetowymi SUE RMB
Tabela 22.	Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem
Tabela 23.	Odpowiednie instytucje i podmioty
Tabela 23a(dodatkowa).	Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji między funduszami Polityki Spójności, EFRR, EFRROW, EFMR oraz innymi unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania oraz EBI
Tabela 24.	Wykaz warunków <i>ex ante</i> obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia
Tabela 25.	Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków wstępnych
Tabela 26.	Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków wstępnych
Tabela 27.	Lista projektów dużych
Tabela 28.	Ramy wykonania programu, w podziale na fundusze i kategorie regionów

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Rozwinięcie skrótu
Analiza potrzeb rozwojowych	Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020
AOS	Ambulatoryjna opieka specjalistyczna
B+R	Badania i rozwój
B+R+I	Badania, rozwój i innowacje
BEiŚ	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BRD	Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego
CEF	Łącząc Europę (ang. <i>Connecting Europe Facility</i>)
(CI)	Wspólne wskaźniki (ang. <i>Common indicators</i>) dla EFRR
CIS	Centrum Integracji Społecznej
(CO)	Wspólne wskaźniki produktu dla EFS
COSME	Program na rzecz Rozwoju konkurencyjności MSP 2014-2020
CPR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L 347 z 20.12.2013r., s. 320) (ang. <i>Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006</i>)
(CR)	Wspólne wskaźniki rezultatu dla EFS
CRM	Zarządzanie relacjami z klientami (ang. <i>Customer Relationship Management</i>)
CSR	Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>)
CSR 2013	Zalecenia Rady dla poszczególnych państw członkowskich (ang. <i>Country Specific Recommendations</i>)
CT	Cel Tematyczny
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
ECVET	Europejski System Transferu Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym (ang. <i>The European Credit System for Vocational Education and Training</i>)

EDI	Elektroniczna Wymiana Danych/Dokumentów (<i>ang. Electronic Documents Interchange</i>)
EUROSTAT	Urząd statystyczny Unii Europejskiej z siedzibą w Luksemburgu
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EIA	Ocena oddziaływania na środowisko (<i>ang. Environmental Impact Assessment</i>)
ESFRI	Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (<i>ang. European Strategic Forum on Research Infrastructures</i>)
ERP	Planowanie Zasobów Przedsiębiorstwa (<i>ang. enterprise resource planning</i>)
ESG	Zarządzanie ryzykiem z obszarów środowiskowego, społecznego, organizacyjnego (<i>ang. Environmental, Social, Governance</i>)
EURES	Europejskie Służby Zatrudnienia (<i>ang. European Employment Services</i>)
FS	Fundusz Spójności
GIS	System informacji przestrzennej (<i>ang. Geographic Information System</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IA	Instytucja Audytowa
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne (<i>ang. Information and communication technologies</i>)
IIP	Infrastruktura Informacji Przestrzennej
IMIGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IOB	Instytucja otoczenia biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
ITS	Inteligentne systemy transportu
IC	Instytucja Certyfikująca
IZ	Instytucja Zarządzająca
JEREMIE	Wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (<i>ang. Joint Euro-pean Resources for Micro to Medium Enterprises</i>)
JESSICA	Wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich (<i>ang. Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas</i>)
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KM RPO	Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPR	Krajowy Program Reform
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR 2010-2020	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
KT	Kontrakt Terytorialny
LGD	Lokalna Grupa Działania
LHDI	Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego
LSI	Lokalny System Informatyczny

LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	Organizacje pozarządowe
OP	Oś priorytetowa
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PLP (Policy Paper)	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 Krajowe ramy strategiczne (<i>ang. Policy Paper</i>)
PMDIB	Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej.
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POIR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
POPC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa
PO RYBY	Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich na lata 2014-2020
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
POZ	Podstawowa opieka zdrowotna
Poziom Gotowości Technologii (TRL)	Miara wykorzystywana do oceny dojrzałości rozwoju technologii w zarządzaniu projektami badawczymi i rozwojowymi.
PP (Position Paper)	Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020 (<i>ang. Position Paper</i>)
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
RDW	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna)
RIS	Regionalna strategia inteligentnej specjalizacji
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
Rozporządzenie EFRR	Rozporządzenie nr 1301/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006
Rozporządzenie finansowe	Rozporządzenie nr 966/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady nr 1605/2002
Rozporządzenie wykonawcze nr 215/2014	Rozporządzenie wykonawcze Komisji nr 215/2014 ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju

	Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
RPO WK-P 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
RSI	Projekt Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
SL2014	centralny system informatyczny
SPA 2020	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
SRK	Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
SRKL	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
SRT 2020	Strategia Rozwoju Transportu do 2020
SRW	Strategia rozwoju województwa do roku 2020
SUE RMB	Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego
ŚSRK 2020	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Umowa Partnerstwa 2014-2020	Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r.
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WPR	wspólna polityka rolna
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywizacji Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne